

Tsiviilkriisi ja riigikaitse seadus¹

1. peatükk Üldsätted

§ 1. Seaduse reguleerimis- ja kohaldamisala

(1) Käesolev seadus reguleerib riigikaitse rahu- ja sõjaaegset korraldust, kriisiolukorraks, sealhulgas selle lahendamiseks välja kuulutatud eriolukorraks, erakorraliseks ja sõjaseisukorraks valmistumist ja nende olukordade lahendamist, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni korraldust, Eesti Vabariigi osalemist rahvusvahelises sõjalises koostöös, elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamise õiguslikke aluseid ning järelevalvet ja vastutust.

(2) Käesolevas seaduses sätestatud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades käesoleva seaduse erisusi.

(3) Käesolevas seaduses sätestatud riigivastutusele kohaldatakse riigivastutuse seadust ja võlaõigusseadust, arvestades käesoleva seaduse erisusi.

(4) Käesolevat seadust ei kohaldata kriisiennetusmeetmete ning kriisilahendusmeetmete ja -õiguste rakendamisele finantskriisi ennetamise ja lahendamise seaduse § 1 lõikes 1 nimetatud isiku suhtes, kui tema finantsolukord on halvenenud või võib kiiresti halveneda või on tõenäoline, et ta on maksejõuetu või võib muutuda lähitulevikus maksejõuetuks põhjusel, mis ei ole seotud eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra väljakuulutamisega vastavalt käesoleva seaduse §-le 21, 23 või 25, või kui on oht eelnimetatud paragrahvide alusel välja kuulutatavate olukordade tekkeks.

§ 2. Tsiviilkriis ja riigikaitse

(1) Tsiviilkriis on loodusõnnetus, katastroof või nakkushaiguse levik või muu olukord, mis võib põhjustada tõsiseid ja ulatuslikke häireid ühiskonna toimimises või ohustada vahetult paljude inimeste elu ja tervist või põhjustada suure varalise, majandusliku või keskkonnakahju.

(2) Katastroof käesoleva seaduse tähenduses on ulatuslike tagajärgedega olukord, mis on põhjustatud eelkõige inimtegevusest ja millega kaasnevad ulatuslikud häired ühiskonna toimimises või suur kahju inimeste elule ja tervisele, isikute varale, majandusele või keskkonnale, või muu sarnase mõjuga sündmus, mis ei ole tingitud loodusõnnetusest, sabotaažist või terroriaktist.

(3) Nakkushaigus käesoleva seaduse tähenduses on nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduses sätestatud nakkushaigus ning veterinaarseaduses sätestatud loomataud.

(4) Riigikaitse on Eesti Vabariigi iseseisvuse ja sõltumatuse, tema maa-ala, territoriaalmere ja õhuruumi lahutamatu ja jagamatu terviklikkuse ning julgeoleku ja põhiseadusliku korra kindlustamine, tagades seejuures elanikkonnakaitse ja ühiskonna toimimise.

§ 3. Kriisiolukord

(1) Kriisiolukord käesoleva seaduse tähenduses on olukord, mis kehtestatakse juhul, kui on täidetud käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud tingimused ning:

- 1) on vaja lahendada tsiviilkriisi või
- 2) on oht riigi julgeolekule või põhiseaduslikule korrale või on vaja osaleda käesoleva seaduse § 136 punktis 1 nimetatud kollektiivse enesekaitse operatsioonil.

(2) Riigikaitseline kriisiolukord on kriisiolukord, mis kehtestatakse käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 2 sätestatud asjaolude esinemise korral.

(3) Kriisiolukorra kehtestamiseks peavad olema samal ajal täidetud järgmised tingimused:

- 1) lähimuse põhimõttest tulenevalt pädev asutus või isik ei saa või ei saa õigel ajal kriisi lahendada või ohtu tõrjuda või selleks valmistuda ja vaja on Vabariigi Valitsuse tasandil tagada mitme asutuse või isiku tegevuse ühtsus ja koordineeritus;
- 2) olukorda ei ole võimalik lahendada käesolevas seaduses sätestatud juhtimiskorraldust rakendamata või isiku põhiõigusi ja -vabadusi piiravaid meetmeid kohaldamata ning
- 3) vaja läheb tavapärasest rohkem võimeid, sealhulgas personali, vahendeid ja varusid.

§ 4. Tsiviilkriisiks valmistumise ja selle lahendamise ning riigikaitse põhimõtted

(1) Tsiviilkriisiks valmistumine ja selle lahendamine lähtub avarast julgeolekukäsitusest.

(2) Avar julgeolekukäsitus on arusaam julgeolekust kui riigi ja selle rahva võimest kaitsta endale omaseid väärtusi ja eesmärgi välise poliitiliste, sõjaliste, majanduslike ja ühiskondlike ohtude ja riskide ning nende koosmõjude eest ja saavutada nende ohtude tõrjumine ja riskide maandamine.

(3) Tsiviilkriisiks valmistub ja seda lahendab ning riigikaitset tagab iga asutus ja isik oma pädevuse kohaselt lähimuse põhimõtet arvestades võimalikult madalal tasandil.

(4) Riigikaitse tagamisel lähtutakse riigikaitse laiast käsitusest, mille järgi on riigikaitse riigi kaitsmine ja selleks valmistumine, kasutades kõiki riigi käsutuses olevaid sõjalisi ja mittesõjalisi võimeid ja ressursse ning kaasates kogu ühiskonna ning kõik vahendid ja varud.

(5) Asutused ja isikud teevad tsiviilkriisiks valmistumiseks ja selle lahendamiseks ning riigi kaitsmiseks koostööd ning pakuvad üksteisele abi.

2. peatükk

Riigikaitse Nõukogu ja Vabariigi Valitsuse julgeolekukomisjon

§ 5. Riigikaitse Nõukogu

(1) Riigikaitse Nõukogu on Vabariigi Presidendi juures tegutsev nõuandev organ.

(2) Riigikaitse Nõukogu arutab kriisiolukorraks valmistumise ja selle lahendamise seisukohalt olulisi küsimusi ning avaldab nende kohta arvamust.

(3) Riigikaitse Nõukokku kuuluvad Riigikogu esimees, Riigikogu riigikaitsekomisjoni ja väliskomisjoni esimees, peaminister, riigikaitsega seotud valdkondade eest vastutavad ministrid, Kaitseväge juhataja ja Vabariigi Presidendi määratud isikud, kes nõustavad Vabariigi Presidenti kriisiolukorras valmistumise ja selle lahendamise seotud küsimustes.

(4) Riigikaitse Nõukogu koosseisu ja töökorra kehtestab ning selle koosolekut juhatab Vabariigi President.

§ 6. Vabariigi Valitsuse julgeolekukomisjon

(1) Vabariigi Valitsuse julgeolekukomisjon (edaspidi *julgeolekukomisjon*) arutab riigi julgeoleku seisukohalt olulisi küsimusi ning täidab muid talle õigusaktidega määratud ja Vabariigi Valitsuse antud riigi julgeoleku ja riigikaitsega seotud ülesandeid.

(2) Julgeolekukomisjoni ülesanded, töökorra, koosseisu, julgeolekukomisjoni ülesannete täitmiseks vajalike alakomisjonide ja nõukogude moodustamise korra ning teiste osalistega koostöö korralduse kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

3. peatükk Kriisiolukorras valmistumine

§ 7. Vabariigi Valitsuse ülesanne kriisiolukorras valmistumisel

(1) Vabariigi Valitsus kujundab kriisiolukorras valmistumise ja selle lahendamise poliitika.

(2) Vabariigi Valitsus kehtestab riigikaitse strateegilise arengudokumendi. Riigikaitse strateegilise arengudokumendi koostamisel, elluviimisel ja muutmisel lähtutakse riigieelarve seadusest ning selle § 20 lõike 5 alusel sätestatud korrast.

§ 8. Ministeeriumi ja Riigikantselei ülesanded kriisiolukorras valmistumisel

(1) Ministeerium korraldab kriisiolukorras valmistumist oma valitsemisalas.

(2) Kriisiolukorras valmistumisel Riigikantselei:

- 1) juhib üleriigilise riskianalüüsi koostamist;
- 2) juhib riigikaitse strateegilise arengudokumendi ja Vabariigi Valitsuse kriisiplaani koostamist;
- 3) koordineerib täidesaatva riigivõimu asutuste tegevust;
- 4) juhib elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse strateegia koostamist.

(3) Riigikantselei hindab käesoleva paragrahvi lõike 2 punktides 2 ja 4 nimetatud dokumendis määratud eesmärkide saavutamist.

§ 9. Kriisiolukorras valmistumine regionaalsel tasandil

(1) Regionaalsel tasandil kriisiolukorras valmistumisel Päästeamet:

- 1) nõustab kohaliku omavalitsuse üksusi, kaasates vajaduse korral teisi täidesaatva riigivõimu asutusi;

2) korraldab täidesaatva riigivõimu asutuste ja kohaliku omavalitsuse üksuste vahelist koostööd ja teabevahetust.

(2) Täidesaatva riigivõimu asutuste ja kohaliku omavalitsuse üksuste vaheliseks koostööks moodustatakse alaliselt tegutsevad regionaalsed kriisikomisjonid.

(3) Regionaalse kriisikomisjoni moodustab, selle koosseisu kinnitab, töökorra kehtestab ja ülesanded määrab Vabariigi Valitsus määrusega.

§ 10. Kriisiülesannete määramine

(1) Kriisiolukorra lahendamiseks või lahendamise toetamiseks määratakse täidesaatva riigivõimu asutusele, kohaliku omavalitsuse üksusele, juriidilisele isikule ja füüsilisest isikust ettevõtjale püsivad kriisiülesanded.

(2) Püsiv kriisiülesanne on ülesanne, mis seondub täidesaatva riigivõimu asutuse või kohaliku omavalitsuse üksuse põhiülesandega ning juriidilise isiku ja füüsilisest isikust ettevõtja tegevusala või eesmärgiga. Püsiv kriisiülesanne on ka elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldamine ja elutähtsa teenuse osutamine nii kriisiolukorra ajal kui ka enne seda.

(3) Ministeeriumi ja muu täidesaatva riigivõimu asutuse püsiv kriisiülesanne määratakse seaduses või Vabariigi Valitsuse kriisiplaanis.

(4) Kohaliku omavalitsuse üksuse püsiv kriisiülesanne määratakse seaduses.

(5) Juriidilise isiku ja füüsilisest isikust ettevõtja püsiv kriisiülesanne määratakse seaduses või seaduse alusel.

(6) Püsiva kriisiülesandega asutus ja isik peavad valmistuma neile määratud püsiva kriisiülesande täitmiseks, sealhulgas koostama riskianalüüsi ja kriisiplaani käesoleva seaduse §-des 13 ja 15 sätestatu kohaselt ning tagama, et neil on ülesande täitmiseks vajalikud võimed, sealhulgas personal, vahendid ja varud.

(7) Lisaks püsivatele kriisiülesannetele saab määrata kriisiolukorra ajal ka ühekordseid kriisiülesandeid käesoleva seaduse §-s 33 sätestatud korras.

§ 11. Üleriigiline riskianalüüs

(1) Kriisiolukorra riski hindamiseks koostatakse üleriigiline riskianalüüs.

(2) Üleriigiline riskianalüüs on dokument, milles analüüsitakse kriisiolukorda põhjustada võivaid üleriigilisi ohte ning hinnatakse nende tõenäosust ja tagajärgi.

(3) Üleriigilise riskianalüüsi koostamiseks analüüsivad ohte ja hindavad riske oma pädevuse piires:

- 1) käesoleva paragrahvi lõike 5 alusel Vabariigi Valitsuse määrmuses määratud asutused;
- 2) Eesti Pank koostöös Finantsinspeksiooniga;
- 3) kohaliku omavalitsuse üksused oma riskianalüüsi koostamise käigus.

(4) Riigikantselei edastab üleriigilise riskianalüüsi Vabariigi Valitsusele teadmiseks.

(5) Üleriigilise riskianalüüsi nõuded ning selle koostamise ja muutmise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

§ 12. Kohaliku omavalitsuse üksuse riskianalüüs

(1) Kohaliku omavalitsuse üksus koostab kohaliku omavalitsuse üksuse riskianalüüsi.

(2) Kohaliku omavalitsuse üksuse riskianalüüs on dokument, milles analüüsitakse kriisiolukorda põhjustada võivaid kohaliku omavalitsuse üksuse haldusterritooriumil avalduvaid ohte ning hinnatakse nende tõenäosust ja tagajärgi.

(3) Kohaliku omavalitsuse üksuse riskianalüüsi nõuded ning selle koostamise ja muutmise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

§ 13. Püsiva kriisiülesandega asutuse ja isiku ning põhiseadusliku institutsiooni riskianalüüs

(1) Püsiva kriisiülesandega asutus ja isik, sealhulgas elutähtsa teenuse osutaja, ning põhiseaduslik institutsioon koostavad käesoleva seaduse §-s 11 nimetatud üleriigilisest riskianalüüsist lähtudes oma riskianalüüsi, milles analüüsitakse nii üleriigilises riskianalüüsis esitatud kui ka muid ohte asutuse, isiku või institutsiooni püsiva kriisiülesande täitmisele ja toimepidevusele.

(2) Kui sama elutähtsat teenust osutab mitu teenuse osutajat, võivad nad elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja või tema käesoleva seaduse § 74 lõike 4 alusel määratud asutuse koordineerimisel koostada ühise riskianalüüsi.

(3) Elutähtsa teenuse osutaja esitab riskianalüüsi kinnitamiseks elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldajale või tema käesoleva seaduse § 74 lõike 4 alusel määratud asutusele.

(4) Riigikantselei nõudmisel edastavad käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asutus ja isik enda riskianalüüsi Riigikantseleile käesoleva seaduse § 8 lõikes 2 sätestatud ülesande täitmiseks.

(5) Püsiva kriisiülesandega asutuse ja isiku riskianalüüsi nõuded ning selle koostamise ja muutmise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(6) Käesoleva paragrahvi lõike 5 alusel kehtestatud nõuded ja kord on Riigikogu Kantseleile, Vabariigi Presidendi Kantseleile, Riigikontrollile, Õiguskantsleri Kantseleile, Finantsinspeksioonile ja kohtuasutusele soovituslikud ning neis asutustest lähtutakse riskianalüüsi koostamisel käesolevast seadusest.

§ 14. Vabariigi Valitsuse kriisiplaan

(1) Vabariigi Valitsuse kriisiplaan on dokument, mis koostatakse:

- 1) ohustenaariumidest lähtudes riigi julgeolekut või põhiseaduslikku korda ähvardava ohu tõrjumiseks;
- 2) üleriigilisest riskianalüüsist lähtudes suure mõjuga tsiviilkriiside lahendamiseks.

(2) Vabariigi Valitsuse kriisiplaani käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 nimetatud eesmärgil koostatud osa on riigi kaitsetegevuse kava.

(3) Vabariigi Valitsuse kriisiplaanis määratakse eelkõige:

- 1) kriisiplaani kasutusele võtmise ja rakendamise tingimused ning kord;
- 2) Vabariigi Valitsuse eesmärgid ja prioriteedid kriisiolukorra lahendamisel;
- 3) täidesaatva riigivõimu asutuste püsivad kriisiülesanded;
- 4) täidesaatva riigivõimu asutuste peamised võimed kriisiülesannet täita ja täitmise piirangud ning vajadus korraldada ümber oma tegevus ja jaotada ümber oma vahendid;
- 5) kriisiolukorra lahendamise eest vastutav valitsusasutus;
- 6) kriisiolukorra lahendamise juhtimise ja koostöö kord.

(4) Vabariigi Valitsuse kriisiplaani kehtestab Vabariigi Valitsus korraldusega.

(5) Vabariigi Valitsuse kriisiplaani nõuded ja selle koostamise, muutmise ning kasutusele võtmise ja rakendamise täpsema korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

§ 15. Püsiva kriisiülesandega asutuse ja isiku kriisiplaan

(1) Püsiva kriisiülesandega asutus ja isik, sealhulgas elutähtsa teenuse osutaja ja kohaliku omavalitsuse üksus, koostavad üleriigilisest riskianalüüsist, oma riskianalüüsist ning riigikaitse puhul ohustsenaariumidest lähtudes kriisiplaani, milles on esitatud eelkõige:

- 1) kriisiplaani kasutusele võtmise ja rakendamise tingimused ning kord;
- 2) kriisiplaani rakendamiseks vajalikud tegevused ja lahendused;
- 3) kriisiplaani rakendamiseks vajalikud võimed, sealhulgas personal, vahendid ja varud;
- 4) kriisiplaani rakendamise juhtimine ja koostöö, sealhulgas rakendamisse kaasatavad asutused ja isikud;
- 5) avalikkuse teavitamine;
- 6) teabevahetus;
- 7) elanikkonnakaitse tegevused;
- 8) rahvusvahelise abi vajadus, kaasamine, vastuvõtmine ja kasutamine.

(2) Püsiva kriisiülesandega täidesaatva riigivõimu asutus ja kohaliku omavalitsuse üksus lähtuvad oma kriisiplaani koostamisel käesoleva seaduse § 14 lõike 4 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse kriisiplaanist.

(3) Püsiva kriisiülesandega asutuse ja isiku kriisiplaan võetakse kasutusele:

- 1) kriisiolukorra ajal selle lahendamiseks või
- 2) enne kriisiolukorda seda põhjustada võiva ohu tõrjumiseks asutuse või isiku juhi otsusel, millega ta tuvastab, et selline oht esineb.

(4) Asutus ja isik, kes kaasatakse püsiva kriisiülesandega asutuse ja isiku kriisiplaani rakendamisse:

- 1) osaleb selle koostamisel;
- 2) tagab selle rakendamisel kriisiolukorra lahendamise eest vastutavale asutusele kokkulepitud võimed, sealhulgas personali, vahendid ja varud. Kaitsevägi ja Kaitseliit tagavad võimed juhul, kui see ei takista riigi sõjalist kaitsmist ja osalemist kollektiivses enesekaitstes või selleks valmistumist.

- (5) Ministeerium võib koostada ühise kriisiplaani koos oma valitsemisala asutusega. Rahandusministeerium võib koostada ühise kriisiplaani koos Eesti Panga ja Finantsinspektsiooniga.
- (6) Kui Eesti Pank ei ole koostanud käesoleva paragrahvi lõike 5 alusel Rahandusministeeriumiga ühist kriisiplaani, esitab ta oma kriisiplaani arvamuse avaldamiseks Rahandusministeeriumile ja Finantsinspektsioonile.
- (7) Kui sama elutähtsat teenust osutab mitu teenuse osutajat, võivad nad elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja või tema käesoleva seaduse § 74 lõike 4 alusel määratud asutuse koordineerimisel koostada ühise kriisiplaani.
- (8) Elutähtsa teenuse osutaja peab lähtuma oma kriisiplaani koostamisel käesoleva seaduse § 74 lõike 6 alusel kehtestatud toimepidevuse nõuetest.
- (9) Elutähtsa teenuse osutaja esitab kriisiplaani kinnitamiseks elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldajale või tema käesoleva seaduse § 74 lõike 4 alusel määratud asutusele.
- (10) Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja kirjeldab oma kriisiplaanis ka elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamiseks vajalikke tegevusi elutähtsa teenuse pikaajalise, raskete tagajärgedega või muu suure mõjuga katkestuse (edaspidi *ulatuslik katkestus*) või selle ohu korral.
- (11) Kohaliku omavalitsuse üksus koostab käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud kriisiplaani oma haldusterritooriumi kohta. Kohaliku omavalitsuse üksused võivad koostada plaani ühiselt.
- (12) Kohaliku omavalitsuse üksus kooskõlastab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kriisiplaani Sotsiaalkindlustusameti ning Haridus- ja Teadusministeeriumiga ning esitab selle arvamuse avaldamiseks teistele asjassepuutuvatele osalistele ja lõplikuks kooskõlastamiseks Päästeametile.
- (13) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asutus ja isik edastavad Riigikantselei nõudmisel oma kriisiplaani Riigikantseleile eri plaanide kooskõla tagamiseks. Riigisaladust ja salastatud välisteavet sisaldava kriisiplaani edastamisel tuleb järgida riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduses ja selle alusel antud õigusaktides sätestatud nõudeid.
- (14) Püsiva kriisiülesandega asutus ja isik teevad oma kriisiplaani elanikkonnakaitse tegevustes koostööd Päästeametiga.
- (15) Püsiva kriisiülesandega asutuse ja isiku kriisiplaani nõuded, selle koostamise ja muutmise ning kasutusele võtmise ja rakendamise täpsema korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.
- (16) Elutähtsa teenuse osutaja kriisiplaani nõuded, selle koostamise ja muutmise ning kasutusele võtmise ja rakendamise täpsema korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

§ 16. Finantssektori erand

Käesoleva seaduse §-des 11–15 sätestatud riskianalüüside ja kriisiplaanide finantssektorit puudutavas osas arvestatakse käesoleva seaduse §-s 36 sätestatut.

§ 17. Õppused

(1) Vabariigi Valitsus korraldab vähemalt kord aastas riigikaitsealise kriisilukorra lahendamise õppuse ja vähemalt üks kord nelja aasta jooksul mitmest sündmusest põhjustatud kriisilukorra lahendamise õppuse mitme asutuse ja isiku kriisiplaani samaaegse rakendamise harjutamiseks.

(2) Käesoleva seaduse § 15 alusel kriisiplaani koostav asutus ja isik ning Vabariigi Valitsus korraldavad õppusi, et kontrollida ja harjutada oma valmisolekut lahendada kriisilukorda ja täita püsivaid kriisiülesandeid.

(3) Õppuste korraldamise sageduse, nende korraldamisele ja läbiviimisele esitatavad nõuded, õppusejärgsed tegevused ja õppuste kulude katmise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

§ 18. Toimepidevus

(1) Toimepidevus on püsiva kriisiülesandega asutuse ja isiku, sealhulgas elutähtsa teenuse osutaja ja kohaliku omavalitsuse üksuse, ning põhiseadusliku institutsiooni suutlikkus ja valmidus järjepidevalt toimida ning igal ajal oma ülesandeid täita ja teenuseid osutada.

(2) Elutähtsa teenuse toimepidevusena käsitatakse elutähtsa teenuse osutaja toimepidevust.

(3) Püsiva kriisiülesandega asutus ja isik ning põhiseaduslik institutsioon teevad toimepidevuse tagamiseks vähemalt järgmist:

- 1) määravad kriitilised tegevused, mida on toimepidevuse tagamiseks vaja teha;
- 2) maandavad riske ja otsustavad toimepidevuse taseme;
- 3) leiavad lahendused tegutsemiseks toimepidevuse ohtude, häirete ja katkestuste korral, sealhulgas võrgu- ja infosüsteemides, ning toimepidevuse taastamiseks;
- 4) määravad isikute kriisirollid ja võimalikud asendused ning valmistavad isikuid ette nende täitmiseks;
- 5) määravad töökorralduse muutmise, sealhulgas turvalise side ja turvalise töökeskkonna ning nende kasutamise;
- 6) määravad valmiduse saavutamise ja tagamise korralduse;
- 7) tagavad vahendite ja varude olemasolu;
- 8) määravad vajaduse korral varuasukoha ja sinna ümberpaiknemise korralduse;
- 9) määravad toimepidevuse tagamiseks vajalikud objektid, korraldavad nende kaitse ja nendel varjumise;
- 10) määravad käesolevas seaduses ja käesoleva paragrahvi lõike 8 alusel sätestatud ülesannete täitmise eest vastutava isiku ning kontaktpunkti.

(4) Käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 10 nimetatud kontaktandmed edastab püsiva kriisiülesandega asutus ja põhiseaduslik institutsioon Riigikantseleile, elutähtsa teenuse osutaja elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldajale või tema käesoleva seaduse § 74 lõike 4 alusel määratud asutusele ning kohaliku omavalitsuse üksus Päästeametile.

(5) Riigikantseleil on õigus küsida käesoleva paragrahvi lõike 4 alusel edastatud kontaktandmeid elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldajalt ja Päästeametilt.

(6) Käesolevas paragrahvis ja selle alusel kehtestatud nõudeid toimepidevuse tagamisele kohaldatakse halduslepingus määratud ja püsiva kriisiülesande täitmiseks vajalikus ulatuses ka

isiku suhtes, kellele on halduslepinguga volitatud osaliselt või tervikuna püsiva kriisiülesande täitmine või täitmise tagamine.

(7) Püsiva kriisiülesandega asutus ja isik ning põhiseaduslik institutsioon harjutavad käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud nõuete täitmist.

(8) Toimepidevuse tagamisel valmidustasemetega kasutamise, kehtestamise ja muutmise korra ning toimepidevuse tagamiseks vajaliku objekti kaitse tingimused ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(9) Käesoleva paragrahvi lõike 8 alusel kehtestatud tingimused ja kord on Riigikogu Kantseleile, Vabariigi Presidendi Kantseleile, Riigikontrollile, Õiguskantsleri Kantseleile, Finantsinspeksioonile ja kohtuasutusele soovituslikud. Riigikogu Kantseleis, Vabariigi Presidendi Kantseleis, Riigikontrollis, Õiguskantsleri Kantseleis, Finantsinspeksioonis ja kohtutes lähtutakse toimepidevuse tagamisel käesolevast seadusest. Kohaliku omavalitsuse üksus lähtub enda toimepidevuse tagamisel käesoleva paragrahvi lõike 8 alusel kehtestatud tingimustest ja korrast.

§ 19. Objektikaitse

(1) Objektikaitse on sellise maa-ala, ehitise või seadme kaitse, mille ründamine, hõivamine, kahjustamine või hävitamine takistab märkimisväärselt võimet või toob kaasa võimetuse täita kriisiülesannet.

(2) Objektikaitse hõlmab objekti füüsiliseks kaitseks vajalike meetmete rakendamist ja objekti valvet. Seaduses sätestatud alusel ja korras võib objektikaitset rakendada Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitseväge või Kaitsealiidu valvet.

(3) Maa-ala, ehitise või seadme võib määrata alaliselt või ajutiselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks, mille kaitse korraldamisel tuleb rakendada täiendavaid kaitsemeetmeid käesoleva paragrahvi lõike 7 alusel kehtestatud tingimustel ja korras.

(4) Maa-ala, ehitise või seadme määrab alaliselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks ja alalise kaitse lõpetab Vabariigi Valitsus korraldusega.

(5) Maa-ala, ehitise või seadme määrab ajutiselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks sisejulgeoleku tagamise valdkonna eest vastutav minister käskkirjaga.

(6) Sõjalise riigikaitse toimimisega seotud või Kaitseministeeriumi valitsemisalas oleva julgeolekuasutuse kasutatava maa-ala, ehitise või seadme määrab ajutiselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister käskkirjaga.

(7) Alaliselt ja ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti kaitsemeetmed ning nende rakendamise tingimused ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(8) Käesoleva paragrahvi lõike 7 alusel kehtestatavas määruses sätestatakse:

1) alaliselt või ajutiselt kaitstavate olulise tähtsusega objektide kategooriad, kaitsemeetmed ja nende rakendamise kord, sealhulgas objektide ohutasemed ja nende muutmise kord;

- 2) alaliselt kaitstava olulise tähtsusega objekti riskianalüüsi ja turvaplaani koostamise, kooskõlastamise, kinnitamise ja muutmise kord;
- 3) ajutiselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks määramise kord ja ajutise kaitse tähtajad;
- 4) käesoleva seaduse § 130 lõikes 1 nimetatud isikuandmete töötlemise nõuded alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti kaitseabinõude kohaldamisel ja isikuandmete säilitamise täpsem tähtaeg.

4. peatükk

Kriisiolukord

1. jagu

Kriisiolukorra kehtestamine

§ 20. Kriisiolukorra kehtestamine ja tekkimine

- (1) Kriisiolukorra kehtestab Vabariigi Valitsus korraldusega.
- (2) Kriisiolukorra kehtestamisel käesoleva seaduse § 3 alusel lähtub Vabariigi Valitsus asjaomaste valitsusasutuste esitatud ohuhinnangutest ja muust asjassepuutuvast teabest.
- (3) Vabariigi Valitsus hindab kriisiolukorra ajal järjepidevalt käesoleva seaduse § 3 lõikes 1 sätestatud asjaolusid ja sama paragrahvi lõikes 3 sätestatud tingimusi, teavitab nende muutustest asjaomaseid isikuid ja asutusi ning otsustab kriisiolukorra lõpetamise, kui neid asjaolusid ja tingimusi enam ei esine, kui käesolevas peatükis ei ole sätestatud teisiti.
- (4) Vabariigi Valitsus hindab riigikaitse kriisiolukorra kehtestamisel ja selle ajal asjaolusid, mille tõttu võib riigikaitse kriisiolukorra eesmärgiks saada valmistumine mobilisatsiooniks või sõjaseisukorra lahendamiseks või kollektiivse enesekaitse operatsiooni korraldamiseks.
- (5) Vabariigi Valitsus teavitab kriisiolukorra kehtestamisest ja selle aluseks olnud asjaoludest ning kriisiolukorra lõppemisest viivitamata Riigikogu ja Vabariigi Presidenti. Riigikaitse kriisiolukorra kehtestamise kiidab heaks Riigikogu.
- (6) Riigikaitse kriisiolukorra kehtestamise heakskiitmise arutamine Riigikogus ei peata riigikaitse kriisiolukorra ajaks ette nähtud juhtimiskorralduse rakendamist, kriisiülesannete täitmist ega kriisiolukorra meetmete, piirangute ega nõuete kohaldamist.
- (7) Riigikogu vaatab riigikaitse kriisiolukorra kehtestamise heakskiitmise otsuse üle vähemalt iga kolme kuu järel. Ohu vähenemise korral otsustab Riigikogu heakskiidu lõpetada. Otsuse tegemisel lähtutakse ohuhinnangust.
- (8) Riigikogu heakskiidu lõpetamise otsusest alates lõpetatakse riigikaitse kriisiolukorra ajaks ette nähtud kriisiülesannete täitmine ja piiravate meetmete kohaldamine.
- (9) Kriisiolukorra lahendamiseks võib välja kuulutada eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra käesoleva seaduse §-s 21, 23 või 25 sätestatud tingimustel ja korras.

(10) Eriolukorra väljakuulutamise loetakse kriisiolukord tekkinuks. Kui Vabariigi Valitsus on eriolukorra välja kuulutanud ühe või mitme maakonna või kohaliku omavalitsuse üksuse haldusterritooriumil vastavalt käesoleva seaduse § 21 lõikele 2, võib ta otsustada, kas kriisiolukord kehtib üksnes eriolukorra piirkonnas või laiemalt.

(11) Erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra väljakuulutamise loetakse riigikaitseline kriisiolukord tekkinuks.

(12) Mobilisatsiooni väljakuulutamise loetakse riigikaitseline kriisiolukord tekkinuks juhul, kui on täidetud käesoleva seaduse § 3 lõikes 3 sätestatud tingimused.

(13) Demobilisatsiooni ajal kehtib riigikaitseline kriisiolukord edasi juhul, kui on täidetud käesoleva seaduse § 3 lõikes 3 sätestatud tingimused.

2. jagu

Eriolukorra, erakorralise ja sõjaseisukorra väljakuulutamine ning lõpetamine

1. jaotis

Eriolukorra väljakuulutamine ja lõpetamine

§ 21. Eriolukorra väljakuulutamine

(1) Vabariigi Valitsus võib loodusõnnetusest, katastroofist või nakkushaiguse levikust põhjustatud olukorra lahendamiseks välja kuulutada eriolukorra, kui seda ei ole võimalik lahendada ilma käesolevas seaduses eriolukorra ajaks ette nähtud juhtimisvolitusi rakendamata või isiku põhiõigusi ja -vabadusi piiravaid meetmeid kohaldamata.

(2) Eriolukorra võib välja kuulutada kogu riigis või ühe või mitme maakonna või kohaliku omavalitsuse üksuse haldusterritooriumil või Vabariigi Valitsuse kindlaksmääratud maa-alal.

§ 22. Eriolukorra lõpetamine

(1) Vabariigi Valitsus hindab eriolukorra väljakuulutamise põhjustanud asjaolusid järjepidevalt ning teavitab nende muutustest asjaomaseid isikuid ja asutusi.

(2) Vabariigi Valitsus otsustab eriolukorra lõpetamise, kui eriolukorra väljakuulutamise tinginud asjaolud on ära langenud.

2. jaotis

Erakorralise seisukorra väljakuulutamine ja lõpetamine

§ 23. Erakorralise seisukorra väljakuulutamine

(1) Riigikogu võib oma koosseisu häälteenamusega kuulutada Vabariigi Presidendi või Vabariigi Valitsuse ettepanekul Eesti põhiseaduslikku korda ähvardavast ohust põhjustatud olukorra lahendamiseks välja erakorralise seisukorra, kui seda ei ole võimalik lahendada ilma käesolevas seaduses erakorralise seisukorra ajaks ette nähtud juhtimisvolitusi rakendamata või

isiku põhiõigusi ja -vabadusi piiramata ning puudub alus käesoleva seaduse §-s 25 nimetatud sõjaseisukorra väljakuulutamiseks.

(2) Erakorralise seisukorra võib välja kuulutada kuni kolmeks kuuks. Riigikogu võib erakorralist seisukorda vajaduse korral korduvalt pikendada kuni kolm kuud korraga.

(3) Erakorraline seisukord kehtib kogu riigis.

§ 24. Erakorralise seisukorra lõpetamine

(1) Vabariigi Valitsus hindab erakorralise seisukorra väljakuulutamise põhjustanud asjaolusid järjepidevalt ning teavitab nende muutustest asjaomaseid isikuid ja asutusi.

(2) Riigikogu otsustab Vabariigi Presidendi või Vabariigi Valitsuse ettepanekul viivitamata erakorralise seisukorra lõpetada, kui selle väljakuulutamise põhjustanud asjaolud on ära langenud.

(3) Sõjaseisukorra väljakuulutamisel loetakse erakorraline seisukord lõppenuks.

3. jaotis

Sõjaseisukorra väljakuulutamine ja lõpetamine

§ 25. Sõjaseisukorra väljakuulutamine

(1) Riigikogu kuulutab Vabariigi Presidendi ettepanekul Eesti Vabariigi iseseisvuse ja sõltumatuse või territoriaalse terviklikkuse vastu suunatud relvastatud rünnakust või sellega samaväärselt rünnakust või agressioonist põhjustatud olukorra lahendamiseks välja sõjaseisukorra, kui seda ei ole võimalik lahendada ilma käesolevas seaduses sõjaseisukorra ajaks ette nähtud juhtimisvolitusi rakendamata või isiku põhiõigusi ja -vabadusi piiravaid meetmeid kohaldamata.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud Eesti Vabariigi vastu suunatud agressiooni korral kuulutab Vabariigi President välja sõjaseisukorra, ootamata ära Riigikogu otsust.

(3) Sõjaseisukord kehtib kogu riigis.

§ 26. Sõjaseisukorra lõpetamine

(1) Vabariigi Valitsus hindab sõjaseisukorra väljakuulutamise põhjustanud asjaolusid järjepidevalt ning teavitab nende muutustest asjaomaseid isikuid ja asutusi.

(2) Riigikogu otsustab Vabariigi Presidendi ettepanekul viivitamata sõjaseisukorra lõpetada, kui selle väljakuulutamise põhjustanud asjaolud on ära langenud.

3. jagu

Mobilisatsioon ja demobilisatsioon

§ 27. Mobilisatsioon ja selle väljakuulutamine

(1) Riigikogu kuulutab Vabariigi Presidendi ettepanekul viivitamata välja mobilisatsiooni Eesti Vabariigi iseseisvuse ja sõltumatuse või territoriaalse terviklikkuse vastu suunatud relvastatud rünnaku või sellega samaväärse rünnaku või agressiooni või nende ohu korral või käesoleva seaduse § 136 punktis 1 nimetatud kollektiivse enesekaitse operatsioonil osalemiseks.

(2) Mobilisatsioon on tegevuste kogum, mille käigus tagatakse Kaitseväge sõjaaja üksuste valmisolek riigi sõjaliseks kaitseks.

(3) Mobilisatsiooni käigus kohustatakse kaitseväekohustuslasi ja sõjaväelise auastmega sõjaaja ametikohale (edaspidi *sõjaaja ametikoht*) nimetatud kaitseväekohustuseta Kaitseliidu tegevliikmeid asuma täitma sõjaaja ametikoha ülesandeid ning võetakse kaitseväeteenistusse vabatahtlikke.

(4) Eesti Vabariigi vastu suunatud agressiooni korral kuulutab mobilisatsiooni välja Vabariigi President, ootamata ära Riigikogu otsust.

(5) Kui mobilisatsioon kuulutatakse välja enne sõjaseisukorra väljakuulutamist, määrab Vabariigi Valitsus korraldusega mobilisatsiooni väljakuulutamise järel sõjalises tegevuses osaleva Kaitseväge isikkoosseisu suuruse või osalevad Kaitseväge sõjaaja üksused.

§ 28. Demobilisatsioon ja selle väljakuulutamine

(1) Riigikogu kuulutab Vabariigi Presidendi ettepanekul viivitamata välja demobilisatsiooni, kui mobilisatsiooni väljakuulutamise põhjustanud asjaolud on ära langenud.

(2) Demobilisatsioon on tegevuste kogum, mille tulemusena viiakse Kaitseväge sõjaaja üksused mobilisatsioonile eelnenud valmisolekusse.

(3) Demobilisatsiooni käigus vabastatakse sõjaaja ametikoha ülesandeid täitma asunud tegevväelased tegevteenistusest või nad jätkavad sõjaväelise auastmega rahuaja ametikoha ülesannete täitmist.

(4) Demobilisatsiooni väljakuulutamine lõpetab mobilisatsiooni.

(5) Demobilisatsiooni väljakuulutamisel otsustab Riigikogu demobilisatsiooni kestuse.

4. jagu

Kriisiolukorraga seotud otsuste jõustumine ja avaldamine ning teavitamiskohustus

§ 29. Kriisiolukorraga seotud otsuste jõustumine ja avaldamine

(1) Kriisiolukorra kehtestamise ja selle lõpetamise ning riigikaitse kriisiolukorra kehtestamise heakskiitmise ja heakskiidu lõpetamise otsus ning eriolukorra väljakuulutamise ja selle lõpetamise otsus, Riigikogu välja kuulutatud erakorralise ja sõjaseisukorra väljakuulutamise ning lõpetamise otsus, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni väljakuulutamise

otsus ning Vabariigi Presidendi sõjaseisukorra ja mobilisatsiooni väljakuulutamise otsus jõustuvad allakirjutamisel, kui otsuses ei ole sätestatud hilisemat tähtpäeva.

(2) Kui õigusaktis eneses ei ole sätestatud teisiti, avaldatakse käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud otsus muutmata kujul:

- 1) viivitamata ja tasuta massiteabevahendis, arvestades käesoleva seaduse §-s 50 sätestatut;
- 2) Riigi Teataja seaduse § 9 lõikes 6¹ sätestatud korras.

§ 30. Rahvusvaheliste organisatsioonide, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni teavitamine

(1) Kui kriisiolukorra ajal kaldutakse kõrvale rahvusvahelise lepinguga võetud kohustustest, korraldab Välisministeerium Vabariigi Valitsuse eelneval heakskiidul rahvusvahelises lepingus ettenähtud teavitamise.

(2) Kui kriisiolukorra ajal on vaja rakendada isiku põhiõigusi ja -vabadusi piiravaid meetmeid, mis võivad kahjustada siseturu toimimist Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 347 tähenduses, teavitatakse Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni sellistest piiravatest meetmetest enne nende rakendamist. Kui piiravaid meetmeid on vaja rakendada kohe, teavitatakse Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni nendest esimesel võimalusel.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud teavitamist korraldab minister, kelle vastutusvaldkonnas lõikes 2 nimetatud meetmeid rakendatakse.

(4) Kui Euroopa Liidu õiguses või Eesti õigusaktides on Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni teavitamist reguleeritud käesolevast paragrahvist erinevalt, kohaldatakse nendes õigusaktides sätestatut.

5. jagu

Kriisiolukorra lahendamine

§ 31. Kriisiolukorra lahendamise juhtimine

(1) Vabariigi Valitsus otsustab kriisiolukorra ajal eesmärgi, mille saavutamisele kriisiolukorra lahendamise tegevused peavad kaasa aitama.

(2) Kriisiolukorra juht on peaminister.

(3) Kriisiolukorra juht tagab Vabariigi Valitsuse tegevuse ühtsuse ja koordineerituse kriisiolukorra lahendamisel.

(4) Ministeerium tagab oma valitsemisala tegevuse ühtsuse ja koordineerituse teiste ministeeriumidega ning toetab oma valdkonnas kriisiolukorra lahendamise eest vastutavat asutust.

(5) Kriisiolukorra lahendamise eest vastutav asutus on:

- 1) seaduses või Vabariigi Valitsuse kriisiplaanis määratud kriisiolukorra lahendamise eest vastutav valitsusasutus;

2) elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja või käesoleva seaduse § 74 lõike 4 alusel tema määratud asutus;

3) kohaliku omavalitsuse üksuse ametiasutus.

(6) Vabariigi Valitsus määrab kriisiolukorra lahendamise eest vastutava valitsusasutuse, kui seda ei ole seaduses või Vabariigi Valitsuse kriisiplaanis määratud või kui mitme asutuse vastutusvaldkond kattub.

(7) Kriisiolukorra iseloomust lähtuvalt võib määrata ühe või mitu kriisiolukorra lahendamise eest vastutavat valitsusasutust.

(8) Iga asutus, isik ja kohaliku omavalitsuse üksus peab kriisiolukorra ajal olema valmis täitma talle käesoleva seadusega ja selle alusel pandud ülesandeid, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, tagades esmajärjekorras kriisiülesannete täitmise.

(9) Iga asutus, isik ja kohaliku omavalitsuse üksus peab tsiviilkriisiga samal ajal kehtiva riigikaitse kriisiolukorra ajal täitma võimaluse korral esmajärjekorras riigi julgeolekut või põhiseaduslikku korda ähvardava ohtu tõrjumiseks või selleks valmistumiseks vajalikke ülesandeid ning tagama selleks vajaliku ressursi.

§ 32. Riigikantselei ja Päästeameti ülesanded kriisiolukorra lahendamisel

(1) Riigikantselei koordineerib täidesaatva riigivõimu asutuste tegevust kriisiolukorra lahendamisel.

(2) Päästeameti ülesanne kriisiolukorra lahendamisel regionaalsel tasandil on toetada kriisiolukorra lahendamise eest vastutavat asutust teabevahetuse ja koostöö korraldamisega ning nõustada kohaliku omavalitsuse üksusi.

(3) Päästeamet koordineerib elanikkonnakaitse tegevuste õigeaegset rakendamist kriisiolukorra ajal.

§ 33. Ühekordne kriisiülesanne

(1) Riigikaitse kriisiolukorra või eriolukorra ajal võib kriisiolukorra lahendamiseks või lahendamise toetamiseks anda füüsilisest isikust ettevõtjale ja juriidilisele isikule, sealhulgas kohaliku omavalitsuse üksusele ühekordse kriisiülesande tema ülesandest, tegevusalast või eesmärgist lähtudes.

(2) Ühekordne kriisiülesanne on käesoleva seaduse alusel riigikaitse kriisiolukorra või eriolukorra ajal üksikjuhtumil antud ülesanne, mis peab olema seotud füüsilisest isikust ettevõtja ja juriidilise isiku, sealhulgas kohaliku omavalitsuse üksuse põhitegevusega.

(3) Riigikaitse kriisiolukorra ja eriolukorra ajal võib ühekordse kriisiülesande anda kriisiolukorra juht või tema volitatud kriisiolukorra lahendamise eest vastutav valitsusasutus. Riigikaitse kriisiolukorra ajal võivad anda ühekordse kriisiülesande ka Kaitsevägi ja Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus.

(4) Riigikaitsealise kriisiolukorra ajal mitu ühekordset kriisiülesannet saanud füüsilisest isikust ettevõtja, juriidiline isik, sealhulgas kohaliku omavalitsuse üksus, peab nende täitmisel võimaluse korral eelistama riigi sõjalise kaitse tagamiseks antud ühekordset kriisiülesannet.

(5) Ühekordse kriisiülesande võib anda, kui:

- 1) ülesanne on vajalik riigikaitsealise kriisiolukorra või eriolukorra lahendamiseks või lahendamise toetamiseks;
- 2) ülesannet ei ole võimalik täita täidesaatva riigivõimu asutustel või vabatahtlikult kaasatavate isikute abil õigel ajal või piisavalt tulemuslikult ja
- 3) ülesannet ei ole võimalik täita seaduses või selle alusel määratud või täitma volitatud muul isikul.

(6) Ühekordse kriisiülesande andmisel tuleb määrata selle täitmise tähtaeg. Ühekordse kriisiülesande võib anda kuni kriisiolukorra lõppemiseni ja see ei tohi olla antud tingimuslikult.

(7) Ühekordse kriisiülesande täitmise takistusest ja selle põhjustest teavitab täitja viivitamata ülesande andjat.

(8) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud ühekordse kriisiülesande andja võib enne ülesande andmist kohaldada käesoleva seaduse § 119 lõikes 1 nimetatud menetlustoiminguid, et selgitada välja ühekordse kriisiülesande täitmise võime.

(9) Ühekordset kriisiülesannet ei anta põhiseaduslikule institutsioonile, välja arvatud kohaliku omavalitsuse üksusele.

(10) Ühekordse kriisiülesande täitmine lõpeb:

- 1) ülesande täitmise tähtaja möödumisel;
- 2) käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud ülesande andja otsusel;
- 3) füüsilisest isikust ettevõtja surma korral;
- 4) kui juriidiline isik lõpetab tegevuse.

§ 34. Kaitseväge pädevus riigikaitsealise kriisiolukorra ajal

(1) Kaitseväge võib riigikaitsealise kriisiolukorra ajal, sealhulgas selle lahendamiseks välja kuulutatud erakorralise ja sõjaseisukorra ajal jätta täitmata järgmised seaduse alusel kehtestatud normid, kui see on riigi sõjaliseks kaitseks vältimatult vajalik:

- 1) relvade, lõhkematerjali ning lahing- ja laskemoona käitlemist reguleerivad õigusnormid;
- 2) ehitamist, ehitist ja selle osa ning ehitise kasutamist reguleerivad õigusnormid;
- 3) liikluse korraldamist ja liikluses osalemist reguleerivad õigusnormid;
- 4) dokumentide vorminõuded ja vormistamist reguleerivad menetlusnormid;
- 5) looduskaitset ja loodusressursside kasutamist reguleerivad õigusnormid;
- 6) avalik-õiguslikke lubasid, heakskiite ja nõusolekuid käsitlevad õigusnormid;
- 7) muud normid, välja arvatud riigisaladust ja salastatud välisteavet reguleerivad normid.

(2) Sõjaseisukorra või Eesti Vabariigi territooriumil toimuva relvakonflikti ajal võib Kaitseväge jätta täitmata seadused käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1–6 sätestatud valdkondades, kui see on riigi sõjaliseks kaitseks vältimatult vajalik ning seadustes ettenähtud normide järgimise korral ei ole võimalik riigi iseseisvust ja sõltumatust kaitsta.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatu kohaldamisel tuleb järgida:

- 1) Eesti Vabariigi põhiseadust ja välislepingut;
- 2) seadust ja seaduse alusel kehtestatud norme niivõrd, kui see on sõjaseisukorra lahendamisel võimalik.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatu kohaldamisel ei või kalduda kõrvale rahvusvahelise humanitaarõiguse normide järgimisest.

(5) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatu kohaldamisest, mis võib ohustada kriisiolukorra ühtset lahendamist või teise asutuse, isiku või institutsiooni püsiva kriisiülesande täitmist, teavitab Kaitseväge esimesel võimalusel järgmiselt:

- 1) seaduse või Vabariigi Valitsuse õigusakti täitmata jätmisest Vabariigi Valitsust;
- 2) muu õigusakti täitmata jätmisest valdkonna eest vastutavat ministrit.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud juhul võib Vabariigi Valitsus või valdkonna eest vastutav minister nõuda, et Kaitseväge täidaks õigusakte, kui on alust arvata, et nende täitmine ei takista vahetult kriisiolukorra lahendamist.

(7) Kaitseväge juhataja või tema volitatud ülem võib peatada lahingutegevuse, kehtestada või sõlmida lahinguväljal relvarahu või katkestada kehtestatud või sõlmitud relvarahu, kui vastane oma tegevusega ei täida selle tingimusi.

§ 35. Vabariigi Valitsuse pädevus erakorralise ja sõjaseisukorra ajal

(1) Vabariigi Valitsus võib erakorralise ja sõjaseisukorra ajal:

- 1) peatada osaliselt või täielikult Vabariigi Valitsuse, ministri, valla- ja linnavolikogu või valla- ja linnavalitsuse määruse täitmise või kehtivuse, kui see takistab vahetult kriisiolukorra lahendamist;
- 2) tunnistada osaliselt või täielikult kehtetuks kriisiolukorra ajal antud ministri, valla- ja linnavolikogu või valla- ja linnavalitsuse määruse, kui see takistab vahetult kriisiolukorra lahendamist.

(2) Sõjaseisukorra ajal võib Vabariigi Valitsus lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatule:

- 1) kehtestada ja sõlmida vaherahu või sõlmida rahulepingu ning esitada selle Riigikogule ratifitseerimiseks;
- 2) anda Kaitsevägele korralduse kehtestada või sõlmida lahinguväljal relvarahu või katkestada kehtestatud või sõlmitud relvarahu, kui vastane oma tegevusega ei täida selle tingimusi.

§ 36. Finantssektori erandid eriolukorra ja riigikaitselise kriisiolukorra ajal

(1) Tingimusel, et finantssektori stabiilsust ja usaldusväärsust või kriitiliste funktsioonide jätkuvust ülemäära ei kahjustata, võib Vabariigi Valitsus finantssektorit puudutava eriolukorra, erakorralise ja sõjaseisukorra ajal Finantsinspektsiooni seaduse § 2 lõikes 2 nimetatud finantsjärelevalve subjektide suhtes otsustada:

- 1) kehtestada usaldatavusnõuded või muud sellised normatiivid;
- 2) kehtestada investeringute tegemise tingimused, sealhulgas kohustuse osta riigi emiteeritavaid võlaväärtpabereid, välja arvatud finantsjärelevalve subjektile kohalduvate usaldatavusnormatiivide, kõlblike kohustuste minimaalse taseme nõude ja muude selliste nõuete täitmiseks vajalike investeringute tegemise kohta;
- 3) kehtestada tingimused raamatupidamise kohta ning järelevalveliste aruannete koostamisele, esitamisele ja avalikustamisele;

- 4) keelata osaliselt või täielikult kasumist väljamaksete tegemise või kehtestada muid tingimusi finantsjärelevalve subjekti olulise osaluse omajatele;
- 5) keelata teatud tehingute või toimingute tegemise või seada neile piiranguid, sealhulgas piirata nende mahtu;
- 6) peatada täielikult või osaliselt korraliste osamaksete tegemise Tagatisfondi seaduse tähenduses Tagatisfondi osafondidesse;
- 7) kehtestada krediitiasutuse osalise või täieliku moratooriumi või kindlustusandja erirežiimi ning vastavad tingimused ja korra või maksejõuetuse või tõenäolise maksejõuetuse, sealhulgas pankrotimenetluse ja täitemenetluse tingimused.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 5 sätestatud juhul on Vabariigi Valitsusel õigus korraldusega määrata:

- 1) raha ja muu tagasimakstava vahendi, pensionilepingu alusel väljamakstava summa, väärtpaberi ja muu sellise nõude tagastamise, väljamaksmise või muu rahuldamise tingimused;
- 2) krediidi andmise, tagasi maksmise ja tagamise tingimused;
- 3) antud krediidi intressi, krediidi kulukuse või muu sellise tasu ülemmäära või peatada viiviste või leppetrahvide maksmise;
- 4) kindlustuslepingu alusel väljamakstava summa vähendamise või maksetähtpäeva edasilükkamise, kindlustusvõtja jaoks kindlustusmakse vähendamise või maksetähtpäeva edasilükkamise ja kindlustuslepingu ülesütleamise tingimused;
- 5) väärtpaberi emiteerimise, reguleeritud väärtpaberiturul või muus kauplemisskohas pakkumuse ja tehingu tegemise tingimused, samuti väärtpaberiarveldussüsteemis toimingute tegemise tingimused või kauplemisskohas kõigi väärtpaberitehingute tegemise peatamise;
- 6) maksetehingu ja rahasiirde tegemise tingimused, sealhulgas tingimused maksekontolt sularaha väljavõtmise piiramiseks või keelamiseks, maksejuhiste täitmise tähtaja pikendamise ja tugeva autentimise rakendamiseks;
- 7) väärtpaberite registri pidamise seaduses sätestatud väärtpaberite registris ja pensioniregistris toimingute tegemise tingimused;
- 8) muud tingimused, mis arvestades konkreetset kriisiolukorda on vajalikud..

(3) Vabariigi Valitsusel on õigus korraldusega eriolukorra ja riigikaitselise kriisiolukorra ajal Tagatisfondi seaduses sätestatud hüvitusjuhtumi korral ja kui see on konkreetset olukorda arvestades asjakohane ja vajalik, peatada või lükata edasi hüvitiste väljamaksmine ning täpsustada hüvitamise ja toetamise tingimusi.

(4) Käesolevas paragrahvis nimetatud Vabariigi Valitsuse korralduse võib kehtestada kuni kolmeks kuuks, kuulates ära Finantsinspektsiooni ja Eesti Panga arvamuse. Lisaks kuulatakse käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud juhul ära ka Tagatisfond. Vabariigi Valitsus võib korralduse kehtivust pikendada korduvalt kuni kolm kuud korraga, kui see on olukorda arvestades asjakohane ja vajalik.

(5) Kui käesoleva paragrahvi lõigete 1, 3 ja 4 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse korraldus reguleerib Euroopa Liidu toimimise lepingu või Euroopa Keskpangade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirja alusel Euroopa Keskpangale või Ühtsele Kriisilahendusnõukogule kuuluvate ülesannete täitmist, on Vabariigi Valitsusel õigus lõikes 1 nimetatud korraldus kehtestada juhul, kui Euroopa Keskpang või Ühtne Kriisilahendusnõukogu faktiliselt ei tegutse või ei saa kriisiolukorra põhjustanud asjaolude tõttu või muul põhjusel oma ülesandeid täita ega Eestis oma pädevust teostada.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud Euroopa Keskpanga või Ühtse Kriisilahendusnõukogu võimetus ülesandeid täita on muu hulgas selline olukord, kus Vabariigi Valitsus on küsinud neilt vastavalt asutuse pädevusele ja Vabariigi Valitsuse korralduse reguleerimisalale arvamust, kuid ei ole seda tähtpäevaks saanud.

(7) Käesoleva paragrahvi lõigete 1, 3 ja 4 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse korraldust rakendab Finantsinspeksioon. Kui Finantsinspeksioonil tekib Vabariigi Valitsuse korralduse rakendamisel olukord, et see on vastuolus Euroopa Keskpanga või Ühtse Kriisilahendusnõukogu hilisema otsusega, rakendab Finantsinspeksioon Vabariigi Valitsuse korraldust sellises maksimaalses ulatuses, et tagatud on kooskõla Euroopa Keskpanga või Ühtse Kriisilahendusnõukogu hilisema otsusega.

§ 37. Ülesande ja kohustuse täitmata jätmine erakorralise, sõjaseisukorra ja mobilisatsiooni ning demobilisatsiooni ajal

(1) Haldusülesande täitja võib jätta täitmata temale seadusega, seaduse alusel või halduslepinguga määratud ülesande või kohustuse, kui selle täitmine on erakorralise või sõjaseisukorra või mobilisatsiooni või demobilisatsiooni tõttu ja sellega kaasnevaid asjaolusid arvestades võimatu.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatu kohaldamisel tuleb esmajärjekorras täita püsivad kriisiülesandeid.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatu kohaldamisel ei või kalduda kõrvale rahvusvahelise humanitaarõiguse normide järgimisest.

§ 38. Teavitamine ja vaidluste lahendamine kriisiolukorra ajal

(1) Ministril tuleb viivitamata teavitada kriisiolukorra juhti ja teisi kriisi lahendamisel olulisi osalisi mis tahes kavatsusest ja meetmest oma valitsemisalas, mis võivad mõjutada kriisiolukorra juhi korraldusi või kriisiolukorra lahendamise ühtsust.

(2) Haldusülesannete jaotuse ja täitmisega seotud vaidlused, mis tekivad kriisiolukorra ajal ministeeriumide, nende valitsemisalas olevate asutuste või muude avaliku võimu kandjate vahel või kohaliku omavalitsuse üksuste riiklike ülesannete üle, lahendatakse koostöös või ministrite vahel või lahendab need kriisiolukorra juht. Kohaliku omavalitsuse üksusel on võimalik pöörduda vaidluse lahendamiseks kohtusse.

6. jagu Korralduste andmine

§ 39. Kriisiolukorra juhi pädevus kriisiolukorra ajal

(1) Kriisiolukorra juht võib kriisiolukorra ajal selle lahendamiseks anda käesoleva seaduse § 40 lõikes 1 sätestatud korralduse ministrile tema vastutusvaldkonnas. See korraldus on ministrile siduv.

(2) Kriisiolukorra juht võib anda käesoleva seaduse § 40 lõikes 1 sätestatud korralduse kriisiolukorra lahendamise eest vastutavale valitsusasutusele, kui minister ei ole käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel antud korraldust täitnud või õigel ajal täitnud. Korralduse täideviimise

tagab kriisiolukorra lahendamise eest vastutav valitsusasutus, rakendades vajaduse korral käesolevas seaduses sätestatud volitusi.

(3) Kriisiolukorra juht või tema volitatud haldusorgan võib kriisiolukorra ajal otsustada püsiva kriisiülesande täitmisele asumise, kui seda ei ole sätestatud seaduses või seaduse alusel, sealhulgas Vabariigi Valitsuse kriisiplaanis.

(4) Kriisiolukorra juht või tema volitatud haldusorgan võib kriisiolukorra ajal otsustada püsiva kriisiülesande täitmise mahu ja viisi, kui ülesande täitmine ei ole kriisiolukorra lahendamiseks vajalik sellises mahus või sellisel ajal, nagu on sätestatud seaduses või selle alusel, sealhulgas Valitsuse kriisiplaanis.

§ 40. Kriisiolukorra ajal korralduste andmine

(1) Kriisiolukorra lahendamise eest vastutav valitsusasutus võib kriisiolukorra lahendamiseks anda täidesaatva riigivõimu asutusele, välja arvatud ministeeriumile, kohaliku omavalitsuse üksusele või muule avaliku võimu kandjale haldusülesande õiguspäraseks ja otstarbekaks täitmiseks korralduse, arvestades nende asutuste ja isikute pädevust ning volitusi:

- 1) haldusakti andmiseks, halduslepingu sõlmimiseks või toimingute tegemiseks;
- 2) haldusakti või halduslepingu muutmiseks;
- 3) toimingute tegemise lõpetamiseks või keelamiseks;
- 4) haldusakti osaliselt või täielikult kehtetuks tunnistamiseks või halduslepingu kehtetuks tunnistamiseks;
- 5) haldusakti või halduslepingu kehtivuse või toimingute tegemise osaliseks või täielikuks peatamiseks;
- 6) seaduses või seaduse alusel kehtestatud kohustuse muul viisil täitmiseks.

(2) Korralduse andmisel tuleb arvestada haldusülesande täitja pädevust, samuti võimalust korraldust täita. Korraldus peab sisaldama vajalikke põhjendusi ja muud asjakohast teavet ning olema proportsionaalne konkreetse olukorra lahendamiseks.

(3) Kaitsevägi võib anda käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud korralduse riigikaitse kriisiolukorra ajal ka juhul, kui Kaitsevägi on valmistumas mobilisatsiooniks, demobilisatsiooniks, sõjaseisukorra lahendamiseks või kollektiivse enesekaitse operatsiooni korraldamiseks. Riigikaitse kriisiolukorra lahendamise eest vastutavale valitsusasutusele võib Kaitsevägi anda korralduse selle asutuse juhi nõusolekul.

(4) Kaitseväge võib anda korralduse Kaitseväge juhataja nõusolekul või tema volitatud ülema nõusolekul, välja arvatud kriisiolukorra juhi korraldus.

(5) Kaitseliidule võib anda käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud korralduse Kaitseliidu ülema nõusolekul või tema volitatud ülema nõusolekul, välja arvatud kriisiolukorra juhi korraldus.

(6) Kohaliku omavalitsuse üksusele võib anda korralduse üksnes tema püsiva või ühekordse kriisiülesande täitmise raames, kui see on vältimatult vajalik.

(7) Eesti Pangale võib anda korralduse üksnes tema püsiva kriisiülesande täitmise raames, kui see on vältimatult vajalik. Korralduse andmisel Finantsinspeksioonile tuleb lähtuda käesoleva seaduse §-st 35.

(8) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud korralduse saanud täidesaatva riigivõimu asutus, kohaliku omavalitsuse üksus või muu avaliku võimu kandja teavitab korralduse andjat, kui talle antud korraldus on õigusvastane või ebaotstarbekas.

(9) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud korralduse võib anda ka haldusaktiga või halduslepinguga või seadusega haldusülesannet täitma volitatud füüsilisele või eraõiguslikule juriidilisele isikule.

(10) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud korraldus tuleb täita viivitamata, kui ei ole määratud teistsugust tähtaega.

(11) Kui mitme korralduse samaaegne täitmine ei ole võimalik, tuleb võimaluse korral esimesena täita riigi sõjalise kaitse tagamiseks antud korraldus.

(12) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud korraldus on iseseisvaks aluseks Finantsinspeksioonile Finantsinspeksiooni seaduse § 2 lõikes 1 sätestatud seaduses nimetatud ettekirjutuse tegemiseks või muu meetme rakendamiseks. Finantsinspeksioon võib korraldust täites kalduda kõrvale § 2 lõikes 1 sätestatud õigusaktidest tulenevatest nõuetest nii palju, kui see on vajalik korralduse täitmiseks.

(13) Sobiva meetme valikule ega selle rakendamisele haldusakti või toiminguga ei kohaldata haldusmenetluse seadust.

(14) Käesoleva paragrahvi lõikes 13 nimetatud korralduse täitmiseks võib Finantsinspeksioon haldusakti anda viisil, kus adressaadile tehakse teatavaks üksnes haldusakti resolutiivosa. Haldusakti põhjendused tuleb sellisel juhul edastada adressaadile viie tööpäeva jooksul haldusakti resolutiivosa kehtima hakkamisest arvates.

(15) Korralduse andmisel tekkivad vaidlused lahendatakse käesoleva seaduse § 38 lõikes 3 sätestatud viisil.

(16) Finantsinspeksioon ei vastuta riigivastutuse seaduse ega muu õigusakti alusel, kui täidab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud korraldust.

§ 41. Korralduse täitmine

(1) Kui käesoleva seaduse § 40 lõikes 1 sätestatud korraldus on jäetud tähtpäevaks täitmata, võib korralduse andja täita enda antud korralduse selle saaja asemel ise järgmiselt:

- 1) annab haldusakti, sõlmib halduslepingu või teeb toimingut;
- 2) muudab haldusakti või halduslepingut;
- 3) lõpetab toimingut tegemise või tagab toimingut tegemisest hoidumise;
- 4) tunnistab haldusakti või halduslepingu osaliselt või täielikult kehtetuks;
- 5) peatab haldusakti või halduslepingu kehtivuse või toimingut tegemise;
- 6) täidab seaduses või seaduse alusel kehtestatud kohustuse muul viisil.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud korralduse võib selle saaja asemel täita ise, kui on korralduse täitmiseks vajalikud teadmised, oskused ja võimed ning kui erakorralisest või sõjaseisukorrast tulenev oht julgeolekule või avalikule korrale tuleb kõrvalda viivitamata ning teine täidesaatva riigivõimu asutus, kohaliku omavalitsuse üksus või muu avaliku võimu kandja

seda ei tee või ei tee piisavalt kiiresti ja korralduse täitmata jätmine takistab vahetult riigi sõjalist kaitset ja ohustab riigi julgeolekut või avalikku korda.

5. peatükk **Isiku põhiõigusi- ja vabadusi piiravad meetmed**

1. jagu

Isiku põhiõigusi- ja vabadusi piiravate meetmete kohaldamine ning kaitsetagatised

§ 42. Isiku põhiõigusi ja -vabadusi piiravate meetmete kohaldamine

(1) Kriisiolukorra ajal võib isiku suhtes kohaldada käesoleva peatüki 2.–4. jaos ning §-des 108 ja 113 sätestatud põhiõigusi ja -vabadusi piiravaid meetmeid (edaspidi *piirav meede*) käesolevas seaduses sätestatud alustel ja korras.

(2) Kriisiolukord, sealhulgas selle lahendamiseks välja kuulutatud eriolukord, erakorraline ja sõjaseisukord, ei välista muu seaduse alusel isiku põhiõiguste ja -vabaduste piiramist.

(3) Piirava meetme kohaldamisel tuleb järgida neid piiranguid, mis tulenevad Eestile Euroopa Liidu õigusest, siduvatest välislepingutest ja rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtetest.

(4) Piirava meetme kohaldamisel võib kalduda kõrvale inimõigusi käsitleva välislepinguga võetud kohustustest, kui see on lubatud välislepingus ja piirangud on kooskõlas muude rahvusvahelise õiguse järgsete kohustustega.

§ 43. Proportsionaalsuse põhimõte

Piirava meetme kohaldamisel järgitakse järgmisi põhimõtteid:

- 1) kohaldada võib mitmest sobivast ja vajalikust meetmest seda, mis nii isikut kui ka üldsust eeldatavalt kõige vähem kahjustab;
- 2) kohaldada võib ainult sellist meedet, mis on proportsionaalne, arvestades meetmega taotletavat eesmärki ja kiireloomulist kohaldamist nõudvat olukorda, ja
- 3) meedet võib kohaldada vaid nii kaua, kui selle eesmärk on saavutatud või seda ei ole enam võimalik saavutada.

§ 44. Piirava meetme kehtivus

(1) Kriisiolukord, sealhulgas selle lahendamiseks välja kuulutatud eriolukord, erakorraline või sõjaseisukord, ei mõjuta seaduse alusel kehtestatud piiravate meetmete kehtivust.

(2) Kriisiolukorra ajal käesoleva seaduse alusel kohaldatud piirav meede kehtib kuni selle kehtetuks tunnistamiseni või muutub kehtetuks, kui kriisiolukord lõpeb. Kui piirava meetme eesmärk saavutatakse enne kriisiolukorra lõppemist või seda ei ole enam võimalik saavutada, tunnistab haldusorgan piirava meetme kohaldamise haldusakti kehtetuks või lõpetab meetme kohaldamise.

§ 45. Lepinguliste kohustuste rikkumise vabandatavus

(1) Füüsiline isik ei vastuta rahalise kohustuse täitmata jätmisest või mittenõuetekohasest täitmisest tuleneva lepingurikkumise eest, kui lepingurikkumise põhjustas:

- 1) käesoleva seaduse § 105 alusel palga või töötasu vähendamine;
- 2) käesoleva seaduse § 72 alusel rahaliste hüvitiste ja pensionide väljamaksmise peatamine või vähendamine;
- 3) riigikaitsealise kriisiolukorra ajal sõjaaja ametikoha ülesannete täitma asumine.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud füüsilise isiku kahjuks kõrvalekalduv kokkulepe on tühine.

§ 46. Täitemenetluse peatamine

(1) Kohtutäitur võib peatada füüsilise isiku suhtes rahaliste nõuete ning rahaliste ja varaliste karistuste sundtäitmise, kui füüsiline isik jättis täitedokumendi vabatahtlikult täitmata, sealhulgas rahatrahvi, rahalise karistuse ja varalise karistuse tasumata, või kokkulepitud maksegraafiku nõuetekohaselt täitmata käesoleva seaduse § 72 lõikes 1 või §-s 105 sätestatud põhjustel või riigikaitsealise kriisiolukorra ajal isiku sõjaaja ametikoha ülesannete täitma asumisel.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel täitemenetluse peatamiseks esitab füüsiline isik avalduse.

2. jagu

Kriisiolukorra ajal kohaldatavad piiravad meetmed

§ 47. Sideteenuse ja sidevõrgule juurdepääsu piiramine

Vabariigi Valitsus või tema volitatud valitsusasutus võib eriolukorra või riigikaitsealise kriisiolukorra ajal panna sideettevõtjale ettekirjutusega kohustuse piirata, arvestades olemasolevaid tehnoloogilisi lahendusi, lõppkasutajale sideteenuse osutamist või juurdepääsu sidevõrgule, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks.

§ 48. Liikumispiirang

(1) Vabariigi Valitsus või tema volitatud valitsusasutus võib kriisiolukorra ajal ajutiselt keelata isiku viibimise teatud kohas või kohustada teda sellest kohast lahkuma, samuti ajutiselt keelata isikul teatud kohast lahkumise ning kehtestada muid nõudeid ja tingimusi isikute liikumisele avalikus kohas, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks.

(2) Kui liikumispiirang kehtestatakse määramata arvu isikute suhtes üldkorraldusena, teavitab meedet kohaldanud haldusorgan viivitamata avalikkust liikumise piiramise kohast ning selle kehtestamisest ja lõpetamisest.

(3) Võimaluse korral tuleb koht, kus liikumise piiramist kohaldatakse, arusaadavalt tähistada ja säilitada isiku juurdepääs tema elu- või tööruumile.

§ 49. Avaliku koosoleku pidamise ja ürituse korraldamise keelamine

Vabariigi Valitsus või tema volitatud valitsusasutus võib eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra ajal keelata avaliku koosoleku pidamise või avaliku ürituse korraldamise, kui see on vajalik vastava kriisiolukorra lahendamiseks.

§ 50. Teadete ja õigusaktide avaldamise kohustus

(1) Vabariigi Valitsus, kriisiolukorra juht, kriisiolukorra lahendamise eest vastutav asutus, samuti nende volitatud isik võivad kriisiolukorra ajal kohustada massiteabevahendi valdajat, elektroonilise side ettevõtjat ning muud isikut avaldama või edastama, arvestades olemasolevaid tehnoloogilisi lahendusi, tasuta, muutmata kujul ja ettenähtud ajal kriisiolukorra lahendamiseks vajalikke teateid, käitumisjuhiseid ning käesolevas seaduses sätestatud juhul õigusakte.

(2) Käesoleva seaduse § 31 lõigete 5 ja 6 alusel määratud kriisiolukorra lahendamise eest vastutav asutus ja elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja võivad käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud kujul kohustada massiteabevahendi valdajat, elektroonilise side ettevõtjat ning muud isikut avaldama või edastama tasuta, muutmata kujul ja ettenähtud ajal teate nende vastutada olevate sündmuste kohta, kui on vaja teavitada suurel hulgal inimesi ja jagada käitumisjuhiseid.

3. jagu

Riigikaitselise kriisiolukorra ajal kohaldatavad piiravad meetmed

§ 51. Riigikaitselise kriisiolukorra meetmed

(1) Riigikaitselise kriisiolukorra ajal võib kohaldada käesoleva seaduse 5. peatüki 2. jaos sätestatud meetmeid.

(2) Enne riigikaitselise kriisiolukorra otsustamist kohaldatud käesoleva seaduse 5. peatüki 2. jaos otsustatud meetmed kehtivad edasi riigikaitselise kriisiolukorra ajal seni, kuni ei otsustata teisiti.

§ 52. Isikut tõendava dokumendi kaasas kandmine

Vabariigi Valitsus või tema volitatud valitsusasutus võib riigikaitselise kriisiolukorra ajal kohustada isikut avalikus kohas kaasas kandma isikut tõendavat või muud isikusamasuse tuvastamist võimaldavat dokumenti, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks.

§ 53. Kaitseväekohustuslase Eestist lahkumise piiramine

(1) Vabariigi Valitsus võib riigikaitselise kriisiolukorra ajal mobilisatsiooni ettevalmistamiseks ja korraldamiseks kehtestada Eestist lahkumise keelu vähemalt 18-aastasele kaitseväekohustuslasele ning sõjaaja ametikohale nimetatud isikule, kui see on vajalik mobilisatsiooni korraldamiseks.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud meetme kohaldamise korral on samas lõikes nimetatud isik, kes viibib väljaspool Eestit, kohustatud sellest viivitamata teavitama Kaitseressursside Ametit või Eesti Vabariigi välisesindust.

§ 54. Kriisiülesande täitmiseks vajaliku töökohustusega isiku Eestist lahkumise piiramine

(1) Vabariigi Valitsus võib riigikaitsele kriisiolukorra ajal kehtestada Eestist lahkumise keelu kriisiülesande täitmiseks vajaliku töökohustusega isikule, kui tema Eestis viibimine on vajalik riigikaitsele kriisiolukorra lahendamiseks.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud meetme kohaldamise korral on samas lõikes nimetatud isik, kes viibib väljaspool Eestit, kohustatud sellest viivitamata teavitama tööandjat.

§ 55. Sõjarelvade kasutamine

Vabariigi Valitsus võib riigikaitsele kriisiolukorra ajal anda Politsei- ja Piirivalveametile ning Kaitsepolitseiametile õiguse kasutada sõjarelvi, kui see on vajalik riigikaitsele kriisiolukorra lahendamiseks.

4. jagu

Erakorralise ja sõjaseisukorra ajal kohaldatavad piiravad meetmed

§ 56. Kriisiolukorra meetmete jätkumine

(1) Enne erakorralist või sõjaseisukorda otsustatud meede kehtib edasi erakorralise või sõjaseisukorra ajal, kui ei otsustata teisiti.

(2) Erakorralise seisukorra ajal otsustatud meede kehtib edasi sõjaseisukorra ajal, kui ei otsustata teisiti.

§ 57. Erakorralise ja sõjaseisukorra ajaks ette nähtud piirava meetme edasilükkamatu kohaldamine

(1) Vabariigi Valitsus võib erakorralise või sõjaseisukorra väljakuulutamise ettepaneku järel otsustada käesolevas peatükis sätestatud meetme rakendamise, kui see on vajalik Eesti Vabariigi iseseisvuse ja sõltumatuse, tema maa-ala, territoriaalmere või õhuruumi lahutamatu ja jagamatu terviklikkuse või põhiseadusliku korra kaitseks (edaspidi *edasilükkamatu piirav meede*).

(2) Kui Riigikogu otsustab jätta erakorralise või sõjaseisukorra välja kuulutamata, lõpetatakse edasilükkamatu piirava meetme kohaldamine viivitamata.

(3) Kahju, mis on tekitatud käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud otsuse ja Riigikogu poolt erakorralise või sõjaseisukorra välja kuulutamata jätmise otsuse vahelisel ajal edasilükkamatu piirava meetme kohaldamisega, hüvitatakse isikule käesoleva seaduse 11. peatükis sätestatud tingimustel ja korras.

§ 58. Isiku põhiõiguste ja -vabaduste piiramine

(1) Kui sõjaseisukorra ajal on põhiseaduslikku korda või riigi julgeolekut ähvardava ohu tõrjumiseks, avaliku korra või inimeste elu ja tervise kaitseks vaja kohaldada isiku põhiõigusi ja -vabadusi piiravat meedet, mida seaduses ei ole sätestatud, ning kõik muud seaduses

sätetatud piiravad meetmed on ammendunud, võib Vabariigi Valitsus otsustada kohaldada seaduses sätestamata piiravat meedet nii kaua, kui see on eesmärgi saavutamiseks vajalik, tagades inimväärikuse põhimõtte järgimise. Piirata ei tohi õigusi ja vabadusi, mis on sätestatud Eesti Vabariigi põhiseaduse §-des 8 ja 11–18, § 20 lõikes 3, §-des 22 ja 23, § 24 lõigetes 2 ja 4, §-des 25, 27 ja 28, § 36 lõikes 2, §-des 40, 41 ja 49 ning § 51 lõikes 1.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel tehtud otsuse edastab Vabariigi Valitsus viivitamata Riigikogule. Riigikogu võib enda otsusega kas kiita Vabariigi Valitsuse käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel tehtud otsuse heaks või tunnistada selle osaliselt või täies ulatuses kehtetuks. Piiravate meetmete kohaldamine lõpetatakse Riigikogu otsuse jõustumise päevale järgneval päeval.

§ 59. Keelutund

(1) Vabariigi Valitsus võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal keelata kindlaksmääratud ajavahemikus avalikus kohas liikumise kogu riigis või suures osas riigi territooriumist (edaspidi *keelutund*), kui see on vajalik erakorralise või sõjaseisukorra lahendamiseks.

(2) Keelutunni kehtestamisest võib ette näha erandeid ja sellele võib kehtestada kõrvaltingimusi.

§ 60. Ettevõtja, ühingu ja sihtasutuse tegevusele tingimuste seadmine või tegevuse peatamine

(1) Vabariigi Valitsus võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal peatada osaliselt või täielikult äriühingu, füüsilisest isikust ettevõtja, mittetulundusühingu või sihtasutuse tegevuse või kehtestada nende tegevusele tingimusi, kui see on vajalik erakorralise või sõjaseisukorra lahendamiseks.

(2) Erakonna ning töötajate ja tööandjate ühingu tegevuse peatamise otsustab Riigikohus Vabariigi Valitsuse taotlusel viivitamata põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduses sätestatud alustel ja korras.

§ 61. Majandustegevuse piiramine

(1) Vabariigi Valitsus või tema volitatud valitsusasutus võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal keelata osaliselt või täielikult teatud liiki või teatud tunnustele vastavate teenuste osutamise ning vallasasjade tootmise ja müügi, vallasasjade sisseveo riiki ja väljaveo riigist või teatud piirkonnast, kui see on vajalik erakorralise või sõjaseisukorra lahendamiseks.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel vallasasja müügi piiramise korral võib muu hulgas kehtestada koguselisi piiranguid, samuti piiranguid müügi aja ja viisi kohta ning üldiste tunnuste alusel kindlaksmääratud isikute kohta, kellele vallasasja müüa võib.

(3) Vabariigi Valitsus või tema volitatud minister võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal kehtestada müüdavate vallasasjade kogused, sundhinnad ja muud vajalikud tingimused ning nende müügi erikorra, kui see on vajalik erakorralise või sõjaseisukorra lahendamiseks, sealhulgas elanikkonnakaitse ja ühiskonna toimimise tagamiseks.

(4) Vabariigi Valitsus või tema volitatud minister võib kehtestada erakorralise või sõjaseisukorra ajal vallasasjade ostueesõiguse riigi kasuks, kui see on vajalik erakorralise või sõjaseisukorra lahendamiseks.

§ 62. Streikide ja töösulgude keelamine

Vabariigi Valitsus võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal keelata streigid ja töösulud, kui see on vajalik erakorralise või sõjaseisukorra lahendamiseks.

§ 63. Teabe levitamise keelamine

(1) Vabariigi Valitsus või tema volitusel Tarbijakaitse ja Tehnilise järelevalve Amet, Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet ja Kaitsevägi võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal keelata osaliselt või täielikult teabe sõnas, trükis, pildis või muul viisil levitamise, kui see on vajalik erakorralise või sõjaseisukorra lahendamiseks.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel võib Tarbijakaitse ja Tehnilise järelevalve Amet, Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet ja Kaitsevägi keelata teabe levitamise üksnes juhul, kui teabe levitamisega kaasneb oht avalikule korrale või oht riigi julgeoleku või riigi sõjalise kaitse tagamisele.

§ 64. Meediateenuse osutamise ja ajakirjandusväljaande väljaandmise piiramine

(1) Vabariigi Valitsus või tema volitusel Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet ja Kaitsevägi võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal keelata osaliselt või täielikult meediateenuse osutamise ja ajakirjandusväljaande väljaandmise, kui see on vajalik erakorralise või sõjaseisukorra lahendamiseks.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel võib Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet ja Kaitsevägi keelata meediateenuse osutamise ja ajakirjandusväljaande väljaandmise üksnes ulatuses, mis ohustab avalikku korda või riigi julgeoleku või riigi sõjalise kaitse tagamist.

§ 65. Infoühiskonna teenuste piiramine

(1) Vabariigi Valitsus või tema volitusel Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet ja Kaitsevägi võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal keelata osaliselt või täielikult infoühiskonna teenuse osutamise, kui see on vajalik erakorralise või sõjaseisukorra lahendamiseks.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel võib Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet ja Kaitsevägi keelata infoühiskonna teenuse osutamise üksnes ulatuses, mis ohustab avalikku korda või riigi julgeoleku või riigi sõjalise kaitse tagamist.

§ 66. Teabele juurdepääsu piiramine

(1) Vabariigi Valitsus või tema volitatud valitsusasutus võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal piirata juurdepääsu teabele, mida avaliku teabe seaduse alusel ei või tunnistada asutusesiseseks

kasutamiseks mõeldud teabeks, kui see on vajalik erakorralise või sõjaseisukorra lahendamiseks.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud alusel ei ole lubatud piirata teabele juurdepääsu kauem kui erakorralise või sõjaseisukorra lõppemiseni.

§ 67. Sidevahendite kasutamise piiramine

Vabariigi Valitsus või tema volitatud valitsusasutus võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal piirata sidevahendite kasutamist, kui see on vajalik erakorralise või sõjaseisukorra lahendamiseks.

§ 68. Sõnumisaladuse õiguse piiramine

(1) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib julgeolekuasutus ja Vabariigi Valitsuse volitusel Politsei- ja Piirivalveamet ning Kaitsevägi piirata sõnumisaladuse õigust käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud toiminguga, kui see on erakorralise või sõjaseisukorra lahendamiseks vältimatult vajalik.

(2) Sõnumisaladuse õiguse piiramiseks võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud haldusorgan teha teabe kogumisel järgmisi toiminguid:

- 1) vaadata läbi postisaadetist;
- 2) kuulata või vaadata pealt või salvestada elektroonilise side võrgu kaudu edastatavat sõnumit või muud teavet;
- 3) kuulata või vaadata pealt või salvestada muul viisil edastatavat teavet.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktides 2 ja 3 nimetatud toimingu tegemisel on lubatud varjatult siseneda hoonesse, ruumi, sõidukisse, piirdega alale või arvutisüsteemi juhul, kui see on toiminguga eesmärgi saavutamiseks vältimatult vajalik.

(4) Teabe kogumisel käesolevas paragrahvis sätestatud alusel kohaldatakse julgeolekuasutuse tegevusele julgeolekuasutuste seaduse §-des 21¹–32 sätestatud käesoleva seaduse §-dest 70 ja 71 tulenevate erisustega.

(5) Teabe kogumisel käesolevas paragrahvis sätestatud alusel kohaldatakse Kaitseväge tegevusele Kaitseväge korralduse seaduse §-des 37–39 sätestatud käesoleva seaduse §-dest 70 ja 71 tulenevate erisustega.

(6) Teabe kogumisel käesolevas paragrahvis sätestatud alusel kohaldatakse Politsei- ja Piirivalveameti tegevusele kriminaalmenetluse seadustiku §-des 126¹ ja 126¹⁰–126¹² ning politsei ja piirivalve seaduse §-des 7⁵¹–7⁵⁶ jälitustoimingu tegemise kohta sätestatud käesoleva seaduse §-dest 70 ja 71 tulenevate erisustega.

§ 69. Kodu, perekonna- ja eraelu puutumatuse õiguse piiramine

(1) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib julgeolekuasutus ja Vabariigi Valitsuse volitusel Politsei- ja Piirivalveamet ning Kaitsevägi piirata isiku õigust kodu, perekonna- ja eraelu puutumatusele käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud toiminguga, kui see on erakorralise või sõjaseisukorra lahendamiseks vältimatult vajalik.

(2) Kodu, perekonna- ja eraelu puutumatuse õiguse piiramiseks võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud haldusorgan teha järgmisi toiminguid:

- 1) isikut, asja või paikkonda varjatult jälgida;
- 2) isikusamasust varjatult tuvastada;
- 3) koguda elektroonilise side võrgu kaudu edastatavate sõnumite edastamise fakti, kestuse, viisi ja vormi ning edastaja või vastuvõtja isiku ja asukoha kohta andmeid;
- 4) varjatult siseneda ruumi, hoonesse, piirdega alale, sõidukisse või arvutisüsteemi teabe varjatud kogumiseks, salvestamiseks või selleks vajalike tehniliste abivahendite paigaldamiseks ja eemaldamiseks;
- 5) asja varjatult läbi vaadata ning vajaduse korral seda varjatult muuta, rikkuda või asendada.

(3) Teabe kogumisel käesolevas paragrahvis sätestatud juhul kohaldatakse julgeolekuasutuse tegevusele julgeolekuasutuste seaduse §-des 21¹–32 sätestatud käesoleva seaduse §-dest 70 ja 71 tulenevate erisustega.

(4) Teabe kogumisel käesolevas paragrahvis sätestatud juhul kohaldatakse Kaitseväe tegevusele Kaitseväe korralduse seaduse §-des 37–39 sätestatud käesoleva seaduse §-dest 70 ja 71 tulenevate erisustega.

(5) Teabe kogumisel käesolevas paragrahvis sätestatud alusel kohaldatakse Politsei- ja Piirivalveameti tegevusele kriminaalmenetluse seadustiku §-des 126¹ ja 126¹⁰–126¹² ning politsei ja piirivalve seaduse §-des 7⁵¹–7⁵⁶ jälitustoimingu tegemise kohta sätestatud käesoleva seaduse §-dest 70 ja 71 tulenevate erisustega.

§ 70. Sõnumisaladuse ning kodu, perekonna- ja eraelu puutumatuse õiguse piiramise kord

(1) Käesoleva seaduse § 68 lõigetes 2 ja 3 ning § 69 lõike 2 punktis 4 sätestatud toimingu tegemiseks annab loa halduskohtu esimees või tema määratud halduskohtunik julgeolekuasutuse, Politsei- ja Piirivalveameti või Kaitseväe põhjendatud kirjaliku taotluse alusel.

(2) Loa andmine, pikendamine ja tühistamine otsustatakse viivitusega, kohtuistungit korraldamata halduskohtumenetluse seadustiku haldustoiminguks loa andmise sätete kohaselt. Loa võib anda korraga kuni kolmeks kuuks ja seda võib pikendada iga kord kuni kolme kuu võrra.

(3) Edasilükkamatul juhul, kui käesoleva seaduse § 68 lõigetes 2 ja 3 ning § 69 lõike 2 punktis 4 sätestatud toiming on vaja teha viivitamata ning ei ole võimalik esitada käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kirjalikku taotlust loa saamiseks, võib seda toimingut teha halduskohtu loal, mis on antud taasesitamist võimaldavas vormis.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud juhul esitab asutus toimingu tegemiseks põhjendatud ja taasesitamist võimaldava taotluse halduskohtu esimehele või tema määratud halduskohtunikule esimesel võimalusel. Halduskohtu esimees või tema määratud halduskohtunik otsustab toimingu jätkamise käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud loaga.

(5) Käesoleva seaduse § 69 lõike 2 punktides 1–3 ja 5 nimetatud toimingu tegemise otsustab asutuse juht või tema volitatud ametnik. Otsus kehtib, arvestades käesoleva seaduse § 44 lõikes 2 sätestatud, otsuses märgitud tähtaja jooksul, kuid mitte kauem kui kolm kuud.

(6) Pärast erakorralise või sõjaseisukorra lõppemist kehtib käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel antud luba ja lõike 5 alusel tehtud otsus julgeolekuasutuse suhtes kuni selles märgitud tähtaja möödumiseni, kui otsustamisel on tuvastatud, et selle alusel tehtav toiming on õigustatud ja vajalik ka julgeolekuasutuste seaduses sätestatud ülesande täitmiseks.

§ 71. Sõnumisaladuse ning kodu, perekonna- ja eraelu puutumatuse õiguse piiramisest teavitamine

(1) Julgeolekuasutus, Politsei- ja Piirivalveamet ja Kaitsevägi teavitab isikut, kelle suhtes tehti käesoleva seaduse § 68 lõigetes 2 ja 3 või § 69 lõike 2 punktides 1, 4 ja 5 nimetatud toiming või kelle põhiõigusi ja -vabadusi nimetatud toiminguga oluliselt piirati ning kes on selle käigus tuvastatud, toimingu ajast ja liigist nelja kuu jooksul erakorralise või sõjaseisukorra lõppemisest arvates või pärast toiminguga kogutud teabe salastatuse kustumist.

(2) Isiku võib jätta käesoleva seaduse § 68 lõigetes 2 ja 3 või § 69 lõike 2 punktides 1, 4 ja 5 sätestatud toimingu ajast ja liigist teavitamata, kui teavitamine võib:

- 1) kahjustada oluliselt teise isiku seadusega tagatud õigusi ja vabadusi või seada teise isiku ohtu;
- 2) ohustada julgeolekuasutuse, Politsei- ja Piirivalveameti või Kaitseväge vahendi, meetodi või taktika salajasust;
- 3) ohustada teabe allikat, variisikut või salajasele koostööle kaasatud isikut;
- 4) kahjustada julgeolekuasutuse, Politsei- ja Piirivalveameti või Kaitseväge teabevahetust või koostööd välisriigi või rahvusvahelise organisatsiooniga.

(3) Isiku võib toimingu teinud asutuse juhi või tema volitatud ametniku otsusel jätta teavitamata kuni käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud toimingust teavitamata jätmise aluse äralangemiseni.

(4) Käesoleva seaduse § 68 lõigetes 2 ja 3 või § 69 lõike 2 punktides 1, 4 ja 5 sätestatud toimingu ajast ja liigist ei teavitata isikut, kellest lähtuva riigi julgeolekut või põhiseaduslikku korda ähvardava ohu tõrjumiseks toiming tehti ning kes ei asu Eestis või kelle asukoht ei ole tuvastatav.

(5) Kui erakorralise või sõjaseisukorra lõppemisest või toiminguga kogutud teabe salastatuse kustumisest on möödunud üks aasta ja käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud toimingust teavitamata jätmise alus ei ole ära langenud, otsustab toimingu teinud asutuse juht või tema volitatud ametnik isiku püsivalt teavitamata jätmise, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 6 sätestatud juhul.

(6) Kui erakorralise või sõjaseisukorra lõppemisest või käesoleva seaduse § 68 lõigetes 2 ja 3 või § 69 lõike 2 punktis 4 sätestatud toiminguga kogutud teabe salastatuse kustumisest on möödunud üks aasta ja käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud toimingust teavitamata jätmise alus ei ole ära langenud, taotleb toimingu teinud asutuse juht või tema volitatud ametnik hiljemalt 15 päeva enne nimetatud tähtaja möödumist halduskohtu esimehelt või tema määratud halduskohtunikult luba isiku püsivalt teavitamata jätmiseks. Loa andmine või sellest keeldumine otsustatakse halduskohtumenetluse seadustiku haldustoiminguks loa andmise sätete kohaselt.

§ 72. Rahaliste hüvitiste ja toetuste maksmise erandid

(1) Kui erakorralise või sõjaseisukorra ajal on vaja kasutada täiendavaid riigi rahalisi vahendeid riigi kaitsmiseks, sealhulgas riigi eelarvelise jätkusuutlikkuse tagamiseks, võib Vabariigi Valitsus vähendada rahaliste hüvitiste ja toetuste suurust või peatada nende maksmise käesolevas paragrahvis sätestatud tingimustel.

(2) Hüvitise ja toetuse puhul, millega tagatakse isiku asendussissetulek, võib nende ühe kuu eest makstavat summat vähendada kuni summani, mis võrdub töölepingu seaduse § 29 lõike 5 alusel kehtestatud eelmise kalendriaasta kuu töötasu alammääraga. Asendussissetulekuks käesoleva seaduse tähenduses loetakse eelkõige:

- 1) pension, mida makstakse riikliku pensionikindlustuse seaduse või muu seaduse alusel;
- 2) rahvapensioni ja kahepoolse lepingu alusel makstava pensioni vahe, mida makstakse riikliku pensionikindlustuse seaduse § 42 lõike 5 alusel;
- 3) vanemahüvitis, mida makstakse perehüvitiste seaduse alusel;
- 4) töövõimetoetus, mida makstakse töövõimetoetuse seaduse alusel;
- 5) töötuskindlustushüvitis, hüvitis tööandja maksejõuetuse korral ja kindlustushüvitis koondamise korral, mida makstakse töötuskindlustuse seaduse alusel;
- 6) töötutoetus, mida makstakse tööturumeetmete seaduse alusel;
- 7) sotsiaaltoetus, mida makstakse sotsiaalhoolekande seaduse § 140 alusel;
- 8) ajutise töövõimetus hüvitised, mida makstakse ravikindlustuse seaduse alusel.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatata rahalisi hüvitisi või toetusi, mis ei ole asendussissetulekud, võib vähendada või nende maksmise peatada.

(4) Toimetulekutoetust, mida makstakse sotsiaalhoolekande seaduse alusel, ei peatata ega vähendata käesoleva seaduse alusel.

(5) Perioodiliselt makstavaid hüvitisi ja toetusi võib haldusorgan andmete puudumise korral isikule maksta viimaste teadaolevate andmete alusel.

(6) Hüvitiste ja toetuste maksmise peatamise korral võib peatada ka nende määramise.

(7) Hüvitiste ja toetuste määramise peatamise korral võib haldusorgan peatada uute taotluste vastuvõtmise. Taotluste vastuvõtmise peatamise korral peatub ka seaduses sätestatud taotluste esitamise tähtaeg.

(8) Vähendatavate hüvitiste ja toetuste loetelu, hüvitiste ja toetuste vähendatuna maksmise perioodi ja vähendamise ulatuse ning peatatavate hüvitiste ja toetuste loetelu ja peatamise perioodi kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(9) Rahaliste hüvitiste ja toetuste vähendamise või peatamise hüvitamise ulatuse ja korra otsustab Riigikogu pärast erakorralise või sõjaseisukorra lõppu.

6. peatükk **Kriisiülesanded**

1. jagu

Elutähtsad teenused ja nende toimepidevuse korraldaja kriisiülesanded

§ 73. Elutähtis teenus

(1) Elutähtis teenus on teenus, millel on ülekaalukas mõju ühiskonna toimimisele ja mille katkemine ohustab vahetult inimeste elu või tervist või teise elutähtsa teenuse või üldhuviteenuse toimimist või tekitab suure keskkonnakahju ja mille katkemisel on oluline mõju riigi majandusele ja riigikaitsele.

(2) Elutähtsat teenust käsitatakse tervikuna koos selle toimimiseks vajaliku taristu, kinnis- või vallasaja, vahendite, varu, personali ja muu sellisega.

(3) Elutähtsad teenused on:

- 1) aeronavigatsiooniteenuse toimimine;
- 2) andmesideteenuse toimimine;
- 3) autentimine ja digitaalne allkirjastamine;
- 4) avalik-õigusliku meediateenuse osutamiseks vajaliku ringhäälinguvõrgu teenuse toimimise tagamine;
- 5) avalik-õigusliku meediateenuse toimimine;
- 6) avaliku raudtee toimimine;
- 7) elektriga varustamine;
- 8) kaugküttega varustamine;
- 9) kohaliku tee sõidetavuse tagamine;
- 10) lennuväljade toimimine;
- 11) maagaasiga varustamine;
- 12) makseteenuse ja makseteenuste osutamise tehniliste tugiteenuste toimimine;
- 13) mobiiltelefoniteenuse toimimine;
- 14) ravimitega varustamine;
- 15) riigitee sõidetavuse tagamine;
- 16) sadamate toimimine;
- 17) sularaharingluse toimimine;
- 18) telefoniteenuse toimimine;
- 19) tervishoiuteenuste toimimine;
- 20) toiduga varustamine;
- 21) vedelkütusega varustamine;
- 22) veega varustamine ja kanalisatsiooni toimimine.

§ 74. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja

(1) Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja on käesoleva paragrahvi lõike 5 punktides 3–7 nimetatud ministeerium, Eesti Pank või kohaliku omavalitsuse üksus, kelle püsiv kriisiülesanne on:

- 1) koordineerida elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamist;
- 2) nõustada elutähtsa teenuse osutajat;
- 3) kehtestada käesoleva paragrahvi lõike 6 alusel elutähtsa teenuse toimepidevuse nõuded;
- 4) teha järelevalvet elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamise üle;
- 5) kinnitada elutähtsa teenuse toimepidevuse riskianalüüs ja elutähtsa teenuse osutaja kriisiplaan;
- 6) korraldada õppusi käesoleva seaduse §-s 17 sätestatu kohaselt;
- 7) juhtida elutähtsa teenuse ulatusliku katkestuse või selle ohu lahendamist ning koostada käesoleva seaduse § 15 alusel oma kriisiplaan;

8) määrata oma ülesannete täitmise korraldamiseks kontaktisik ja edastada tema kontaktandmed Riigikantseleile, samuti teavitada viivitamata Riigikantseleid kontaktisiku andmete muutumisest;

9) teavitada käesoleva paragrahvi lõike 4 alusel asutuse määramisest ning edastada asutuse ja selle kontaktisiku andmed Riigikantseleile, samuti teavitada viivitamata Riigikantseleid nimetatud asutuse või selle kontaktisiku andmete muutumisest.

(2) Kohaliku omavalitsuse üksus edastab käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 8 ja 9 nimetatud andmed Päästeametile, samuti teavitab viivitamata Päästeametit andmete muutumisest.

(3) Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja ülesanne elutähtsa teenuse ulatusliku katkestuse või selle ohu korral on juhtida nimetatud olukorra lahendamist käesoleva seaduse §-s 15 sätestatud kriisiplaani kohaselt.

(4) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1 ja 2 ning 4–7 nimetatud ülesandeid võib täita lõike 5 punktides 3–7 nimetatud ministeeriumi määratud tema valitsemisala asutus või kohaliku omavalitsuse üksuse määratud ametiasutus.

(5) Elutähtsa teenuse toimepidevust korraldavad püsiva kriisiülesandena:

- 1) Eesti Pank käesoleva seaduse § 73 lõike 3 punktides 12 ja 17 nimetatud teenuseid;
- 2) kohaliku omavalitsuse üksus käesoleva seaduse § 73 lõike 3 punktides 8, 9 ja 22 nimetatud teenuseid;
- 3) Regionaal- ja Põllumajandusministeerium käesoleva seaduse § 73 lõike 3 punktis 20 nimetatud teenust;
- 4) Sotsiaalministeerium käesoleva seaduse § 73 lõike 3 punktides 14 ja 19 nimetatud teenuseid;
- 5) Justiits- ja Digiministeerium käesoleva seaduse § 73 lõike 3 punktides 2, 3, 13 ja 18 nimetatud teenuseid;
- 6) Kliimaministeerium käesoleva seaduse § 73 lõike 3 punktides 1, 6, 7, 10, 11, 15, 16 ja 21 nimetatud teenuseid;
- 7) Kultuuriministeerium käesoleva seaduse § 73 lõike 3 punktides 4 ja 5 nimetatud teenuseid.

(6) Elutähtsa teenuse kirjelduse ja toimepidevuse nõuded kehtestab elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja juht või kohaliku omavalitsuse üksuse organ määrusega.

(7) Käesoleva paragrahvi lõikes 6 nimetatud nõuded kehtestatakse arvestades nii tsiviilkriisi kui ka riigikaitselist kriisiolukorda.

(8) Riigikaitselise kriisiolukorra lahendamiseks vajalike teenuste tagamiseks arvestab elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja käesoleva paragrahvi lõikes 6 nimetatud nõuete kehtestamisel Kaitseministeeriumi kindlaks määratud sõjalise riigikaitse vajadust.

(9) Käesoleva paragrahvi lõikes 6 nimetatud kirjelduses ja nõuetes sätestatakse vähemalt:

- 1) teenuse kirjeldus ehk see, millise teenuse osa kohta elutähtsa teenuse toimepidevuse nõuded kehtivad;
- 2) nõuded teenuse järjepidevaks toimimiseks, teenuse katkestuse ennetamiseks, teenuse taastamiseks pärast katkestust ning teenuse piiramise põhimõtted nii enne kriisiolukorda kui ka eri kriisiolukordades;
- 3) vajaduse korral nõuded, kui kriisiülesande täitmist toetavaid teenuseid ostetakse sisse;

- 4) tingimused, mille puhul on tegemist elutähtsa teenuse ulatusliku katkestusega või selle ohuga ning mille lahendamist korraldab elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja;
- 5) elutähtsa teenuse planeerimata katkestusest, katkestuse ohust, elutähtsa teenuse toimepidevust oluliselt häirivast sündmusest või sellise sündmuse toimumise vahetust ohust ja kriisiolukorrast teavitamise kord ning nende sündmuste kohta üksikasjaliku aruande esitamise tingimused ja kord;
- 6) vajaduse korral maksimaalne lubatud tähtaeg elutähtsa teenuse toimepidevuse nõuete täitmiseks alates isiku määramisest elutähtsa teenuse osutajaks.

(10) Käesoleva paragrahvi lõike 9 punktis 5 nimetatud teavitamise ja üksikasjaliku aruande tingimuste seadmisel peab lähtuma vähemalt:

- 1) sündmusest mõjutatud kasutajate arvust ja osakaalust;
- 2) sündmuse kestusest;
- 3) sündmusest mõjutatud geograafilisest piirkonnast, võttes arvesse geograafilise piirkonna eraldatust.

(11) Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja võib panna elutähtsa teenuse osutajale ettekirjutusega kohustuse osutada elutähtsat teenust käesoleva paragrahvi lõike 6 alusel kehtestatud nõuetest erineval viisil ja erinevas ulatuses ning rakendada ettekirjutuse täitmiseks käesoleva seaduse § 158 lõikes 1 nimetatud sunnivahendeid, kui see on vajalik selle teenuse ulatusliku katkestuse ärahoidmiseks või pärast ulatuslikku katkestust teenuse taastamiseks ning elutähtsa teenuse osutaja on suuteline erinevalt käesoleva paragrahvi lõike 6 alusel kehtestatud nõuetest teenust osutama.

§ 75. Elutähtsa teenuse osutaja

(1) Elutähtsa teenuse osutaja on isik, kes täidab käesoleva seaduse § 73 lõikes 3 elutähtsa teenusena määratletud ülesannet.

(2) Seadusega määratakse kindlaks tingimused, mille esinemise korral võib ettevõtjana tegutseva isiku määrata elutähtsa teenuse osutajaks.

(3) Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja või tema käesoleva seaduse § 74 lõike 4 alusel määratud asutus annab haldusakti isiku elutähtsa teenuse osutajaks määramise kohta 30 päeva jooksul isiku elutähtsa teenuse osutaja tingimustele vastavusest teada saamisest arvates.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud haldusaktis määrab elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja või tema käesoleva seaduse § 74 lõike 4 alusel määratud tema valitsemisala asutus muu hulgas tähtpäeva, mis ajaks peab elutähtsa teenuse osutaja:

- 1) koostama riskianalüüsi ja kriisiplaani käesoleva seaduse §-des 13 ja 15 sätestatu kohaselt, arvestades, et riskianalüüs peab olema koostatud üheksa kuu ja kriisiplaan kümne kuu jooksul elutähtsa teenuse osutajaks määramisest arvates;
- 2) korraldama esimest korda käesoleva seaduse §-s 17 nimetatud õppuse;
- 3) täitma käesoleva seaduse § 74 lõike 6 alusel ja käesoleva paragrahvi lõikes 11 ning muudes õigusaktides kehtestatud toimepidevuse nõudeid. Seejuures peab ta arvestama, et käesoleva paragrahvi lõike 11 punktis 5 ja küberturvalisuse seaduses sätestatud nõude täitmise tähtaeg ei oleks pikem kui viis aastat elutähtsa teenuse osutajaks määramisest arvates.

(5) Enne käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud haldusakti andmist võib elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja või tema käesoleva seaduse § 74 lõike 4 alusel määratud asutus küsida

Riigi Infosüsteemi Ametilt arvamust küberturvalisuse seaduses sätestatud nõuete täitmise ja käesoleva paragrahvi lõike 11 punktis 5 sätestatud kohustuse täitmise tähtaja määramise kohta.

(6) Elutähtsa teenuse osutajate üle peetakse arvestust tsiviiltoetuse registris. Elutähtsa teenuse osutajate üle arvestuse pidamiseks vajalikud andmed esitab registrisse ja uuendab need kord aastas hiljemalt 31. detsembriks elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja või tema käesoleva seaduse § 74 lõike 4 alusel määratud asutus, arvestades käesoleva paragrahvi lõikes 7 sätestatud.

(7) Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja kannab käesoleva paragrahvi lõigetes 3 ja 10 sätestatud andmed elutähtsa teenuse osutajaks määramise või selle lõpetamise kohta tsiviiltoetuse registrisse viie tööpäeva jooksul haldusakti elutähtsa teenuse osutajale teatavakstegemisest arvates.

(8) Elutähtsa teenuse osutajate üle arvestuse pidamiseks esitatavate andmete täpsema koosseisu ja nende töötlemise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(9) Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja edastab käesoleva paragrahvi lõigetes 3 ja 10 nimetatud haldusakti teadmiseks Riigi Infosüsteemi Ametile viie tööpäeva jooksul haldusakti elutähtsa teenuse osutajale teatavakstegemisest arvates.

(10) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud isikut ei loeta enam elutähtsa teenuse osutajaks, kui isik ei vasta elutähtsa teenuse osutaja tingimustele ja elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja on teinud sellekohase haldusakti isikule teatavaks. Haldusakti jõustumise järel ei kohaldata isiku suhtes elutähtsa teenuse osutaja kohta sätestatud.

(11) Elutähtsa teenuse osutaja on kohustatud:

- 1) tagama elutähtsa teenuse toimimise ja kasutajale kättesaadavuse, sealhulgas tagama teenuse toimimise tehnilise rikke ning tarne ja teise elutähtsa teenuse katkestuse korral, sealhulgas kriisiolukorra ajal enda osutatava teenuse järjepideva toimimise ja kiire taastamise võime;
- 2) teavitama viivitamata, kuid mitte hiljem kui 24 tundi pärast sündmusest teada saamist, elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldajat või tema käesoleva seaduse § 74 lõike 4 alusel määratud asutust § 74 lõike 9 punktis 5 nimetatud sündmusest ning esitama üksikasjaliku aruande ühe kuu jooksul sündmuse lõpust arvates;
- 3) andma elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldajale või tema käesoleva seaduse § 74 lõike 4 alusel määratud asutusele tema nõudmisel teavet elutähtsa teenuse osutamise kohta;
- 4) rakendama elutähtsa teenuse toimepidevust tagavaid meetmeid, sealhulgas vähendama sõltuvust teistest elutähtsatest teenustest, olulisematest lepingupartneritest, tarnijatest ning infosüsteemidest tehniliste süsteemide, lepingute, personali ja muude teenuse osutamiseks oluliste vahendite dubleerimise, alternatiivsete lahenduste kasutamise, vajalike vahendite omamise ja nende varumise ning muu sellise kaudu;
- 5) tagama juhul, kui elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamiseks vajalikud andmed või seadmed asuvad välisriigis, elutähtsa teenuse toimepidevuse dubleerivate vahendite ja tehnoloogiliselt alternatiivsete lahenduste abil ajal, kui välisriigis asuvatele andmetele või seadmetele juurdepääsuks kasutatav tavapärane elektroonilise side teenus või võrk ei toimi;
- 6) korraldama enda osutatava elutähtsa teenuse toimepidevuse kontrollimiseks õppusi käesoleva seaduse §-s 17 sätestatud korras;
- 7) koostama riskianalüüsi ja kriisiplaani käesoleva seaduse §-des 13 ja 15 sätestatu kohaselt;
- 8) täitma käesoleva seaduse § 18 lõikes 7 ja § 74 lõike 6 alusel kehtestatud toimepidevuse nõudeid;

- 9) esitama kord aastas elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldajale või tema käesoleva seaduse § 74 lõike 4 alusel määratud asutusele ülevaate elutähtsa teenuse katkestuse ja häire vältimiseks ning käesoleva seaduse § 74 lõike 6 alusel kehtestatud toimepidevuse nõuete täitmiseks rakendatud ja rakendatavatest meetmetest;
- 10) korraldama töötajatele koolitusi, et suurendada nende teadlikkust elutähtsa teenuse toimepidevusest, rakendatud meetmetest ja toimimisest kriisiolukorra ajal ning käesoleva seaduse § 86 lõike 3 tähenduses elanikkonnakaitsest;
- 11) teavitama elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldajat või tema käesoleva seaduse § 74 lõike 4 alusel määratud asutust sündmusest, millel on või võib olla oluline mõju elutähtsa teenuse osutajatele ja elutähtsate teenuste osutamise jätkamisele ühes või mitmes Euroopa Liidu liikmesriigis;
- 12) määrama käesolevas seaduses sätestatud ülesannete täitmise korraldamiseks kontaktisiku ning edastama tema kontaktandmed elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldajale või tema käesoleva seaduse § 74 lõike 4 alusel määratud asutusele;
- 13) täitma muid õigusaktides elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamiseks sätestatud kohustusi.

§ 76. Euroopa Liidu oluline elutähtsa teenuse osutaja

- (1) Euroopa Liidu oluline elutähtsa teenuse osutaja on käesoleva seaduse § 75 lõike 3 alusel elutähtsa teenuse osutajaks määratud isik, kes osutab muu hulgas samu või sarnaseid elutähtsaid teenuseid kuuele või enamale Euroopa Liidu liikmesriigile või kuues või enamas Euroopa Liidu liikmesriigis ja kes on määratud Euroopa Liidu elutähtsa teenuse osutajaks käesolevas paragrahvis sätestatud tingimustel ja korras (edaspidi *Euroopa Liidu oluline elutähtsa teenuse osutaja*).
- (2) Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja teavitab elutähtsa teenuse osutajat tema vastavusest Euroopa Liidu olulise elutähtsa teenuse osutaja tunnustele 15 päeva jooksul käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud tingimustest teada saamisest arvates.
- (3) Elutähtsa teenuse osutaja esitab elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldajale käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud teate saamisest arvates 15 päeva jooksul andmed selle kohta, millises Euroopa Liidu liikmesriigis ning milliseid elutähtsaid teenuseid ta osutab.
- (4) Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja edastab käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud teabe Riigikantseleile 15 päeva jooksul teabe saamisest arvates. Riigikantselei edastab nimetatud teabe Euroopa Komisjonile, kes otsustab elutähtsa teenuse osutaja vastavuse käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud tunnustele.
- (5) Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja edastab elutähtsa teenuse osutajale Euroopa Komisjoni otsuse Euroopa Liidu oluliseks elutähtsa teenuse osutajaks määramise kohta ning teavitab elutähtsa teenuse osutajat sellega kaasnevatest kohustustest ja kuupäevast, millest alates need kohustused tema kohta kehtivad.

§ 77. Taustakontroll elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamisel

- (1) Taustakontrolli eesmärk on tagada nende isikute usaldusväärsus, kes täidavad lepingu või muul alusel olulisi ülesandeid, mis on seotud:
 - 1) elutähtsa teenuse toimepidevust tagava infosüsteemi, samuti toimepidevust tagava taristu läbipääsu- või valvesüsteemi arendamise või haldamisega;

- 2) elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamiseks vajalikule territooriumile, ehitistele, teabele või kontrollisüsteemidele ligipääsuga;
- 3) elutähtsa teenuse toimepidevuse planeerimise, investeeringute või riskihaldusega.

(2) Elutähtsa teenuse osutaja on kohustatud elutähtsa teenuse toimepidevuse riskianalüüsis täpsemalt kindlaks määrama need käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamise seisukohalt olulised ülesanded, mida täitva füüsilise isiku suhtes on taustakontrolli tegemine eesmärgipärane.

(3) Elutähtsa teenuse osutaja võib teha taustakontrolli üksnes selle füüsilise isiku suhtes, keda usaldatakse täitma käesoleva paragrahvi lõike 2 alusel kindlaksmääratud ülesannet, mis on kinnitatud käesoleva seaduse § 74 lõike 1 punkti 5 kohaselt elutähtsa teenuse toimepidevuse riskianalüüsis.

(4) Taustakontrolli tegemisel kontrollitakse isikusamasust ja andmeid isiku karistatuse kohta. Elutähtsa teenuse osutaja on kohustatud andmeid kontrollima enne, kui isik asub täitma käesoleva paragrahvi lõike 2 alusel kindlaksmääratud ülesannet, ja ülesande täitmise ajal iga kahe aasta tagant.

(5) Kui esineb põhjendatud kahtlus, et isikul võivad esineda käesoleva seaduse § 78 lõigetes 1 ja 2 sätestatud töötamise piirangud, või suureneb isiku vastutus ülesannete täitmisel, võib taustakontrolli teha vähem kui kahe aasta tagant.

(6) Elutähtsa teenuse osutaja on kohustatud teavitama kontrollitavat isikut taustakontrolli tegemise alusest ja eesmärgist ning tema isikuandmete töötlemisest enne esmakordse taustakontrolli tegemist.

(7) Elutähtsa teenuse osutaja kontrollib taustakontrolli tegemise eesmärgil karistatuse andmeid, kasutades selleks taustakontrolli teenust.

(8) Taustakontrolli teenus töötleb isiku üldandmeid, isiku töökoha andmeid, karistatuse andmeid ja karistusregistri päringu andmeid. Taustakontrolli teenuse andmeid säilitatakse kaks aastat.

(9) Taustakontrolli teenuse vastutav töötaja on Riigikantselei.

(10) Täpsemad nõuded taustakontrolli teenusele, sealhulgas teenuse vastutava ja volitatud töötaja ülesanded, täpsema andmekoosseisu, andmeandjad ja saadavad andmed, teenusele juurdepääsu võimaldamise tingimused ja muud korralduslikud küsimused kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(11) Käesolevas paragrahvis sätestatud kohaldatakse ka elutähtsa teenuse osutajaga lepingulises suhtes oleva juriidilise isiku töötaja suhtes, keda usaldatakse täitma lõike 2 alusel kindlaksmääratud ülesannet.

§ 78. Töötamise piirangud elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamisel

(1) Käesoleva seaduse § 77 lõike 2 alusel kindlaksmääratud ülesandeid ei või elutähtsa teenuse osutaja anda täita isikule, keda on karistatud karistusseadustiku 8. ja 15. peatükis sätestatud kuriteo või Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2017/541 terrorismivastase

võitluse kohta, millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/475/JSK ning muudetakse nõukogu otsust 2005/671/JSK (ELT L 88, 31.03.2017, lk 6–21), sätestatud samaväärse kuriteo toimepanemise eest, kui selle kuriteo karistusandmed ei ole karistusregistrist karistusregistri seaduse kohaselt kustutatud.

(2) Elutähtsa teenuse osutaja on kohustatud kontrollima, kas käesoleva seaduse § 77 lõike 2 alusel kindlaksmääratud ülesannet on sobiv anda täita isikule, keda on karistatud tahtlikult toimepandud kuriteo eest, mille karistusandmed ei ole karistusregistrist karistusregistri seaduse kohaselt kustutatud.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud juhul võib elutähtsa teenuse osutaja isiku usaldusväärsuse hindamisel arvestada üksnes neid karistatuse andmeid, mis on kindlaksmääratud ülesande täitmise seisukohast olulised.

(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud asjaolude ilmnemise korral on elutähtsa teenuse osutajal õigus nõuda temaga lepingulises suhtes oleva juriidilise isiku töötaja asendamist või käesoleva seaduse § 77 lõike 2 alusel kindlaksmääratud ülesande täitmist muul kohasel viisil.

§ 79. Nõuandemissioon

(1) Nõuandemissioon on Euroopa Komisjoni tehtav kontroll elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamise nõuete täitmise ja toimepidevuse tagamiseks kohaldatud meetmete üle Euroopa Liidu olulise elutähtsa teenuse osutaja juures (edaspidi *nõuandemissioon*).

(2) Nõuandemissioon viiakse läbi Euroopa Komisjoni algatusel või Euroopa Liidu liikmesriigi või -riikide või elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja esitatud põhjendatud taotluse alusel. Nõuandemissiooniks peab andma nõusoleku elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja.

(3) Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja väljastab Euroopa Komisjonile nõuandemissiooni korraldamiseks järgmise teabe:

- 1) Euroopa Liidu olulise elutähtsa teenuse toimepidevuse riskianalüüsi asjaomased osad;
- 2) Euroopa Liidu olulise elutähtsa teenuse toimepidevuseks rakendatud meetmete loetelu;
- 3) Euroopa Liidu olulise elutähtsa teenuse osutaja suhtes tehtud järelevalvemenetluses tuvastatud teave ning järelevalve käigus rakendatud meetmed.

(4) Euroopa Liidu oluline elutähtsa teenuse osutaja ja tema elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja annavad nõuandemissiooniks Euroopa Komisjoni volitatud esindajatele juurdepääsu nõuandemissiooni korraldamiseks ja elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamiseks vajalikule teabele, ehitistele ja süsteemidele, välja arvatud juhul, kui see ohustaks riigi julgeolekut.

(5) Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja esitab Euroopa Komisjoni määratud tähtaja jooksul Euroopa Komisjonile ja liikmesriikidele, kus Euroopa Liidu olulise elutähtsa teenuse osutaja teenust osutab, ülevaate nõuandemissiooni järel Euroopa Liidu olulise elutähtsa teenuse osutaja juures rakendatavatest meetmetest või nende muutmisest.

§ 80. Asutustevaheline koostöö, teavitamine ja aruandlus

(1) Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja või tema käesoleva seaduse § 74 lõike 4 alusel määratud asutus, Riigi Infosüsteemi Amet, Päästeamet ja Riigikantselei teevad igakülgselt

koostööd ja vahetavad omavahel teavet elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse, neid mõjutavate ohtude ja riskide ja toimepidevuse tagamiseks rakendatud meetmete ning toimunud sündmuste kohta, samuti asjaomast teavet, mis on vajalik järelevalvemenetluseks. Asutused ja isik hoiavad saladuses neile edastatud teavet, mille kohta on antud teada, et tegemist on äri- või ametisaladusega.

(2) Finantsinspeksioon ja Riigi Infosüsteemi Amet vahetavad vastastikku teavet käesoleva seaduse § 73 lõike 3 punktides 12 ja 17 nimetatud elutähtsaid teenuseid osutavate elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse, neid mõjutavate ohtude, riskide, toimepidevuse tagamiseks rakendatud meetmete ja toimunud sündmuste kohta, samuti asjaomast teavet, mis on vajalik järelevalvemenetluseks, arvestades Finantsinspeksiooni seadusest tulenevate piirangutega.

(3) Kohaliku omavalitsuse üksus esitab kord aastas Päästeametile kokkuvõtva aruande enda korraldatava elutähtsa teenuse osutajatega seotud käesoleva seaduse § 75 lõike 11 punktis 2 nimetatud sündmustest, sealhulgas teabe sündmuste arvu, laadi ja rakendatud meetmete kohta.

(4) Kui sündmusel on või võib olla oluline mõju elutähtsate teenuste osutamise jätkamisele kuues või enamas Euroopa Liidu liikmesriigis, teavitab elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja või tema käesoleva seaduse § 74 lõike 4 alusel määratud asutus, kelle vastutusvaldkonda mõjutatud elutähtsa teenuse osutaja jääb, sündmusest viivitamata või kuni 24 tunni jooksul Riigikantseleid, kes omakorda teavitab viivitamata Euroopa Komisjoni.

(5) Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja või tema käesoleva seaduse § 74 lõike 4 alusel määratud asutus peab teavitama teise Euroopa Liidu liikmesriigi kontaktpunkti sündmusest, kui sellel on või võib olla oluline mõju elutähtsa teenuse osutajatele ja elutähtsate teenuste osutamise jätkamisele selles Euroopa Liidu liikmesriigis.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asutused esitavad kord aastas Riigikantseleile kokkuvõtva aruande elutähtsa teenuse osutajatega seotud käesoleva seaduse § 75 lõike 11 punktis 2 nimetatud sündmustest, sealhulgas teabe sündmuste arvu, laadi ja rakendatud meetmete kohta. Kohaliku omavalitsuse üksuste korraldatavate elutähtsate teenuste kohta esitab kokkuvõtva aruande Päästeamet. Riigikantselei koostab saadud teabe põhjal koondaruande ja esitab selle Euroopa Komisjonile.

§ 81. Elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse strateegia

(1) Elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse suurendamiseks koostatakse elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse strateegia.

(2) Elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse strateegia on dokument, milles kirjeldatakse pikaajalisi elutähtsate teenuste toimepidevuse suurendamise eesmärke ja nende saavutamiseks võetavaid meetmeid.

(3) Elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse strateegia nõuded ning selle koostamise ja muutmise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

§ 82. Sõltumatu audit

(1) Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja, tema käesoleva seaduse § 74 lõike 4 alusel määratud asutus või Finantsinspeksioon võib tellida omal kulul sõltumatu auditi või kohustada

elutähtsa teenuse osutajat läbima sõltumatu auditi elutähtsa teenuse toimepidevuse ja rakendatud meetmete asjakohasuse hindamiseks ning katma auditiga seotud kulud. Sõltumatu audiitor valitakse elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja või tema käesoleva seaduse § 74 lõike 4 alusel määratud asutuse või Finantsinspeksiooni ja elutähtsa teenuse osutaja kokkuleppel.

(2) Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja, tema käesoleva seaduse § 74 lõike 4 alusel määratud asutus või Finantsinspeksioon võib kohustada elutähtsa teenuse osutajat läbima käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud sõltumatu auditi ja katma auditiga seotud kulud vähemalt ühe järgmise aluse esinemisel:

- 1) elutähtsa teenuse osutaja on jätnud elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldajale või tema käesoleva seaduse § 74 lõike 4 alusel määratud asutusele kinnitamiseks esitamata toimepidevuse riskianalüüsi või kriisiplaani käesoleva seaduse §-des 13 ja 15 sätestatud korras;
- 2) elutähtsa teenuse osutaja on jätnud täitmata käesoleva seaduse § 74 lõike 6 alusel kehtestatud toimepidevuse nõuded elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja või tema § 74 lõike 4 alusel määratud asutuse määratud tähtpäevaks;
- 3) on toimunud korduvad elutähtsa teenuse toimepidevust oluliselt häirivad sündmused või kriisiolukord.

(3) Elutähtsa teenuse osutaja on käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud sõltumatu auditi läbimise kohustuse täitnud, kui ta on läbinud viimase 12 kuu jooksul omal algatusel või muu isiku nõudmisel samaväärse auditi. Elutähtsa teenuse osutaja omal algatusel või muu isiku nõudmisel läbitud audit loetakse samaväärseks kas tervenisti või üksnes ühtiva osa ulatuses.

(4) Elutähtsa teenuse osutaja on kohustatud väljastama elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja, tema käesoleva seaduse § 74 lõike 4 alusel määratud asutuse või Finantsinspeksiooni nõudmisel määratud tähtpäevaks omal kulul varem tehtud auditi tulemused ja tõendid elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamiseks rakendatud meetmete kohta.

2. jagu

Kohaliku omavalitsuse üksuse püsivad kriisiülesanded

§ 83. Kohaliku omavalitsuse üksuse püsivad kriisiülesanded

(1) Kohaliku omavalitsuse üksuse püsivad kriisiülesanded on lisaks käesoleva seaduse § 74 lõikes 1 ja lõike 5 punktis 2 sätestatule:

- 1) kohaliku omavalitsuse üksuse haldusterritooriumil evakuatsioonikohtade määramine ja kasutusele võtmine, kohaliku omavalitsuse üksuse haldusterritooriumil viibivate isikute ulatuslikule evakuatsioonile kaasaaitamine, teise kohaliku omavalitsuse üksuse haldusterritooriumilt evakueeritud isikute vastuvõtmisele kaasaaitamine ning evakueeritud isikutele evakuatsioonikohas vähemalt toidu ja joogivee võimaldamine;
- 2) koduteenuse korraldamine;
- 3) väljaspool kodu osutatava ööpäevaringse üldhooldusteenuse korraldamine;
- 4) asendushooldusteenuse korraldamine;
- 5) turvakoduteenuse korraldamine;
- 6) vältimatu sotsiaalabi tagamine;
- 7) abivajavate ja hädaohus olevate laste, sealhulgas perekonnast eraldatud või kriisiolukorra tõttu perekonnast lahutatud laste abistamine;

- 8) toimetulekutoetuse maksmine;
- 9) suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiu teenuse korraldamine;
- 10) alus-, põhi- ja keskhariduse kättesaadavuse tagamine;
- 11) oma haldusterritooriumil viibivate isikute ohuolukorrast teavitamise ja käitumisjuhiste andmise tagamine.

(2) Kohaliku omavalitsuse üksus peab olema valmis käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 1 kohaselt evakueeritutele abi osutama vähemalt kahe protsendi ulatuses oma elanike arvust.

§ 84. Kohaliku omavalitsuse üksusele kriisiülesannete täitmisega tekkinud kulude hüvitamine

(1) Käesoleva seaduse § 83 lõike 1 punktides 1 ja 8 sätestatud riikliku ülesande täitmise kulud kaetakse riigieelarvest.

(2) Käesoleva seaduse § 73 lõike 3 punktides 8, 9 ja 22 ja § 83 lõike 1 punktides 2–7 ja 9–11 sätestatud ülesande täitmise kulud kaetakse kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvest, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud juhul.

(3) Käesoleva seaduse § 83 lõike 1 punktides 2–7 ja 9–11 sätestatud ülesande täitmise kulud kaetakse riigieelarvest ulatuses, milles need ületavad ülesande täitmise laadi, mahtu ja täitmisega seotud kulusid olulisel määral, või kui tegemist ei ole oma elanikele teenuse osutamise kuludega.

(4) Käesoleva seaduse § 83 lõike 1 punktides 2–7 ja 9–11 sätestatud ülesande täitmise kulude riigieelarvest hüvitamise alused ja arvutusmetoodika kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

3. jagu Elanikkonnakaitse

§ 85. Elanikkonnakaitse

(1) Elanikkonnakaitse käsitatakse riigi ja ühiskonna tegevusi, mis tagavad inimeste valmisoleku kriisiolukorra ajal ise toime tulla, kaitsevad inimesi kriisiolukordadest tulenevate ohtude eest ja abistavad nende tagajärgedega toimetulemisel.

(2) Elanikkonnakaitse tegevused on eelkõige ohuteavitus, päästetööd, ulatuslik evakuatsioon, varjumine, esmaabi ja katastroofimeditsiin, vältimatu sotsiaalabi, psühhosotsiaalne abi kriisides ning muu inimestele hädavajalik abi.

(3) Siseministerium koordineerib elanikkonnakaitse poliitika kujundamist.

§ 86. Avalikkuse teavitamine ja elanikkonnakaitse koolitus

(1) Püsiva kriisiülesandega asutus ja isik on kohustatud avalikkust teavitama ja jagama käitumisjuhiseid tema vastutada olevate sündmuste kohta nii enne kriisiolukorda kui ka selle ajal.

(2) Päästeamet koordineerib avalikkusele üldiste elanikkonnakaitse käitumisjuhiste ja teabe andmist ning elanikkonnakaitse koolituste korraldamist.

(3) Elanikkonnakaitse koolituse eesmärk on suurendada inimese valmisolekut kriisis iseseisvalt toime tulla.

(4) Avaliku sektori asutus korraldab kord kahe aasta jooksul ametnikele ja töötajatele elanikkonnakaitse koolituse.

(5) Nõuded elanikkonnakaitse koolitusele ja koolitajale kehtestab sisejulgeoleku tagamise valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 87. Viivitamatu ohuteate edastamine

(1) Paljude inimeste elu või tervist ohustava vahetult eelseisva või juba toimuva sündmuse või selle lõppemise korral edastatakse avalikkusele viivitamatu ohuteade, millega antakse juhis ohutuks tegutsemiseks, sealhulgas varjumiseks või ulatuslikuks evakuatsiooniks. Viivitamatu ohuteate edastamiseks kasutatakse riikliku ohuteavituse süsteemi EE-ALARM (edaspidi *EE-ALARM*).

(2) EE-ALARM käesoleva seaduse tähenduses on protokollide, protsesside ja tehnoloogiate kogum elanikkonnale viivitamatu ohuteate edastamiseks.

(3) Viivitamatu ohuteate edastamiseks valmistumist koordineerib Päästeamet. Koordineerimine hõlmab ohuteavituse kanalite kasutamise üldpõhimõtete väljatöötamist ja ajakohastamist ning avalikkuse teadlikkuse suurendamist. Viivitamatu ohuteate edastamiseks valmistumise koordineerimisel teeb Päästeamet koostööd Häirekeskuse ning muu asjaomase asutuse ja isikuga.

(4) EE-ALARM-iga on kohustatud liituma:

- 1) massiteabevahendi valdaja, elektroonilise side ettevõtja ja riikliku mobiilirakenduse valdaja, kelle teenust tarbib vähemalt 10 000 lõppkasutajat;
- 2) avalikus ruumis paikneva elektroonilise teabekraani valdaja, kelle ekraani ööpäevane eeldatav kontaktide arv ületab 10 000 inimest (edaspidi koos *edastaja*).

(5) EE-ALARM-i kaudu viivitamatu ohuteate edastamise võib otsustada valitsusasutus ja kriisiolukorra ajal ka kriisiolukorra juht, kriisiolukorra lahendamise eest vastutav asutus või tema volitatud isik.

(6) Häirekeskus vahendab edastajale viivitamatu ohuteate üldjuhul EE-ALARM-i kaudu. EE-ALARM-i rikke korral vahendab Häirekeskus selle edastajale viivitamata muul viisil ning edastaja edastab selle avalikkusele muul kokkulepitud viisil tasuta, muutmata kujul ja viivitamata.

(7) Viivitamatu ohuteate edastamisele elektroonilise side võrgus kindlaksmääratud geograafilisel alal asuvale mobiiltelefoniteenuse kliendile ja rändlusteenuse kasutajale kohaldatakse elektroonilise side seaduse §-s 105¹ sätestatud.

(8) Sireeniseadme kaudu viivitamatu ohuteate edastamise võib otsustada Päästeamet, Kaitsevägi, Kaitsepolitseiamet, Politsei- ja Piirivalveamet, Keskkonnaamet ja kriisiolukorra

ajal ka kriisiolukorra juht, kriisiolukorra lahendamise eest vastutav asutus või tema volitatud isik.

(9) Sireeniseade käesoleva seaduse tähenduses on EE-ALARM-i tehnoloogiline osa, mis on omavahel ühendatud seadmete kogum, mille eesmärk on esitada heliga viivitamatut ohuteadet.

(10) Päästeamet korraldab sireeniseadme kasutuselevõttu.

(11) Sisejulgeoleku tagamise valdkonna eest vastutav minister kehtestab määrusega:

- 1) viivitamatu ohuteate edastamise ja selleks valmistumise tingimused ning korra;
- 2) EE-ALARM-iga liitumise ja sellega seotud kulude hüvitamise tingimused ning korra;
- 3) sireeniseadme kasutuselevõtu, haldamise ja testimise tingimused ning korra.

§ 88. Varjumine

(1) Varjumist korraldab Päästeamet. Varjumise korraldamine hõlmab varjumiseks valmistumist, sealhulgas avalikkuse teadlikkuse suurendamist ja teavitamist. Varjumise korraldamisel teeb Päästeamet koostööd kohaliku omavalitsuse üksuse, asjaomase asutuse ja isikuga, kes aitavad oma pädevuse piires varjumist korraldada.

(2) Varjumine käesoleva seaduse tähenduses on vahetu kõrgendatud ohu korral ohustatud alal viibiva isiku ajutine ümberpaiknemine sobivasse ruumi või ehitisse või seal püsimine elu või tervise kaitseks.

(3) Päästeamet ning Politsei- ja Piirivalveamet võivad varjumise tagamiseks kohaldada korrakaitseaduse §-des 30, 32, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51 ja 52 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid ning vahetut sündi korrakaitseaduses sätestatud alusel ja korras. Korrakaitseaduse §-s 44 sätestatud viibimiskeeldu võib kohaldada üle 12 tunni Päästeameti päästekeskuse juhi või Politsei- ja Piirivalveameti prefekti loal.

(4) Päästeamet võib korrakaitseaduse §-s 48 sätestatud riikliku järelevalve erimeetme kohaldamisel vaadata läbi üksnes isiku riided ja riietes oleva või kehal kantava asja. Isiku keha ja kehaõõnsuste läbivaatus on keelatud.

(5) Päästeameti täpsemad ülesanded varjumise korraldamisel kehtestab sisejulgeoleku tagamise valdkonna eest vastutav minister määrusega.

(6) Kui Eesti Vabariigi vastu suunatud agressiooni või selle toimumise vahetu ohu korral ei saa Päästeamet ega Politsei- ja Piirivalveamet varjumist tagada, võib Kaitsevägi kohaldada edasilükkamatu pädevuse alusel käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud meetmeid, kui see on vajalik riigi sõjaliseks kaitsmiseks või selleks valmistumiseks.

(7) Kaitseväge edasilükkamatu pädevus lõpeb, kui on ära langenud asjaolud, mis takistasid Päästeametil ning Politsei- ja Piirivalveametil varjumist tagada.

§ 89. Varjend

(1) Hoone omanik rajab varjendi hoonesse või selle vahetusse lähedusse.

(2) Varjend käesoleva seaduse tähenduses on hoone või selle osa, mis on rajatud varjumiseks ja mille konstruktsioon kaitseb inimest plahvatuse ning sellega kaasneva lööklaine, laialipaiskuva eseme ja õhusaaste, sealhulgas ioniseeriva kiirguse eest. Varjendid jagunevad avalikeks ja mitteavalikeks.

(3) Avalik varjend rajatakse, kui püstitatakse hoone, mille kasutusotstarbe tõttu külastavad seda rahvahulgad ja mille suletud netopind on vähemalt 10 000 ruutmeetrit.

(4) Mitteavalik varjend rajatakse, kui püstitatakse:

1) elamu, majutus- või toitlustushoone, büroohoone, kaubandus- või teenindushoone või meelelahutus-, haridus-, tervishoiu- või muu avalik hoone või erihoone, mille suletud netopind on vähemalt 1200 ruutmeetrit;

2) tööstus- ja laohoone, mille suletud netopind on vähemalt 1500 ruutmeetrit.

(5) Kui hoone vastab nii käesoleva paragrahvi lõikele 3 kui ka 4, rajatakse avalik varjend.

(6) Avalikule varjendile tagatakse igaühele ligipääs varjumiseks. Mitteavalik varjend on ette nähtud eelkõige konkreetse hoone kasutajale.

(7) Varjendi omanik korraldab varjendi varjumiseks kasutuselevõtu 72 tunni jooksul Vabariigi Valitsuse otsusest arvates. Edasilükkamatul juhul otsustab varjendi varjumiseks kasutusele võtmise Päästeamet või Kaitseväge.

(8) Vabariigi Valitsus kehtestab määrusega:

1) nõuded varjendile, selle suurusele ja mahutavusele ning kontrollile ja hooldusele;

2) varjendi rajamise kohustusega hoonete täpsema loetelu hoone kasutamise otstarbe ning vajaduse korral tööstus- ja laohoone tavapärase kasutajate arvu järgi.

§ 90. Varjumiskoht

(1) Varjumiskoht käesoleva seaduse tähenduses on olemasolev ehitis või selle osa, mis on kohandatud varjumiseks ning mille konstruktsioon kaitseb inimest vähemalt plahvatusega kaasneva laialipaiskuva eseme eest.

(2) Varjumiskohad jagunevad avalikeks ja mitteavalikeks. Avalikule varjumiskohale tagatakse igaühele ligipääs varjumiseks. Mitteavalik varjumiskoht on ette nähtud eelkõige konkreetse hoone kasutajale.

(3) Varjumiskoht võetakse varjumiseks kasutusele käesoleva seaduse § 89 lõike 7 kohaselt.

(4) Vabariigi Valitsus kehtestab määrusega varjumiskoha kohandamise põhimõtted.

§ 91. Varjumisplaani koostamine

(1) Hoone omanik koostab varjumisplaani varjendi rajamise kohustusega hoone kohta.

(2) Varjumisplaanis hinnatakse hoones varjumise võimalusi, kirjeldatakse varjumiseks valmistumist, varjumise läbiviimist ja varjumiskindluse suurendamist.

(3) Nõuded varjumisplaanile ja selle avalikustamisele ning varjumisplaani koostamise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

§ 92. Ulatuslik evakuatsioon

(1) Ulatuslik evakuatsioon on inimeste elu või tervist ähvardava ohu korral suure hulga inimeste ajutine ümberpaigutamine ohustatud alalt ohutusse asukohta.

(2) Ulatusliku evakuatsiooni läbiviimise otsustab Vabariigi Valitsus. Edasilükkamatul juhul otsustab ulatusliku evakuatsiooni läbiviimise Päästeamet.

(3) Ulatuslikuks evakuatsiooniks valmistumist ja selle läbiviimist korraldab Päästeamet ning selles osaleb Politsei- ja Piirivalveamet.

(4) Ulatusliku evakuatsiooni läbiviimisel võivad Päästeamet ning Politsei- ja Piirivalveamet kohaldada korrakaitseaduse §-des 30, 32, 35, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51 ja 52 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid ja vahetut sundi korrakaitseaduses sätestatud alustel ja korras. Korrakaitseaduse §-s 44 sätestatud viibimiskeeldu võib kohaldada üle 12 tunni Päästeameti päästekeskuse juhi või Politsei- ja Piirivalveameti prefekti loal.

(5) Päästeamet võib korrakaitseaduse §-s 48 sätestatud riikliku järelevalve erimeetme kohaldamisel vaadata läbi üksnes isiku riided ja riietes oleva või kehal kantava asja. Isiku keha ja kehaõõnsuste läbivaatus on keelatud.

(6) Ulatuslikuks evakuatsiooniks valmistumise, selle läbiviimise ja kohaliku omavalitsuse üksuse sellele kaasaitamise nõuded, tingimused ja korra ning nõuded evakuatsioonikohtadele kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(7) Kui Eesti Vabariigi vastu suunatud agressiooni või selle toimumise vahetu ohu korral ei saa Päästeamet ega Politsei- ja Piirivalveamet ulatuslikku evakuatsiooni läbi viia, võib Kaitseväge kohaldada edasilükkamatu pädevuse alusel käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud meetmeid, kui see on vajalik riigi sõjaliseks kaitsmiseks või selleks valmistumiseks.

(8) Kaitseväge edasilükkamatu pädevus lõpeb, kui on ära langenud asjaolud, mis takistasid Päästeametil ning Politsei- ja Piirivalveametil ulatuslikku evakuatsiooni läbi viia.

4. jagu Riigi tegevusvaru

§ 93. Riigi tegevusvaru moodustamine, haldamine ja kasutamine

(1) Riigi tegevusvaru (edaspidi *tegevusvaru*) on kriisiolukorraks valmistumisel ja selle lahendamisel elanikkonnakaitse ja ühiskonna toimimise tagamiseks vajalikud tooted. Tegevusvaru on selle haldaja omandis või on haldaja selle omandamise või kasutamise taganud eelnevalt sõlmitud lepingutega.

(2) Varustuskindluse tagamiseks vajalik ehitis ja tehniline taristu (edaspidi *tegevusvaru taristu*) on kriisiolukorraks valmistumisel ja selle lahendamisel elanikkonnakaitse ja ühiskonna

toimimise tagamiseks vajalikud hooned, rajatised ja tehnilised seadmed, mis on kas selle haldaja omandis või on haldaja selle kasutamise taganud eelnevalt sõlmitud lepingutega.

(3) Tegevusvaru haldaja on riigi äriühing, kelle põhikirjalise tegevuse eesmärk on tegevusvaru moodustamine, haldamine ja kasutusele võtmise korraldamine. Nimetatud ülesanded on tegevusvaru haldaja püsivad kriisiülesanded.

(4) Tegevusvaru moodustamise aluseks on:

- 1) seadus;
- 2) Vabariigi Valitsuse otsus;
- 3) tegevusvaru haldaja otsus.

(5) Tegevusvaru ja tegevusvaru taristu moodustamise, omandamise, haldamise, uuendamise ja kasutusele võtmise kulu kaetakse riigieelarve vahenditest, seaduse alusel ettenähtud vahenditest, tegevusvaru või tegevusvaru taristu müügist saadud vahendite arvelt või tegevusvaru haldaja omastulust.

(6) Tegevusvarusse kuuluva vedelkütusevaru moodustamist, haldamist ja kasutusele võtmist reguleerib vedelkütusevaru seadus.

(7) Tegevusvarusse kuuluva toiduvaru moodustamist ja kasutusele võtmist reguleerib toiduseadus.

(8) Tegevusvarusse kuuluva strateegilise gaasi varu haldamist reguleerib maagaasiseadus.

(9) Tegevusvarusse kuuluva ravimivaru käitlemist reguleerib ravimiseadus.

(10) Tervishoiuvaldkonna vajadusteks moodustatud riigi tegevusvaru moodustamist, haldamist ja kasutusele võtmist reguleerib tervishoiuteenuste korraldamise seadus.

§ 94. Tegevusvaru hoidmine

(1) Tegevusvaru hoitakse viisil, mis tagab selle säilimise, juurdepääsetavuse ja kättesaadavuse selle hoiukohast.

(2) Tegevusvaru hoitakse Eestis, kui Vabariigi Valitsus ei otsusta teisiti.

(3) Tegevusvaru haldaja hoiab enda omandis olevat varu ise või annab tegevusvaru või selle osa hoiule juriidilisele isikule hoiulepingu alusel.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud hoiulepingus peavad olema kindlaks määratud vähemalt:

- 1) tegevusvaru asukoha aadress;
- 2) tegevusvaru identifitseerimist võimaldav tunnus;
- 3) tegevusvaru hoidmise tingimused;
- 4) tegevusvaru uuendamise tingimused;
- 5) tegevusvaru hoiukohast väljastamise tehnilised tingimused;
- 6) tegevusvaru hoidmise kontrollimise kord;
- 7) lepingu tähtaeg ja lepingu maksimaalne maksumus;
- 8) meetmed teenuse tagamiseks elutähtsa teenuse katkemise korral.

(5) Tegevusvaru moodustamise ja haldamise kohustuse täitmiseks võib tegevusvaru haldaja sõlmida tähtajalise lepingu, mille alusel juriidiline isik võtab endale tegevusvaru või selle osa moodustamise ja haldamise kohustuse ning tegevusvaru haldajal on õigus kokkulepitud tingimustel omandada lepinguga hõlmatud tegevusvaru (edaspidi *delegeeritud tegevusvaru*).

(6) Delegeeritud tegevusvaru lepingus sätestatakse lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatule:

- 1) tegevusvaru haldaja õigus lepinguga hõlmatud tegevusvaru omandada igal ajal kogu lepingu kehtivusaja jooksul;
- 2) tingimus, et tegevusvaru omandamise korral on tagatud tegevusvaru kättesaadavus tegevusvaru haldajale lepingus sätestatud aja jooksul;
- 3) tegevusvaru omandamisel makstava hinna kujundamise metoodika.

§ 95. Tegevusvaru kasutusele võtmine

(1) Tegevusvaru kasutusele võtmise otsustab Vabariigi Valitsus.

(2) Olukorras, mis eeldab vahetut tegutsemist ohu korral, võib tegevusvaru kasutusele võtmise otsustada tegevusvaru haldamise eest vastutav minister, teavitades sellest viivitamata Vabariigi Valitsust.

(3) Olukorras, mis eeldab vahetut tegutsemist ohu korral, võib seadmete tegevusvaru kasutusele võtmise otsustada tegevusvaru haldaja, teavitades sellest viivitamata tegevusvaru haldamise eest vastutavat ministrit, esitades käesoleva paragrahvi lõike 4 punktides 1–3 nimetatud teabe.

(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud otsuses esitatakse:

- 1) tegevusvaru kasutusele võtmise põhjus;
- 2) kasutusele võetava tegevusvaru nomenklatuur ja kogus;
- 3) tegevusvaru kasutusele võtmise tingimused;
- 4) kasutusele võetud tegevusvaru taastamise tingimused.

(5) Tegevusvaru haldamise eest vastutav minister võib kehtestada määrusega tegevusvaru kasutusele võtmise tingimused.

(6) Tegevusvaru kasutusele võtmiseks väljaostmise kulud, mis tekivad varu haldajale, rahastatakse Vabariigi Valitsuse reservist.

§ 96. Tegevusvaruga seotud riigihanked

Tegevusvaru, sealhulgas käesoleva seaduse § 93 lõigetes 6–10 sätestatud varu, tegevusvaru taristu ja varustuskindlusega seotud riigihankeid võib käsitada riigi olulise julgeolekuhuvi kaitsmisega seotud riigihangetena riigihangete seaduse § 169 lõike 1 punktide 2 ja 3 tähenduses.

§ 97. Tegevusvaru andmed

(1) Tegevusvaru haldaja peab tegevusvaru kohta üksikasjalikku ja pidevat arvestust.

(2) Tegevusvaru arvestus sisaldab teavet hoiukohtade asukoha kohta ning hoiukohtade kaupa teavet tegevusvaru koosseisu, koguse, aegumise tähtpäeva ja tegevusvaru omaniku kohta.

§ 98. Tegevusvaru uuendamine ja vähendamine

Tegevusvaru haldaja omandis oleva tegevusvaru uuendamisel ja vähendamisel müüakse tegevusvaru turuhinnaga, välja arvatud siis, kui tegevusvaru vähendatakse käesoleva seaduse §-s 95 sätestatud juhul.

7. peatükk

Kriisiolukorras valmistumise ja selle lahendamise kohustused

1. jagu

Kriisiülesande täitmiseks vajalik töökohustus

§ 99. Püsiva kriisiülesande täitmiseks vajalik töökohustus

(1) Püsiva kriisiülesande täitmiseks vajalik töökohustus on töö- või teenistussuhtest tulenev kohustus, mis on vahetult seotud kriisiülesande või põhiseadusliku institutsiooni ülesande täitmisega (edaspidi ka *töökohustus*).

(2) Töökohustus käesoleva seaduse tähenduses ei ole tegevvälase poolt sõjaaja ametikoha ülesannete täitmine, ajateenistus, reservteenistus ega asendusteenistus.

§ 100. Kriisiülesandega ameti- ja töökoht

(1) Püsiva kriisiülesandega asutus ja isik tagab, et tal on kriisiülesande täitmiseks olemas vajalik personal, kes on teadlik oma kriisirollist ning kellel on kriisiülesande täitmiseks vajalikud teadmised, oskused ja hoiakud.

(2) Asutuse ja isiku püsiva kriisiülesande ning põhiseadusliku institutsiooni ülesande täitmise tagamiseks võib kindlaks määrata kriisiülesandega ameti- ja töökohad, millel oleval isikul on töökohustus.

(3) Kriisiülesandega ametikoht on Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse liikme, Riigikogu liikme, Euroopa Parlamendi liikme, riigikontrolöri, õiguskantsleri, riigisekretäri, riigi peaprokuröri, kohtuniku, Eesti Panga Nõukogu esimehe ja Eesti Panga presidendi, Finantsinspektsiooni juhatuse liikme ning kohaliku omavalitsuse valitsuse ja volikogu liikme ametikoht.

(4) Püsiva kriisiülesandega asutus ja isik, põhiseaduslik institutsioon ning Finantsinspektsioon võib lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud ametikohtadele määrata kriisiülesandega ameti- ja töökohti ning nimeliselt või erialaselt nendel töötamise kohustusega isikuid niivõrd, kui see on sobiv ja vältimatult vajalik selleks, et tagada kriisiülesande või põhiseadusliku institutsiooni ülesande täitmiseks vajalik personal.

§ 101. Töökohustuse tekkimine, rakendamine ja täitmine

(1) Töökohustus tekib isikule kriisiülesandega ameti- või töökohale asumisel või töölepingus ette nähtud tööle asumisel või tema ameti- või töökoha määramisel kriisiülesandega ameti- või

töökohaks, arvestades käesoleva paragrahvi lõike 10 alusel antud määrusega kehtestatud tingimusi.

(2) Töökohustuse tekkimisest teavitatakse isikut kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis kriisiülesandega ameti- või töökohale asumisel või tema ameti- või töökoha määramisel kriisiülesandega ameti- või töökohaks.

(3) Kui töökohustus tekib sõjaaja ametikohale nimetatud isikul, kes on Kaitseväge hinnangul vältimatult vajalik lisaõppekogunemise, mobilisatsiooni, demobilisatsiooni või sõjaseisukorra ajal tema sõjaaja ametikoha ülesannete täitmisel, selgitab Kaitseressursside Amet koostöös Kaitseväge ja püsiva kriisiülesandega asutuse või isiku või põhiseadusliku institutsiooniga välja, kas ja millistel tingimustel on võimalik isikut sõjaaja ametikohal või kriisiülesandega ameti- või töökohal asendada.

(4) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud juhul selgub, et isikut ei ole võimalik tema sõjaaja ametikohal asendada, võib Kaitseressursside Amet kehtestada Kaitseväge ettepanekul käesoleva paragrahvi lõike 10 alusel antud määrusega kehtestatud tingimustest lähtudes tähtajalise piirangu isiku töökohustuse rakendamisele ja täitmisele sõjaaja ametikoha ülesannete täitmise ajal. Kaitseressursside Amet võib Kaitseväge ettepanekul otsustada piirangut pikendada, kui käesoleva paragrahvi lõikest 3 lähtudes selgub, et piirangu kehtestamise alus ja asjaolud püsivad.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud otsust ei või teha käesoleva seaduse § 100 lõikes 3 nimetatud ametikohal oleva isiku suhtes ning juba kehtestatud piirang lõpeb sellele ametikohale asumisel.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud otsusest teavitatakse isikut, kelle suhtes otsus tehti, ning püsiva kriisiülesandega asutust või isikut või põhiseaduslikku institutsiooni kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.

(7) Töökohustuse rakendamise otsustab püsiva kriisiülesandega asutus või isik või põhiseaduslik institutsioon kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.

(8) Töökohustust võib rakendada ja täita kriisiolukorra ning käesoleva seaduse § 136 punktis 1 nimetatud kollektiivse enesekaitse operatsioonil osalemiseks väljakuulutatud mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni ajal, arvestades käesoleva paragrahvi lõike 10 alusel antud määrusega kehtestatud rakendamise ja täitmise piiramise tingimusi, lõikes 7 nimetatud otsust ja lõikes 4 nimetatud piirangut.

(9) Käesoleva paragrahvi lõigete 3 ja 4 rakendamisel tekkivad vaidlused lahendatakse koostöös Riigikantseleiga asjakohaste asutuste, isikute ja institutsioonide või ministrite vahel, lähtudes käesoleva paragrahvi lõike 10 alusel antud määrusega kehtestatud korrast.

(10) Kriisiülesandega ameti- ja töökohtade määramise ja lõpetamise ning nende üle arvestuse pidamise tingimused ja korra, töökohustuse rakendamise ja täitmise piiramise täpsemad tingimused ning sellega seotud vaidluste lahendamise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(11) Vabariigi Valitsus võib kehtestada nimeliselt või erialaselt kriisiülesandega ameti- ja töökohtade ning nendel töötamise kohustusega isikute loetelu.

§ 102. Töökohustusest vabastamine

Töökohustusest on vabastatud:

- 1) alla 18-aastane isik;
- 2) puuduva töövõimega isik;
- 3) Eestis välismaalaste seaduse § 43 lõigetes 1 ja 2 sätestatud alustel viibiv isik.

§ 103. Töökohustuse lõppemine

(1) Töökohustus lõpeb:

- 1) ametikohalt vabastamisel või töölepingu lõppemisel;
- 2) kui ameti- või töökoht ei ole enam kriisiülesandega ameti- või töökoht.

(2) Kui kriisiülesandega ameti- või töökohal olev isik soovib kriisiolukorra ajal enda ametikohalt vabastamist või oma töölepingu üles öelda, esitab ta tööandjale avalduse hiljemalt 60 kalendripäeva ette.

(3) Isik võib nõuda etteteatamistähtaega järgimata erakorralist kriisiülesandega ametikohalt vabastamist või töölepingu lõpetamist asutuse- või tööandjapoolse olulise rikkumise tõttu eelkõige siis, kui:

- 1) isikut on koheldud ebaväärikalt või ähvardatud sellega või lubatud teha seda kolmandatel isikutel;
- 2) oluliselt on viivitatud põhipalga või töötasu maksmisega;
- 3) teenistuses või tööl jätkamine on seotud reaalse ohuga isiku kõlbelisusele ja heale nimele.

(4) Isik võib nõuda etteteatamistähtaega järgimata erakorralist kriisiülesandega ametikohalt vabastamist või töölepingu lõpetamist mõjuval põhjusel, eelkõige kui tema tervises seisund või perekondlikud kohustused ei võimalda tal ameti- või töökohal ettenähtud tööd teha.

(5) Isik võib nõuda erakorralist kriisiülesandega ametikohalt vabastamist või töölepingu lõpetamist üksnes mõistliku aja jooksul pärast seda, kui ta ülesütlemise aluseks olnud asjaolust teada sai või pidi teada saama.

2. jagu

Töö- ja teenistussuhete erandid

§ 104. Täiendavate töö- ja teenistusülesannete täitmise kohustus

(1) Täidesaatva riigivõimu asutusega, kohaliku omavalitsuse ametiasutuse ja selle hallatava asutusega või muu avaliku võimu kandjaga töö- või teenistussuhtes olevale töötajale ja ametnikule võib ametisse nimetamise ja töölepingu sõlmimise õigust omav isik või tema volitatud isik anda juhul, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks või lahendamise toetamiseks, täiendavaid ühekordseid töö- või teenistusülesandeid (edaspidi *täiendav töö- või teenistusülesanne*), mille täitmise kohustus ei tulene ametijuhendist, töölepingust ega õigusaktidest, kui töötajal või ametnikul on selle töö- või teenistusülesande täitmiseks vajalikud teadmised, oskused ja hoiakud.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud täiendava töö- ja teenistusülesande andmisel ei kohaldata avaliku teenistuse seaduse § 52 lõikeid 1 ja 3, sealhulgas ametijuhendi muutmist ja ametniku nõusoleku küsimist, ning töölepingu seaduse § 12 ja § 17 lõiget 1.

(3) Ametniku ja töötaja võib ilma tema nõusolekuta ja vastuvõtva asutusega kokkuleppel saata käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud täiendavat töö- või teenistusülesannet täitma teise ametiasutuse või isiku juurde ning väljapoole tema alalist töö- või teenistuskoha. Sõltuvalt täiendava tööülesande täitmise mahust on isik sellisel juhul kas täielikult või osaliselt vabastatud oma alalise töö- või teenistuskoha ülesannetest ning ta on kohustatud täitma teise ametiasutuse või isiku suuniseid, korraldusi ja töökorraldust ulatuses, mis on vajalik täiendava töö- või teenistusülesande täitmiseks.

(4) Täiendava töö- või teenistusülesande täitmise ajaks säilitatakse ametnikule palk ja töötajale töötasu. Töötajale maksab töötasu ning ametnikule palka edasi tööandja, kellega töötajal on tööleping sõlmitud või kelle juurde on ametnik teenistusse nimetatud.

(5) Ületunnitöö arvestust peab ja selle hüvitab asutus või isik, kelle ülesande täitmise tõttu ületunnitöö tekkis.

(6) Ametnikule ja töötajale, kes täidab täiendavat töö- või teenistusülesannet väljaspool oma alalise ametikoha või töökoha kohaliku omavalitsuse üksuse haldusterritooriumi, hüvitab sõidu- ja majutuskulu see asutus või isik, kelle tõttu sõidu- ja majutuskulu tekkisid.

(7) Kui ametnik või töötaja täidab tööülesandeid käesoleva paragrahvi alusel teise ametiasutuse või isiku juures, tagab töötervishoiu ja tööohutuse nõuete täitmise ametiasutus või isik, kelle juures ametnik või töötaja tööülesandeid täidab.

(8) Tööandja täidab erakorralise või sõjaseisukorra ajal töötervishoiu- ja tööohutusalaseid kohustusi niivõrd, kui võrd see on olukorda arvestades võimalik.

(9) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 3 nimetatud kohustuse panemisel ja selle täitmisel arvestatakse olulisi asjaolusid, mis võivad takistada ametnikul ja töötajal täiendava töö- või teenistusülesande täitmist või selle täitmist väljaspool alalist töö- ja teenistuskoha.

(10) Töötajal või ametnikul on õigus keelduda täiendava töö- või teenistusülesande täitmisest, kui tööandja jätab käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 3 sätestatud tingimuse täitmata.

(11) Riigikaitselise kriisiolukorra, eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra ajal kohaldatakse käesolevas paragrahvis sätestatud ka töösuhtele käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatata püsiva kriisiülesandega isiku juures, kui töötaja töötab kriisiülesandega töökohal, ja ühekordse kriisiülesandega isiku juures, kui tööandja on ühepoolset määranud isiku kriisiülesannet täitma.

§ 105. Palga ja töötasu maksmise erandid kriisiolukorra ajal

(1) Riigieelarvest rahastatava asutuse ja isiku juures töötava ametniku palka ja töötaja töötasu võib ühepoolset vähendada riigikaitselise kriisiolukorra ajal, kui riigi rahaliste võimaluste puudumise tõttu vähendatakse riigieelarvest rahastatava asutuse ja isiku eelarvet ning samal ajal on vaja jätkata riigi toimimiseks vajalike ülesannete täitmist või teenuste osutamist.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetamata asutus ja isik võib riigikaitselise kriisiolukorra ajal töötaja töötasu ühepoolset vähendada, kui on vaja vähendada tööjõukulusid, et jätkata riigi toimimiseks vajalike ülesannete täitmist või teenuste osutamist hoolimata eelarve tulude vähenemisest ja on ammendunud teised võimalused eelarve kulude vähenemiseks.

(3) Palga ja töötasu ühepoolse vähendamise korral ei tohi ametniku palka ja töötaja töötasu vähendada võrdeliselt rohkem, kui on vähenenud asutuse ja isiku eelarve.

(4) Palga ja töötasu ühepoolse vähendamise korral ei tohi palk ja töötasu olla väiksemad kui töölepingu seaduse § 29 lõike 5 alusel kehtestatud töötasu alammäär.

(5) Pärast käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud olukorra lõppemist tuleb ametniku palk ja töötaja töötasu mõistliku aja jooksul taastada endises suuruses.

(6) Töötasu ja palga vähendamine ei ole lubatud, kui asutus või isik annab laenu teisele isikule, sealhulgas oma ema- või tütarettevõtjale, või perioodil, mille eest makstakse kasumiosa, välja arvatud riigile laenu andmise või kasumiosa riigieelarvesse kandmise korral.

§ 106. Tööaja erandid

(1) Püsiva kriisiülesandega asutus või isik või põhiseaduslik institutsioon võib eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra ajal kehtestada kriisiülesandega ameti- või töökohal olevale isikule töölepingu seaduses, avaliku teenistuse seaduses ja avaliku teenistuse eriliikide ametnikele kohaldatavates seadustes sätestatud erineva tööaja korralduse, erinevad nõuded töö-, puhke- ja valveaja kohaldamisele ja kestusele ning piirangud ööajal ja riigipühal tehtavale tööle. Tavapärasest erineva tööaja korralduse kehtestamisel tuleb arvestada isiku perekondlike asjaolude, tervises seisundi ja muu asjaspepuutuvaga.

(2) Kriisiülesannet täitvale isikule tagatakse 24 tunni kohta vähemalt kuus tundi puhkeajaga, millest neli tundi puhkeajaga peab olema katkematu, ning seitsmepäevase ajavahemiku jooksul vähemalt 36 tundi järjestikust puhkeajaga.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud võib kohaldada ka sõjaväelise auastmega rahuaaja ametikoha ülesandeid täitva tegevväelase suhtes.

§ 107. Põhipuhkuse katkestamine

(1) Püsiva kriisiülesandega asutuse või isiku ja põhiseadusliku institutsiooni ametniku ja töötaja põhipuhkuse võib tööandja ühepoolset katkestada või edasi lükata töölepingu seaduse § 69 lõikes 5 sätestatud alusel, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks.

(2) Eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra ajal põhipuhkuse katkestamise või edasi lükkamise korral ei hüvitata ametnikule ja töötajale puhkuse katkestamisest või edasilükkamisest tekkinud kulusid.

(3) Kasutamata jäänud puhkuseosa saab kasutada tööandjaga kokkulepitud ajal.

3. jagu Kodanikukohustuse täitmine

§ 108. Kodanikukohustus

Riigikaitselise kriisiolukorra ja eriolukorra ajal on kodanikukohustus töö- või teenistussuhteväline üksikjuhtumil tehtav vajalik töö. Kodanikukohustust ei saa rakendada tööandja ja töötaja vahelisest või sellesarnasest suhtest tulenevale tööle. Kodanikukohustuse täitmise eelduseks ei ole erialase väljaõppe või hariduse omamine.

§ 109. Kodanikukohustuse täitmine

(1) Riigikaitselise kriisiolukorra ja eriolukorra ajal võib valitsusasutus ja kohaliku omavalitsuse üksus füüsilise isiku suhtes, kes ei täida kriisiülesandega ameti- või töökohta ülesandeid või kelle kriisiolukorra aegsed kohustused ei tulene muust seadusest või halduslepingust, rakendada kodanikukohustust, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks ning:

- 1) kodanikukohustust rakendada sooviv asutus ei saa ise või vabatahtlikuna kaasatud isiku abil õigel ajal või piisavalt tulemuslikult ülesannet täita ja
- 2) kodanikukohustuse täitmine ei tekita ebaproportsionaalselt suurt ohtu seda täitvale isikule ega tema varale ega ole vastuolus isiku muude seadusest tulenevate kohustustega.

(2) Kodanikukohustuse rakendamise otsustamisel tuleb arvesse võtta isiku tervises seisundit ja muid olulisi asjaolusid, mis võivad mõjutada töö tegemist.

(3) Kodanikukohustust võib rakendada kuni 48 tundi. Kodanikukohustuse rakendamise kestus ei või ületada töö tegemiseks või ülesande täitmiseks vajalikku aega. Kodanikukohustuse rakendamine ei saa olla tingimuslik.

(4) Kodanikukohustust täitvale isikule peab olema tagatud mõistlik puhkeaeg ja võimalikult ohutu töökeskkond.

(5) Isikuid võib kohustada ilmuma kodanikukohustust täitma koos vajalike töövahendite ja sõidukitega, kui need on olemas. Asjakohase kohustuse saab panna käesoleva seaduse § 113 lõikes 1 nimetatud asja sundkasutusse võtmiseks ja sundvõõrandamiseks pädev asutus.

(6) Kodanikukohustuse rakendamine vormistatakse kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Vahetut reageerimist nõudvas olukorras võib kodanikukohustuse korralduse anda suuliselt.

§ 110. Kodanikukohustuse täitmisest vabastamine

(1) Kodanikukohustuse täitmisest on vabastatud:

- 1) välismaalane, kes rahvusvahelise lepingu või rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud normide alusel on vabastatud töökohustusest;
- 2) alla 18-aastane isik;
- 3) rase ja naissoost isik ajal, millal tal on töölepingu seaduse kohaselt õigus emapuhkusele;
- 4) puuduva töövõimega isik;
- 5) Eestis välismaalaste seaduse § 43 lõigetes 1 ja 2 sätestatud alusel viibiv isik;
- 6) alla 14-aastast last kasvatav üks lapsevanem, last tegelikult kasvatav isik või hooldaja;
- 7) raske või sügava puudega isik;
- 8) puudega isiku hooldaja hoolduskohustuse täitmise ajal;

9) sõjaaja ametikoha ülesandeid täitev kaitseväelane;

10) kriisiülesandega ameti- või töökohal olev isik, kui kodanikukohustuse täitmine takistab kriisiülesande täitmist.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud isik võib vabatahtlikult osaleda kodanikukohustusena tehtava töö tegemisel.

§ 111. Kodanikukohustust täitva isiku õigused

(1) Kodanikukohustust täitva isikuga ei või tööandja lõpetada töölepingut või teenistussuhet põhjusel, et isik täidab kodanikukohustust.

(2) Isikul on õigus saada õiglast hüvitist käesoleva seaduse §-s 154 sätestatud tingimuste kohaselt.

(3) Kodanikukohustuse täitmise takistusest ja selle põhjustest teavitab isik viivitamata kodanikukohustuse rakendajat või tema volitatud isikut.

(4) Kui isik kodanikukohustuse täitmisel hukkub või sureb selle käigus saadud vigastuse või haigestumise tagajärjel, korraldab riik isiku matuse või katab isiku matuse korraldamise kulu.

§ 112. Kodanikukohustuse täitmise lõppemine

Kodanikukohustuse täitmine lõpeb:

- 1) kriisiolukorra lõppemisega;
- 2) tähtaja möödumisel;
- 3) kodanikukohustuse rakendaja või tema volitatud isiku otsusel;
- 4) isiku surma korral.

4. jagu

Asja sundkasutus ja asja sundvõõrandamine

§ 113. Asja sundkasutusse võtmine ja sundvõõrandamine

(1) Riigikaitselise kriisiolukorra ja eriolukorra ajal võib Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus, Päästeamet, Kaitsevägi või Vabariigi Valitsuse volitatud valitsusasutus võtta ajutiselt valitsusasutuse kasutusse isiku valduses oleva asja juhul, kui see on vältimatult vajalik riigikaitselise kriisiolukorra ja eriolukorra lahendamiseks või lahendamise toetamiseks, sealhulgas ulatusliku evakuatsiooni, varjumise, lisaõppekogunemise, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni läbiviimiseks või käesoleva seaduse § 135 lõike 1 punktides 1 ja 3 sätestatud rahvusvahelises sõjalises koostöös osalemiseks.

(2) Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus, Kaitsevägi, Päästeamet või Vabariigi Valitsuse volitatud valitsusasutus võib käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel kasutusse võetava asja sundvõõrandada riigi omandisse, kui asi kasutamise käigus tõenäoliselt hävib või seda ei saa pärast kasutamist muul objektiivsel põhjusel isikule tagastada.

(3) Kui Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse, Kaitseväge, Päästeameti või Vabariigi Valitsuse volitatud valitsusasutus poolt käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel kasutusse võetud asi hävib või saab oluliselt kahjustada, loetakse asi sundvõõrandatuks hävimise või kahjustumise hetkest.

(4) Vabariigi Valitsus võib otsustada, et Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus, Päästeamet, Kaitseväge ja Vabariigi Valitsuse volitatud valitsusasutus võib võtta asja sundkasutusse ja sundvõõrandada enne riigikaitse kriisilukorra või eriolukorra otsust, kui see on vältimatult vajalik ulatusliku evakuatsiooni, varjumise või lisaõppekogunemise korraldamiseks või käesoleva seaduse § 135 lõike 1 punktides 1 ja 3 sätestatud rahvusvahelises sõjalises koostöös osalemiseks.

(5) Kui riigikaitse kriisilukorda või eriolukorda ei kehtestata, hüvitatakse isikule käesoleva paragrahvi lõike 4 alusel asja sundkasutusse võtmise või sundvõõrandamisega tekitatud kahju käesoleva seaduse 11. peatükis sätestatud tingimustel ja korras.

(6) Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus, Päästeamet, Kaitseväge või Vabariigi Valitsuse volitatud valitsusasutus võib kohustada toimetama käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud asja kindlaksmääratud kohta, kui muud vähem koormavad võimalused asja kohaletoimetamiseks puuduvad ja kohaletoimetamine ei sea isikut ohtu.

(7) Alates asja sundkasutusse võtmise haldusakti kehtima hakkamisest kuni selle kehtivuse lõppemiseni on isikul, kelle omandis või valduses see asi on, keelatud asja võõrandada või asjaõigusega koormata. Seda keeldu rikkuvad tehingud on tühised.

(8) Alates asja sundvõõrandamise haldusakti kehtima hakkamisest on haldusakti adressaadil keelatud sundvõõrandamise haldusaktis nimetatud asja võõrandada või asjaõigusega koormata. Seda keeldu rikkuvad tehingud on tühised.

(9) Asja sundkasutusse võtmisel ja sundvõõrandamisel võib Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus, Päästeamet, Kaitseväge või Vabariigi Valitsuse volitatud valitsusasutus kasutada vahetut sundi korrakaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.

§ 114. Asja sundkasutusse võtmise ja sundvõõrandamise piirangud

(1) Sundkasutusse ei või võtta ega sundvõõrandada:

- 1) füüsilise isiku vara, mis on mõeldud tema toimetuleku tagamiseks, sealhulgas temale ja tema lähedastele vajalik toit, tema loomale vajalik sööt ning eluruumi kütmiseks üheks kütteperioodiks vajaminev kütus;
- 2) asja, mis on vältimatult vajalik teise isiku või asutuse kriisiülesande täitmiseks, sealhulgas vältimatult vajalik elutähtsa teenuse osutamiseks;
- 3) usulise ühenduse usulise talituse ja teenistuse korraldamiseks vajalikku vallasasja;
- 4) välisriigi esindusele või selles töötavale välisriigi isikule kuuluvat asja;
- 5) asja, mida rahvusvaheliste kokkulepete või rahvusvahelise õiguse normide alusel ei sundvõõranda ega võeta sundkasutusse.

(2) Sundkasutusse võtta ja sundvõõrandada võib:

- 1) kultuuriväärtusega asja või arhivaali vaid juhul, kui muul viisil ei ole võimalik riigikaitse kriisilukorda ja eriolukorda lahendada ning võimaluse korral välditakse kultuuriväärtuse hävimist või kahjustamist;
- 2) isiku kasutuses oleva eluruumi juhul, kui talle on tagatud asenduseluruum.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 2 ja 3 ning lõikes 2 sätestatud asja võib võtta sundkasutusse või sundvõõrandada riigikaitsealise kriisiolukorra ajal, kui muud võimalused riigi sõjalise kaitsevõime säilitamiseks puuduvad.

§ 115. Asja sundkasutusse võtmise ja sundvõõrandamise eelotsus

(1) Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus, Kaitsevägi ja Päästeamet võivad asja sundkasutusse võtmise või sundvõõrandamise kohustuse panemiseks määrata haldusaktiga kindlaks isikutele kuuluvad asjad, mis võivad olla vajalikud kriisiolukorra lahendamiseks (edaspidi *eelotsus*). Eelotsuse võib teha ka enne kriisiolukorda.

(2) Eelotsuses võib kehtestada järgmised kõrvaltingimused:

- 1) asja sundkasutusse andmise või sundvõõrandamise kohustuse täitmiseks vajalik lisakohustus, sealhulgas asja hooldamise ja säilitamise, asja kasutusse andmisest või võõrandamisest teavitamise, kvalifitseeritud spetsialisti rakendamise või muu kohustus;
- 2) asja sundkasutusse andmise või sundvõõrandamise kohustuse täitmise tingimus, selle tingimuse saabumisest teavitamise kord ja eelotsuse adressaadi kohustused tingimuse saabumisel seoses kohustuse täitmisega.

(3) Eelotsuses nimetatakse kohustuse adressaat, kohustusega seotud objekt, kohustuse liik ja sisu ning muud kohustuse täitmise seotud asjaolud.

(4) Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus, Kaitsevägi ja Päästeamet võivad eelotsuse tegemiseks kohaldada käesoleva seaduse § 119 lõike 1 punktides 1, 3–5, 8 ja 9 nimetatud menetlustoiminguid, kui see on vältimatult vajalik ulatusliku evakuatsiooni, varjumise või lisaõppekogunemise korraldamiseks või käesoleva seaduse § 135 lõike 1 punktides 1 ja 3 sätestatud rahvusvahelises sõjalises koostöös osalemiseks.

§ 116. Asja sundkasutusse võtmise ja sundvõõrandamise menetlus

(1) Asja sundkasutusse võtmise või asja sundvõõrandamise haldusaktis nimetatakse kohustuse adressaat, kohustusega seotud objekt, kohustuse liik ja sisu, kohustuse täitmise aeg ja koht ning muud kohustuse täitmisega seotud asjaolud.

(2) Kui asja omanikku või valdajat ei õnnestu mõistlikest pingutustest hoolimata kindlaks teha, võidakse käesolevas jaos nimetatud kohustust kohaldada asja suhtes ilma haldusakti adressaati kindlaks tegemata. Asi tagastatakse ja käesoleva seadusega ettenähtud õiglast hüvitist makstakse sel juhul isikule, kes tõendab enda õigust asjale.

(3) Asja sundkasutuse lõppemisel tagastatakse asi selle sundkasutusse andnud isikule või muule õigustatud isikule.

(4) Kui asi on muutunud kasutuskõlbmatuks, võib isik loobuda tagastatava asja vastuvõtmisest.

(5) Tagastatava asja vastuvõtmisest loobumine ning asja üleandmine ja vastuvõtmine vormistatakse kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.

(6) Asjade sundkasutusse võtmise ja sundvõõrandamise üle peetakse arvestust tsiviiltoetuse registris.

8. peatükk

Haldusmenetluse erandid

§ 117. Tähtaja peatamine

(1) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib haldusorgan peatada seadusest tuleneva tähtaja kulgemise, kui ta ei ole suuteline tähtaja jooksul andma määrust või haldusakti, tegema toimingut või sõlmima halduslepingut erakorralise või sõjaseisukorra tõttu.

(2) Haldusorgan võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud juhul tähtaja kulgemise peatada erakorralise või sõjaseisukorra lõpuni ja kõige kauem kolmeks kuuks pärast erakorralise või sõjaseisukorra lõppemist.

§ 118. Isiku ja asutuse kohustused haldusmenetluse läbiviimisel

Riigikaitse kriisiolukorra ajal on käesolevas seaduses sätestatud piirava meetme kohaldamisel haldusmenetluses isikul ja asutusel järgmised kohustused:

- 1) viivitamata esitada ja teatavaks teha tasuta või omal kulul tema käsutuses olevad menetluses tähtsust omavad tõendid ja andmed;
- 2) anda tasuta või omal kulul menetlusosalisena seletus, tunnistajana ütlus või eksperdina arvamus;
- 3) tagada tasuta või omal kulul haldusorganile juurdepääs territooriumile, ehitisele, ruumile, piiratud või tähistatud kinnisasjale või vallasasjale;
- 4) abistada haldusorganit territooriumi, ehitise, ruumi või vallasasja läbivaatamisel;
- 5) abistada haldusorganit proovi või näidise võtmisel, mõõtmise tegemisel või talle kuuluva looma kinnipidamisel ja ohjeldamisel;
- 6) ilmuda haldusorgani määratud ajal ja kohta menetlustoimingu tegemiseks või istungi läbiviimiseks.

§ 119. Haldusorgani volitused haldusmenetluse läbiviimisel

(1) Käesoleva seaduse §-s 118 nimetatud kohustusega isikul tuleb lisaks haldusmenetluse seaduses sätestatud muude menetlustoimingute tegemisele taluda haldusorgani poolt haldusmenetluses vajalike asjaolude väljaselgitamiseks ning tõendite kogumiseks kohaldatavaid järgmisi menetlustoiminguid:

- 1) isiku peatamine küsitlemiseks, kui on alust arvata, et isikul on haldusmenetluse läbiviimiseks olulist teavet;
- 2) isiku toimetamine ütluste või seletuste võtmiseks ametiruumi, kui on alust arvata, et isikul on haldusmenetluse läbiviimiseks olulist teavet;
- 3) isikusamasuse tuvastamine isikut tõendava dokumendi alusel või küsitlemise teel;
- 4) vallasasja läbivaatus meeleliselt või tehnilise vahendi abil, sealhulgas uste avamine ja muude takistuste kõrvaldamine;
- 5) olukorra jäädvustamine pilti või heli salvestava seadmega;
- 6) proovide ja näidiste võtmine, mõõtmiste või ekspertiisi tegemine;
- 7) vallasasja hoiule võtmine;
- 8) territooriumile, ehitisse või ruumi sisenemine, sealhulgas uste ja väravate avamine või muude takistuste kõrvaldamine;
- 9) territooriumi, ehitise või ruumi läbivaatamine, sealhulgas seal asuva vallasasja läbivaatamine ning uste ja väravate avamine või muude takistuste kõrvaldamine.

(2) Käesoleva seaduse §-s 118 nimetatud kohustuse täitmise tagamiseks võib haldusorgan kohaldada käesoleva seaduse § 158 lõikes 1 nimetatud sunnivahendit.

(3) Käesoleva seaduse § 118 punktides 3–5 sätestatud kohustuse täitmise tagamiseks võib haldusorgan kohaldada vahetut sundi korrakaitseseaduses sätestatud alusel ja korras nii kaua, kui see on eesmärgi saavutamiseks vältimatu.

(4) Haldusorgan võib teha käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud menetlustoimingu tegemise ülesandeks muule haldusorganile, kellel on haldusmenetluses samad volitused.

§ 120. Haldusakti ja muu dokumendi kättetoimetamine

(1) Kui haldusakt, kutse, teade või muu dokument on vajalik riigikaitsealise kriisiolukorra lahendamiseks, loetakse see isikule kätte toimetatuks, kui riigikaitsealise kriisiolukorra lahendamise tõttu ei olnud võimalik kasutada muid kättetoimetamise viise ja seda on tehtud ühel järgmistest viisidest:

- 1) haldusmenetluse seaduse §-s 25 sätestatud viisil;
- 2) haldusakt või muu dokument avaldatakse olemasolevatest tehnoloogilistest lahendustest lähtudes interneti uudiseportaalis, muul asjakohasel veebilehel või asjakohases arvuti- või sidevõrgus;
- 3) haldusakt või muu dokument avaldatakse tele- ja raadioprogrammides ajavahemikul kell 7.00–22.00 vähemalt kolm korda, kusjuures avaldamiskordade vahele peab jääma vähemalt üks tund;
- 4) haldusakt või muu dokument avaldatakse vähemalt ühes üleriigilises ajalehes.

(2) Kui kättetoimetamine ei ole käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud viisil võimalik, võib haldusorgan haldusakti, kutse, teate või muu dokumendi isikule kätte toimetada muul viisil, mis tagab haldusakti või muu dokumendi kättesaamise.

(3) Riigikaitsealise kriisiolukorra ajal selle lahendamiseks antava haldusakti, kutse, teate või muu dokumendi võib haldusorgan isikule kätte toimetada igal ajal ja ükskõik kus kohas.

(4) Kui riigikaitsealise kriisiolukorra ajal haldusakti kättetoimetamine enne käesoleva seaduse alusel piirava meetme kohaldamist ei võimalda saavutada selle eesmärki, võib haldusorgan toimetada haldusakti kätte piirava meetme kohaldamise, selle asendustäitmise või haldusorgani poolt täitmise käigus või viivitamata pärast seda.

(5) Edasilükkamatul juhul võib haldusorgan riigikaitsealise kriisiolukorra ajal teha teatavaks või toimetada kätte üksnes haldusakti resolutiivosa, kui muud moodi ei ole võimalik. Haldusakti adressaadi, kolmanda isiku, vaiet lahendava haldusorgani või kaebust lahendava halduskohtu taotlusel esitab haldusorgan viivitamata haldusakti põhjendused.

§ 121. Menetlusosalise õiguste piiramine

(1) Kui riigikaitsealise kriisiolukorra lahendamiseks võetava piirava meetme kohaldamine tuleb otsustada viivitamata, menetlusosaline ei ole teada või meede puudutab määramata hulka isikuid või paljusid isikuid, kelle kindlakstegemine ei ole mõistliku aja jooksul võimalik, ning on alust arvata, et menetlusosaliste õiguste tagamine ei mõjuta asja otsustamist, võib haldusorgan:

- 1) jätta menetlusosalise menetluse alustamisest teavitamata;

- 2) piirata selgituskohustuse täitmist või asendada selle üldise teabe andmisega;
- 3) piirata dokumentide või toimikuga tutvumise võimaldamist;
- 4) piirata vastuväidete esitamist või jätta menetlusosalised ära kuulamata.

(2) Kui haldusorgan on haldusmenetluses piiranud menetlusosaliste õigusi vastavalt käesoleva paragrahvi lõikele 1, võib menetlusosaline esitada mõistliku aja jooksul pärast haldusaktist teada saamist oma valduses olevad tõendid ja teha teatavaks asjas tähtsust omavad asjaolud koos haldusmenetluse uuendamise taotlusega.

§ 122. Haldusakti vormistamine

(1) Edasilükkamatutel või paljudel juhtudel võib haldusorgan riigikaitsealise kriisiolukorra lahendamiseks anda haldusakti suulises või muus vormis. Võimaluse korral salvestab või protokollib haldusorgan suulises või muus vormis antud haldusakti andmise, selle sisu ja adressaadile teatavaks tegemise.

(2) Haldusorgan võib vormistada haldusakti pealdisena taotlusel või muul dokumendil (edaspidi *resolutsioon*). Resolutsioon peab sisaldama otsustuse põhisisu, allkirja, ametniku nime ja ametinimetust ning kuupäeva.

(3) Haldusakti võib vormistada resolutsioonina, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

- 1) haldusorgan rahuldab menetlusosalise taotluse täies ulatuses;
- 2) haldusorgan lahendab asja üksnes taotluse andmete alusel;
- 3) haldusorgan lõpetab oma algatusel alustatud haldusmenetluse;
- 4) haldusaktiga keeldutakse isiku taotluse rahuldamisest;
- 5) edasilükkamatutel või paljudel juhtudel.

§ 123. Rahvusvahelise organisatsiooni teavitamine piirava meetme kohaldamisest

Kui käesoleva seaduse alusel kehtestatud piirava meetme kohaldamine toob kaasa rahvusvaheliste organisatsioonide teavitamise kohustuse, edastab haldusorgan piirava meetme kohaldamise haldusakti teadmiseks teavitamise kohustust täitvale asutusele.

§ 124. Konkureeriva kohustuse kehtivus kriisiolukorra ajal

(1) Käesoleva seaduse alusel haldusakti andmisel selgitab haldusorgan välja adressaadi kohustused, mis võivad takistada tal haldusaktist tuleneva kohustuse täitmist või muuta selle täitmise võimatuks (edaspidi *konkureeriv kohustus*). Adressaat on kohustatud tegema haldusorganile teatavaks kõik konkureerivad kohustused.

(2) Esmajärjekorras tuleb täita riigikaitsealise kriisiolukorra lahendamiseks antud haldusakt.

(3) Kui konkureerivate kohustuste täitmine ei ole õiguslikult välistatud, kuid adressaadil ei ole võimalik või ei ole määratud ajal võimalik kohustusi samal ajal täita, võib haldusorgan koostöös konkureeriva kohustuse pannud haldusorganiga määrata kindlaks, millist kohustust on adressaat kohustatud täitma.

(4) Kui kokkulepet ei saavutata, lahendatakse vaidlus käesoleva seaduse § 38 lõikes 3 sätestatud viisil.

(5) Pärast käesoleva paragrahvi lõike 3 alusel esmajärjekorras täidetava kohustuse väljaselgitamist haldusakti andmisel haldusorgan:

- 1) tunnistab konkureeriva kohustuse kehtetuks;
- 2) peatab konkureeriva kohustuse täitmise;
- 3) võtab konkureeriva kohustuse täitmise üle;
- 4) jätab haldusakti kavandatud kujul andmata;
- 5) kõrvaldab konkureeriva kohustuse muul viisil.

§ 125. Vaide esitamise ja läbivaatamise tähtaeg

Riigikaitselise kriisiolukorra lahendamist puudutav vaide lahendatakse 60 päeva jooksul vaide kättesaamisest arvates haldusmenetluse seaduses sätestatud korras. Tähtaega võib pikendada kuni 60 päeva võrra.

9. peatükk

Kriisiolukorraks valmistumisel ja selle lahendamisel vajaliku teabe töötlemine ja andmekogud

1. jagu

Teabe töötlemise üldnõuded ja juurdepääsupiiranguga teave

§ 126. Teabe saamise õigus kriisiolukorraks valmistumisel ja selle lahendamisel

(1) Kriisiolukorraks valmistumisel ja selle lahendamisel on püsiva kriisiülesandega asutusel ja isikul, sealhulgas elutähtsa teenuse osutajal ja kohaliku omavalitsuse üksusel, ning põhiseaduslikul institutsioonil õigus saada oma ülesannete täitmiseks vajalikku teavet, sealhulgas avaliku teabe seaduse tähenduses asutatud andmekogusse (edaspidi *andmekogu*) kantud andmeid, mis ei ole isikuandmed, ja seaduse alusel asutusesiseseks kasutamiseks tunnistatud muud teavet, kui selle teabe väljastamist või teabele juurdepääsu õigust ei ole muu õigusaktiga reguleeritud.

(2) Teabe taotlemisel käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud alusel teatatakse teabevaldajale teabe töötlemise alus ja eesmärk ning teabe taotlemise põhjus, väljastatav andmestik ja väljastamise tähtaeg, korduval väljastamisel ka kestus. Väljastatud teavet ei tohi edastada kolmandatele isikutele teabevaldaja loata.

(3) Valitsusasutus, kelle valduses on ohuhinnang või muu tsiviilkriise ja riigikaitset puudutav teave, peab selle edastama Vabariigi Valitsusele, asjaomastele valitsusasutustele, Vabariigi Presidendile, Riigikogu esimehele ja asjaomastele Riigikogu komisjonidele, kui see on vajalik kriisiolukorraks valmistumiseks või selle lahendamiseks ning selle teabe väljastamist või teabele juurdepääsu õigust ei ole muu õigusaktiga piiratud.

§ 127. Teabe asutusesiseseks kasutamiseks tunnistamine

(1) Teabevaldaja on kohustatud tunnistama asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks:

- 1) teabe kriisiolukorraks valmistumise või selle lahendamise kohta juhul, kui selle avalikuks tulek kahjustaks kriisiolukorra lahendamist või püsiva kriisiülesandega asutuse ja isiku, sealhulgas elutähtsa teenuse osutaja ja kohaliku omavalitsuse üksuse, ning põhiseadusliku institutsiooni toimepidevust;

- 2) teabe käesoleva seaduse alusel kohaldatud asja sundkasutusse võtmise ja asja sundvõõrandamise kohta, kui selle avalikuks tulek kahjustaks kriisiolukorra lahendamist või riigi julgeolekut;
- 3) teabe, mille avalikuks tulek ohustaks alaliselt või ajutiselt kaitstavat olulise tähtsusega objekti või lihtsustaks sellevastase ründe toimepanemist;
- 4) teabe riigi tegevusvaru, sealhulgas tervishoiuvaldkonna vajadusteks moodustatud riigi tegevusvaru suuruse ja vahendite koguse kohta ning selle kasutuselevõtmise ulatuse ja tingimuste kohta, kui selle avalikuks tulek kahjustaks kriisiolukorra lahendamist või riigi julgeolekut;
- 5) teabe riigi tegevusvaru, sealhulgas tervishoiuvaldkonna vajadusteks moodustatud riigi tegevusvaru moodustamise, haldamise ning vahendite soetamise kohta, kui selle avalikuks tulek võib ohustada riigi varustuskindlust või julgeolekut.

(2) Teabevaldaja võib asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks tunnistada riigi tegevusvaru, sealhulgas tervishoiuvaldkonna vajadusteks moodustatud riigi tegevusvaru moodustamise, haldamise ning vahendite soetamisega seotud teabe, kui selle avalikuks tulek võib mõjutada varu moodustamist või vahendite soetamist.

(3) Käesolevas paragrahvis nimetatud asutusesiseseks kasutamiseks tunnistatud teabele kehtib juurdepääsupiirang kümme aastat. Kui juurdepääsupiirangu kehtestamise põhjus püsib, võib asutuse juht pikendada selle teabe juurdepääsupiirangu tähtaega viie aasta kaupa, kuid mitte kauemaks kui 30 aastaks teabele juurdepääsupiirangu kehtestamisest arvates.

2. jagu Isikuandmete töötlemine

§ 128. Isikuandmete töötlemine

(1) Kriisiolukorra lahendamise eest vastutav asutus või piiravat meetet kohaldav haldusorgan võib kriisiolukorra ajal käesolevas seaduses sätestatud piirava meetme kohaldamise, järelevalve tegemise ja muude kriisiolukorra lahendamiseks vajalike toimingute eesmärgil töödelda isikuandmeid, sealhulgas eriliiki isikuandmeid.

(2) Kriisiolukorra ajal on kriisiolukorra lahendamise eest vastutaval asutusel või piiravat meetet kohaldaval haldusorganil oma ülesannete täitmiseks õigus erandkorras ja käesoleva paragrahvi lõigetes 3–5 sätestatud tingimustel saada kriisiolukorra lahendamiseks vajalikke andmekogusse kantud isikuandmeid, sealhulgas eriliiki isikuandmeid ka juhul, kui andmekogu pidamist reguleerivas õigusaktis ei ole sätestatud kriisiolukorra lahendamise eest vastutava asutuse või piiravat meetet kohaldava haldusorgani õigust neid andmeid kriisiolukorra lahendamiseks saada.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud olukorra tekkimisel hindab enne andmete väljastamist Andmekaitse Inspeksioon taotluse esitamisest arvates nelja kalendripäeva jooksul andmete väljastamise alust, eesmärki, andmekoosseisu minimaalsust ja andmete säilitamise vajadust, kaasates andmekogu vastutava töötleja. Erakorralise ja sõjaseisukorra ajal annab Andmekaitse Inspeksioon hinnangu kahe kalendripäeva jooksul.

(4) Isikuandmete väljastamise andmekogust otsustab käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud olukorra tekkimisel andmekogu vastutav töötleja esimesel võimalusel, võttes arvesse Andmekaitse Inspeksiooni hinnangut.

(5) Käesoleva paragrahvi lõigetes 3 ja 4 sätestatud ei kohaldata ning vastutav töötleja väljastab lõikes 2 nimetatud andmed kriisiolukorra lahendamise eest vastutavale asutusele või piiravat meetet kohaldavale haldusorganile viivitamata, kui see on kriisiolukorra lahendamise eest vastutava asutuse või piiravat meetet kohaldava haldusorgani põhjendusel edasilükkamatult vajalik kõrgendatud ohu tõrjumiseks või riigikaitse kriisiolukorra lahendamiseks. Vastutav töötleja teavitab andmete väljastamisest esimesel võimalusel Andmekaitse Inspeksiooni.

§ 129. Andmesubjekti õiguste piiramine

(1) Kriisiolukorra ajal võib kriisiolukorra lahendamise eest vastutav asutus või piiravat meetet kohaldav haldusorgan teabe töötlemisel piirata järgmisi andmesubjekti õigusi:

- 1) saada teada tema isikuandmete automatiseeritud või automatiseerimata töötlemisest, sealhulgas sellest, milliseid isikuandmeid töödeldakse, samuti töötlemise eesmärki, õiguslikku alust, ulatust ja põhjust;
- 2) saada teada tema isikuandmete vastuvõtjaid ja avaldatavate isikuandmete kategooriaid ning teavet selle kohta, kas tema isikuandmed edastatakse kolmandale riigile või rahvusvahelisele organisatsioonile;
- 3) saada teada tema isikuandmete töötlemise tehnilistest ja korralduslikest kaitsemeetmetest ning juurdepääsupiirangutest;
- 4) tutvuda kogutud ja töödeldavate isikuandmetega;
- 5) nõuda tema isikuandmete töötlemise piiramist;
- 6) nõuda tema isikuandmete ülekandmist;
- 7) saada teada isikuandmetega seotud rikkumisest.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud andmesubjekti õigusi võib piirata juhul, kui piiramata jätmine võib:

- 1) kahjustada kriisiolukorra lahendamise eest vastutava asutuse või piiravat meetet kohaldava haldusorgani käesolevas seaduses sätestatud ülesande täitmist;
- 2) kahjustada andmesubjekti või teise isiku õigusi ja vabadusi.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud andmesubjekti õigusi võib piirata kuni käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud aluse äralangemiseni.

§ 130. Isikuandmete töötlemine alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti kaitsel

(1) Käesoleva seaduse alusel määratud alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti valdajal on õigus töödelda objekti külastava või teenindava isiku tuvastamise või isikusamasuse kontrollimise eesmärgil järgmisi andmeid:

- 1) isiku üldandmed;
- 2) isikut tõendava dokumendi number ja kehtivusaeg;
- 4) isiku kasutatava sõiduki registreerimisnumber, kui isik sisenes objektile sõidukiga;
- 5) saabumise ja lahkumise kuupäev ja kellaaeg.

(2) Alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti valdaja säilitab andmeid vähemalt 12 kuud, kuid mitte kauem kui kümme aastat nende tekkimisest arvates. Sõjalise riigikaitse toimimisega seotud või Kaitseministeeriumi valitsemisalas oleva julgeolekuasutuse kasutatava objekti valdaja säilitab andmeid vähemalt kümme aastat, kuid mitte kauem kui 25 aastat nende tekkimisest arvates.

(3) Säilitatud andmeid võib lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud eesmärgile töödelda riigi julgeoleku tagamise, süütegude menetlemise ning riikliku ja haldusjärelevalve tegemise eesmärgil.

(4) Andmete säilitamistähtaaja möödumisel on objekti valdaja kohustatud andmed kustutama ja hävitama.

§ 131. Isikuandmete töötlemine elutähtsa teenuse osutaja poolt taustakontrolli tegemisel

(1) Elutähtsa teenuse osutajal on taustakontrolli tegemise eesmärgil õigus saada:

- 1) kontrollitava isiku üldandmeid ja isikut tõendava dokumendi andmeid, sealhulgas õigus saada neid andmeid elutähtsa teenuse osutajaga lepingulises suhtes olevalt isikult, kelle töötaja täidab käesoleva seaduse § 77 lõike 2 alusel kindlaksmääratud ülesannet;
- 2) karistusregistrist andmeid isiku karistatuse kohta.

(2) Karistusseadustiku 8. ja 15. peatükis nimetatud kuritegude puhul väljastatakse karistusregistrist üksnes teave kehtiva karistuse olemasolu kohta.

(3) Käesoleva seaduse § 78 lõikes 2 nimetatud kuritegude kohta väljastatakse karistusregistrist kehtivate karistuste andmed. Andmed väljastatakse üksnes juhul, kui isikul karistusseadustiku 8. ja 15. peatükis nimetatud kuritegude eest karistusregistris kehtivaid karistusi ei ole.

(4) Enne taustakontrolli esmakordset tegemist peab kontrollima käesoleva seaduse § 77 lõike 2 alusel kindlaksmääratud ülesannet täitva isiku samasust isikut tõendava dokumendi alusel.

(5) Elutähtsa teenuse osutaja võib käesoleva seaduse § 77 lõike 2 alusel kindlaksmääratud ülesannet täitvalt isikult nõuda dokumendi esitamist selle kohta, kas välisriigi õiguskaitseorgan on teda kriminaalkorras karistanud, kui see on vajalik § 78 lõigetes 1 ja 2 sätestatud asjaolude kontrollimiseks.

3. jagu Andmekogud

§ 132. Tsiviiltoetuse register

(1) Tsiviiltoetuse register on andmekogu, mille eesmärk on koondada ja hoida tsiviilkriisi lahendamiseks ja riigikaitseks vajalike vahendite, asutuste ja isikutega seotud andmeid, sealhulgas pidada arvestust:

- 1) vastuvõtva riigi toetuse osutamiseks ning tsiviil-sõjaliseks koostööks vajalike vahendite üle;
- 2) kriisiolukorra ja muude sündmuste lahendamiseks vajalike vahendite üle;
- 3) elutähtsa teenuse osutajate ning kriisiülesandega ameti- ja töökohtade määramise õigusega isikute ja asutuste üle;
- 4) asjade sundkasutusse võtmise ja sundvõõrandamise, ühekordsete kriisiülesannete ning tegevusvaru üle.

(2) Tsiviiltoetuse registri vastutavad töötlejad on Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus ja Päästeamet.

(3) Tsiviiltoetuse registri põhimääruse kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(4) Tsiviiltoetuse registri põhimääruses sätestatakse:

- 1) registri kaasvastutavate töötajate ja volitatud töötaja ülesanded;
- 2) registrisse kogutavate andmete täpsem koosseis;
- 3) andmeandjad ja nende edastatavad andmed;
- 4) andmevahetus teiste andmekogudega;
- 5) andmete registrisse kandmise ja õigsuse tagamise kord;
- 6) andmetele juurdepääsu ja andmete väljastamise kord;
- 7) muud korraldusküsimused.

(5) Tsiviiltoetuse registris töödeldakse järgmisi isikuandmeid:

- 1) vastuvõtva riigi toetust korraldava valitsusasutuse esindaja üldandmed ja ametikoht;
- 2) asja sundkasutusse võtva ja sundvõõrandava ametiisiku üldandmed, töökoha või ametikoha nimetus, tööpiirkond ja ülesanded;
- 3) kriisiülesande saaja üldandmed;
- 4) vara või objekti omaniku, valdaja, vastutava kasutaja, hoonestaja ja kontaktisiku üldandmed;
- 5) riigi tegevusvaru hoidja üldandmed;
- 6) registritoimingu teinud isiku üldandmed.

(6) Tsiviiltoetuse registri andmeid säilitatakse kuni andmete ajakohasuse lõppemiseni. Käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud isikuandmeid säilitatakse kuni kümme aastat andmete registrisse kandmisest arvates. Andmete säilitamise täpsem tähtaeg sätestatakse tsiviiltoetuse registri põhimääruses.

§ 133. Mobilisatsiooniregister

(1) Mobilisatsiooniregister on andmekogu, milles peetakse arvestust Kaitseväge sõjaaja üksuste koosseisu, nende ettevalmistuse ja varustuses olevate materiaalsete vahendite üle.

(2) Mobilisatsiooniregistri vastutav töötaja on Kaitseministeerium.

(3) Mobilisatsiooniregistri põhimääruse kehtestab mobilisatsiooni ettevalmistamise ja korraldamise eest vastutav minister määrusega.

(4) Mobilisatsiooniregistri põhimääruses sätestatakse:

- 1) registri vastutava ja volitatud töötaja ülesanded;
- 2) registrisse kogutavate andmete täpsem koosseis ja isikuandmete säilitamise täpsem tähtaeg;
- 3) andmeandjad ja nende edastatavad andmed;
- 4) andmevahetus teiste andmekogudega;
- 5) andmete registrisse kandmise ja õigsuse tagamise kord;
- 6) andmetele juurdepääsu ja andmete väljastamise kord;
- 7) andmete, mis ei ole isikuandmed, säilitamise tähtajad;
- 8) muud korraldusküsimused.

(5) Mobilisatsiooniregister sisaldab järgmisi andmeid:

- 1) sõjaaja üksuse ja selle ettevalmistuse andmed;
- 2) sõjaaja üksuse koosseisus oleva isiku ja üksusele vajaliku väljaõppega reservis oleva isiku üldandmed, hariduse, väljaõppe, töö- või ametikoha, veregrupi, tervisenõuetele vastamise,

mobilisatsioonist ja lisaõppekogunemisel osalemise kohustusest vabastamise, riigisaladusele juurdepääsu loa ja Eestist lahkumise piirangu andmed;

3) registrile juurdepääsuõigust omava isiku üldandmed;

4) sõjaaja üksuse varustatuse andmed.

(6) Mobilisatsiooniregistrisse kantud isikuandmeid säilitatakse andmete registri digitaalsesse arhiivi kandmisest arvates järgmiselt:

1) isikut tuvastavad andmed ja andmed isiku kaitseväe teenistuse käigu kohta kuni 50 aastat;

2) kõik teised registrisse kantud isikuandmed kuni kümme aastat.

(7) Mobilisatsiooniregistrisse kantud isikuandmed kantakse registri digitaalsesse arhiivi pärast isiku kaitseväekohustuse lõppemist või isiku surma.

§ 134. Kaitseplaneerimise infosüsteem

(1) Kaitseplaneerimise infosüsteem on andmekogu, milles peetakse arvestust riigikaitse planeerimise ning kaitsevõime korraldamisega seotud andmete, rahu- ja sõjaaja äriprotsesside haldamise, rahu- ja sõjaaja võimete ning ressursside, hankevajaduse kavandamise ja eelarveliste otsuste tegemise ning Kaitseministeeriumi valitsemisala strateegiliste andmevarade üle.

(2) Kaitseplaneerimise infosüsteemi vastutav töötleja on Kaitseministeerium.

(3) Kaitseplaneerimise infosüsteemis töödeldakse järgmisi isikuandmeid:

1) isiku üldandmed;

2) isiku hariduse ja töökogemuse andmed;

3) isiku kaitseväekohustuslase tervisenõuetele vastavuse andmed.

(4) Kaitseplaneerimise infosüsteemi põhimääruse kehtestab riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister määrusega, milles sätestatakse.

1) infosüsteemi ülesehitus;

2) infosüsteemi vastutava ja volitatud töötleja ülesanded;

3) infosüsteemi kogutavate andmete täpsem koosseis ja isikuandmete säilitamise täpsem tähtaeg;

4) andmeandjad ja nende edastatavad andmed;

5) andmevahetus teiste andmekogudega;

6) andmete registrisse kandmise ja õigsuse tagamise kord;

7) andmetele juurdepääsu ja andmete väljastamise kord;

8) muud korraldusküsimused.

(5) Kaitseplaneerimise infosüsteemi andmeid säilitatakse tähtajatult, kui põhimääruses ei ole sätestatud lühemat tähtaega. Kaitseplaneerimise infosüsteemi kantud isikuandmeid säilitatakse pärast isiku kaitseväekohustuse lõppemist või surma järgmiselt:

1) isikut tuvastavad andmed ja andmed isiku kaitseväe teenistuse käigu kohta kuni 50 aastat;

2) kõik teised registrisse kantud isikuandmed kuni kümme aastat.

10. peatükk Rahvusvaheline sõjaline koostöö

1. jagu

Rahvusvahelise sõjalise koostöö üldnõuded

§ 135. Rahvusvahelises sõjalises koostöös osalemine

(1) Rahvusvahelises sõjalises koostöös osalemine on:

- 1) Kaitseväge kasutamine rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil;
- 2) Kaitseväge osalemine rahvusvahelisel sõjalisel õppusel;
- 3) välisriigi relvajõududele Eesti Vabariigi territooriumil ajutise viibimise võimaldamine seadusega sätestatud alustel ja korras;
- 4) rahvusvahelise sõjalise peakorteri staatuse tunnustamine, peakorteri tegevuses osalemine ja selle tegevuse toetamine;
- 5) Eesti Vabariigi, rahvusvahelise organisatsiooni ja välisriigi ühiste kaitse- ja julgeolekuprojektide kavandamine, elluviimine ning selleks abi andmine ja vahendamine ning riigihangete korraldamine.

(2) Põhja-Atlandi lepingu artiklite 4 ja 5 rakendamise korra ning Euroopa Liidu lepingu artikli 42 lõike 7 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 222 rakendamise korra kehtestab Vabariigi Valitsus korraldusega.

(3) Käesolevas peatükis sätestatud ei kohaldata kaitseväelasele, kes töötab Eesti Vabariigi välisesinduses, ega välisriigi relvajõudude liikmele, kes töötab välisriigi diplomaatilises esinduses või konsulaarasutuses.

(4) Rahvusvahelises sõjalises koostöös kasutab Kaitsevägi jõudu Kaitseväge korralduse seaduses sätestatud korras.

(5) Käsuõigus antakse üle ja võetakse vastu Kaitseväge korralduse seaduses sätestatud korras.

(6) Välisriigis viibivale kaitseväelasele, Kaitseväega töösuhtes olevale muule isikule ja temaga kaasas olevale ülalpeetavale kohaldatakse Eesti õigusakte niivõrd, kui võrd see on kooskõlas välislepinguga ning rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtete ja normidega.

(7) Eesti Vabariigi territooriumil viibivale välisriigi relvajõudude liikmele ning välisriigi relvajõude saatvale nende teenistuses olevale tsiviilisikule ja tema ülalpeetavale kohaldatakse Eesti õigusakte niivõrd, kui võrd see on kooskõlas välislepinguga ning rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtete ja normidega.

(8) Eesti Vabariigi territooriumil viibivate välisriigi relvajõudude asjaomane ametiasutus ja ametiisik võivad Eesti Vabariigis teostada oma riigi relvajõudude liikme ning tema ülalpeetava suhtes distsiplinaar- ja kriminaaljurisdiktsiooni, kui selline õigus on neile antud selle riigi õigusaktidega ja kui see on kooskõlas asjakohase välislepinguga ning rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtete ja normidega.

(9) Kaitsevägi sõlmib sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutava ministri või tema volitatud isiku nõusolekul rahvusvahelisi kokkuleppeid.

(10) Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus korraldab ühiste kaitse- ja julgeolekuprojektide kavandamisel ja elluviimisel ning muu hulgas sõjalise abi andmiseks ja vahendamiseks riigihankeid.

§ 136. Rahvusvaheline sõjaline operatsioon

Rahvusvaheline sõjaline operatsioon on:

- 1) Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja artiklis 51 tunnustatud õigusel põhineva välislepinguga või muul viisil seaduslikult võetud kohustuse täitmiseks korraldatav kollektiivse enesekaitse operatsioon (edaspidi *kollektiivse enesekaitse operatsioon*);
- 2) Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja VI või VII peatükis sätestatu alusel rahu ja julgeoleku säilitamise või taastamise eesmärgil korraldatav sõjaline operatsioon ning rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtete ja normidega kooskõlas olev muu sõjaline operatsioon (edaspidi *muu rahvusvaheline sõjaline operatsioon*).

2. jagu

Rahvusvaheline sõjaline koostöö väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi

§ 137. Kaitseväge kasutamine kollektiivse enesekaitse operatsioonil

- (1) Kaitseväge kasutamise kollektiivse enesekaitse operatsioonil otsustab Riigikogu järgmiselt:
 - 1) ratifitseerib kollektiivse enesekaitse põhimõtet sätestava välislepingu;
 - 2) teeb asjakohase otsuse, kui käesoleva lõike punktis 1 nimetatud välislepingut ei ole sõlmitud.
- (2) Korralduse alustada osalemist ja lõpetada üksuste osalemine kollektiivse enesekaitse operatsioonil annab Kaitsevägele Vabariigi Valitsus.
- (3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud korraldus tehakse viivitamata teatavaks Vabariigi Presidendile, Riigikogu juhatusele ja Riigikogu riigikaitsekomisjoni esimehele.

§ 138. Kaitseväge kasutamine muul rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil

- (1) Kaitseväge kasutamise muul rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil otsustab Riigikogu igal üksikjuhul eraldi otsusega, arvestades käesolevas paragrahvis sätestatud erandeid.
- (2) Riigikogu ei tee Kaitseväge kasutamise kohta muul rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil eraldi otsust, kui kohustus kasutada Kaitseväge sellisel operatsioonil tuleneb ratifitseeritud välislepingust.
- (3) Kaitseväge kasutamise muul rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni või selle liikmesriigi ja Euroopa Liidu kiirreageerimisjõudude koosseisus otsustab Riigikogu enne Kaitseväge üksuse asumist kiirreageerimisvalmidusse. Riigikogu määrab rahvusvahelise organisatsiooni või liikmesriigi, kelle kiirreageerimisjõudude koosseisus Kaitseväge üksus tegutseb, ning nende kaitseväelaste piirarvu, kes võivad konkreetsel rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osaleda.
- (4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud Riigikogu otsuse või välislepingu alusel annab sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister kooskõlastatult välissuhtlemise valdkonna eest vastutava ministriga Kaitsevägele korralduse alustada osalemist või lõpetada osalemine muul rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil. Korraldus tehakse viivitamata teatavaks Vabariigi Presidendile, Riigikogu juhatusele ja Riigikogu riigikaitsekomisjoni esimehele.

(5) Riigikogu määrab otsusega igaks aastaks nende kaitseväelaste piirarvu, kes võivad osaleda kiireloomulise vajaduse korral riigi julgeoleku huvides muul rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud Riigikogu otsuse alusel annab Kaitseväele korralduse alustada osalemist või lõpetada osalemine muul rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil Vabariigi Valitsus. Korraldus tehakse viivitamata teatavaks Vabariigi Presidendile, Riigikogu juhatusele ning Riigikogu riigikaitsekomisjoni ja väliskomisjoni esimehele.

(7) Rahvusvahelise organisatsiooni või rahvusvahelise sõjalise peakorteri juurde kaitseväeteenistuse seaduse § 115 lõike 1 punktide 1 ja 4 alusel lähetatud tegevväelane võib selle rahvusvahelise organisatsiooni või rahvusvahelise sõjalise peakorteri koosseisus osaleda muul rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil.

§ 139. Väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi toimuva Eesti Vabariigi, rahvusvahelise organisatsiooni ja välisriigi ühise kaitse- ja julgeolekuprojekti kavandamisel ning elluviimisel Kaitseväe osalemise otsustamine

(1) Kaitseväe osalemise väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi toimuva Eesti Vabariigi ja rahvusvahelise organisatsiooni või välisriigi ühise kaitse- ja julgeolekuprojekti kavandamisel ja elluviimisel otsustab sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel tehtud otsus, millega kaasneb Kaitseväe alaliste või ajutiste üksuste lähetamine väljapoole Eesti Vabariigi territooriumi, tehakse teatavaks Vabariigi Presidendile, Vabariigi Valitsusele, Riigikogu juhatusele ja Riigikogu riigikaitsekomisjoni esimehele.

§ 140. Väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi toimuval rahvusvahelisel sõjalisel õppusel Kaitseväe osalemise otsustamine

Kaitseväe osalemise väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi toimuval rahvusvahelisel sõjalisel õppusel otsustab sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister.

3. jagu

Rahvusvaheline sõjaline koostöö Eesti Vabariigi territooriumil

§ 141. Välisriigi relvajõudude viibimine Eesti Vabariigi territooriumil

Välisriigi relvajõud võivad käesolevas seaduses sätestatud alustel ajutiselt viibida Eesti Vabariigi territooriumil, kui selle eesmärk on:

- 1) osalemine rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil;
- 2) osalemine rahvusvahelisel sõjalisel õppusel;
- 3) osalemine rahvusvahelise sõjalise peakorteri tegevuses;
- 4) transiit;
- 5) ühise kaitse- ja julgeolekuprojektide kavandamine ja elluviimine.

§ 142. Välisriigi relvajõudude Eesti Vabariiki saabumine, Eesti Vabariigis viibimine ja Eesti Vabariigist lahkumine

(1) Välisriigi relvajõudude Eesti Vabariiki saabumiseks on vajalik käesoleva seaduse alusel antud luba. Loa võib anda kas ühe- või mitmekordseks piiriületuseks.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud loa alusel kannab Politsei- ja Piirivalveamet dokumenti, mille välisriigi relvajõudude liige ja tema ülalpeetav esitavad riigipiiri ületamisel või hiljem esimesel võimalusel, märke Eestis viibimise aluse ja aja kohta. Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud loa pikendamisel või uue loa andmisel kannab Politsei- ja Piirivalveamet dokumenti uue märke.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud märget ei tehta välisriigi relvajõudude liikme ja tema ülalpeetava esitatud dokumenti, kui välisriigi relvajõudude Eestis viibimise eesmärk on osaleda rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil või kui märke tegemine ei ole praktilistel põhjustel võimalik.

(4) Välisriigi relvajõudude liikme ja tema ülalpeetava riigipiiri ületamisel esitatud dokumenti kantava Eestis viibimise aluse ja aja märke vormi kehtestab sisejulgeoleku tagamise valdkonna eest vastutav minister määrusega.

(5) Välisriigi relvajõudude, välisriigi relvajõudude liikme ja tema ülalpeetava piiriületusest ning relvajõudude sõidukite ja kauba üle piiri toimetamisest teavitamise korra kehtestab sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 143. Eesti Vabariigi territooriumil korraldataval sõjalisel operatsioonil osalemiseks välisriigi relvajõududele riigis viibimise loa andmine

(1) Eesti Vabariigi territooriumil korraldataval sõjalisel operatsioonil osalemiseks välisriigi relvajõududele ajutise riigis viibimise loa andmise otsustab:

- 1) Vabariigi Valitsus korraldusega, kui Eesti Vabariik ja asjaomane välisriik on kollektiivse enesekaitse põhimõtet sisaldava lepingu osalised;
- 2) käesoleva lõike punktis 1 nimetatud välislepingu puudumise korral Riigikogu otsusega.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 1 alusel antud korraldus tehakse viivitamata teatavaks Vabariigi Presidendile, Riigikogu juhatusele ja Riigikogu riigikaitsekomisjoni esimehele.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 2 alusel tehtud otsus tehakse viivitamata teatavaks Vabariigi Presidendile ja Vabariigi Valitsusele.

(4) Käesolevas paragrahvis sätestatud korda kohaldatakse ka välisriigi relvajõudude Eesti Vabariigi territooriumil ajutisele viibimisele, mille eesmärk on osaleda muu riigi territooriumil korraldataval sõjalisel operatsioonil.

§ 144. Välisriigi relvajõududele Eesti Vabariigi territooriumil viibimise loa andmine muudel juhtudel

Sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister võib anda välisriigi relvajõududele käskkirjaga loa viibida ajutiselt Eesti Vabariigi territooriumil järgmistel eesmärkidel:

- 1) osalemine Eesti Vabariigi territooriumil korraldataval rahvusvahelisel sõjalisel õppusel;
- 2) osalemine Eesti Vabariigi territooriumil asuva rahvusvahelise sõjalise peakorteri tegevuses;
- 3) ühise kaitse- ja julgeolekuprojekti elluviimine Eesti Vabariigi territooriumil.

§ 145. Välisriigi relvajõudude transiit

(1) Välisriigi relvajõudude transiit käesoleva seaduse tähenduses on välisriigi relvajõudude viibimine Eesti Vabariigi territooriumil selle maismaaosa läbimiseks, välja arvatud käesoleva seaduse § 143 lõikes 4 sätestatud juhul.

(2) Välisriigi relvajõududele transiidiloa andmise, kui Eesti Vabariik ja asjaomane välisriik on kollektiivse enesekaitse põhimõtet sisaldava lepingu osalised, otsustab sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister.

(3) Kui Eesti Vabariigi ja välisriigi vahel ei ole sõlmitud kollektiivse enesekaitse põhimõtet sisaldavat lepingut, otsustab relvajõududele transiidiloa andmise:

- 1) sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister käskkirjaga, kui üksuse isikkoosseisus on kuni 2000 liiget;
- 2) Vabariigi Valitsus korraldusega, kui üksuse isikkoosseisus on 2001 kuni 5000 liiget;
- 3) Riigikogu otsusega, kui üksuse isikkoosseisus on rohkem kui 5000 liiget.

(4) Käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 1 nimetatud käskkiri ja punktis 2 nimetatud korraldus tehakse viivitamata teatavaks Vabariigi Presidendile, Riigikogu juhatusel ja Riigikogu riigikaitsekomisjoni esimehele.

(5) Riigikogu võib käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 1 nimetatud käskkirja ja punktis 2 nimetatud korralduse kehtivuse peatada ja teha uue otsuse.

§ 146. Välisriigi relvajõudude õigus kasutada jõudu

(1) Käesoleva seaduse § 143 alusel Eesti Vabariigi territooriumil viibivad välisriigi relvajõud võivad Eesti Vabariigi territooriumil kasutada jõudu rahvusvahelise sõjalise operatsiooni eesmärkide saavutamiseks.

(2) Käesoleva seaduse §-de 144 ja 145 alusel Eesti Vabariigi territooriumil viibivad välisriigi relvajõud võivad kasutada jõudu, kui see on vajalik Kaitseväge toetamiseks rahuajal väljastpoolt Eesti Vabariigi territooriumi Eesti Vabariigi vastu suunatud ründe tõrjumisel. Jõu kasutamise alustamine otsustatakse Kaitseväge korralduse seaduse § 46 lõikes 2 sätestatud korras.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud õiguse kasutamise korral teeb Riigikogu või Vabariigi Valitsus käesoleva seaduse § 143 alusel viivitamata otsuse välisriigi relvajõudude edasise viibimise kohta Eesti Vabariigi territooriumil.

(4) Välisriigi relvajõud lähtuvad Eesti Vabariigi territooriumil jõu kasutamisel välislepingutest, rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtetest ja normidest, rahvusvahelise organisatsiooni ja asjaomase välisriigi kehtestatud jõu kasutamise korrast ning Riigikogu ja Vabariigi Valitsuse antud õigustest ning seatud piirangutest.

§ 147. Välisriigi relvajõudude liikme ja tema ülalpeetava Eesti Vabariigis viibimise seaduslik alus

(1) Käesoleva seaduse § 142 lõikes 1 sätestatud luba on seaduslik alus ainult Eesti Vabariigi territooriumil viibimiseks.

(2) Välisriigi relvajõudude liikme ülalpeetaval on õigus Eestis viibida koos välisriigi relvajõudude liikmega, kes viibib Eestis käesoleva seaduse § 142 lõikes 1 sätestatud loa alusel. Ülalpeetaval on lubatud Eestis viibida ja töötada nimetatud loa kehtivusajal.

(3) Välislepingus sätestatud juhul võib sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister lubada ülalpeetaval viibida ja töötada Eestis loa kehtivusajast kauem.

(4) Käesoleva seaduse tähenduses on isik ülalpeetav, kui see tuleneb välislepingust.

§ 148. Rahvusvahelises sõjalises koostöös osalev muu isik

Välislepinguga võetud kohustuste täitmiseks kohaldatakse käesoleva seaduse §-des 141–145 ja 147 välisriigi relvajõudude liikme ja tema ülalpeetava kohta sätestatud ka välisriigi relvajõude saatvale nende teenistuses olevale tsiviilisikule, välisriigi relvajõudude lepingupartneri töötajale, rahvusvahelise sõjalise õppeasutuse personali liikmele ja õppurile, rahvusvahelise sõjalise peakorterite personali liikmele, peakorterite lepingupartneri töötajale ning nimetatud isikute ülalpeetavatele.

§ 149. Lennu- ja laevaloa väljastamine

(1) Välisriigi sõjalaevale Eesti territoriaal- või sisevetesse ja piiriveekogu Eestile kuuluvasse osasse sisenemise loa (edaspidi *laevaluba*) ning välisriigi riiklikule õhusõidukile Eesti õhuruumi sisenemise, Eesti Vabariigi territooriumil maandumise või üle territooriumi lendamise loa (edaspidi *lennuluba*) annab sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister või tema volitatud isik.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud laevaloa ja lennuloa andmise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud luba võib olla ühe- või mitmekordne.

11. peatükk Riigivastutuse erandid

1. jagu Riigivastutuse erandid kriisiolukorra ajal

§ 150. Riigivastutuse erandid riigikaitse kriisiolukorra ajal

(1) Riigikaitse kriisiolukorra ajal tekitatud kahju hüvitatakse käesolevas seaduses ja selle alusel kehtestatud tingimustel ja korras.

(2) Kahju ei hüvitata, kui seaduses on ette nähtud õiglase hüvitise või sotsiaalse tagatise maksmine, samuti kui käesoleva seadusega on kahju hüvitamine välistatud.

§ 151. Kahju hüvitamine riigikaitsekorra ajal

(1) Isikul on õigus nõuda sellise kahju hüvitamist, mille on talle õigusvastaselt tekitanud haldusorgan või kodanikukohustust täitev isik või seaduse alusel kaasatud muu isik, või selle asemel õigusvastaste tagajärgede kõrvaldamist.

(2) Õiguspäraselt tekitatud kahju ei hüvitata. Isik võib taotleda käesoleva seaduse § 154 alusel õiglase hüvitise maksmist.

(3) Kahju kannatanud isikule hüvitab kahju selle hüvitamiseks kohustatud isik. Kahju hüvitamiseks kohustatud isik määratakse kindlaks riigivastutuse seaduse §-s 12 sätestatud korras. Kui kahju tekitas füüsiline isik, kes täitis ühekordset kriisiülesannet, hüvitab kahju ühekordse kriisiülesande määranud asutus.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud kahju hüvitamiseks kohustatud isik võib sõltumata kahju kannatanud isiku tahtest kõrvaldada kahju põhjustanud haldusaktiga või tehtud toiminguga tekitatud õigusvastased tagajärjed.

§ 152. Hüvitatav kahju riigikaitsekorra ajal

(1) Isikule hüvitatakse otsene varaline kahju. Varaline kahju hüvitatakse rahas.

(2) Kui isikul jääb tema suhtes õigusvastaselt kohaldatud piirava meetme tõttu saamata tulu, mille saamine riigikaitsekorra ajal oleks asjaoludest hoolimata olnud tõenäoline, ning selle hüvitamata jätmine oleks isiku suhtes erakordselt ebaõiglane, võib isik nõuda kahju hüvitamist. Erakorralise ja sõjaseisukorra ajal tekkinud saamata jäänud tulu ei hüvitata.

(3) Õigusvastaselt isiku surma põhjustamise, isikule kehavigastuse tekitamise, isiku tervise kahjustamise, piinamise, julma või alandava kohtlemise või isikult ebaseaduslikult vabaduse võtmise korral võib isik nõuda mittevaralise kahju hüvitamist. Mittevaralise kahju hüvitist võib nõuda ka isiku lähedane võlaõigusseaduse § 134 lõikes 3 sätestatud juhul.

(4) Hüvitise suuruse määramisel lähtutakse riigivastutuse seaduse §-st 13.

§ 153. Kahju hüvitamise kord riigikaitsekorra ajal

(1) Kahju hüvitamiseks võib esitada taotluse kahju tekitanud haldusorganile kolme aasta jooksul arvates päevast, millal isik kahjust teada sai või pidi teada saama. Nimetatud tähtaeg peatub riigikaitsekorra ajaks.

(2) Kui kahju tekitas füüsiline isik, kes täitis kodanikukohustust, või juriidiline isik, kes täitis haldusorgani volitusel haldusülesannet, esitatakse taotlus haldusorganile, kes määras kodanikukohustuse või andis volituse haldusülesande täitmiseks.

(3) Kahju hüvitamise taotluse lahendab haldusorgan ühe aasta jooksul taotluse saamisest arvates.

(4) Kahju hüvitamise, sealhulgas selle asemel õigusvastaste tagajärgede kõrvaldamise täpsemad tingimused, ulatuse ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

2. jagu

Õiglane hüvitis

§ 154. Õiglase hüvitise maksmine

(1) Haldusorgan maksab isikule õiglase hüvitise eelkõige kodanikukohustuse ja ühekordse kriisiülesande ja käesoleva seaduse § 155 alusel otsustatud erandi rakendamisel ning isikule kuuluva asja sundkasutusse võtmise või sundvõõrandamise eest ning olukorras, kus konkreetset isikut on koormatud teistega võrreldes palju rohkem.

(2) Õiglase hüvitise saamiseks peab isik esitama taotluse. Isik võib loobuda õiglasest hüvitisest.

(3) Õiglast hüvitist makstakse rahas, kui käesolevas seaduses või selle alusel antud õigusaktis ei ole sätestatud teisiti. Õiglase hüvitise asemel võib isikule määrata muu toetuse või abi, kui muu toetus või abi tagaks isikule parema toimetuleku, või isiku huvide kahjustamise hüvitada muul sobival viisil.

(4) Isikule hüvitatakse kodanikukohustuse täitmine õiglasel ulatusel. Isikule ei maksta õiglast hüvitist ulatuses, milles tööandja säilitab isikule kohustuse täitmise ajaks tema senise töötasu või palga. Isikule ei hüvitata saamata jäänud tulu.

(5) Isikule hüvitatakse ühekordse kriisiülesande täitmisega tekkinud otsesed kulud õiglasel ulatuses. Ei hüvitata tekkinud kulu ulatuses, milles ühekordse kriisiülesandega isikul on võimalik hüvitist saada mujalt, või kui kahju tekkis lahingutegevuse käigus.

(6) Isikule hüvitatakse asja sundkasutusse võtmise või sundvõõrandamisega tekkinud otsesed kulud õiglasel ulatuses. Isikule ei maksta õiglast hüvitist juhul, kui tal on võimalik hüvitist saada mujalt, kui kahju tekkis lahingutegevuse käigus või asi võeti sundkasutusse või sundvõõrandati seetõttu, et isik jättis täitmata seadusest tulenevad nõuded, või kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

(7) Kui sundkasutusse võetud asi on muutunud kasutamiskõlbmatuks, võib õiglase hüvitise asendada samaväärse asjaga.

(8) Kodanikukohustuse täitmise eest maksab õiglast hüvitist avaliku võimu kandja, kes selle määras.

(9) Õiglase hüvitise maksmise täpsemad tingimused, ulatuse ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

§ 155. Õiglane hüvitis makseteenuse osutajatele

(1) Vabariigi Valitsus võib korraldusega otsustada makseteenuste toimimise valdkonna elutähtsa teenuse osutaja makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse § 3 lõike 1 punktides 3, 4 ja 7 nimetatud makseteenuse osutamisel kasutada isikut tõendavasse dokumenti kantud digitaalset tuvastamist võimaldavat sertifikaati, mille kehtivust ei ole võimalik kriisiolukorrast tulenevalt kontrollida.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud korralduses võib Vabariigi Valitsus lisaks ette näha:

- 1) elutähtsa teenuse osutaja, kelle suhtes erand kehtib;
- 2) makseteenused, mille suhtes erand kehtib;
- 3) erandi kehtivuse tähtaja;
- 4) maksetehingu lubatud suurima väärtuse;
- 5) muud asjaolud, mis on olulised erandi kasutamisel.

(3) Vabariigi Valitsuse otsusel makstakse makseteenuse osutajale käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud erandi rakendamise korral õiglast hüvitist, kui on täidetud järgmised tingimused:

- 1) elektroonilise isikutuvastamise, autentimise ja digitaalse allkirjastamise valdkonna elutähtsa teenuse osutaja ei taganud isikut tõendavasse dokumenti kantud digitaalset tuvastamist võimaldava sertifikaadi kontrolli;
- 2) alternatiivsed lahendused digitaalseks isiku tuvastamiseks ja maksete kinnitamiseks puuduvad või ei ole mõistliku aja jooksul rakendatavad;
- 3) maksetehing on tehtud käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud otsuse kehtivuse ajal ja vastab otsusega kehtestatud tingimustele ja
- 4) maksetehing tehti kehtetut digitaalset tuvastamist võimaldavat sertifikaati kasutades.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud õiglase hüvitise taotlemise ning maksmise täpsemad tingimused, korra ja ulatuse kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

3. jagu

Kahju hüvitamine rahvusvahelises sõjalises koostöös

§ 156. Rahvusvahelise sõjalise koostöö käigus tekitatud kahju hüvitamine

(1) Rahvusvahelise sõjalise koostöö käigus tekitatud kahju hüvitatakse välislepingus sätestatud tingimustel ja korras. Kahju hüvitamisel kohaldatakse riigivastutuse seadust, kui see ei ole vastuolus Riigikogu ratifitseeritud välislepinguga.

(2) Rahvusvahelise sõjalise koostöö käigus tekitatud kahju hüvitamise otsustab Kaitsevägi, kui seadusest või välislepingust ei tulene teisiti.

(3) Kaitsevägi võib välislepingu või ametkondliku välislepingu alusel või kui see on vajalik riigi välissuhtluse ja rahvusvahelise sõjalise koostöö huvides hüvitada kahju, mille eest Eesti riik ei vastuta.

(4) Rahvusvahelise sõjalise koostöö käigus tekitatud kahju hüvitamise nõude menetlemise, kahju hüvitamise ja hüvitisest loobumise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

12. peatükk

Järelevalve

1. jagu

Riiklik järelevalve

§ 157. Riikliku järelevalve ülesande täitmise ja erimeetme kohaldamise õiguse volitamine

(1) Vabariigi Valitsus võib määrusega volitada valitsusasutuse täitma riikliku järelevalve ülesannet käesolevas seaduses või muus seaduses sätestatud püsiva kriisiülesande täitmise üle, kui seadusega ei ole antud seda ülesannet muule valitsusasutusele.

(2) Vabariigi Valitsus võib määrusega volitada valitsusasutuse täitma riikliku järelevalve ülesannet käesolevas seaduses sätestatud piirava meetme täitmise üle ja kohaldama korrakaitseseaduses sätestatud riikliku järelevalve erimeedet.

(3) Vabariigi Valitsus võib käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud määruses kindlaks määrata valitsusasutuse, kes võib piirava meetme täitmise üle riikliku järelevalve ülesande tegemisel kasutada vahetut sundi korrakaitseseaduses sätestatud alustel ja korras.

(4) Korrakaitseseaduses sätestatud erimeetme ja vahetu sunni kohaldamise ülesannet ei või valitsusasutus määrata isikule, kellel puuduvad selleks vajalikud teadmised ja oskused.

§ 158. Haldussunnivahendi kohaldamine

(1) Riiklikku järelevalve tegija võib rakendada ettekirjutuse täitmiseks asendustäitmist või sunniraha asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras. Sunniraha igakordse kohaldamise ülemmäär füüsilise isiku suhtes on 9600 eurot ja juriidilise isiku suhtes 30 000 eurot.

(2) Vabariigi Valitsus või tema volitatud valitsusasutus võib sõjaseisukorra ajal ajutiselt võtta üle ettevõtte valduse, kui juriidiline isik ei täida temale piirava meetme täitmise tagamisel ettekirjutusega pandud kohustust.

§ 159. Riikliku järelevalve tegemine kriisiolukorraleks valmistumisel ja selle lahendamisel

(1) Käesolevas seaduses või selle alusel kehtestatud kriisiolukorraleks valmistumise ja selle lahendamise nõuete täitmise üle tehakse riiklikku järelevalvet järgmiselt:

1) käesoleva seaduse § 74 lõike 6 alusel kehtestatud toimepidevuse nõuete, § 75 lõikes 11, § 77 lõigetes 3 ja 4 ning § 78 lõikes 1 või seaduses ja selle alusel sätestatud elutähtsa teenuse toimepidevuse nõuete täitmise üle teeb riiklikku järelevalvet elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja või tema käesoleva seaduse § 74 lõike 4 alusel määratud asutus ning finantsjärelevalve subjektide suhtes Finantsinspektsioon;

2) käesoleva seaduse § 19 lõike 7 alusel kehtestatud ajutiselt või alaliselt kaitstavate olulise tähtsusega objektide, välja arvatud sõjalise riigikaitse toimimisega seotud ja Kaitseministeeriumi valitsemisalas oleva julgeolekuasutuse kasutuses olevad objektid, kaitse nõuete täitmise üle teeb riiklikku järelevalvet Kaitsepolitseiamet;

3) käesoleva seaduse § 89 lõigete 3 ja 4 ja § 91 lõike 1 nõuete ning § 89 lõike 8, § 90 lõike 4, § 91 lõike 3 ja § 92 lõike 5 alusel kehtestatud nõuete täitmise üle teeb riiklikku järelevalvet Päästeamet.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 3 sätestatud riikliku järelevalve tegemiseks võib Kaitsepolitseiamet kohaldada julgeolekuasutuste seaduses isikuandmete töötlemise kohta sätestatud.

§ 160. Riikliku järelevalve erimeetmed kriisiolukorras valmistumise ja selle lahendamise nõuete täitmise tagamisel

Riikliku järelevalve tegemisel võib käesoleva seaduse § 157 lõikes 1 ja §-s 159 sätestatud haldusorgan kohaldada korrakaitseseaduse §-des 30, 31, 32, 49, 50, 51, 52 ja 53 sätestatud erimeetmeid korrakaitseseaduses sätestatud alustel ja korras.

§ 161. Riikliku järelevalve tegemine piiravate meetmete täitmise tagamisel

(1) Käesolevas seaduses sätestatud piirava meetme täitmise üle teeb riiklikku järelevalvet piiravat meedet kohaldanud valitsusasutus või Vabariigi Valitsuse volitatud valitsusasutus, kui käesolevas paragrahvis ei ole sätestatud teisiti.

(2) Käesoleva seaduse §-des 53 ja 54 sätestatud piirava meetme täitmise üle teeb riiklikku järelevalvet Politsei- ja Piirivalveamet riigipiiri seaduses sätestatud alustel ja korras.

(3) Käesoleva seaduse §-s 61 sätestatud vallasasjade riiki sisseveo ja riigist väljaveo tingimuste täitmise kontrollimisel teevad riiklikku järelevalvet Maksu- ja Tolliamet ning Politsei- ja Piirivalveamet riigipiiri seaduses ja tollialastes õigusaktides sätestatud alustel ja korras.

§ 162. Riikliku järelevalve erimeetme kohaldamine piiravate meetmete üle järelevalve tegemisel

Piiravat meedet kohaldanud valitsusasutus või Vabariigi Valitsuse volitatud muu valitsusasutus võib piirava meetme täitmise üle riikliku järelevalve tegemisel kohaldada temale käesoleva seaduse § 157 lõike 2 alusel määrusega volitatud riikliku järelevalve erimeedet korrakaitseseaduses sätestatud alusel ja korras.

163. Vahetu sunni kohaldamine piiravate meetmete üle järelevalve tegemisel

Kui piirava meetme täitmise tagamine muu haldussunnivahendiga ei ole võimalik või ei ole õigel ajal võimalik, võib piirava meetme täitmise üle riikliku järelevalve tegemisel kohaldada vahetut sundi Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet, Kaitsevägi ja käesoleva seaduse § 157 lõike 2 alusel Vabariigi Valitsuse määratud valitsusasutus korrakaitseseaduses sätestatud alustel ja korras.

2. jagu Haldusjärelevalve

§ 164. Haldusjärelevalve tegemine

(1) Käesoleva seaduse § 33 alusel antud ühekordse kriisiülesande täitmise üle teeb haldusjärelevalvet ülesande andnud haldusorgan või tema volitatud haldusorgan.

(2) Käesoleva seaduse § 19 lõike 7 alusel kehtestatud ajutiselt või alaliselt kaitstavate olulise tähtsusega objektide kaitse nõuete täitmise üle teeb haldusjärelevalvet Kaitsepolitseiamet ning sõjalise riigikaitse toimimisega seotud ja Kaitseministeeriumi valitsemisalas oleva julgeolekuasutuse kasutuses olevate objektide korral Kaitsevägi.

(3) Käesoleva seaduse § 74 lõike 6 alusel kehtestatud toimepidevuse nõuete, § 75 lõikes 11, § 77 lõigetes 3 ja 4 ning § 78 lõikes 1 sätestatud nõuete täitmise üle teeb haldusjärelevalvet elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja või tema § 74 lõike 4 alusel määratud asutus.

(4) Käesoleva seaduse § 89 lõigete 3 ja 4 ja § 91 lõike 1 nõuete ning § 89 lõike 8, § 90 lõike 4, § 91 lõike 3 ja § 92 lõike 5 alusel kehtestatud nõuete täitmise üle teeb haldusjärelevalvet Päästeamet.

(5) Haldusjärelevalve tegija võib lisaks Vabariigi Valitsuse seaduse § 75² lõikes 1 sätestatud haldusjärelevalve meetmetele teha ettekirjutuse järelevalvatava tegevuse õiguspäraseks ja otstarbekaks täitmiseks.

(6) Ettekirjutuse täitmiseks võib rakendada asendustäitmist või sunniraha asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras. Sunniraha igakordse kohaldamise ülemmäär füüsilise isiku suhtes on 9600 eurot ja juriidilise isiku suhtes 30 000 eurot.

(7) Käesolevas paragrahvis sätestatud haldusjärelevalve tegemisel võivad Kaitsepolitseiamet ja Kaitsevägi kohaldada vastavalt julgeolekuasutuste seaduses või Kaitseväge korralduse seaduses isikuandmete töötlemise kohta sätestatud.

§ 165. Haldusjärelevalve tegemine kohaliku omavalitsuse üksuse püsiva kriisiülesande täitmise üle

(1) Käesoleva seadusega kohaliku omavalitsuse üksusele pandud püsiva kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse haldusjärelevalvet järgmiselt:

- 1) käesoleva seaduse § 83 lõike 1 punktides 1 ja 11 sätestatud ülesannete üle teeb haldusjärelevalvet Päästeamet;
- 2) käesoleva seaduse § 83 lõike 1 punktides 2–9 sätestatud ülesannete üle teeb haldusjärelevalvet Sotsiaalkindlustusamet;

4) käesoleva seaduse § 83 lõike 1 punktis 10 sätestatud ülesande üle teeb haldusjärelevalvet Haridus- ja Teadusministeerium.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud haldusorgan võib haldusjärelevalve tegemisel kohaldada Vabariigi Valitsuse seaduse § 75² lõikes 1 sätestatud haldusjärelevalve meetmeid ja teha ettekirjutuse kohaliku omavalitsuse üksusele pandud ülesande õiguspäraseks täitmiseks.

(3) Ettekirjutuse kohaliku omavalitsuse üksusele pandud ülesande õiguspäraseks ja otstarbekaks täitmiseks võib teha juhul, kui vastava ülesande täitmise laadi ja mahtu arvestades on tegemist riikliku kohustusega.

(4) Ettekirjutuse täitmiseks võib rakendada asendustäitmist või sunniraha asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras. Sunniraha igakordse kohaldamise ülemmäär on 30 000 eurot.

3. jagu

Järelevalve õigusaktide põhiseaduslikkuse ja seaduslikkuse üle kriisiolukorra ajal

§ 166. Järelevalve kriisiolukorra ajal tehtud otsuste üle

(1) Järelevalvet selle üle, kas kriisiolukorra kehtestamise, heakskiitmise ja heakskiidu lõpetamise, eriolukorra, erakorralise ja sõjaseisukorra, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni väljakuulutamise ja lõpetamise ning nende pikendamise ning Eesti Vabariigi territooriumil korraldataval sõjalisel operatsioonil osalemiseks välisriigi relvajõududele riigis viibimise loa andmise otsus vastavad põhiseadusele, seadustele ja välislepingule, teeb õiguskantsler.

(2) Järelevalvet selle üle, kas kriisiolukorra lõpetamata jätmine ja kriisiolukorra ajal vastu võetud üldkorralduste kehtetuks tunnistamine on õiguspärane, teeb õiguskantsler.

(3) Kui õiguskantsler leiab, et käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud otsus või kriisiolukorra lõpetamata jätmine ja kriisiolukorra ajal vastu võetud üldkorralduste kehtetuks tunnistamine on kas täielikult või osaliselt põhiseaduse, seaduse või välislepinguga vastuolus, esitab ta viivitamata vastava otsuse tegijale taotluse viia otsus vastavusse põhiseaduse, seaduste või välislepinguga. Kui otsuse kehtestaja seda õiguskantsleri määratud tähtaja jooksul ei tee, on õiguskantsleril õigus pöörduda Riigikohtu poole taotlusega peatada otsuse kehtivus kuni selle põhiseaduse, seaduse või välislepinguga kooskõlla viimiseni.

(4) Riigikohus lahendab taotluse põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse 3. peatükis sätestatud korras.

§ 167. Järelevalve kriisiolukorra ajal vastu võetud õigustloova akti ja üldkorralduse üle

(1) Järelevalvet kriisiolukorra ajal vastu võetud õigustloova akti ja üldkorralduse põhiseadusele, seadustele ja välislepingutele vastavuse üle teeb õiguskantsler õiguskantsleri seaduses ettenähtud tingimustel ja korras.

(2) Kui õiguskantsler leiab, et kriisiolukorra ajal vastu võetud õigustloov akt või üldkorraldus ei vasta kas täielikult või osaliselt põhiseadusele, seadusele või välislepingule, teeb ta akti või üldkorralduse vastu võtnud organile ettepaneku viia akt või üldkorraldus või selle säte 20 päeva jooksul kooskõlla põhiseaduse, seaduse või välislepinguga.

(3) Kui õigustloova akti või üldkorralduse vastu võtnud organ ei ole õiguskantsleri määratud tähtaja jooksul akti või üldkorraldust põhiseaduse, seaduse või välislepinguga kooskõlla viinud, teeb õiguskantsler viivitamata Riigikohtule ettepaneku tunnistada õigustloov akt või üldkorraldus või selle säte kehtetuks.

(4) Riigikohus lahendab taotluse põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse 2. peatükis sätestatud korras.

13. peatükk Vastutus

§ 168. Elutähtsa teenuse osutaja kohustuste rikkumine

(1) Elutähtsa teenuse osutajale käesoleva seaduse § 75 lõike 11 punktides 1–7 ja 10 ning § 78 lõikes 1 kehtestatud kohustuste rikkumise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 400 000 eurot.

§ 169. Kriisiolukorra lahendamiseks antud haldusakti täitmata jätmine

(1) Käesoleva seaduse 5. peatüki 2.–4. jaos sätestatud piirava meetme kohaldamise haldusakti täitmata jätmise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut või arestiga.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 400 000 eurot.

§ 170. Kriisiülesande täitmata jätmine või selle väiksemas ulatuses või tingimustele mittevastav täitmine

(1) Kriisiülesande täitmata jätmise või selle väiksemas ulatuses või tingimustele mittevastava täitmise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut või arestiga.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 400 000 eurot.

§ 171. Kodanikukohustuse täitmata jätmine või selle täitmise võimatusest teatamata jätmine

(1) Kodanikukohustuse mõjuva põhjuseta täitmata jätmise või selle täitmise võimatusest teatamata jätmise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud teo eest, kui isikut on varem karistatud sama teo eest, – karistatakse arestiga.

§ 172. Kriisiülesande täitmiseks vajaliku töökohustuse täitmata jätmine kriisiülesandega ameti- või töökohal

(1) Kriisiülesandega ameti- või töökohal kriisiülesande täitmiseks vajaliku töökohustuse täitmata jätmise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud teo eest, kui isikut on varem karistatud sama teo eest, – karistatakse arestiga.

§ 173. Asja sundkasutusse võtmise ja asja sundvõõrandamise takistamine

(1) Asja sundkasutusse võtmise või sundvõõrandamise takistamise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 400 000 eurot.

§ 174. Kriisiolukorra lahendamiseks vajaliku asja sundkasutusse andmise ja asja sundvõõrandamise kohustuse täitmata jätmine

(1) Kriisiolukorra lahendamiseks vajaliku asja sundkasutusse andmise või asja sundvõõrandamise kohustuse täitmata jätmise või selle täitmise võimatusest teatamata jätmise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 400 000 eurot.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud väärteo katse on karistatav.

§ 175. Alaliselt ja ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti füüsilise kaitse nõuete rikkumine

(1) Alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti füüsilise kaitse nõuete rikkumise eest objekti valdaja töötaja või ametniku poolt – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 400 000 eurot.

§ 176. Menetlus

(1) Käesoleva seaduse §-des 168 ja 169 sätestatud väärteo kohtuväline menetleja on Politsei- ja Piirivalveamet.

(2) Käesoleva seaduse §-s 170 sätestatud väärteo kohtuväline menetleja on ministeerium, kelle valitsemisalasse kuuluv kriisiülesanne täitmata jäetakse. Ministeerium võib oma valitsemisalas määrata ametiasutused, kes selle ministeeriumi valitsemisalas toimunud kriisiülesannete rikkumistega seoses väärteomenetlust läbi viivad.

(3) Käesoleva seaduse §-s 171 sätestatud väärteo kohtuväline menetleja on kodanikukohustuse täitmise kohustuse pannud valitsusasutus.

(4) Käesoleva seaduse §-s 172 sätestatud väärteo kohtuväline menetleja on:

- 1) ministeerium, kelle valitsemisalasse kuulub küsimus, mille lahendamiseks kriisiülesandega ameti- või töökoht on moodustatud;
- 2) valla- ja linnavalitsus tema korraldatava elutähtsa teenuse osutaja juures moodustatud kriisiülesandega ameti- või töökoha korral;
- 3) Politsei- ja Piirivalveamet käesoleva seaduse § 100 lõikes 3 nimetatud kriisiülesandega ametikoha korral.

(5) Käesoleva seaduse §-des 173 ja 174 sätestatud väärteo kohtuväline menetleja on:

- 1) Politsei- ja Piirivalveamet, välja arvatud käesoleva lõike punktides 2 ja 3 sätestatud juhul;

- 2) Kaitsevägi, kui asja võtab sundkasutusse või sundvõõrandab Kaitsevägi või Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus;
- 3) Päästeamet, kui asja võtab sundkasutusse või sundvõõrandab Päästeamet.

(6) Käesoleva seaduse §-s 175 sätestatud väärteo kohtuväline menetleja on:

- 1) Kaitsepolitseiamet;
- 2) sõjalise riigikaitse toimimisega seotud ja Kaitseministeeriumi valitsemisalas oleva julgeolekuasutuse kasutuses oleva objekti korral Kaitsevägi.

14. peatükk **Rakendussätted**

§ 177. Üleminekusätted

(1) Enne 2024. aasta 18. oktoobrit käesoleva seaduse § 75 lõike 1 tingimustele vastavad isikud loetakse elutähtsa teenuse osutajaks päevast, mil isik esmakordselt täitis hädaolukorra seaduse ja § 75 lõike 1 tähenduses tingimused, mille täitmise korral loeti ettevõtjana tegutsev isik elutähtsa teenuse osutajaks.

(2) Enne käesoleva seaduse jõustumist hädaolukorra seaduse alusel haldusaktiga elutähtsa teenuse osutajaks määratud isikud loetakse käesoleva seaduse tähenduses elutähtsa teenuse osutajaks nende määramisest arvates.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetud isikute kohta ei koostata käesoleva seaduse § 75 lõikes 3 nimetatud haldusakti ja nende suhtes kohaldatakse hädaolukorra seaduses sätestatud kohustuse täitmise tähtaegu.

(4) Enne käesoleva seaduse jõustumist hädaolukorra seaduse alusel kinnitatud elutähtsa teenuse toimepidevuse riskianalüüs ja plaan kehtib kuni käesoleva seaduse § 13 lõike 3 alusel riskianalüüsi ja § 15 lõike 7 alusel kriisiplaani kinnitamiseni.

(5) Elutähtsa teenuse osutaja teeb käesoleva seaduse §-s 77 nimetatud taustakontrolli esmakordselt kuue kuu jooksul pärast käesoleva seaduse nõutele vastava elutähtsa teenuse toimepidevuse riskianalüüsi kinnitamist.

(6) Enne käesoleva seaduse jõustumist riigikaitseseaduse alusel kehtestatud riigikaitse strateegiline arengudokument kehtib kuni käesoleva seaduse § 7 lõike 2 alusel riigikaitse strateegilise arengudokumendi kehtestamiseni.

(7) Enne käesoleva seaduse jõustumist hädaolukorra seaduse alusel koostatud elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse strateegia kehtib kuni käesoleva seaduse §-s 81 nimetatud elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse strateegia ajakohastamiseni.

(8) Hädaolukorra seaduse § 9¹ alusel koostatud üleriigiline riskianalüüs kehtib kuni käesoleva seaduse § 11 lõikes 1 nimetatud üleriigilise riskianalüüsi koostamiseni.

(9) Riigikaitseseaduse § 7 lõike 4 alusel kehtestatud riigi kaitsetegevuse kava kehtib kuni käesoleva seaduse § 14 lõike 1 alusel Vabariigi Valitsuse kriisiplaani kehtestamiseni.

(10) Püsiva kriisiülesandega asutus ja isik, sealhulgas kohaliku omavalitsuse üksus, koostab käesolevas seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuetele vastava riskianalüüsi ja kriisiplaani 2027. aasta 31. detsembriks.

(11) Enne käesoleva seaduse jõustumist koostatud hädaolukorra lahendamise plaanid kehtivad kuni käesoleva seaduse ja selle alusel kehtestatud nõuetele vastavate kriisiplaanide koostamise ja kinnitamiseni.

(12) Käesoleva seaduse § 89 lõikes 3 sätestatud varjendi rajamise nõuet ei kohaldata hoonele, mis on püstitatud või mille ehitusloa taotlus või ehitusteatis püstitamiseks on esitatud enne 2026. aasta 1. juulit.

(13) Käesoleva seaduse § 89 lõikes 4 sätestatud varjendi rajamise nõuet ei kohaldata hoonele, mis on püstitatud või mille ehitusloa taotlus või ehitusteatis püstitamiseks on esitatud enne 2028. aasta 1. juulit.

(14) Varjendi rajamise kohustusega hoone, mis on püstitatud või mille ehitusloa taotlus või ehitusteatis püstitamiseks on esitatud enne 2026. aasta 1. juulit, ja käesoleva paragrahvi lõikes 13 nimetatud hoone omanik omanik:

- 1) koostab käesoleva seaduse § 91 lõikes 1 sätestatud varjumisplaani hiljemalt 2027. aasta 1. juuliks;
- 2) varjumiskoha kohandamise võimaluse korral kohandab hoone või selle osa varjumiskohaks hiljemalt 2028. aasta 1. juuliks.

(15) Enne käesoleva seaduse jõustumist riigikaitseseaduse ja selle alusel antud õigusaktide kohaselt määratud riigikaitsealise töökohustusega ameti- ja töökohad loetakse kriisiülesandega ameti- ja töökohtadeks, nendel olevate isikute töökohustus jätkub kuni selle lõppemiseni käesolevas seaduses ja selle alusel antud õigusaktides sätestatud korras ning selle rakendamist ja täitmist ei saa käesoleva seaduse § 101 lõike 4 alusel ning lõike 10 alusel antud määrusega kehtestatud tingimustest lähtudes tähtajaliselt piirata, välja arvatud juhul, kui seda tehakse käesoleva seaduse jõustumisest arvates nelja kuu jooksul või kui riigikaitsealise kriisiolukorra ajal ei otsusta Vabariigi Valitsus teisiti..

(16) Enne käesoleva seaduse jõustumist riigikaitseseaduse § 84 lõike 2 alusel määratud alaline riigikaitseobjekt loetakse käesoleva seaduse § 19 lõikes 3 nimetatud alaliselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks.

(17) Käesoleva seaduse § 87 lõikes 4 nimetatud edastaja on kohustatud EE-ALARM-iga liituma hiljemalt 2028. aasta 1. juuliks.

§ 178. Abipolitseiniku seaduse muutmine

Abipolitseiniku seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 42¹ lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kriisiroll määratakse abipolitseinikule (edaspidi *kriisirolliga abipolitseinik*), kes annab nõusoleku abistada politseid enne kriisiolukorda, sealhulgas massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorras, ja kriisiolukorra ajal (edaspidi *kriisi lahendamine*) ning kellel on ülesande täitmiseks vajalikud teadmised, oskused ja hoiakud.“;

2) paragrahvi 42¹ lõigetes 3 ja 4 asendatakse sõnad „riigikaitselikult töökohustusega ameti- või töökohal“ sõnadega „kriisiülesandega ameti- või töökohal“;

3) paragrahvi 42³ lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kui kriisirolliga abipolitseinik nimetatakse sõjaaja ametikohale või kriisiülesandega ameti- või töökohale või tema ameti- või töökoht määratakse kriisiülesandega ameti- või töökohaks, peatub tema kriisirolliga abipolitseiniku staatus. Staatus peatumiseks esitab isik Politsei- ja Piirivalveametile avalduse.“;

4) paragrahvi 42³ lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Kriisirolliga abipolitseiniku staatus jätkub, kui isik vabastatakse kriisiülesandega ameti- või töökohalt või sõjaaja ametikohalt või tema ameti- või töökoht ei ole enam kriisiülesandega ameti- või töökoht. Staatus jätkamiseks esitab isik Politsei- ja Piirivalveametile avalduse.“.

§ 179. Advokatuuriseaduse muutmine

Advokatuuriseaduse 4¹. peatükki täiendatakse §-ga 64² järgmises sõnastuses:

„§ 64². Riigi õigusabi osutamine kriisiolukorra ajal

(1) Advokatuuri püsiv kriisiülesanne on korraldada kriisiolukorra ajal käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud kriisiülesande täitmist ning tagada see oma liikmete kaudu.

(2) Kriisiolukorraks käesoleva paragrahvi tähenduses on kriisiolukord tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse tähenduses.

(3) Advokatuuri juhatus määrab püsiva kriisiülesande täitmiseks vajaliku arvu riigi õigusabi osutajaid ja nimetab kriisiolukorra ajal riigi õigusabi osutamise kohustusega isikud, kellele võib nimetatud kohustuse määrata tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 100 lõike 4 alusel kriisiülesandega töökohale määramisele kohaldatavas korras.

(4) Riigi õigusabi osutamine füüsilisele isikule kriisiolukorra ajal on püsiv kriisiülesanne, mida täidab riigi õigusabi seaduse § 5 lõikes 1 nimetatud riigi õigusabi osutaja, kes on määratud käesoleva paragrahvi lõike 3 alusel.“.

§ 180. Alkoholiseaduse muutmine

Alkoholiseaduse § 36 täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:

„(4) Kriisiolukorra ajal selle lahendamise eesmärgil alkoholse joogi jaemüügi õiguse peatamise otsus jõustub allakirjutamisel, kui korralduses ei sätestata hilisemat tähtpäeva.“.

§ 181. Asjaõigusseaduse muutmine

Asjaõigusseaduse § 158¹ lõike 1¹ kolmandat lauset täiendatakse pärast sõna „ehitis“ tekstiosaga „ning sireeniseade tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 87 lõike 9 tähenduses“.

§ 182. Atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmine

Atmosfääriõhu kaitse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) seadust täiendatakse §-ga 38¹ järgmises sõnastuses:

„§ 38¹. Õhukvaliteedi taseme hindamine kriisiülesandena

(1) Käesolevas jaotises sätestatud õhukvaliteedi taseme hindamine on püsiv kriisiülesanne, mida täidab isik, kellega on sõlmitud käesoleva seaduse § 30 lõikes 5 nimetatud haldusleping.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ülesande täitmise nõuded kehtestab valdkonna eest vastutav minister käskkirjaga.“;

2) paragrahvi 55 lõiget 3 täiendatakse punktiga 5 järgmises sõnastuses:

„5) tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 87 lõike 9 tähenduses sireeniseadme tekitatud heli.“;

3) seaduse 8. peatüki pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Riiklik ja haldusjärelevalve“;

4) seaduse 8. peatükki täiendatakse §-ga 226¹ järgmises sõnastuses:

„§ 226¹. Haldusjärelevalve kriisiülesande täitmise üle

(1) Käesoleva seaduse §-s 38¹ sätestatud kriisiülesande täitmiseks valmistumise üle teeb haldusjärelevalvet § 30 lõikes 5 nimetatud halduslepingus määratud asutus.

(2) Käesoleva seaduse §-s 38¹ sätestatud kriisiülesande täitmise õiguspärasuse ja otstarbekuse üle teeb haldusjärelevalvet Kliimaministeerium.

(3) Kliimaministeerium võib käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud järelevalve tegemisel:

1) teha ettekirjutuse kriisiülesande õiguspäraseks ja otstarbekaks täitmiseks;

2) rakendada ettekirjutuse täitmiseks tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 164 lõikes 6 nimetatud sunnivahendeid.“.

§ 183. Autoveoseaduse muutmine

Autoveoseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 1 lõikes 4 asendatakse sõna „riigikaitse seaduse“ sõnadega „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse“;

2) paragrahvi 1 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Käesolevat seadust ei kohaldata autoveole, mida tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel riigikaitse kriisiolukorra ajal kriisiülesande või kodanikukohustuse täitmiseks.“;

3) paragrahvi 36 lõike 4 punkt 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„4) mida kasutatakse päästesündmuse lahendamiseks, kriisiolukorra ajal, sealhulgas sõidukit, mida kasutatakse mitteärilisel humanitaarabi veol;“.

§ 184. Avaliku teabe seaduse muutmine

Avaliku teabe seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 35 lõike 1 punktid 6–6² ja § 35 lõike 2 punkt 5 tunnistatakse kehtetuks;

2) paragrahvi 36 täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud keeld ei kehti, kui juurdepääsu teabele piiratakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 66 lõike 1 alusel.“;

3) seadust täiendatakse §-ga 58⁴ järgmises sõnastuses:

„§ 58⁴. Teabe asutusesiseseks kasutamiseks tunnistamine tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alusel

(1) Käesoleva seaduse § 35 lõike 1 punktide 6–6² ja § 35 lõike 2 punkti 5 kehtetuks muutumisest arvates jääb nende punktide alusel asutusesiseseks kasutamiseks tunnistatud teabe juurdepääsupiirang kehtima vastavalt teabe asutusesiseseks kasutamiseks tunnistamise ajal kehtinud nõuetele, kui teabele juurdepääsupiirangu kehtestamise põhjus püsib.

(2) Käesoleva seaduse § 35 lõike 1 punktide 6–6² ja § 35 lõike 2 punkti 5 kehtetuks muutumisest arvates võib teabevaldaja tunnistada selle teabe asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse §-s 127 sätestatud alusel ja tähtajaks, kui teabele juurdepääsupiirangu kehtestamise põhjus püsib.“.

§ 185. Avaliku teenistuse seaduse muutmine

Avaliku teenistuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 16 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Kriisiolukorra ajal võib vaba ametikoha tähtajaliselt täita ilma konkursita, kui konkursi korraldamine ei ole olukorra kiireloomulisuse tõttu võimalik ja kui ametikoha täitmine on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks.“;

2) paragrahvi 23 täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:

„(2¹) Kriisiolukorra ajal on ametisse nimetamise õigust omaval isikul õigus määratud ajaks ametisse nimetatud isiku nõusolekul tema teenistustähtaja lõppemisel pikendada teenistustähtaega, kui kriisiolukorrast tingituna ei ole võimalik ametikohta täita ja kui ametikoha täitmine on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks. Tähtaega võib pikendada kuni 90 kalendripäeva kriisiolukorra lõppemisest arvates.“;

3) paragrahvi 83 punkt 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„4) aja-, asendus- või reservteenistuses või mobilisatsioonikäsu alusel tegevteenistuses viibimise ajaks;“;

4) paragrahvi 83 punkt 5 tunnistatakse kehtetuks;

5) paragrahvi 100 lõiget 1 täiendatakse punktiga 6 järgmises sõnastuses:

„6) kes viibib aja-, asendus- või reservteenistuses või mobilisatsioonikäsu alusel tegevteenistuses.“.

§ 186. Eesti Panga seaduse muutmine

Eesti Panga seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 2 täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Eesti Panga püsivad kriisiülesanded on:

1) käesoleva paragrahvi lõike 2 punktides 1, 2 ja 5 sätestatud ülesanded;

- 2) Eesti Panga hallatavate maksesüsteemide toimimise tagamine;
- 3) finantsüsteemi stabiilsusele kaasaaitamine, sealhulgas finantskriiside lahendamisel osalemine;
- 4) elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja ülesannete täitmine.“;

2) paragrahvi 11² lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6) Kui Eesti Panga Nõukogu esimehe või Eesti Panga presidendi volitused on lõppenud ennetähtaegselt, tuleb julgeolekukontroll Eesti Panga Nõukogu esimehe või Eesti Panga presidendi kandidaadi suhtes teostada kolme kuu jooksul käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud dokumentide saamisest arvates. Julgeolekukontrolli teostava asutuse juhi loal võib julgeolekukontrolli teostamise tähtaega pikendada ühe kuu võrra, kui esineb riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse § 33 lõike 4 punktis 1 või 2 nimetatud asjaolu või kui ühe kuu jooksul on võimalik sama lõike punktis 3 või 4 nimetatud asjaolu ilmnemine. Julgeolekukontrolli teostamise tähtaja pikendamisest teavitatakse Vabariigi Presidenti, asjaomaseid valitsuskomisjone ning Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni.“.

§ 187. Eesti Rahvusringhäälingu seaduse muutmine

Eesti Rahvusringhäälingu seaduse § 5 lõikes 4 asendatakse tekstiosa „Hädaolukorra seaduse § 36 lõike 2¹ punktis 1“ tekstiosaga „Tsiiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 5“.

§ 188. Ehitusseadustiku muutmine

Ehitusseadustikus tehakse järgmised muudatused:

1) seadustikus asendatakse läbivalt sõna „riigikaitseobjekt“ sõnadega „alaliselt või ajutiselt kaitstav olulise tähtsusega objekt“ vastavas käändes;

2) paragrahvi 11 lõiget 2 täiendatakse punktiga 2¹ järgmises sõnastuses:
„2¹) varjendi rajamist;“;

3) paragrahvi 11 lõiget 4 täiendatakse pärast sõna „nõudeid“ tekstiosaga „välja arvatud käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 2¹ sätestatud nõuete osas.“;

4) paragrahvi 11 täiendatakse lõikega 5 järgmises sõnastuses:

„(5) Vabariigi Valitsus võib määrusega täpsustada ehitisele esitatavaid nõudeid käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 2¹ sätestatud nõuete osas.“;

5) paragrahvi 97 lõikes 7 asendatakse tekstiosa „hädaolukorra seaduse § 36 lõike 1¹ punktis 4“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 15“;

6) paragrahvi 97 lõige 8 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(8) Kohalikke teid korrashoidev ettevõtja on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 9 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja, kui kohaliku omavalitsuse üksus on ta haldusaktiga elutähtsa teenuse osutajaks määranud.“;

7) paragrahvi 97 täiendatakse lõikega 8¹ järgmises sõnastuses:

„(8¹) Käesoleva paragrahvi lõigetes 7 ja 8 nimetatud elutähtsa teenuse osutajate püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab

kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 6 alusel.“;

8) paragrahvi 115 lõikes 1¹ asendatakse sõna „hädaolukorra“ sõnaga „kriisiolukorra“;

9) paragrahvi 130 lõiget 10 täiendatakse pärast sõna „tuleohutusnõuete“ sõnadega „ja varjendile esitatavate nõuete“;

10) paragrahvi 130 täiendatakse lõikega 14 järgmises sõnastuses:

„(14) Riiklikku järelevalvet käesoleva seaduse § 97 lõikes 8¹ sätestatud elutähtsa teenuse nõuete täitmise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 189. Elektriturseaduse muutmine

Elektriturseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 21¹ senine tekst loetakse lõikeks 1 ning lõike 1 sissejuhatav lauseosa muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 7 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja on.“;

2) paragrahvi 21¹ täiendatakse lõikega 2 järgmises sõnastuses:

„(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab püsivat kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 6 alusel.“;

3) paragrahvi 60¹ lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Üliväikest eraldatud võrku ei või rajada piirkonda, kus tarbija on elutähtsa teenuse osutaja või alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti valdaja.“;

4) paragrahvi 93 täiendatakse lõikega 4² järgmises sõnastuses:

„(4²) Riiklikku järelevalvet käesoleva seaduse § 21¹ lõikes 2 sätestatud elutähtsa teenuse nõuete täitmise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 190. Elektroonilise side seaduse muutmine

Elektroonilise side seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 2 punktis 29 asendatakse sõna „hädaabiteenistuse“ sõnaga „häirekeskuse“;

2) paragrahvi 2 täiendatakse punktiga 46⁴ järgmises sõnastuses:

„46⁴) **ringhäälinguvõrgu teenus** on ringhäälinguvõrgu kaudu osutatav üldkasutatav elektroonilise side teenus, millega tehakse avalikkusele kättesaadavaks meediateenus.“;

3) paragrahvi 21¹ pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 21¹. **Raadiosageduste haldamine ja kasutamine riigikaitse kriisiolukorra ajal**“;

4) paragrahvi 21¹ lõigetes 1 ja 2 asendatakse tekstiosa „kõrgendatud kaitsevalmiduse, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal“ tekstiosaga „riigikaitse kriisiolukorra ajal“;

5) paragrahvi 87 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Teenuse osutaja, kelle teenust tarbib vähemalt 10 000 lõppkasutajat, on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktides 2, 13 ja 18 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja vastava teenuse puhul.“;

6) paragrahvi 87 täiendatakse lõikega 4¹ järgmises sõnastuses:

„(4¹) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 6 alusel.“;

7) seadust täiendatakse §-ga 88¹ järgmises sõnastuses:

„§ 88¹. Riigisisene rändlusteenus

(1) Riigisisene rändlusteenus on rändlusteenus, millega elutähtsa mobiiltelefoniteenuse osutaja võimaldab teise elutähtsa mobiiltelefoniteenuse osutaja kliendil Eestis kasutada mobiiltelefoniteenust oma mobiilsidevõrgus.

(2) Riigisisese rändlusteenuse võib võtta kasutusele Vabariigi Valitsuse otsusel erakorralise või sõjaseisukorra ajal, kui on tekkinud mobiilsidevõrgu taristu pikaajaline, raskete tagajärgedega või muu suure mõjuga katkestus elutähtsa mobiiltelefoniteenuse osutamisel.

(3) Riigisisese rändlusteenuse osutamise lõpetamise korralduse annab käesoleva paragrahvi lõike 2 kohaselt Vabariigi Valitsus kohe, kui erakorraline või sõjaseisukord lõpeb või riigisisese rändlusteenuse osutamine pole enam vajalik.

(4) Riigisisese rändlusteenuse osutamisel lähtub elutähtsa mobiiltelefoniteenuse osutaja järgmisest:

1) võimaldab teise elutähtsa mobiiltelefoniteenuse osutaja kliendile minimaalselt vajalikus ulatuses juurdepääsu oma mobiilsidevõrgule juurdepääsuvõrgu tasandil ja vajaduse korral kogu riigi territooriumi ulatuses;

2) vajaduse korral rakendab kõne- ja andmesideleikluse või sidevõrgu haldamise meetmeid, mis on vajalikud teenuse toimepidevuse võimaldamiseks ulatuses, milles see on tehniliselt võimalik selleks lisakulusid tegemata;

3) võimaldab riigisisese rändlusteenuse kasutamisel tehniliselt võimalikus ja optimaalses ulatuses vähemalt 4G võrgus toimivat mobiilset kõnet, SMS-lühisõnumiteenust ja mobiilset andmesideteenust.

(5) Elutähtsa mobiiltelefoniteenuse osutaja võimaldab teise elutähtsa mobiiltelefoniteenuse osutaja kliendile riigisisese rändlusteenuse kasutamist tasuta.

(6) Elutähtsa mobiiltelefoniteenuse osutajale hüvitatakse riigisisese rändlusteenuse osutamisega kaasnevad põhjendatud kulud tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse §-s 154 ette nähtud õiglase hüvitise korda järgides.

(7) Riigisisese rändlusteenuse osutamise valmisoleku loomise riist- ja tarkvara maksumus ning nende hoolduskulud hüvitatakse elutähtsa mobiiltelefoniteenuse osutajale riigieelarvest Justiits- ja Digiministeeriumi eelarve kaudu. Riist- ja tarkvara soetamise või väljavahetamise vajadus, soetamise viis ning soetamise ja hoolduskulude maksumus kooskõlastatakse Justiits-

ja Digiministeeriumiga enne riist- või tarkvara soetamist või väljavahetamist. Nimetatud kulud hüvitatakse vastavalt Justiits- ja Digiministeeriumi ning sideettevõtja vahel sõlmitud lepingule.

(8) Käesoleva paragrahvi lõikes 7 sätestatud kulude hüvitamise tingimused, ulatuse ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.“;

8) paragrahvi 90³ tekstis asendatakse tekstiosa „Hädaolukorra seaduse § 36 lõike 2¹ punktis 2“ tekstiosaga „Tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 4“;

9) paragrahvi 98 täiendatakse lõikega 10 järgmises sõnastuses:

„(10) Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametil on õigus ettekirjutusega nõuda, et sideettevõtja piiraks sideteenuse osutamist lõppkasutajale või juurdepääsu sidevõrgule, kui teenuse osutamine või juurdepääs kahjustab avalikku korda ähvardava olulise ohu väljaselgitamist või tõrjumist.“;

10) seaduse 9¹. peatükki täiendatakse §-ga 100⁶ järgmises sõnastuses:

„§ 100⁶. Riigside teenuste osutamiseks ja nende toimepidevuse tagamiseks asutatud riigi sihtasutuse, mille asutajaõigusi teostab Justiits- ja Digiministeerium, püsiv kriisiülesanne

(1) Riigside teenuste osutamiseks ja nende toimepidevuse tagamiseks asutatud riigi sihtasutuse, mille asutajaõigusi teostab Justiits- ja Digiministeerium, püsiv kriisiülesanne on tagada kriitilise tähtsusega side, mereraadioside ja operatiivraadioside toimimine vastavalt käesoleva seaduse §-des 100³–100⁵ sätestatud nõuetele ja teenuse osutamise lepinguga võetud kohustustele.

(2) Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kriisiülesande täpsustused, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks.“;

11) paragrahvi 105¹ lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kindlaksmääratud geograafilisel alal asuval mobiiltelefoniteenuse kliendile ja rändlusteenuse kasutajale võib edastada ohutuks tegutsemiseks juhiseid (edaspidi *ohuteavitus*) järgmistel juhtudel:

1) valitsusasutuse ning kriisiolukorra ajal ka kriisiolukorra juhi ja kriisiolukorra lahendamise eest vastutava asutuse otsusel, kui mobiiltelefoniteenuse kliendi ja rändlusteenuse kasutaja elule või tervisele esineb oht või sellise ohu lõppemise korral, arvestades, et oht elule või tervisele on eelkõige paljusid inimesi ohustav vahetult eelseisev või juba toimuv päästesündmus, katastroof või muu ootamatu olukord;

2) kriisiolukorra ajal valitsusasutuse või kriisiolukorra juhi otsusel riigi julgeolekut ohustava sündmuse või selle lõppemise korral;

3) Vabariigi Valitsuse või tema määratud valitsusasutuse otsusel tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 17 lõikes 1 nimetatud Vabariigi Valitsuse korraldatud õppuse läbiviimisel;

4) Kaitseväe otsusel kaitseväeteenistuse seaduse § 69 lõigete 3 ja 3¹ alusel läbiviidava sõjaväelise väljaõppe korral;

5) mitte rohkem kui üks kord aastas Päästeameti otsusel tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 87 lõike 2 tähenduses riikliku ohuteavituse süsteemi EE-ALARM terviktestimiseks. “;

12) paragrahvi 133 täiendatakse lõikega 6¹ järgmises sõnastuses:

„(6¹) Riiklikku järelevalvet käesoleva seaduse § 87 lõikes 4¹ ja §-s 100⁶ sätestatud kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 191. Erakorralise seisukorra seaduse kehtetuks tunnistamine

Erakorralise seisukorra seadus tunnistatakse kehtetuks.

§ 192. Ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse muutmise

Ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse § 15 lõikes 2¹ asendatakse sõnad „hädaolukorra seadusest“ sõnadega „tsiviilkriisi ja riigikaitse seadusest“.

§ 193. Euroopa Liidu kodaniku seaduse muutmise

Euroopa Liidu kodaniku seaduse § 1 lõikes 3 asendatakse sõna „riigikaitse seaduse“ sõnadega „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse“.

§ 194. Finantsinspektsiooni seaduse muutmise

Finantsinspektsiooni seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 6 täiendatakse lõikega 1⁵ järgmises sõnastuses:

„(1⁵) Inspektsioon täidab talle tsiviilkriisi ja riigikaitse seadusega pandud kohustusi tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja käesolevas seaduses sätestatud korras.“;

2) paragrahvi 18 täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:

„(2¹) Juhatus otsustab tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel Inspektsioonile antud korralduse täitmise.“;

3) paragrahvi 29 täiendatakse lõikega 5 järgmises sõnastuses:

„(5) Juhatus ei vastuta kahju eest, mis tekib käesoleva seaduse § 18 lõikes 2¹ nimetatud korralduse seaduspärase täitmisega.“;

4) paragrahvi 54 lõige 4⁷ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4⁷) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud konfidentsiaalse teabe ja finantsjärelevalve tulemusi kajastavate dokumentide avaldamine tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel tegutsevatele asutustele ja isikutele ning Riigikantseleile on lubatud, kui see on vajalik nimetatud seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks, kusjuures need asutused või isikud peavad hoidma järelevalvelise informatsiooni konfidentsiaalsust käesoleva seaduse § 34 kohaselt.“;

5) paragrahvi 58 täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Inspektsioon ei vastuta kahju eest, mis tekib käesoleva seaduse § 18 lõikes 21 osundatud korralduse seaduspärase täitmisega.“.

§ 195. Hädaolukorra seaduse kehtetuks tunnistamine

Hädaolukorra seadus tunnistatakse kehtetuks.

§ 196. Isikuandmete kaitse seaduse muutmise

Isikuandmete kaitse seaduse § 53 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Kui Andmekaitse Inspektsiooni juhi volitused on lõppenud enne tähtaja lõppu, tuleb julgeolekukontroll Andmekaitse Inspektsiooni juhi kandidaadi suhtes teha kolme kuu jooksul arvates käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud dokumentide saamisest. Julgeolekukontrolli tegeva asutuse juhi loal võib julgeolekukontrolli tegemise tähtaega pikendada ühe kuu võrra, kui esineb riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse § 33 lõike 4 punktis 1 või 2 nimetatud asjaolu või kui ühe kuu jooksul on võimalik sama lõike punktis 3 või 4 nimetatud asjaolu ilmnemine.“.

§ 197. Isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmine

Isikut tõendavate dokumentide seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) seaduses asendatakse läbivalt sõna „riigikaitse seaduse“ sõnadega „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse“;

2) paragrahvi 9⁴ lõikes 3¹ asendatakse tekstiosa „hädaolukorra seaduse § 36 lõike 1 punktis 8“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 3“;

3) seadust täiendatakse §-ga 9⁷ järgmises sõnastuses:

„§ 97. Elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne

(1) Käesoleva seaduse § 9⁴ lõikes 3¹ nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel.

(2) Riiklikku järelevalvet käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud elutähtsa teenuse nõuete täitmise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 198. Julgeolekuasutuste seaduse muutmine

Julgeolekuasutuste seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahv 10 tunnistatakse kehtetuks;

2) paragrahvi 21 lõike 2 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kaitsepolitsei ameti politseiametnikul on oma ülesannete täitmisel kuriteo tõkestamiseks õigus kohaldada korrakaitse seaduse 3. peatüki 3. jaos sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid ja vahetut sundi korrakaitse seaduses sätestatud alusel ja korras.“;

3) paragrahvi 25 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Isiku õigust tema poolt või temale posti, telegraafi, telefoni või muul üldkasutataval teel edastatava sõnumi saladusele on lubatud julgeolekuasutusel piirata käesolevas paragrahvis ning tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse §-s 68 sätestatud juhul.“;

4) paragrahvi 26 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Julgeolekuasutus võib piirata isiku õigust kodu, perekonna- või eraelu puutumatusele käesolevas paragrahvis ning tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse §-s 69 sätestatud juhul.“.

§ 199. Kaitseliidu seaduse muutmine

Kaitseliidu seaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 4 lõike 1 punkt 7 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„7) tagab vajaduse korral alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti ja riigikaitse eesmärgil kasutatava vara valve;“;
- 2) paragrahvi 4 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(2) Kaitseliitu võib kaasata riiklikku järelevalvesse korrakaitseseaduses sätestatud tingimustel ja korras.“;
- 3) paragrahvi 4 lõige 3 tunnistatakse kehtetuks;
- 4) paragrahvi 4 täiendatakse lõikega 6 järgmises sõnastuses:
„(6) Kaitseliidu püsivad kriisiülesanded on käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 2–4 ja 7 nimetatud ülesanded.“;
- 5) paragrahvi 8 lõigetes 4–6 asendatakse sõna „tegevliige“ sõnaga „liige“ vastavas käändes;“;
- 6) paragrahvis 17 asendatakse tekstiosa „kõrgendatud kaitsevalmiduse, eriolukorra, erakorralise seisukorra, sõjaseisukorra, mobilisatsiooni ning demobilisatsiooni“ tekstiosaga „eriolukorra ja riigikaitse kriisiolukorra“;
- 7) paragrahvi 25 lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(6) Noorliiget ei või kaasata:
1) käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktides 2, 4, 7 ja 8 nimetatud Kaitseliidu ülesannete täitmisse;
2) käesoleva seaduse § 4 lõikes 2 sätestatud riiklikku järelevalvesse;
3) käesoleva seaduse § 4 lõikes 3¹ nimetatud Kaitseväge ülesannete täitmisse.“;
- 8) paragrahvi 26 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(3) Toetajaliige võib osaleda käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktides 1–6 sätestatud Kaitseliidu ülesannete täitmisel ning § 4 lõike 2 alusel riikliku järelevalve ülesannete täitmisel, samuti Kaitseliidu kriisiülesande täitmisel.“;
- 9) paragrahvi 27 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(4) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 2 sätestatud alusel valitud auliiget võib kaasata käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktides 1–6 sätestatud Kaitseliidu ülesannete täitmisse ning § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse, mis toimub ilma vahetu sunni kohaldamise volitusega päästesündmuse või kriisiolukorra lahendamise eesmärgil.“;
- 10) paragrahvi 33 lõikes 1 ja § 57 lõikes 1 asendatakse tekstiosa „lõikes 2 nimetatud korrakaitseorgani ülesannete“ tekstiosaga „§ 4 lõike 2 alusel riiklikus järelevalves“;
- 11) paragrahvi 40 täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:
„(2¹) Käesoleva seaduse § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse kaasamisel võib kasutada kaasava korrakaitseorgani erivahendeid korrakaitseseaduses sätestatud tingimustel ja korras.“;
- 12) paragrahvi 57 lõikes 3 asendatakse tekstiosa „lõikes 2 nimetatud korrakaitseorgani ülesande“ tekstiosaga „§ 4 lõike 2 alusel riiklikus järelevalves“;
- 13) paragrahvi 58 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Kaitseliidu liikmel, kes Kaitseliidu koosseisus on kaasatud käesoleva seaduse § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse, mis ei toimu erakorralise seisukorra ajal selle lahendamise eesmärgil, on vigastada saamise, haigestumise või hukkumise korral õigus ainult §-des 61, 64 ja 65 sätestatud tagatistele.“;

14) paragrahvi 58 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Kaitseliidu liikmele, kes Kaitseliidu koosseisus on kaasatud käesoleva seaduse § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse, mis toimub erakorralise seisukorra ajal selle lahendamise eesmärgil, või § 4 lõike 3¹ alusel käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatuta Kaitseväge ülesande täitmisse, kohaldatakse kaitseväge teenistuse seaduse §-des 193–196 sätestatud tagatist.“;

15) paragrahvi 59 lõiked 1 ja 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Käesoleva seaduse § 4 lõikes 1 sätestatud ülesannete täitmisel ja § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse kaasamisel, mis toimub erakorralise seisukorra ajal selle lahendamise eesmärgil, tagab töötervishoiu ja tööohutuse nõuete järgimise Kaitseliit.“

(2) Käesoleva seaduse § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse ja § 4 lõikes 3¹ nimetatud Kaitseväge ülesannete täitmisse kaasamisel tagab töötervishoiu ja tööohutuse nõuete järgimise kaasav ametiasutus.“;

16) paragrahvi 60 lõike 1 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kaitseliidu liikme vigastada saamise ja hukkumise korral käesoleva seaduse § 4 lõikes 1 sätestatud ülesannete täitmisel ja § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse kaasamisel, mis toimub erakorralise seisukorra ajal selle lahendamise eesmärgil, korraldab töötervishoiu ja tööohutuse uurimise Kaitseliit.“;

17) paragrahvi 60 lõike 3 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kaitseliidu liikme vigastada saamise ja hukkumise korral käesoleva seaduse § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse kaasamisel, mis ei toimu erakorralise seisukorra ajal selle lahendamise eesmärgil, või § 4 lõikes 3¹ nimetatud Kaitseväge ülesannete täitmisse kaasamisel korraldab töötervishoiu ja tööohutuse uurimise kaasav ametiasutus.“;

18) paragrahvi 60 lõige 4 tunnistatakse kehtetuks;

19) paragrahvi 60 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Kaitseliidu liikme vigastada saamise korral käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktis 4 sätestatud Kaitseliidu ülesande täitmisel ning § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse kaasamisel, mis toimub erakorralise seisukorra ajal selle lahendamise eesmärgil, ja § 4 lõike 3¹ punkti 2 alusel õppekogunemisel ja lisaõppekogunemisel osalemisel hindab Kaitseliidu liikme tervises seisundit Kaitseväge juhataja määratud arst, et tuvastada püsiv töövõimetus ning meditsiiniline seos püsiva töövõimetus tekkimise ja teenistuskohustuse täitmisel saadud vigastuse vahel.“;

20) paragrahvi 60 lõige 7 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(7) Kaitseliidu liikme vigastada saamise korral käesoleva seaduse § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse kaasamisel, mis ei toimu erakorralise seisukorra ajal selle lahendamise eesmärgil, tuvastab seose töövõime ulatuse ja teenistuskohustuse täitmisel saadud vigastuse vahel vajaduse korral Sotsiaalkindlustusamet avaliku teenistuse seaduse §-s 49¹ sätestatud korras.“;

21) paragrahvi 60¹ lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Püsiv töövõimetus käesoleva seaduse tähenduses on rohkem kui 182 järjestikuse kalendripäeva jooksul esinev oluline funktsioonihäire, mis on tekkinud Kaitseliidu liikmena käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktis 4 sätestatud Kaitseliidu ülesande täitmisel või lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse kaasamisel, mis toimub erakorralise seisukorra ajal selle lahendamise eesmärgil, või § 4 lõikes 3¹ nimetatud Kaitseväge ülesannete täitmisel osalemisel teenistuskohustuse täitmise tõttu saadud vigastuse tagajärjel.“;

22) paragrahvi 61 lõige 4¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4¹) Kui Kaitseliidu liige kaasatakse käesoleva seaduse § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse, mis ei toimu erakorralise seisukorra ajal selle lahendamise eesmärgil, ja kui tal tuvastatakse selle käigus teenistuskohustust täites õnnetusjuhtumi või tema vastu toimepandud ründe või tema poolt süüteo tõkestamise või ohu tõrjumise tagajärjel saadud vigastuse või tekkinud haiguse tõttu ajutine töövõimetus või osaline või puuduv töövõime, maksab Kaitseliit riigieelarvest eraldatud rahaliste vahendite arvelt ühekordset hüvitist Kaitseministeeriumi otsuse alusel avaliku teenistuse seaduse § 49 lõigetes 6–11 sätestatud ulatuses ja korras.“;

23) paragrahvi 61 lõige 5¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5¹) Kui Kaitseliidu liige kaasatakse käesoleva seaduse § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse, mis ei toimu erakorralise seisukorra ajal selle lahendamise eesmärgil, ja kui ta selle käigus hukkub teenistuskohustust täites õnnetusjuhtumi või tema vastu toimepandud ründe või tema poolt süüteo tõkestamise või ohu tõrjumise tagajärjel, maksab Kaitseliit riigieelarvest eraldatud rahaliste vahendite arvelt ühekordset hüvitist Kaitseministeeriumi otsuse alusel avaliku teenistuse seaduse § 49 lõigetes 1, 2 ja 11 sätestatud ulatuses ja korras.“;

24) paragrahvi 64 lõike 1 punkt 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2) Kaitseliidu koosseisus, kaasatuna käesoleva seaduse § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse, mis ei toimu erakorralise seisukorra ajal selle lahendamise eesmärgil;“;

25) paragrahvi 64 lõige 1¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1¹) Käesolevas paragrahvis sätestatud korras hüvitatakse ravikulu ka Kaitseliidu liikmele, kui ta kaasatakse käesoleva seaduse § 4 lõike 2 alusel riiklikku järelevalvesse, mis ei toimu erakorralise seisukorra ajal selle lahendamise eesmärgil, ja kui ta selle käigus haigestub teenistuskohustust täites õnnetusjuhtumi, tema vastu toimepandud ründe või tema poolt süüteo tõkestamise või ohu tõrjumise tagajärjel.“;

26) paragrahvi 67 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Eriolukorra ja erakorralise seisukorra ajal võib Kaitseliidu liikmele, kes osaleb Kaitseliidu koosseisus kriisiolukorra lahendamisel korrakaitseseaduse § 82¹ lõike 2 punkti 2 alusel, maksta tasu.“;

27) paragrahvi 68 lõikes 1 asendatakse tekstiosa „ning lõikes 2 nimetatud korrakaitseorgani ülesannete ja lõikes 3¹ nimetatud Kaitseväge ülesannete täitmisel“ tekstiosaga „ning § 4 lõike 2 alusel riiklikus järelevalves ja § 4 lõikes 3¹ nimetatud Kaitseväge ülesannete täitmisel osalemisel“;

28) paragrahvi 79 lõikes 4 asendatakse tekstiosa „punktides 1–4, 6 ja 7 nimetatud korrakaitseorgani ülesannete“ tekstiosaga „alusel riiklikus järelevalves“.

§ 200. Kaitseväge korralduse seaduse muutmine

Kaitseväe korralduse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) seaduses asendatakse sõnad „riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister“ sõnadega „sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister“ vastavas käändes;

2) paragrahvi 3 lõike 1 punkt 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„3) osalemine rahvusvahelises sõjalises koostöös käesolevas seaduses ning tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud korras;“;

3) paragrahvi 3 lõige 1¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1¹) Kaitseväge võib kaasata riiklikku järelevalvesse korrakaitseseaduses sätestatud tingimustel ja korras.“;

4) paragrahvi 3 lõiked 1²–3 tunnistatakse kehtetuks;

5) paragrahvi 37 lõike 1 sissejuhatav lauseosa muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kaitseväel on õigus kaitseväeluure teostamiseks, relvastatud vastupanu ettevalmistamiseks ja korraldamiseks ning tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse §-des 68 ja 69 sätestatud juhul ja viisil koguda ja töödelda.“;

6) paragrahvi 37 lõiget 1 täiendatakse punktiga 3¹ järgmises sõnastuses:

„3¹) tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse §-des 68 ja 69 sätestatud juhul ja viisil kogutud teavet;“;

7) paragrahvi 37 lõike 2 sissejuhatav lauseosa muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Kaitseväel on õigus kaitseväeluure teostamiseks, relvastatud vastupanu ettevalmistamiseks ja korraldamiseks ning teabe kogumisel tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse §-des 68 ja 69 sätestatud juhul ja viisil lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatule;“;

8) paragrahvi 37 lõike 2 punktid 2 ja 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2) väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi tegutsemiseks ning tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse §-des 68 ja 69 sätestatud juhul ja viisil Eesti Vabariigi territooriumil isikuid küsitleda, kaasata isikut salajasse koostöösse, kasutada variandmeid ja konspiratsioonivõtteid, sealhulgas teeselda eraõiguslikku juriidilist isikut, tema struktuuriüksust või organit või äriühingu filiaali ning kasutada variisikut;

3) väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi ning tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse §-s 69 sätestatud juhul ja viisil Eesti Vabariigi territooriumil isikuid varjatult jälgida.“;

9) paragrahvi 37 lõige 2¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2¹) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 2 sätestatud juhul teabe töötlemisel ei koguta ega töödelda teavet Eesti kodaniku kohta, välja arvatud isiku kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis antud nõusolekul või tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse §-des 68 ja 69 sätestatud juhul ja viisil.“;

10) paragrahvi 37 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1 ja 2 ning lõike 2 punktis 2 nimetatud viisil võivad teavet koguda üksnes Kaitseväe põhimääruses määratud Kaitseväe struktuuriüksused.“;

11) paragrahvi 37 lõike 6 sissejuhatav lauseosa muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6) Kaitseväeluure teostamisel, relvastatud vastupanu ettevalmistamisel ja korraldamisel ning tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse §-des 68 ja 69 sätestatud juhul ja viisil kogub ja töötleb

Kaitsevägi teavet, sealhulgas isikuandmeid, kui see on vajalik kaitseväeluure teostamise või relvastatud vastupanu ettevalmistamise ja korraldamisega seotud ülesande täitmiseks, lähtudes järgmistest põhimõtetest:“;

12) paragrahvi 37 lõige 7 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(7) Kaitsevägi kasutab ainult kaitseväeluure teostamise, relvastatud vastupanu ettevalmistamise ja korraldamisega ning tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse §-des 68 ja 69 sätestatud viisil teabe kogumise ülesande täitmiseks seotud vajalikke abinõusid või õigusi. Mitme võimaliku abinõu olemasolu korral kasutab ta sellist, mis isikute põhiõigusi võimalikult vähe kahjustab. Kasutada võib abinõu, mis ei kahjusta isiku põhiõigusi ülemäära, võrreldes Kaitseväe taotletava eesmärgiga.“;

13) paragrahvi 37¹ lõiget 1 täiendatakse punktiga 6 järgmises sõnastuses:

„6) tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse §-des 68 ja 69 sätestatud juhul ja viisil teabe kogumise ülesande täitmiseks.“;

14) paragrahvi 37¹ lõige 4⁴ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4⁴) Kaitsevägi teavitab Kaitsepolitsei ametit viivitamata käesoleva paragrahvi lõike 4² punktis 3 nimetatud toimingute tegemise otsusest, välja arvatud tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse §-s 69 sätestatud juhul.“;

15) paragrahvi 37¹ lõigetes 6² ja 7 asendatakse tekstiosa „riigikaitse seaduse § 87⁵ alusel“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 152 alusel“;

16) paragrahvi 37² lõiget 1 täiendatakse punktiga 5 järgmises sõnastuses:

„5) tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse §-des 68 ja 69 sätestatud juhul ja viisil teabe kogumise ülesande täitmiseks.“;

17) paragrahvi 37³ lõiget 1 täiendatakse punktiga 6 järgmises sõnastuses:

„6) tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse §-des 68 ja 69 sätestatud juhul ja viisil teabe kogumise ülesande täitmiseks.“;

18) paragrahvi 43 lõike 1 esimene lause sõnastatakse järgmiselt:

„Käesoleva seaduse § 37 lõike 1 punktis 4 ja lõikes 2, § 37¹ lõike 4² punktis 3, §-s 41⁵, § 54¹ lõike 2 punktis 2 ning tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 68 lõikes 2 ja § 69 lõikes 2 sätestatud viisil kogutud teabe dokumenteerib Kaitsevägi teabetoimikutes.“;

19) paragrahvi 44 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Jõu kasutamine käesoleva seaduse tähenduses on Kaitseväe poolt füüsilise jõu, erivahendi, relva, lahingutehnika või muu Kaitseväe kasutuses oleva võime kasutamine riigi sõjalise kaitse ja julgeoleku tagamise eesmärgil või Kaitseväe ülesannete täitmisel rahvusvahelises sõjalises koostöös.“;

20) paragrahvi 48 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse §-des 137–139 nimetatud rahvusvahelises sõjalises koostöös osaledes võib Kaitsevägi teenistusülesande täitmisel kasutada jõudu vastavalt käesolevas paragrahvis ja käesoleva seaduse §-s 44 sätestatudle:

1) enda või teise inimese vastu suunatud ründe tõrjumiseks;

2) Kaitseväe või koos Kaitseväega rahvusvahelises sõjalises koostöös osalevate relvajõudude valduses olevate objektide vastu suunatud ründe tõrjumiseks;

3) rahu ja julgeoleku säilitamiseks või taastamiseks või muude Kaitsevägele antud ülesannete täitmiseks.“;

21) paragrahvi 48 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Kollektiivse enesekaitse operatsioonil osaledes lähtub Kaitseväge jõu kasutamisel välislepingutest, rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtetest ja normidest, sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutava ministri, rahvusvahelise organisatsiooni ja asjaomase välisriigi kehtestatud jõu kasutamise korrast ning Riigikogu ja Vabariigi Valitsuse antud õigustest ning seatud piirangutest.“;

22) paragrahv 48¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 48¹. Füüsilise jõu ja erivahendite kasutamine demineerimistöodel

Käesoleva seaduse § 3 lõike 1 punktides 4¹ ja 4² sätestatud ülesannete täitmisel võib Kaitseväge kasutada füüsilist jõudu ja erivahendeid päästeseaduse §-s 24¹ ettenähtud alusel ja korras ning korrakaitseaduse §-s 44 sätestatud riikliku järelevalve erimeedet korrakaitseaduses sätestatud alusel ja korras.“;

23) paragrahvi 49 lõike 1 punkt 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2) käesoleva seaduse § 3 lõike 1¹ alusel riiklikku järelevalvesse kaasamisel;“;

24) paragrahvi 49 lõikest 5 jäetakse välja tekstiosa „ja käesoleva seaduse § 3 lõikes 2“.

§ 201. Kaitseväeteenistuse seaduse muutmine

Kaitseväeteenistuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 14 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „töökoha“ tekstiosaga „, kriisiülesande täitmiseks vajaliku töökohustusega ameti- või töökoha“;

2) paragrahvi 26¹ lõikes 10 asendatakse tekstiosa „Kõrgendatud kaitsevalmiduse, sõjaseisukorra ja mobilisatsiooni“ sõnadega „Riigikaitse kriisiolukorra, välja arvatud erakorralise seisukorra ja demobilisatsiooni“;

3) paragrahvi 37 lõikes 7 ja § 39¹ lõikes 1 asendatakse sõnad „kõrgendatud kaitsevalmiduse ning mobilisatsiooni“ sõnadega „riigikaitse kriisiolukorra, välja arvatud erakorralise seisukorra, sõjaseisukorra ja demobilisatsiooni“;

4) paragrahvi 39¹ lõikes 3 asendatakse sõnad „kõrgendatud kaitsevalmiduse või sõjaseisukorra aja võrra“ sõnadega „riigikaitse kriisiolukorra, välja arvatud erakorralise seisukorra ja demobilisatsiooni aja võrra ning mobilisatsiooni korral kuni demobilisatsiooni väljakuulutamiseni kulgenud aja võrra“;

5) paragrahvi 46 lõigetes 3–4, § 54 lõikes 3, § 54¹ pealkirjas ja lõikes 1 ning §-s 76¹ asendatakse sõnad „kõrgendatud kaitsevalmiduse, erakorralise seisukorra, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni“ sõnadega „riigikaitse kriisiolukorra, välja arvatud sõjaseisukorra“;

6) paragrahvi 59 lõikes 2¹ ja §-s 224¹ asendatakse sõnad „kõrgendatud kaitsevalmiduse, erakorralise seisukorra, sõjaseisukorra, mobilisatsiooni või demobilisatsiooni“ sõnadega „riigikaitse kriisiolukorra“;

7) paragrahvi 59 lõikes 4 ja § 60 lõigetes 3 ja 4 asendatakse sõnad „Kõrgendatud kaitsevalmiduse, erakorralise seisukorra, sõjaseisukorra, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni“ sõnadega „Riigikaitse kriisiolukorra“;

8) paragrahvi 70 lõike 3 punktis 1¹ asendatakse tekstiosa „riigikaitse seaduse § 46 lõikes 1 sätestatud riigikaitse töökohustusega ametikohale“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 100 lõikes 3 nimetatud kriisiülesandega ametikohale“;

9) paragrahvi 70 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Lisaõppekogunemisele ei kutsuta lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud isikutele reservis olevat isikut, kelle töökohustuse täitmist ei ole tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 101 lõike 4 alusel ning lõike 10 alusel antud määrusega kehtestatud tingimustest lähtudes tähtajaliselt piiratud.“;

10) paragrahvi 76 lõike 1 punktis 9, § 79 lõike 1 punktis 4 ja § 80⁷ lõike 1 punktis 4 asendatakse tekstiosa „riigikaitse seaduse § 46 lõikes 1 nimetatud riigikaitse töökohustusega ametikohale“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 100 lõikes 3 nimetatud kriisiülesandega ametikohale“;

11) paragrahvi 76 lõike 3 punktis 4 asendatakse tekstiosa „ameti- või töökohal, mis on riigikaitse seaduse § 46 lõike 3 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse määruse kohaselt riigikaitse töökohustusega ameti- või töökoht“ tekstiosaga „kriisiülesandega ameti- või töökohal“;

12) paragrahvi 76¹ lõikes 1 asendatakse sõnad „Kõrgendatud kaitsevalmiduse, erakorralise seisukorra, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni“ sõnadega „Riigikaitse kriisiolukorra, välja arvatud sõjaseisukorra“;

13) paragrahvi 76¹ lõikes 2 asendatakse sõnad „kõrgendatud kaitsevalmiduse, erakorralise seisukorra, mobilisatsiooni või demobilisatsiooni“ sõnadega „riigikaitse kriisiolukorra, välja arvatud sõjaseisukorra“;

14) paragrahvi 79 lõikes 2¹ ja § 156⁴ lõikes 2 asendatakse sõnad „kõrgendatud kaitsevalmiduse ja mobilisatsiooni“ sõnadega „riigikaitse kriisiolukorra, sealhulgas mobilisatsiooni, välja arvatud erakorralise seisukorra, sõjaseisukorra ja demobilisatsiooni“;

15) paragrahvis 80⁹ asendatakse läbivalt tekstiosa „eriolukorra, kõrgendatud kaitsevalmiduse, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra“ sõnadega „eriolukorra ja riigikaitse kriisiolukorra, sealhulgas selle lahendamiseks välja kuulutatud erakorralise seisukorra ja sõjaseisukorra, välja arvatud mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni“;

16) paragrahvi 80¹¹ lõike 1 punkt 3 ja § 156¹¹ lõike 2 punkt 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„3) töötamine kriisiülesandega ameti- või töökohal, kui isiku töökohustuse täitmist ei ole tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 101 lõike 4 alusel ning lõike 10 alusel antud määrusega kehtestatud tingimustest lähtudes tähtajaliselt piiratud;“;

1) paragrahvi 104 lõike 1 punkt 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1) päästesündmuse lahendamisel;“;

18) paragrahvi 104 lõike 1 punktid 2 ja 3 tunnistatakse kehtetuks;

19) 9¹. peatüki pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

**„9¹. peatükk
Kaitseväeteenistuse erandid riigikaitse kriisiolukorra ajal“;**

20) 9¹. peatüki 1. jao pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

**„1. jagu
Kaitseväekohustuse täitmine riigikaitse kriisiolukorra ajal“;**

21) paragrahvi 156¹ lõikes 2 asendatakse tekstiosa „Kõrgendatud kaitsevalmiduse, sõjaseisukorra, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni“ sõnadega „Riigikaitse kriisiolukorra, välja arvatud erakorralise seisukorra“;

22) paragrahvi 156² lõigetes 2 ja 3 ja § 156⁴ lõikes 1 asendatakse tekstiosa „Kõrgendatud kaitsevalmiduse, sõjaseisukorra ja mobilisatsiooni“ sõnadega „Riigikaitse kriisiolukorra, sealhulgas selle lahendamiseks välja kuulutatud sõjaseisukorra ja mobilisatsiooni, välja arvatud erakorralise seisukorra ja demobilisatsiooni“;

23) paragrahvi 156⁴ lõikes 4 asendatakse sõnad „Kaitsevalmiduse kõrgendamine ning sõjaseisukorra ja mobilisatsiooni väljakuulutamine“ sõnadega „Riigikaitse kriisiolukorra kehtestamine või tekkimine, sealhulgas selle lahendamiseks sõjaseisukorra ja mobilisatsiooni väljakuulutamine, välja arvatud erakorralise seisukorra ja demobilisatsiooni väljakuulutamine,“;

24) paragrahvi 156¹⁰ lõikes 2 asendatakse tekstiosa „riigikaitse seaduse § 23 lõike 4“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 27 lõike 4“;

25) paragrahvi 156¹¹ lõike 3 teist lauset täiendatakse pärast sõna „punktides“ arvuga „3,“;

26) paragrahvi 226¹ lõikes 6 asendatakse tekstiosa „kõrgendatud kaitsevalmiduse, erakorralise seisukorra, mobilisatsiooni ja sõjaseisukorra“ sõnadega „riigikaitse kriisiolukorra, välja arvatud demobilisatsiooni“.

§ 202. Karistusregistri seaduse muutmine

Karistusregistri seaduse § 23 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Elektroonilise päringu tasu maksmisest on vabastatud isik enda ja teda volitanud isiku kohta päringu tegemise korral, käesoleva seaduse § 19 lõikes 1 ja § 20 lõike 1 punktides 3–11 ja 13 nimetatud isikud, hankijad riigihangete seaduse § 5 tähenduses riigihangete seaduse §-s 95 sätestatud kõrvaldamise aluste kontrollimise korral ning elutähtsa teenuse osutajad tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse §-s 77 sätestatud isiku taustakontrolli tegemisel.“.

§ 203. Karistusseadustiku muutmine

Karistusseadustikus tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 81 lõiget 7 täiendatakse punktiga 4 järgmises sõnastuses:

„4) väärteto korral erakorralise või sõjaseisukorra ajaks.“;

2) paragrahvi 82 lõiget 2 täiendatakse punktiga 5 järgmises sõnastuses:

„5) väärteto korral erakorralise või sõjaseisukorra ajaks, kuid mitte kauemaks kui üheks aastaks.“;

3) paragrahv 261 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 261. Asja sundkasutusse andmise ja asja sundvõõrandamise kohustuse täitmata jätmise või selle takistamine eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra, mobilisatsiooni või demobilisatsiooni ajal

(1) Asja sundkasutusse andmise või asja sundvõõrandamise kohustuse täitmata jätmise või selle täitmise võimatusest teatamata jätmise eest eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra, mobilisatsiooni või demobilisatsiooni ajal – karistatakse rahalise karistusega.

(2) Asja sundkasutusse võtmise või sundvõõrandamise takistamise eest eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra, mobilisatsiooni või demobilisatsiooni ajal – karistatakse rahalise karistusega või kuni viieaastase vangistusega.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahalise karistusega.“.

§ 204. Kaugkütteseaduse muutmine

Kaugkütteseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 7 lõike 3 sissejuhatavas lauseosas asendatakse tekstiosa „Hädaolukorra seaduse § 36 lõike 4 punktis 1“ tekstiosaga „Tsiiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 8“;

2) paragrahvi 7 lõige 3¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3¹) Soojusettevõtja, kelle tootmise prognoositav maht aastas on vähemalt 10 000 MWh võrgupiirkonna kohta, on kohustatud soojuse tootmiseks tagama niisuguse koguse kütusevaru või reservvõimsuse kasutamise võimaluse, mis kindlustab soojusvarustuse seitsme ööpäeva jooksul vastavalt elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja kehtestatud nõuetele.“;

3) paragrahvi 7 täiendatakse lõikega 3² järgmises sõnastuses:

„(3²) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 6 alusel.“;

4) paragrahvi 28 senine tekst loetakse lõikeks 1 ja paragrahvi täiendatakse lõikega 2 järgmises sõnastuses:

„(2) Riiklikku järelevalvet käesoleva seaduse § 7 lõikes 3² sätestatud elutähtsa teenuse nõuete täitmise üle tehakse tsiiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 205. Kemikaaliseaduse muutmine

Kemikaaliseaduse § 24 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Kui ohtlikus ettevõttes või suurõnnetuse ohuga ettevõttes toimub õnnetus, korraldab ettevõtte käitaja viivitamata sellest õnnetuse mõju piirkonda jäävate isikute teavitamise.“.

§ 206. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmine

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduses asendatakse läbivalt sõna „hädaolukorra“ sõnaga „kriisiolukorra“.

§ 207. Kiirgusseaduse muutmine

Kiirgusseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 108 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kiirgushädaolukorrale reageerimise valmisoleku tagamiseks koostatakse plaan vastavalt tsiviilkriisi ja riigikaitse seadusele.“;

2) paragrahvi 113 täiendatakse pärast tekstiosa „32,“ tekstiosaga „44,“.

§ 208. Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse muutmine

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadust täiendatakse 9¹. peatükiga järgmises sõnastuses:

„9¹. peatükk

EELARVELISTE VAHENDITE KORRALDUSE ERISUSED ERAKORRALISE JA SÕJASEISUKORRA AJAL

§ 52¹. Kohaliku omavalitsuse üksuse eelarveliste vahendite korraldamisega seotud erisused erakorralise ja sõjaseisukorra ajal

(1) Erakorralise ja sõjaseisukorra ajal võib kohaliku omavalitsuse volikogu anda valla- või linnavalitsusele volituse muuta volikogus kinnitatud valla- või linnaeelarves väljaminekute liigendust kuni 25% ulatuses aasta eelarves ette nähtud väljaminekute kogusummast.

(2) Erakorralise ja sõjaseisukorra ajal võib kohaliku omavalitsuse volikogu anda valla- või linnavalitsusele rahavoogude juhtimise eesmärgil õiguse laenu võtta volikogu otsuseta või anda laenu võtmisel valla- või linnavalitsusele õiguse eelarveaastaks määratud piirmäära ületada ilma volikogu eelneva heakskiiduta.

§ 52². Maksete peatamine okupeeritud aladel

(1) Olukorras, kus välisriik on kohaliku omavalitsuse üksuse haldusterritooriumi ulatuslikus osas okupeerinud, võib rahandusminister peatada kohaliku omavalitsuse üksusele edasiantavate maksude ning tasandusfondi ja toetusfondi vahendite ülekanded.

(2) Kohaliku omavalitsuse üksus võib oma haldusterritooriumi osalise või täieliku okupatsiooni korral otsustada peatada okupeeritud aladele enda eelarveliste maksete ja toetusfondi vahendite ülekanded.“.

§ 209. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmine

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 6 lõige 2¹ tunnistatakse kehtetuks;
- 2) paragrahvi 6 täiendatakse lõikega 2² järgmises sõnastuses:
„(2²) Omavalitsusüksuse ülesanne on tagada kriisideks valmisolek vastavalt tsiviilkriisi ja riigikaitse seadusele ja selle alusel kehtestatud õigusaktidele.“;
- 3) paragrahvi 6 lõikes 3 asendatakse tekstiosa „1.–2¹.“ tekstiosaga „1. ja 2.“;
- 4) seadust täiendatakse 6². peatükiga järgmises sõnastuses:

„6². peatükk

Kohaliku omavalitsuse korraldusega seotud erisused erakorralise ja sõjaseisukorra ajal

§ 53⁶. Kohaliku omavalitsuse üksuste ülesannete volitamise, volikogu kokkukutsumisega ja hääletamisega seotud erisused

- (1) Erakorralise ja sõjaseisukorra ajal võib kohaliku omavalitsuse volikogu volitada kohaliku omavalitsuse üksuse pädevusse antud ülesannete täitmise valla- või linnavalitsusele, kohaldamata käesoleva seaduse § 22 lõike 1 punktides 3, 5, 8 ja 8¹ sätestatud volikogu ainupädevuse piiranguid, arvestades kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse §-s 52¹ sätestatut.
- (2) Erakorralise ja sõjaseisukorra ajal võib kutses põhjendatud juhtudel jätta volikogu kokkukutsumisel kohaldamata käesoleva seaduse § 43 lõikes 3 sätestatud nõuded istungi etteteatamise aja või istungi materjalide eelneva teatavaks tegemise kohta. Istungi kutse teatavaks tegemise ja istungi toimumise vahele peab jääma mõistlik aeg, mis võimaldab volikogu liikmetel volikogu istungile koguneda.
- (3) Erakorralise ja sõjaseisukorra ajal ei pea kohaliku omavalitsuse volikogu järgima käesoleva seaduse § 45 lõikes 5 sätestatud volikogu koosseisu häälteenamuse nõuet.“.

§ 210. Kohtute seaduse muutmine

Kohtute seaduse § 54¹ lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6) Kui Riigikohtu esimehe volitused on lõppenud ennetähtaegselt, tuleb julgeolekukontroll Riigikohtu esimehe kandidaadi suhtes teostada kolme kuu jooksul arvates käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud dokumentide saamisest. Julgeolekukontrolli teostava asutuse juhi loal võib julgeolekukontrolli teostamise tähtaega pikendada ühe kuu võrra, kui esineb riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse § 33 lõike 4 punktis 1 või 2 nimetatud asjaolu või kui ühe kuu jooksul on võimalik sama lõike punktis 3 või 4 nimetatud asjaolu ilmnemine. Julgeolekukontrolli teostamise tähtaja pikendamisest teavitatakse Vabariigi Presidenti, asjaomaseid valitsuskomisjone ning Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni.“.

§ 211. Konsulaarseaduse muutmine

Konsulaarseaduse § 51 lõikes 1 asendatakse sõna „riigikaitseaduse“ sõnadega „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse“.

§ 212. Korrakaitseaduse muutmine

Korrakaitseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvid 16¹, 16² ja 61 tunnistatakse kehtetuks;

2) paragrahvi 62 täiendatakse punktiga 5 järgmises sõnastuses:

„5) on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alusel eriolukorra, erakorralise ja sõjaseisukorra ajal keelatud.“;

3) paragrahvi 63 täiendatakse punktiga 1¹ järgmises sõnastuses:

„1¹) erakorralise ja sõjaseisukorra ajal alaliselt või ajutiselt kaitstavale olulise tähtsusega objektile ja riigikaitsele ehitisele lähemal kui 500 meetrit;“;

4) seaduse 6. peatükki täiendatakse §-dega 82¹–82⁴ järgmises sõnastuses:

„§ 82¹. Kaitseväge ja Kaitseliidu kaasamine riiklikku järelevalvesse

(1) Kaitseväge ja Kaitseliitu võib kaasata riiklikku järelevalvesse juhul ja nii kaua, kui korrakaitseorgan ei saa ise ega vabatahtlikult kaasatud isiku abil õigel ajal või piisavalt tulemuslikult ohtu ennetada, välja selgitada, tõrjuda või korrarikkumist kõrvaldada ning kaasaval korrakaitseorganil puuduvad muud vahendid ülesande täitmiseks.

(2) Kaitseväge ja Kaitseliitu võib kaasata järgmiste riikliku järelevalve ülesannete täitmise:

- 1) päästesündmuse lahendamine, otsingutööde tegemine maismaal lennuõnnetuse korral ning demineerimistöö;
- 2) kriisiolukorra lahendamine;
- 3) liikluse korraldamine ja reguleerimine ning turvalisuse tagamine, sealhulgas kriisiolukorra ajal;
- 4) riigipiiri valvamine;
- 5) politsei ja piirivalve seaduses ja selle alusel määratud isikute kaitsmine ja objektide valvamine;
- 6) tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel määratud alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti kaitsmine;
- 7) ühiskonna toimimise seisukohast oluliste võrgu- ja infosüsteemide kaitsmine;
- 8) riigivastaste, avaliku rahu vastaste ning üldohtlike süütegude toimepanemise ennetamine, väljaselgitamine, tõrjumine ja korrarikkumise kõrvaldamine;
- 9) ulatusliku evakuatsiooni läbiviimine ja varjumise korraldamine.

(3) Riiklikku järelevalvesse kaasatav kaitseväelane ja Kaitseliidu liige on allutatud ülesande täitmise eest vastutavale korrakaitseorgani ametnikule või käsuõigusega ülemale või juhile, kes saab korraldusi korrakaitseorganilt.

(4) Riiklikku järelevalvesse kaasatav kaitseväelane ja Kaitseliidu liige võib kohaldada riikliku järelevalve meetmeid ja vahetut sundi juhul, kui ta kaasatakse riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega.

(5) Kui käesoleva seaduse § 82³ lõike 1 punktis 3 nimetatud otsuses ei ole määratud teisiti, võib riikliku järelevalve meetmete kohaldamise volitusega kaasatud kaitseväelane ja Kaitseliidu liige käesoleva seaduse § 82¹ lõikes 2 nimetatud ülesande täitmisel kohaldada §-des 28 ja 30, § 32 lõigetes 1–4, §-des 38, 41, 42 ja 44, § 45 lõigetes 1 ja 5 ning §-des 46, 47, 48, 49, 50, 51 ja 52 sätestatud erimeetmeid.

(6) Kaitseväelane ja Kaitseliidu liige võib käesoleva seaduse § 45 lõikes 5 sätestatud erimeetmeid kohaldada vaid eriolukorra või erakorralise seisukorra ajal.

(7) Kui käesoleva seaduse § 82³ lõike 1 punktis 3 nimetatud otsuses ei ole määratud teisiti, võib riiklikku järelevalvesse vahetu sunni kohaldamise volitusega kaasatud kaitseväelane või Kaitseliidu tegevliige kanda ja kasutada kaasava korrakaitseorgani erivahendit ning sõjaväerelva, sealhulgas sõjarelva, ja lahingumoonna relvaseaduse tähenduses.

§ 82². Kaitseväge ja Kaitseliidu riiklikku järelevalvesse kaasamise tingimused

(1) Riiklikku järelevalvesse võib riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega kaasata kaitseväelast ja Kaitseliidu tegevliiget, kes on läbinud kaitseväelase ja Kaitseliidu tegevliikme riiklikku järelevalvesse kaasamise väljaõppe ja omandanud selle tulemusena asjaomase ülesande täitmiseks ning selle raames riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamiseks vajalikud teadmised, oskused ja hoiakud (edaspidi *õpiväljundid*).

(2) Riiklikku järelevalvesse kaasatav kaitseväelane ja Kaitseliidu tegevliige peab kandma vormiriietust koos eritunnusega. Riiklikus järelevalves kasutatav Kaitseväge või Kaitseliidu sõiduk tähistatakse eritunnusega.

(3) Ülesande iseloomust tuleneval erandjuhul võib korrakaitseorgani loal loobuda vormiriietuse kandmisest ja eritunnuse kasutamisest.

§ 82³. Kaitseväge ja Kaitseliidu riiklikku järelevalvesse kaasamise otsustamine ja lõpetamine

(1) Kaitseväge ja Kaitseliidu riiklikku järelevalvesse kaasamise otsustab:

- 1) Kaitseväge juhataja või tema volitatud ülem, kui Kaitseväge kaasatakse ilma korrakaitseorgani riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega;
- 2) Kaitseliidu ülem või tema volitatud isik, kui Kaitseliit kaasatakse ilma korrakaitseorgani riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega;
- 3) Vabariigi Valitsus Vabariigi Presidendi nõusolekul, kui Kaitseväge või Kaitseliit kaasatakse korrakaitseorgani riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 3 nimetatud otsusest teavitatakse viivitamata Riigikogu juhatast ja Riigikogu riigikaitsekomisjoni esimeest.

(3) Kaitseväge ja Kaitseliidu riiklikku järelevalvesse kaasamise otsustamisel määratakse muu hulgas:

- 1) kaasatavate kaitseväelaste ja Kaitseliidu liikmete koguarv või selle ülempiir igal ajal;
- 2) kaasamise tähtaeg;
- 3) lubatud riikliku järelevalve meetmed, relvad ja erivahendid, kui need erinevad käesoleva seaduse § 82¹ lõigetes 5 ja 7 sätestatust.

(4) Kaitseväge ja Kaitseliitu võib kaasata kuni 30 päevaks otsuse tegemise päevast arvates. Kaitseväge ja Kaitseliidu kaasamist võib pikendada kuni 30 päeva kaupa, järgides käesolevas seaduses kaasamise kohta sätestatud tingimusi ja korda.

(5) Kui jätkuv Kaitseväge või Kaitseliidu kaasamine takistaks märkimisväärselt Kaitseväge või Kaitseliidu põhiülesannete täitmist, võib kaasamise otsustanud organ kaasamise enne tähtaega lõpetada, teavitades sellest enne korrakaitseorganit.

§ 82⁴. Kaitseväge ja Kaitseliidu riiklikku järelevalvesse kaasamise kord

(1) Kaitseväge ja Kaitseliidu riiklikku järelevalvesse kaasamise tingimused ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(2) Kaitseväge ja Kaitseliidu riiklikku järelevalvesse kaasamise korras sätestatakse:

- 1) riiklikku järelevalvesse kaasamise taotlemise ja otsustamise täpsem kord;
- 2) riiklikku järelevalvesse kaasatavate kaitseväelaste ja Kaitseliidu liikmete alluvuse küsimused;
- 3) kaitseväelase ja Kaitseliidu liikme riiklikku järelevalvesse kaasamise väljaõppe kord, õpiväljundite kirjeldus või õppekava;
- 4) eritunnuse kirjeldus ja kasutamise nõuded;
- 5) riiklikku järelevalvesse kaasamisega kaasneva kulu hüvitamise kord.“.

§ 213. Krediidiasutuste seaduse muutmine

Krediidiasutuste seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 3 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Eestis asutatud krediidiasutus või välisriigi krediidiasutuse Eestis asutatud filiaal on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 12 või 17 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja, välja arvatud juhul, kui tema Eestis tehtud maksed või Eestis tehtud sularaha väljamaksed moodustavad vähem kui ühe protsendi Eesti krediidiasutuste, makseasutuste ja e- raha asutuste vastavast kogunäitajast ning Eesti Panga hinnangul ei ole tal Eestis maksete toimimisele olulist mõju. Hinnangu andmisel arvestab Eesti Pank eelnimetatud maksete kõrval ka asjaomases krediidiasutuses või filiaalis maksekontot omavate klientide arvu ja kaasatud hoiuste mahtu.“;

2) paragrahvi 3 täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:

„(2¹) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 6 alusel.“;

3) paragrahvi 3 lõige 3 tunnistatakse kehtetuks;

4) paragrahvi 3 täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:

„(4) Eesti Pank võib kehtestada käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja määramise täpsemad tingimused ja korra.“;

5) paragrahvi 3 täiendatakse lõikega 5 järgmises sõnastuses:

„(5) Kriisiolukorra ajal pakub elutähtsat teenust osutav krediidasutus ja välisriigi krediidasutuse filiaal Eestis makseteenuseid vähemalt ulatuses, mis vastab tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 6 alusel kehtestatud määrukses sätestatule. Elutähtsat teenust osutav krediidasutus ja välisriigi krediidasutuse filiaal Eestis, kes osutab sularaha- või makseautomaadist sularaha väljavõtmise teenust, peab kriisiolukorra ajal tagama teenuse sõltumata sellest, kas sularaha välja võttev isik on selle krediidasutuse või välisriigi krediidasutuse filiaali klient või mitte.“;

6) paragrahvi 82⁴ lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Krediidasutusele ei kohaldata küberturvalisuse seaduse 2. peatükis sätestatud küberturvalisuse tagamise nõudeid.“;

7) paragrahvi 87¹ lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kriisiolukorra ajal, kui elektroonilise side võrgu toimimist, kaardipõhise maksetehingu vastuvõtmist või selle tehingu töötlemist võimaldava infosüsteemi häire teeb võimatuks kaardipõhise maksetehingu tegemise või takistab seda oluliselt, peavad krediidasutus ja välisriigi krediidasutuse Eesti filiaal võimaldama võrguühendusega kaardipõhise maksetehingu tegemist vastavalt Eesti Panga määratud tingimustele.“;

8) paragrahvi 92⁴ lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Kui krediidasutus on elutähtsa teenuse osutaja tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 75 lõike 1 tähenduses, loetakse käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatu kohaselt esitatud teavitusega täidetuks tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 75 lõike 11 punktis 2 sätestatud elutähtsa teenuse osutaja kohustus teavitada tõsisest info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaga seotud intsidendist. Kui tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 9 punktis 5 nimetatud sündmus ei liigitu tõsiseks info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaga seotud intsidendiks, kohaldatakse sündmusest teavitamisele nimetatud seaduses ja selle alusel antud õigusaktis sätestatud nõudeid.“.

§ 214. Kriminaalmenetluse seadustiku muutmine

Kriminaalmenetluse seadustikus tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 3 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Erakorralise ja sõjaseisukorra ajal kohaldatakse käesolevat seadustikku, arvestades käesoleva seadustiku 14². peatükis sätestatud erandeid.“;

2) paragrahvi 63 lõige 1¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1¹) Julgeolekuasutuste seaduse ning erakorralise ja sõjaseisukorra ajal tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel kogutud teabe tõendina esitamise kriminaalmenetluses otsustab riigi peaprokurör, arvestades käesoleva seadustiku § 126¹ lõikes 2 ja § 126⁷ lõikes 2 nimetatud piiranguid.“;

3) paragrahvi 126² lõiget 10 täiendatakse pärast sõna „üksnes“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses,“;

4) seadustikku täiendatakse 14². peatükiga järgmises sõnastuses:

„14². peatükk

ERAKORRALISE JA SÕJASEISUKORRA AJAL MENETLUSTOIMINGUTE TEGEMISE JA KOHTUMENETLUSE ERANDID

§ 382¹¹. Isiku kahtlustatavana kinnipidamine

(1) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib kuriteos kahtlustatavat kohtu loata kinni pidada kuni kuni tema kohtu alla andmiseni, kuid mitte üle 96 tunni..

(2) Kahtlustatava kinnipidamise kohta erakorralise või sõjaseisukorra ajal koostab uurimisasutus kinnipidamisprotokolli ning teatab kinnipidamisest esimesel võimalusel prokuratuurile. Kinnipidamisprotokolli sisu tehakse kahtlustatavale teatavaks.

§ 382¹². Vahistamine

(1) Kui prokuratuur veendub erakorralise või sõjaseisukorra ajal isiku vahistamise vajaduses, koostab ta vahistamisaotluse ja tagab, et eeluurimiskohtunikul oleks kahtlustatavat võimalik küsitleda ja kahtlustataval kohtunikule vahetult avaldada oma seisukohta vahistamisaotluse kohta.

(2) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal tuleb põhjendustega vahistamismäärus vormistada seitsme päeva jooksul määruse tegemisest arvates.

(3) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal kohtueelses menetluses ei või täisealine kahtlustatav ega süüdistatav olla vahistatud üle ühe aasta.

(4) Isiku vahistamisel annab eeluurimiskohtunik kahtlustatava või süüdistatava vahi all pidamiseks loa kuni kuueks kuuks. Nimetatud tähtaega võib eeluurimiskohtunik pikendada prokuratuuri põhistatud taotluse alusel korraga kuni kuue kuu võrra.

§ 382¹³. Kaitsja osavõtt

(1) Kui erakorralise või sõjaseisukorra ajal Eesti Advokatuur ei nimeta kaitsjat kuue tunni jooksul menetleja määruse saamisest või ei saa kaitsja 48 tunni jooksul menetleja juurde kutsumisest asuda kaitseülesandeid täitma, on lubatud kohtueelse menetluse toimingud kahtlustatava suhtes teha kaitsja osavõtuta.

(2) Kriminaaltoimiku tutvustamisel käesoleva seadustiku § 224 järgi tuleb kahtlustatavale tema soovil kaitsja tagada.

(3) Kohtumenetluses on erakorralise ja sõjaseisukorra ajal kaitsja osavõtt kohustuslik:

- 1) esimese astme kuritegude üldmenetluses;
- 2) kokkuleppemenetluse läbirääkimistel või kui kaitsja läbirääkimistel ei osalenud, siis kohtuistungil, kus arutatakse kokkulepet;
- 3) lühimenetluses, kui süüdistatav, kes kohtu hinnangul on võimeline end ise adekvaatselt kaitsma, ei ole kaitsjast loobunud;
- 4) teise astme kuriteo üldmenetluses, kui süüdistatav, kes kohtu hinnangul on võimeline end ise adekvaatselt kaitsma, ei ole kaitsjast loobunud;
- 5) kassatsioonimenetluses.

§ 382¹⁴. Kuriteoteatele vastamine

(1) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal on uurimisasutus või prokuratuur kohustatud kuriteoteate esitajale teatama kriminaalmenetluse alustamata jätmisest käesoleva seadustiku § 199 lõike 1 või 2 kohaselt 30 päeva jooksul kuriteoteate saamisest arvates.

(2) Füüsilisest isikust kannatanule saadetakse 30 päeva jooksul kuriteoteate kättesaamisest arvates taasesitatavas vormis kinnitus kuriteoteate kättesaamise kohta. Kinnitust ei ole vaja saata, kui sama tähtaja jooksul teatatakse kannatanule kriminaalmenetluse alustamata jätmisest või kannatanu kutsutakse menetlustoimingule.

§ 382¹⁵. Jälitustoiminguks loa andmise vormistamine

Erakorralise või sõjaseisukorra ajal vormistatakse käesoleva seadustiku § 126⁴ lõigetes 2 ja 3 nimetatud kirjalik luba 48 tunni jooksul jälitustoimingu alustamisest arvates.

§ 382¹⁶. Jälitustoimingust teavitamine

(1) Kui jälitustoimingu tegemise loa tähtaeg lõpeb või mitme ajaliselt vähemalt osaliselt kattuva jälitustoimingu tegemisel neist viimase loa tähtaeg lõpeb erakorralise või sõjaseisukorra ajal, teavitab jälitusasutus isikut, kelle suhtes jälitustoiming tehti, ning isikut, kelle perekonna- või eraelu puutumatust jälitustoiminguga oluliselt riivati ja kes on menetluse käigus tuvastatud, nelja kuu jooksul pärast erakorralise või sõjaseisukorra lõppemist, kuid hiljemalt viis aastat pärast jälitustoimingu loa tähtaja lõppemist.

(2) Käesoleva seadustiku § 126¹³ lõikes 6 nimetatud teavitamata jätmise loa tähtaja lõppemise või selle pikendamisest keeldumise korral teavitatakse isikut jälitustoimingust nelja kuu jooksul pärast erakorralise või sõjaseisukorra lõppemist, kuid hiljemalt viis aastat pärast jälitustoimingu loa tähtaja lõppemist.

(3) Isikul, keda teavitati jälitustoimingust enne erakorralist või sõjaseisukorda, võimaldatakse soovi korral tutvuda jälitustoiminguga kogutud andmetega nelja kuu jooksul pärast erakorralise või sõjaseisukorra lõppemist, välja arvatud juhul, kui tutvumine on vajalik erakorralise või sõjaseisukorra ajal kohtumenetluse läbiviimiseks.

§ 382¹⁷. Tõlkimine

(1) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib tõlgi ülesannet täita ka kriminaalmenetluse muu subjekt.

(2) Menetleja võib otsustada, et erakorralise või sõjaseisukorra ajal jäetakse dokumendid, mis ei ole eestikeelsed, eesti keelde tõlkimata.

(3) Juhul kui prokuratuur või kohus peab vajalikuks käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud dokumendi tõlkimist, laseb ta dokumendi suuliselt või kirjalikult eesti keelde tõlkida.

§ 382¹⁸. Muul eesmärgil kogutud daktüloskopeerimisel, näokujutise ja häälenäidise võtmisel ja DNA-proovi analüüsil saadud andmete ning arhiivi kantud andmete kasutamine kriminaalmenetluses kohtuekspertiisi tagamiseks

(1) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal ei kohaldata käesoleva seadustiku § 99² lõiget 2.

(2) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib käesoleva seadustiku § 99² lõikes 1 nimetatud toimingu teha ka prokuratuuri loal.

§ 382¹⁹. Kriminaalasja arutamise peatamine maakohtus ja ringkonnakohtus

(1) Kohus võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal oma määrusega peatada kohtusse saadetud kriminaalasja kohtuliku arutamise või kriminaalasja apellatsiooni korras arutamise, kui asja arutamine ei ole võimalik või on oluliselt raskendatud erakorralise või sõjaseisukorraga kaasnevate erandlike asjaolude tõttu.

(2) Kohus uuendab käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel peatatud menetluse, kui peatamise aluseks olev asjaolu on ära langenud.

§ 382²⁰. Kriminaalasja kassatsiooni korras läbivaatamise peatamine

(1) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib Riigikohus oma määrusega menetlusse võetud kriminaalasja läbivaatamise peatada, kui asja läbivaatamine ei ole võimalik või on oluliselt raskendatud erakorralise või sõjaseisukorraga kaasnevate erandlike asjaolude tõttu.

(2) Riigikohus uuendab käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel peatatud menetluse, kui peatamise aluseks olev asjaolu on ära langenud.

(3) Kriminaalasja läbivaatamise peatamise korral katkeb käesoleva seadustiku § 363 lõikes 7 sätestatud menetlustähtaja kulgemine ja menetluse uuendamisel algab tähtaja kulgemine uuesti.

§ 382²¹. Kohtuotsuse ja -määruse täitmisele pööramise tähtaeg

(1) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib prokuratuur taotleda kohtult süüdimõistva kohtuotsuse või kohtumääruse viivitamata täitmisele pööramist, kui kohtulahendi hilisem täitmine on raskendatud või võimatu või viivitamatu täitmine on vajalik riigi julgeolekut ja põhiseaduslikku korda ähvardava vahetu ohu kiireks tõrjumiseks.

(2) Kohus lahendab kohtulahendi viivitamata täitmisele pööramise taotluse oma määrusega kirjalikus menetluses.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud määrust saab vaidlustada üksnes süüdimõistva otsuse peale edasi kaevates.“.

§ 215. Kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse muutmine

Kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse § 4¹ pealkirjas ja lõikes 1 asendatakse tekstiosa „kõrgendatud kaitsevalmiduse ja sõjaseisukorra ajal“ tekstiosaga „riigikaitse kriisiolukorra ajal“.

§ 216. Käibemaksuseaduse muutmine

Käibemaksuseaduse § 39 lõikes 6 asendatakse sõna „riigikaitse“ sõnadega „riigi sõjalise kaitse“.

§ 217. Küberturvalisuse seaduse muutmine

Küberturvalisuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 3 lõike 1 punktist 1 jäetakse välja sõnad „hädaolukorra seaduses sätestatud“;
- 2) paragrahvi 3 lõiget 4 täiendatakse punktiga 11¹ järgmises sõnastuses:
„11¹) riigi tegevusvaru haldajale;“.

§ 218. Lastekaitseseaduse muutmine

Lastekaitseseaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 20 täiendatakse lõigetega 3¹ ja 3² järgmises sõnastuses:
„(3¹) Kui lapsega töötamist võimaldav isik või vastava tegevusloa väljastaja ei saa käesoleva paragrahvi lõigetes 1–2 sätestatud piirangutest kinnipidamist enne isiku töölevõtmist või tegevusloa väljastamist kriisiolukorra tõttu kontrollida ning kui isiku töölevõtmisega või tegevusloa väljastamisega viivitamine takistaks otseselt kriisiolukorra lahendamist või inimeste elu ja tervise kaitsmist vahetu ohu korral, võib isiku tööle võtta või tegevusloa väljastada, kui isik on andnud kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis kinnituse selle kohta, et tal puuduvad käesoleva paragrahvi lõigetes 1–2 nimetatud piirangud lastega töötamiseks. Sellisel juhul on lapsega töötamist võimaldav isik või vastava tegevusloa väljastaja kohustatud kontrollima käesoleva paragrahvi lõigetes 1–2 sätestatud piirangutest kinnipidamist viivitamata pärast seda takistanud asjaolude äralangemist või vahetu ohu tõrjumist.
- (3²) Kriisiolukorraks käesoleva seaduse tähenduses on kriisiolukord tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse tähenduses.“;
- 2) paragrahvi 28 täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:
„(4) Sellise kriisiolukorra ajal, mis mõjutab oluliselt lastekaitsetööd kohaliku omavalitsuse üksuses, hindab lastekaitsetöötaja lapse abivajadust käesoleva paragrahvi alusel, lähtudes nendest meetmetest, mida on kriisiolukorraga kaasnevaid asjaolusid arvestades võimalik lapse abistamiseks kohaldada.“.

§ 219. Lennunduseaduse muutmine

Lennunduseaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) seaduses asendatakse läbivalt sõnad „riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister“ sõnadega „sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister“;
- 2) paragrahvi 4 lõikes 5 asendatakse sõna „riigikaitse seaduse“ sõnadega „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse“;
- 3) paragrahvi 7² lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(6) Kaitsevägi võib riigikaitse kriisiolukorra ajal anda korraldusi lennuliiklusteenust osutava sertifitseeritud aeronavigatsiooniteenuse osutajale, et tagada Eesti õhuruumi puutumatus, valvamine ja kaitsmine.“;
- 4) seaduse 1. peatükki täiendatakse §-ga 7⁸ järgmises sõnastuses:

„§ 7⁸. Lennujulgestusteenuse osutaja püsiv kriisiülesanne

(1) Elutähtsat teenust osutava lennuvälja käitlejaga sõlmitud lepingu alusel lennujulgestusmeetmete kohaldamist tagava lennujulgestusteenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on tagada teenuse osutamine vastavalt käesoleva seaduse 7¹. peatükis sätestatule ja lennuvälja käitlejaga sõlmitud lepingule.

(2) Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kriisiülesande täpsustused, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks.“;

5) paragrahvi 46² lõikes 5 ja § 60¹ lõike 3 punktis 2 asendatakse sõna „hädaolukorra“ sõnaga „kriisiolukorra“;

6) seaduse 8³. peatükki täiendatakse §-ga 50⁴¹ järgmises sõnastuses:

„§ 50⁴¹. Maapealse teenindaja püsiv kriisiülesanne

(1) Elutähtsat teenust osutavale lennuvälja käitlejale maapealse teeninduse lepingu alusel nõukogu direktiivi 96/67/EÜ lisas loetletud maapealse käitluse teenuseid, välja arvatud toitlustusteenust, osutava maapealse teenindaja püsiv kriisiülesanne on tagada teenuse osutamine vastavalt käesolevas peatükis sätestatule ja maapealse teeninduse lepingule.

(2) Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kriisiülesande täpsustused, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks.“;

7) paragrahv 58⁸ tunnistatakse kehtetuks;

8) paragrahvi 58⁹ lõikes 1 asendatakse tekstiosa „hädaolukorra seaduse § 36 lõike 1¹ punktis 6“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 1“;

9) paragrahvi 58⁹ lõikes 2 asendatakse tekstiosa „hädaolukorra seaduse § 36 lõike 1¹ punktis 5“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 10“;

10) paragrahvi 58⁹ täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 6 alusel.“;

11) paragrahvi 60¹ täiendatakse lõikega 13 järgmises sõnastuses:

„(13) Riiklikku järelevalvet käesoleva seaduse § 7⁸ lõikes 1, § 50⁴¹ lõikes 1 ja § 58⁹ lõikes 3 sätestatud kriisiülesannete täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 220. Liiklusseaduse muutmine

Liiklusseaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 8 lõiget 3 täiendatakse punktiga 1¹ järgmises sõnastuses:
„1¹) kriisiolukorra ajal korrakaitseorgani poolt riiklikku järelevalvesse kaasatud reguleerija Kaitseväest või Kaitseliidust;“;
- 2) paragrahvi 99 lõikes 2 asendatakse tekstiosa „Riigikaitseseaduse 4. peatüki“ tekstiosaga „Tsiiviilkriisi ja riigikaitse seaduse 10. peatüki“;
- 3) paragrahvi 190⁶ lõike 2 punkt 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„4) veoautoga on täidetud tsiiviilkriisi ja riigikaitse seaduse tähenduses kriisiülesannet või kriisiülesande täitmiseks vajalikku kodanikukohustust.“.

§ 221. Maagaasiseaduse muutmine

Maagaasiseaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 17¹ lõikes 2¹ asendatakse tekstiosa „hädaolukorra seaduse § 36 lõike 1¹ punktis 2“ tekstiosaga „tsiiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 11“;
- 2) paragrahvi 17¹ täiendatakse lõikega 2² järgmises sõnastuses:
„(2²) Käesoleva paragrahvi lõikes 2¹ nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiiviilkriisi ja riigikaitse seaduses § 74 lõike 6 alusel.“;
- 3) paragrahvi 22 lõikes 15 asendatakse tekstiosa „Hädaolukorra seaduse § 36 lõike 1¹ punktis 2“ tekstiosaga „Tsiiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 11“;
- 4) paragrahvi 22 täiendatakse lõikega 15² järgmises sõnastuses:
„(15²) Käesoleva paragrahvi lõikes 15 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 6 alusel.“;
- 5) paragrahvi 22 täiendatakse lõikega 17 järgmises sõnastuses:
„(17) Käesoleva paragrahvi lõikes 15 nimetatud elutähtsa teenuse osutajale võrgu või selle osa arendamise või opereerimise teenust osutava isiku püsiv kriisiülesanne on tagada võrgu toimimine vastavalt tsiiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 6 alusel kehtestatud toimepidevuse nõuetele.“;
- 6) paragrahvi 26² lõigetes 2¹ ja 4¹ ja § 26³ lõikes 2 asendatakse sõnad „Vabariigi Valitsuse kriisikomisjon“ sõnadega „asjaomane asutus“ vastavas käändes;
- 7) paragrahvi 37 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:
„(1¹) Riiklikku järelevalvet käesoleva seaduse § 17¹ lõikes 2² ning § 22 lõigetes 15² ja 15³ sätestatud kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 222. Makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse muutmine

Makseasutuste ja e-raha asutuste seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 4 lõiget 1 täiendatakse punktiga 15 järgmises sõnastuses:
„15) pangatähtede käitluse seadmete haldamine.“;

2) paragrahvi 4 täiendatakse lõigetega 6 ja 7 järgmises sõnastuses:

„(6) Pangatähtede ja müntide töötlemine käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 3 tähenduses on pangatähtede ja müntide lugemine, sortimine, pakendamine ja arvestuse pidamine ning sularaha- või makseautomaatide kassettide täitmine.

(7) Pangatähtede käitluse seadmete haldamine käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 15 tähenduses on Euroopa Keskpanka kinnitatud sularaha käitlemise registris olevate seadmete omamine, monitoorimine, riistvaralise ja tarkvaralise toimekindluse tagamine ning sularaha- või makseautomaatide kassettide sularaha- või makseautomaatidesse paigaldamise korraldamine.“;

3) paragrahvi 4¹ pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 4¹. Makseteenuste hulgast välistatud teenuseid osutava isiku kohustused“;

4) paragrahvi 4¹ täiendatakse lõigetega 5–8 järgmises sõnastuses:

„(5) Isik, kes osutab vähemalt ühte käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktis 3, 14 või 15 nimetatud teenust, on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 17 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja, kui ta osutab teenuseid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 12 nimetatud elutähtsa teenuse osutajale ja Eesti Panga hinnangul on isikul maksete toimimisele oluline mõju.

(6) Isik, kes osutab vähemalt ühte käesoleva seaduse § 4 lõike 1 punktis 9 nimetatud teenust, on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 12 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja, kui ta osutab teenuseid teisele tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 17 nimetatud elutähtsa teenuse osutajale ja Eesti Panga hinnangul on isikul maksete toimimisele oluline mõju.

(7) Eesti Pank võib kehtestada käesoleva paragrahvi lõigetes 5 ja 6 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja määramise täpsemad tingimused ja korra.

(8) Käesoleva paragrahvi lõigetes 5 ja 6 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 6 alusel.“;

5) seadust täiendatakse §-ga 7¹ järgmises sõnastuses:

„§ 7¹. Makseasutus ja e-raha asutus elutähtsa teenuse osutajana

(1) Makseasutus või e-raha asutus või välisriigi makseasutuse või välisriigi e-raha asutuse filiaal Eestis on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 10 või 15 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja, kui tema Eestis tehtud maksed või sularaha väljamaksed moodustavad rohkem kui ühe protsendi Eesti krediidasutuste, makseasutuste ja e-raha asutuste vastavast kogunäitajast ning Eesti Panga hinnangul on tal Eestis maksete toimimisele oluline mõju. Hinnangu andmisel arvestab Eesti Pank eelnimetatud maksete kõrval ka makseasutuses või e-raha asutuses maksekontot omavate klientide arvu.

(2) Eesti Pank võib kehtestada käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja määramise täpsemad tingimused ja korra.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 6 alusel.“;

6) paragrahvi 63⁶ täiendatakse lõikega 9 järgmises sõnastuses:

„(9) Kui makseasutus või e-raha asutus on elutähtsa teenuse osutaja tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 75 lõike 1 tähenduses, loetakse käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatu kohaselt esitatud teavitusega täidetuks tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 75 lõike 11 punktis 2 sätestatud elutähtsa teenuse osutaja kohustus teavitada tõsisest info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaga seotud intsidendist. Kui tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 9 punktis 5 nimetatud sündmus ei liigitu tõsiseks info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaga seotud intsidendiks, kohaldatakse sündmusest teavitamisele nimetatud seaduses ja selle alusel antud õigusaktis sätestatud nõudeid.“;

7) paragrahvi 89 täiendatakse lõikega 5 järgmises sõnastuses:

„(5) Riiklikku järelevalvet käesoleva seaduse § 4¹ lõikes 8 ja § 7¹ lõikes 3 sätestatud elutähtsa teenuse nõuete täitmise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 223. Maksukorralduse seaduse muutmine

Maksukorralduse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 29 punktis 46¹ asendatakse tekstiosa „hädaolukorra seaduse § 41¹ lõikes 1“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 77 lõikes 1“;

2) paragrahvi 29 punktid 53–55 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„53) Kaitseressursside Ametile kaitseväeteenistuse seaduses sätestatud kutsealuse ja asendusteenistuja kaitseväeteenistuskohustuse täitmise tagamiseks ja riikliku järelevalve korraldamiseks ning tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud kriisiülesande määramiseks ja täitmise tagamiseks, ning kriisiülesande täitmiseks vajaliku töökohustuse nõuete kontrollimiseks;

53¹) Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusele tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel ühekordse kriisiülesande andmiseks ja teatavaks tegemiseks, asja sundkasutusse võtmiseks ja sundvõõrandamiseks ning nende teatavaks tegemiseks, samuti nende täitmise tagamiseks ja järelevalve teostamiseks;

54) Kaitsevägele kaitseväeteenistuse seaduses nimetatud reservis oleva isiku kaitseväeteenistuskohustuse täitmise tagamiseks ja riikliku järelevalve teostamiseks, tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel kodanikukohustuse rakendamiseks, selle täitmise tagamiseks ja järelevalve teostamiseks, ning Kaitseväge korralduse seaduses sätestatud kaitsevägeeluure teostamiseks;

55) tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 33 alusel ühekordse kriisiülesande või § 109 alusel isikule kodanikukohustuse panemise otsustamiseks;“;

3) paragrahvi 29 täiendatakse punktiga 67 järgmises sõnastuses:

67) Välisministeeriumile välisriikide esindustes töötanud või töötavate isikute töötamise andmete kohta.“.

§ 224. Meditsiiniseadme seaduse muutmine

Meditsiiniseadme seaduse § 16 täiendatakse lõikega 7 järgmises sõnastuses:

„(7) Kui see on vajalik paljude inimeste elu ja tervist vahetult ohustavas olukorras, sealhulgas loodusõnnetus, katastroof, nakkushaiguse epideemia, tervishoiu toimepidevust ohustav olukord tervishoiuteenuste korraldamise seaduse tähenduses või kriisiolukord tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse tähenduses, ning kui kõigi kehtestatud nõuete täitmine ei võimalda tagada elanikkonna ja raviasutuste katkematut varustatust meditsiiniseadmetega, võib Ravimiamet ajutiselt lubada erandeid meditsiiniseadme turul kättesaadavaks tegemise nõuete, meditsiiniseadme kliiniliste uuringute ja *in vitro* diagnostikameditsiiniseadme toimivusuuringute nõuete, meditsiiniseadme ohutusalse teabe esitamise nõuete ja teabe edastamise nõuete täitmisest. Samuti võib Ravimiamet sellises olukorras piirata meditsiiniseadme reklaami, kui see on vajalik paljude inimeste elu ja tervise kaitseks.“.

§ 225. Meediateenuste seaduse muutmine

Meediateenuste seaduse § 21 täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:

„(4) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal tuleb edastatud programmi salvestisi säilitada erakorralise või sõjaseisukorra lõppemiseni.“.

§ 226. Meresõiduohutuse seaduse muutmine

Meresõiduohutuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 50 täiendatakse lõigetega 3 ja 4 järgmises sõnastuses:

„(3) Jäämurdeteenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on tagada jäämurdeperioodil jäämurdmine enda teeninduspiirkonnas vastavalt Transpordiametiga sõlmitud lepingule.“.

(4) Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud kriisiülesande täpsustused, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks.“;

2) paragrahvi 76 täiendatakse lõikega 12 järgmises sõnastuses:

„(12) Riiklikku järelevalvet käesoleva seaduse § 50 lõikes 3 sätestatud püsiva kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 227. Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse muutmine

Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 13 lõikes 8 asendatakse sõnad „eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra“ sõnaga „kriisiolukorra“;

2) paragrahv 26 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 26. Nakkushaiguste leviku tõkestamine kriisiolukorra ajal

Nakkushaiguse leviku tõkestamiseks kriisiolukorra ajal rakendatakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seadust käesolevast seadusest tulenevate erisustega.“;

3) paragrahvi 28 lõige 12 tunnistatakse kehtetuks;

4) paragrahvi 45² lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Terviseamet võib kaasata olukorras, mis on seotud tervishoiu toimepidevust ohustava olukorra või kriisiolukorraga, oma ülesannete täitmisse korrakaitseorgani juhul ja nii kaua, kui ta ei saa ise õigel ajal või piisavalt tulemuslikult neid ülesandeid täita. Korrakaitseorgani kaasamise otsustab Vabariigi Valitsus.“.

§ 228. Ohvriabi seaduse muutmine

Ohvriabi seaduse § 14 täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:

„(4) Eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib Sotsiaalkindlustusamet ohvriabiteenuste korraldamisel teha ajutiselt teenuste sisu puudutavaid erandeid, kui see on vajalik eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra ajal ohvriabiteenuste osutamiseks.“.

§ 229. Perekülastuste seaduse muutmine

Perekülastuste seaduse 1. peatükki täiendatakse §-ga 14¹ järgmises sõnastuses:

„§ 14¹. Perekülastuste taotlemise ja maksmise erisused erakorralise ja sõjaseisukorra ajal

(1) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal ei ole vaja perekülastuse saaja vahetamiseks esitada käesoleva seaduse § 6 lõikes 1 sätestatud teise vanema nõusolekut, kui see ei ole erakorralise või sõjaseisukorra tõttu võimalik.

(2) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal on perekülastuste taotlemise ja saamise õigus ka last tegelikult kasvataval isikul.

(3) Kui erakorralise või sõjaseisukorra tõttu on täitemenetlus või pankrotimenetlus peatatud, kehtestab Vabariigi Valitsus määruusega täitemenetlusaegse ja pankrotimenetlusaegse elatisabi suuruse, mis ei sõltu võlgniku makstud elatisest.“.

§ 230. Planeerimisseaduse muutmine

Planeerimisseaduse § 2 lõikes 2 asendatakse sõna „hädalukorra“ sõnaga „kriisiolukorra“.

§ 231. Politsei ja piirivalve seaduse muutmine

Politsei ja piirivalve seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) seadust täiendatakse §-ga 3¹ järgmises sõnastuses:

„§ 3¹. Politsei ülesannete täitmisse kaasamine

(1) Politsei- ja Piirivalveamet võib avaliku korra kaitseks kaasata vanglateenistuse ametnikke juhul ja nii kaua, kui Politsei- ja Piirivalveamet ei saa ise õigel ajal või piisavalt tulemuslikult ohtu ennetada, välja selgitada, tõrjuda või korrarikkumist kõrvaldada ning ülesannet ei ole võimalik täita täidesaatva riigivõimu asutustel või vabatahtlikult kaasatavate isikute abil õigel ajal või piisavalt tulemuslikult.

(2) Vanglateenistuse kaasamine on lubatav juhul, kui see ei takista oluliselt vanglateenistuse ametnike teenistuskohustuste täitmist. Vanglateenistuse ametnike esmane ülesanne on täita neile pandud teenistuskohustusi.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel kaasatud vanglateenistuse ametnikul on politseiametniku volitused.

(4) Täpsemad Politsei- ja Piirivalveameti ülesanded, mille täitmisse võib vanglateenistuse ametnikke kaasata, ning kaasamise tingimused ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(5) Kaitseväge ja Kaitseliitu võib kaasata politsei ülesannete täitmisse ja selle raames riiklikku järelevalvesse korrakaitseseaduses sätestatud tingimustel ja korras.“;

2) paragrahvi 72¹ lõikest 1 jäetakse välja sõnad „hädaolukorra lahendamise“.

§ 232. Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmine

Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse § 5¹ tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: „Kriisiolukorra ajal võib Sotsiaalkindlustusamet valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul pikendada isiku puude raskusastme kestust, kui puude raskusastme tuvastamine on kriisiolukorra tõttu objektiivsetel põhjustel oluliselt takistatud ja pikendamine on vajalik puudega inimesele tema sotsiaalsete tagatiste säilimiseks, kuni kriisiolukorrast tingitud ümberkorralduse vajadus on ära langenud.“.

§ 233. Põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse muutmine

Põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 2 punkt 9 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„9) lahendab taotlusi peatada erakonna tegevus või peatada töötajate ja tööandjate ühingu või selle liidu tegevus;“;

2) paragrahvi 2 täiendatakse punktiga 11 järgmises sõnastuses:

„11) lahendab taotlusi kontrollida erakorralise või sõjaseisukorra, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni väljakuulutamise ja lõpetamise otsuse ning Eesti Vabariigi territooriumil korraldataval rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalemiseks välisriigi relvajõududele riigis viibimise loa andmise otsuse vastavust põhiseadusele, seadusele ja välislepingule või tunnistab need otsused kehtetuks.“;

3) paragrahvi 3 täiendatakse lõikega 4¹ järgmises sõnastuses:

„(4¹) Erakorralise ja sõjaseisukorra ajal otsustab erakonna ning töötajate ja tööandjate ühingu või selle liidu tegevuse peatamise kolleegium.“;

4) paragrahvi 13 täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal lahendab kohus käesoleva seaduse § 6 lõikes 1 nimetatud taotluse pärast nõuetekohase taotluse saamist viivitamata.“;

5) seaduse 3. peatüki pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„3. peatükk**KAEBUSED RIIGIKOGU, RIIGIKOGU JUHATUSE, VABARIIGI PRESIDENDI JA VABARIIGI VALITSUSE OTSUSTE PEALE NING TAOTLUSED RIIGIKOGU, VABARIIGI PRESIDENDI JA VABARIIGI VALITSUSE OTSUSTE TÜHISTAMISEKS“;**

6) paragrahvi 16 pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 16. Kaebus Riigikogu ja Vabariigi Valitsuse otsuse peale“;

7) paragrahvi 16 senine tekst loetakse lõikeks 1 ja paragrahvi täiendatakse lõikega 2 järgmises sõnastuses:

„(2) Õiguskantsler ja kohus võivad esitada Riigikohtule taotluse tühistada Vabariigi Valitsuse kriisiolukorra kehtestamise või lõpetamise, eriolukorra väljakuulutamise või lõpetamise, Riigikogu erakorralise seisukorra, sõjaseisukorra, mobilisatsiooni või demobilisatsiooni väljakuulutamise või lõpetamise, Eesti Vabariigi territooriumil korraldataval rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalemiseks välisriigi relvajõududele riigis viibimise loa andmise otsus või tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse mõttes kriisiolukorra lõpetamata jätmise ja kriisiolukorra ajal vastu võetud Vabariigi Valitsuse üldkorraldused.“;

8) paragrahvi 18 senine tekst loetakse lõikeks 1 ja paragrahvi täiendatakse lõikega 2 järgmises sõnastuses:

„(2) Õiguskantsler ja kohus võivad esitada Riigikohtule taotluse tühistada Vabariigi Presidendi sõjaseisukorra või mobilisatsiooni väljakuulutamise otsus.“;

9) paragrahv 20 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 20. Kaebuse ja taotluse sisu- ja vorminõuded

(1) Kaebus ja taotlus esitatakse põhistatult ja selles märgitakse:

- 1) andmed kaebuse või taotluse esitaja kohta;
- 2) andmed vaidlustatava otsuse kohta;
- 3) selgelt väljendatud taotlus;
- 4) kuidas vaidlustatav otsus rikub kaebuse esitaja õigusi.

(2) Lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatule märgitakse taotluses põhiseaduse sätted või põhimõtted või seaduse sätted, millele vaidlustatav Riigikogu või Vabariigi Presidendi otsus ei vasta.

(3) Kaebuse ja taotluse allkirjastab esitaja ning sellele lisatakse vaidlustatava otsuse tekst ja muud kaebuse või taotluse aluseks olevad dokumendid.“;

10) paragrahvi 20¹ pealkiri ning lõiked 1 ja 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 20¹. Puuduste kõrvaldamine ning kaebuse ja taotluse tagastamine läbivaatamatult

(1) Kui kaebus või taotlus ei vasta käesoleva seaduse §-s 20 sätestatud nõuetele ja selles on kõrvaldatavaid puudusi, annab Riigikohus kaebuse või taotluse esitajale tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. Kui kaebuse või taotluse esitaja ei ole määratud tähtpäevaks puudusi kõrvaldanud, tagastab Riigikohus kaebuse või taotluse läbivaatamatult selle esitajale.

(2) Kaebus ja taotlus tagastatakse läbivaatamatult selle esitajale, kui selle läbivaatamine ei kuulu Riigikohtu pädevusse.“;

11) paragrahvi 21 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Menetlusosalised kaebuse ja taotluse läbivaatamisel Riigikohtus on kaebuse või taotluse esitaja ja otsuse teinud organ.“;

12) paragrahvi 21 täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Kohtuotsuse või -määruse alusel algatatud menetluses on taotluse läbivaatamisel menetlusosalised kohtuvaidluse menetlusosalised ja otsuse teinud organ.“;

13) paragrahvi 22 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kohus lahendab kaebuse Riigikogu, Riigikogu juhatuse või Vabariigi Presidendi otsuse peale ja taotluse Riigikogu või Vabariigi Presidendi otsuse tühistamiseks viivitamata pärast nõuetekohase kaebuse või taotluse saamist.“;

14) paragrahvi 23 lõiked 1 ja 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kui Riigikogu, Riigikogu juhatuse või Vabariigi Presidendi otsuse peale esitatud kaebuse ja Riigikogu või Vabariigi Presidendi otsuse tühistamise taotluse läbivaatamisel tekib kohtul põhjendatud kahtlus asjassepuutuva õigustloova akti, selle andmata jätmise või välislepingu põhiseadusele vastavuses, uuendab kohus määrusega menetluse, kaasates asja läbivaatamisse menetlusosalistena ka käesoleva seaduse § 10 lõikes 1 nimetatud isikud.

(2) Menetluse uuendamise korral lahendab kohus käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kaebuse ja taotluse üheaegselt asjassepuutuva õigustloova akti, selle andmata jätmise või välislepingu põhiseadusele vastavuse kontrollimisega käesoleva seaduse § 13 lõikes 1 nimetatud tähtajal jooksul pärast menetluse uuendamist.“;

15) paragrahvi 24 lõike 1 punkt 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2) jätta kaebus või taotlus rahuldamata.“;

16) seaduse 5. peatüki pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„5. peatükk

ERAKONNA TEGEVUSE PEATAMINE JA LÕPETAMINE NING TÖÖTAJATE JA TÖÖANDJATE ÜHINGU TEGEVUSE PEATAMINE“;

17) seadust täiendatakse §-ga 32¹ järgmises sõnastuses:

„§ 32¹. Taotlus peatada erakonna või töötajate ja tööandjate ühingu tegevus erakorralise ja sõjaseisukorra ajal

Vabariigi Valitsus võib esitada erakorralise või sõjaseisukorra ajal Riigikohtule taotluse peatada erakonna ning töötajate ja tööandjate ühingu või selle liidu tegevus, kui see on vajalik olukorra lahendamiseks.“;

18) paragrahvi 33 lõiked 1 ja 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Menetlusosalised erakonna tegevuse peatamise või lõpetamise või töötajate ja tööandjate ühingu või selle liidu tegevuse peatamise taotluse läbivaatamisel Riigikohtus on Vabariigi Valitsus ja erakond või töötajate ja tööandjate ühing või selle liit, kelle tegevuse peatamist või lõpetamist taotletakse.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud menetlusest võib arvamuse andmise õigusega osa võtta õiguskantsler.“;

19) paragrahvis 34 ja § 35 lõikes 1 asendatakse sõnad „erakonna tegevuse lõpetamise taotluse“ sõnadega „erakonna tegevuse peatamise või lõpetamise või töötajate ja tööandjate ühingu või selle liidu tegevuse peatamise taotluse“;

20) paragrahvi 36 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Asja lahendamisel võib Riigikohus:

- 1) otsustada erakonna tegevuse lõpetamise;
- 2) otsustada erakonna või töötajate ja tööandjate ühingu või selle liidu tegevuse peatamise erakorralise või sõjaseisukorra lõppemiseni;
- 3) jätta Vabariigi Valitsuse taotluse rahuldamata.“;

21) paragrahvi 36 täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:

„(2¹) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktide 1 ja 2 kohasest otsusest tuleb viivitamata asjaosalisi teavitada.“.

§ 234. Päästeseaduse muutmine

Päästeseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 1 lõige 3 tunnistatakse kehtetuks;

2) paragrahvi 2 lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Päästeamet võib sõlmida juriidilise isikuga tsiviilõigusliku lepingu Päästeameti tegevuses osaleva vabatahtliku tegevuse korraldamiseks.“;

3) paragrahvi 5 lõike 1 punkt 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„6) kriisilukorraks valmistumine ja selle lahendamine tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel;“;

4) paragrahvi 5 lõiget 1 täiendatakse punktiga 6¹ järgmises sõnastuses:

„6¹) elanikkonnakaitse tegevuste koordineerimine;“;

5) paragrahvi 5 täiendatakse lõikega 5 järgmises sõnastuses:

„(5) Kaitseväge ja Kaitseliitu võib kaasata Päästeameti ülesannete täitmisel ja selle raames riiklikku järelevalvesse korrakaitse seaduses sätestatud tingimustel ja korras.“;

6) seaduse 6¹. peatükk tunnistatakse kehtetuks;

7) paragrahvi 32 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „osaleb“ sõnaga „elanikkonnakaitses,“;

8) paragrahvi 34 lõike 1 punktist 4 jäetakse välja sõnad „, välja arvatud ennetustööl osalevad isikud“;

9) paragrahv 38 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 38. Vabatahtliku päästja väljaõpe, osalemine elanikkonnakaitses, päästetööl ja ennetustööl ning kohaldatavad meetmed

(1) Vabatahtliku päästja väljaõpet korraldab Päästeamet.

(2) Vabatahtliku päästja väljaõpe jaguneb päästetöö väljaõppeks ja elanikkonnakaitse väljaõppeks, mis on kaheastmelised:

- 1) esimese astme väljaõppes omandatakse vabatahtliku päästja tööks vajalikud päästealase ennetustöö, päästetöö ja elanikkonnakaitse algteadmised ja oskused;
- 2) teise astme väljaõppes omandatakse vabatahtliku päästja iseseisvaks ülesande täitmiseks vajalikud teadmised ja oskused.

(3) Esimese astme õppe läbinud vabatahtlik päästja võib iseseisvalt osaleda päästealasel ennetustööl.

(4) Esimese astme õppe läbinud vabatahtlik päästja võib päästeametniku korraldusel ja koos temaga:

- 1) osaleda päästetööl;
- 2) osaleda elanikkonnakaitstes kriisilukorras valmistumisel ja selle lahendamisel;
- 3) siseneda päästetöökäesolevasse ja vaadata valdus läbi korrakaitse seaduses ettenähtud alusel ja korras, arvestades käesoleva seaduse §-des 13¹ ja 13² sätestatud erisusi;
- 4) kasutada päästesündmuse käigus füüsilist jõudu korrakaitse seaduses sätestatud alusel ja korras, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi.

(5) Esimese astme elanikkonnakaitseõppe läbinud vabatahtlik päästja võib päästeametniku korraldusel ja koos temaga, arvestades käesoleva seaduse §-des 13¹ ja 13² sätestatud erisusi:

- 1) siseneda valdusesse ja vaadata valdus läbi korrakaitse seaduses sätestatud alusel ja korras, et tagada isiku varjumine või evakuatsioon ohustatud alalt ohutusse kohta;
- 2) peatada korrakaitse seaduses sätestatud alusel ja korras sõiduk, et tagada isiku varjumine või evakuatsioon ohustatud alalt ohutusse kohta;
- 3) tuvastada korrakaitse seaduses sätestatud alusel ja korras varjumiskohta või evakuatsioonikohta sisenemisel ja sealt väljumisel isiku isikusamasus;
- 4) kontrollida korrakaitse seaduses sätestatud alusel ja korras varjumiskohta või evakuatsioonikohta sisenemisel isikut ja tema riietust vaatlemise ja kompimise teel või tehnilise vahendi või väljaõppe saanud teenistukoera abil, et kindlaks teha, kas isiku valduses ei ole eset või ainet, millega ta võib varjumiskohas või evakuatsioonikohas ohustada ennast või teisi isikuid või mille omamine varjumiskohas või evakuatsioonikohas on keelatud;
- 5) kontrollida korrakaitse seaduses sätestatud alusel ja korras varjumiskohta või evakuatsioonikohta sisenemisel isikuga kaasas olevat asja vaatlemise või tehnilise vahendi või väljaõppe saanud teenistukoera abil, et kindlaks teha, kas isiku valduses ei ole eset või ainet, millega ta võib varjumiskohas või evakuatsioonikohas ohustada ennast või teisi isikuid või mille omamine on keelatud;
- 6) pidada korrakaitse seaduses sätestatud alusel ja korras kinni isik vahetult eesmise kuriteo toimepanemise ärahoidmiseks või elu või kehalist puutumatust ähvardava vahetu ohu tõrjumiseks, kusjuures kinni peetud isik antakse viivitamata üle Politsei- ja Piirivalveametile.

(6) Vabatahtlikul päästjal on õigus võtta korrakaitse seaduses sätestatud alusel ja korras hoiule käesoleva paragrahvi lõike 5 punktides 4 ja 5 sätestatud kontrolli käigus leitud ese või aine, millega isik võib ohustada ennast või teisi isikuid või mille omamine varjumiskohas või evakuatsioonikohas on keelatud. Esemegi aine hoiule võtmine dokumenteeritakse ja ese või aine antakse viivitamata üle Politsei- ja Piirivalveametile.

(7) Vabatahtlikul päästjal on õigus käesoleva paragrahvi lõike 5 punktis 6 nimetatud asjaoludel isiku kinnipidamisel kasutada füüsilist jõudu korrakaitse seaduses sätestatud alusel ja korras,

kui isiku kinnipidamine ning isiku tegevuse tõkestamine vabatahtliku päästja suulise korraldusega ei ole võimalik või õigel ajal võimalik.

(8) Teise astme päästetöö õppe läbinud vabatahtlik päästja võib iseseisvalt päästeametniku korraldusel:

- 1) osaleda päästetööl;
- 2) siseneda päästetöökäesoleva valdusesse ja vaadata valdus läbi korrakaitse seaduses ettenähtud alusel ja korras, arvestades käesoleva seaduse §-des 13¹ ja 13² sätestatud erisusi;
- 3) kasutada päästesündmuse käigus füüsilist jõudu korrakaitse seaduses sätestatud alusel ja korras.

(9) Teise astme elanikkonnakaitse õppe läbinud vabatahtlik päästja võib iseseisvalt päästeametniku korraldusel osaleda elanikkonnakaitse kriisilukorras valmistumisel ja selle lahendamisel ning kasutada käesoleva paragrahvi lõike 5 punktides 1–6 sätestatud õiguseid.“;

10) paragrahvi 39 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „peavad“ tekstiosaga „elanikkonnakaitse“;

11) paragrahvi 42¹ lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kriisirolli määratakse abideminööri (edaspidi *kriisirolliga abideminööri*), kes annab nõusoleku abistada Päästeametit demineerimistööl enne kriisilukorda ja kriisilukorra ajal (edaspidi koos *kriisiajal*) ning kellel on ülesande täitmiseks vajalikud teadmised, oskused ja hoiakud.“;

12) paragrahvi 42³ lõike 1 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kui kriisirolliga abideminööri arvatakse Kaitseväe sõjaaja üksuse koosseisu või ta asub tööle püsiva kriisiülesandega ameti- või töökohale või tema ameti- või töökoht määratakse kriisiülesandega ameti- või töökohaks, peatatakse tema kriisirolliga abideminööri staatus.“;

13) paragrahvi 42³ lõike 3 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kriisirolliga abideminööri staatus jätkub, kui isik vabastatakse püsiva kriisiülesandega ameti- või töökohalt, tema ameti- või töökohta ei loeta enam püsiva kriisiülesandega ameti- või töökohaks või ta arvatakse välja Kaitseväe sõjaaja üksuse koosseisust. Staatuse jätkamiseks esitab isik Päästeametile avalduse.“;

14) paragrahvid 45 ja 46 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 45. Ulatusliku või pikaajalise päästetöö ja demineerimistööga ning kriisilukorra ajal elanikkonnakaitsega seotud kulu hüvitamine

(1) Ulatuslikul või pikaajalisel päästetööl või demineerimistööl või kriisilukorra ajal elanikkonnakaitse osalevale juriidilisele isikule, vabatahtlikule päästjale, abidemineriale ja käesoleva seaduse § 19 alusel päästetööle rakendatud füüsilisele isikule tekitatud kulu, välja arvatud saamata jäänud tulu, hüvitatakse riigieelarve seaduse § 58 lõike 3 alusel kehtestatud korras.

(2) Ulatusliku või pikaajalise päästetöö või demineerimistööga või kriisilukorra ajal elanikkonnakaitsega seotud kulu juriidilisele isikule hüvitamise ning vabatahtlikule päästjale, abidemineriale ja päästetööle rakendatud füüsilisele isikule kulu hüvitamise ja tasu maksmise alused, tingimused ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

§ 46. Ulatuslikul või pikaajalisel päästetööl ja demineerimistööl ning kriisiolukorra ajal elanikkonnakaitses osalemise tasu maksmine

(1) Ulatuslikul või pikaajalisel päästetööl või demineerimistööl või kriisiolukorra ajal elanikkonnakaitses osalevale vabatahtlikule päästjale, abidemineerijale ja käesoleva seaduse § 19 alusel päästetööle rakendatud füüsilisele isikule makstakse päästetööl, demineerimistööl või elanikkonnakaitses osaletud aja eest tasu, milleks eraldatakse Päästeametile eelarvevahendid riigieelarve seaduse § 58 lõike 3 alusel kehtestatud korras.

(2) Vabatahtlikule päästjale, abidemineerijale ja päästetööle rakendatud füüsilisele isikule ulatuslikul või pikaajalisel päästetööl või demineerimistööl või kriisiolukorra ajal elanikkonnakaitses osaletud aja eest kulu hüvitamise ja tasu maksmise alused, tingimused ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.“;

15) paragrahv 49 tunnistatakse kehtetuks.

§ 235. Päästeteenistuse seaduse muutmine

Päästeteenistuse seaduses § 20² lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Päästeteenistuja puhkuse võib ilma tema nõusolekuta katkestada, kui ta kutsutakse teenistusse tagasi kriisiolukorra tõttu.“.

§ 236. Rahvastikuregistri seaduse muutmine

Rahvastikuregistri seaduse §-s 19 asendatakse tekstiosa „Hädaolukorra, eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra“ sõnaga „Kriisiolukorra“.

§ 237. Raudteeseaduse muutmine

Raudteeseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 6 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „korras“ sõnadega „ja alustel“;

2) paragrahvi 6 täiendatakse lõigetega 3 ja 4 järgmises sõnastuses:

„(3) Avalikku reisijatevedu teostava raudtee-ettevõtja püsiv kriisiülesanne on korraldada teenust vastavalt käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatule.“.

(4) Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega või liinivedu korraldav pädev asutus avaliku teenindamise lepinguga või haldusaktiga kehtestada käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud kriisiülesande täpsustused, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks.“;

3) seadust täiendatakse §-ga 6¹ järgmises sõnastuses:

„§ 6¹. Elutähtsa teenuse osutaja ja püsiv kriisiülesanne

(1) Raudteeinfrastruktuuriettevõtja, kes majandab avalikku raudteeinfrastruktuuri, on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 6 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete

kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 6 alusel.“;

4) seadust täiendatakse §-ga 81¹ järgmises sõnastuses:

„§ 81¹. Raudtee kasutamise piirangud

(1) Vabariigi Valitsus võib piirata avaliku raudtee kasutamist, kui seda on vaja põhiseaduslikku korda, riigi julgeolekut või inimeste elu ja tervist ähvardava suurenenud ohu ajal kriisiülesande täitmiseks või selleks valmistumiseks.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud juhul võib ajutiselt piirata raudteeveoettevõtjate juurdepääsu raudteeinfrastruktuurile, piirata oluliselt raudteeliiklust või selle ajutiselt sulgeda ja nõuda liiklusgraafiku muutmist ulatuses, mis on vajalik kriisiülesande täitmiseks või selleks valmistumiseks.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel kehtestatud piirangute tõttu tekkinud kahju ja saamata jäänud tulu hüvitab piirangu kehtestaja.

(4) Kui käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel kehtestatud piirangud võivad mõjutada piiriülest raudteeliiklust, teavitab raudteeinfrastruktuuriettevõtja teisi raudteeinfrastruktuuriettevõtjaid, kelle raudteevõrgustikku ja -liiklust see häire võib mõjutada, ning teisi asjassepuutuvate riikide läbilaskevõime jaotamise organeid.“;

5) paragrahvi 143 täiendatakse lõikega 10 järgmises sõnastuses:

„(10) Riiklikku järelevalvet käesoleva seaduse § 6 lõikes 3 ja § 6¹ lõikes 2 sätestatud püsiva kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 238. Ravikindlustuse seaduse muutmine

Ravikindlustuse seaduse 3. peatüki 5. jao 1. jaotist täiendatakse §-ga 62¹ järgmises sõnastuses:
„§ 62¹. Ajutise töövõimetuse hüvitise määramise ja maksmise erisused kriisiolukorra ajal

(1) Kui kriisiolukorra tõttu ei ole võimalik esitada töövõimetuslehte elektroonilisel kujul, esitatakse see paberil. Tööandja või füüsilisest isikust ettevõtja edastab töövõimetuslehe koos oma kannetega Tervisekassale 14 kalendripäeva jooksul selle saamise päevast arvates.

(2) Kriisiolukorraks käesoleva paragrahvi tähenduses on kriisiolukord tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse tähenduses.

(3) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal ei kohaldata käesoleva seaduse § 53 lõikes 5 nimetatud tähtaega.“.

§ 239. Ravimiseaduse muutmine

Ravimiseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 15 lõige 8 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(8) Kui see on vajalik paljude inimeste elu ja tervist vahetult ohustavas olukorras, sealhulgas loodusõnnetus, katastroof, nakkushaiguse epideemia, tervishoiu toimepidevust ohustav olukord

tervishoiuteenuste korraldamise seaduse tähenduses või kriisiolukord tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse tähenduses, ning kõigi kehtestatud nõuete täitmine ei võimaldaks tagada elanikkonna ja raviastutuste katkematu varustatust ravimitega, võib Ravimiamet ajutiselt piirata ravimite väljastamist ning lubada erandeid käesolevas seaduses ja selle alusel kehtestatud ravimite käitlemise nõuete, ravimi müügiloa nõuete, ravimite kliiniliste uuringute nõuete, ravimi väljakirjutamise nõuete, ravimi ohutusalase teabe esitamise nõuete ja teabe edastamise nõuete täitmisest. Samuti võib Ravimiamet sellises olukorras piirata ravimireklaami või lubada erandeid selle tegemiseks, kui see on vajalik paljude inimeste elu ja tervise kaitseks.“;

2) paragrahvi 21 lõike 8 punkt 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1) kriisiolukorra ajal tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel;“;

3) paragrahvi 26 lõige 1¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1¹) Ravimite hulгимүүги tegevusloa omaja, kelle kaudu tagatakse ravimite hulгимүүк ravimitega katkematu varustatuse tagamiseks ja tervishoiu toimepidevust ohustava olukorra, eriolukorra ja riigikaitse kriisiolukorra ajal ja kes vastab käesoleva paragrahvi lõikes 12 sätestatud ja lõike 13 alusel kehtestatud tingimustele ning kelle elutähtsa teenuse osutajaks määramise kohta on Ravimiamet teinud ettepaneku, on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 14 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja.“;

4) paragrahvi 26 täiendatakse lõikega 1⁵ järgmises sõnastuses:

„(1⁵) Käesoleva paragrahvi lõikes 1¹ nimetatud ravimite hulгимүүги tegevusloa omaja püsiv kriisiülesanne on osutada ravimitega varustamise elutähtsat teenust käesolevas seaduses, tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ning nende seaduste alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 6 alusel.“;

5) paragrahvi 29 lõikes 1¹ asendatakse tekstiosa „hädaolukorra seaduse § 36 lõike 2 punktis 2“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 14“;

6) paragrahvi 29 täiendatakse lõikega 1⁵ järgmises sõnastuses:

„(1⁵) Käesoleva paragrahvi lõikes 1¹ nimetatud üldapteegi püsiv kriisiülesanne on osutada ravimitega varustamise elutähtsat teenust käesolevas seaduses, tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja nende seaduste alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 6 alusel.“;

7) seadust täiendatakse §-ga 102¹ järgmises sõnastuses:

„§ 102¹. Riiklik järelevalve kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle

Riiklikku järelevalvet käesoleva seaduse § 26 lõikes 1⁵ ja § 29 lõikes 1⁵ sätestatud püsiva kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 240. Relvaseaduse muutmine

Relvaseaduses asendatakse läbivalt sõnad „riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister“ sõnadega „sõjalise riigikaitse korraldamise valdkonna eest vastutav minister“.

§ 241. Riigieelarve seaduse muutmine

Riigieelarve seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 20 täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses:

„(2¹) Salastatud teavet sisaldavat valdkonna arengukava ei esitata Riigikogule arutamiseks. Enne sellise arengukava või selle muutmise eelnõu esitamist Vabariigi Valitsusele esitatakse eelnõu arvamuse andmiseks Riigikogu vastavale komisjonile.“;

2) paragrahvi 45 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Pärast riigikaitse kriisilukorra otsust, sealhulgas selle lahendamiseks erakorralise või sõjaseisukorra või mobilisatsiooni väljakuulutamist, või kollektiivse enesekaitse lepinguga ette nähtud kohustuste täitmiseks võib Vabariigi Valitsus esitada Riigikogule riigieelarve muutmise seaduse või lisaeelarve eelnõu ning otsustada vajaduse korral selle rakendamise kuni Riigikogu poolt küsimuse otsustamiseni, kusjuures enne Riigikogu poolt küsimuse otsustamist tehtavate kulude kogumaht ei tohi ületada kümnet protsenti jooksva aasta riigieelarve kulu mahust. Kui riigieelarve muutmise seaduse või lisaeelarve eelnõuga nähakse ette seaduses sätestatud toetus- või tasumäärade muutmine, esitatakse riigieelarve muutmise seaduse või lisaeelarve eelnõuga samal ajal asjakohase seaduse muutmise eelnõu.“;

3) paragrahvi 45 lõike 2 punkt 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„3) kriisilukord või kollektiivse enesekaitse lepinguga ettenähtud kohustuste täitmine;“;

4) paragrahvi 45 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Riigikaitse kriisilukorra lahendamiseks, sealhulgas selle lahendamiseks välja kuulutatud erakorralise või sõjaseisukorra või mobilisatsiooni ajal sellega seonduvate ülesannete täitmiseks, või kollektiivse enesekaitse lepinguga ette nähtud kohustuste täitmiseks võib Vabariigi Valitsus esitada Riigikogule riigieelarve muutmise seaduse eelnõu ning otsustada vajaduse korral Riigikogule esitatud eelnõu rakendamise kuni Riigikogu poolt küsimuse otsustamiseni.“;

5) paragrahvi 64 lõike 6 punkt 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1) riigi toimimine tsiviilkriisi lahendamiseks;“;

6) paragrahvi 64 lõige 7 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(7) Kui riigikaitse kriisilukorra ajal on vaja kasutada täiendavaid riigi rahalisi vahendeid olukorra lahendamiseks, sealhulgas riigi eelarvelise jätkusuutlikkuse tagamiseks, võib Vabariigi Valitsus määrata riigieelarve ja käesoleva seaduse § 67 lõikes 1 nimetatud isikute väljamaksete tingimused.“;

7) paragrahvi 65 lõiget 3 täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses:

„Kriisilukorra ajal võib Rahandusministeerium kaasata Eesti Panga riigi rahavoo juhtimisse, sealhulgas käesoleva seaduse § 70 lõigetes 3 ja 4 nimetatud toimingutesse.“;

8) paragrahvi 66 lõiget 5, § 70 lõiget 5 ja § 72 lõiget 4 täiendatakse pärast sõna „Vabariigi Valitsus“ sõnadega „või tema volitatud minister“;

9) paragrahvi 72 lõiget 2 täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses:

„Kriisilukorra ajal võib Rahandusministeerium kaasata stabiliseerimisreservi haldamisse Eesti Panga.“.

§ 242. Riigihangete seaduse muutmine

Riigihangete seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 15 täiendatakse lõikega 10¹ järgmises sõnastuses:

„(10¹) Kriisiolukorra ajal on hankijal õigus kriisiolukorra lahendamiseks seotud hankelepingu sõlmimisel, mille eeldatav maksumus on vähemalt võrdne lihthanke piirmääraga, kuid on väiksem kui rahvusvaheline piirmäär, kohaldada käesoleva seaduse 3. peatüki 1. jaos sätestatud korda.“;

2) paragrahvi 134 punkt 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1) ühe või mitme Euroopa Liidu liikmesriigi ja ühe või mitme kolmanda riigi, mis ei ole Euroopa Liidu liikmesriik, vahel sõlmitud rahvusvahelisest kokkuleppest tuleneva erimenetluse alusel;“;

3) paragrahvi 170 lõike 1 punkt 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1) leping sõlmitakse ühe või mitme Euroopa Liidu liikmesriigi ja ühe või mitme riigi, mis ei ole Euroopa Liidu liikmesriik, vahel sõlmitud rahvusvahelisest kokkuleppest tuleneva erimenetluse alusel;“.

§ 243. Riigikaitseseaduse kehtetuks tunnistamine

Riigikaitseseadus tunnistatakse kehtetuks.

§ 244. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmine

Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 49 täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:

„(4) Riigikogu esimees kutsub täiendava istungi kokku viivitamata, kui Vabariigi Valitsus või Vabariigi President on esitanud Riigikogule ettepaneku kuulutada välja erakorraline seisukord või pikendada erakorralist seisukorda või kui Vabariigi President on esitanud Riigikogule ettepaneku kuulutada välja sõjaseisukord, mobilisatsioon või demobilisatsioon.“;

2) paragrahvi 56 lõike 1 punkti 5 täiendatakse pärast sõna „väljakuulutamine“ tekstiosaga „või selle pikendamine“;

3) paragrahvi 56 lõike 1 punktist 6 jäetakse välja tekstiosa „ja kaitsevalmiduse kõrgendamiseks seotud otsus“;

4) paragrahvi 56 lõiget 1 täiendatakse punktidega 6¹ ja 6² järgmises sõnastuses:

„6¹) otsuse eelnõu, mis on seotud Eesti Vabariigi või muu riigi territooriumil korraldataval rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalemiseks välisriigi relvajõududele ajutise riigis viibimise loa andmisega ning mis võetakse arutamisele esimesel võimalusel;

6²) tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 59 lõikes 2 nimetatud isiku põhiõiguste ja -vabaduste piiramise üldvõlitude alusel otsustatud piirava meetme kehtetuks tunnistamise või muutmise otsuse eelnõu, mis võetakse arutamisele esimesel võimalusel;“;

5) seadust täiendatakse §-ga 117¹ järgmises sõnastuses:

„§ 117¹. Sõjaseisukorra ajal põhiõiguste ja -vabaduste piiramisega seotud Riigikogu otsuse eelnõu menetlemise erisused

(1) Tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 59 lõikes 2 nimetatud põhiõiguste ja -vabaduste üldvolituse alusel otsustatud piirava meetme kehtetuks tunnistamise Riigikogu otsuse eelnõu võib esitada komisjon.

(2) Otsuse-eelnõu arutatakse ühel lugemisel.

(3) Otsuse-eelnõule juhtivkomisjoni ei määrata. Eelnõu võetakse päevakorda Riigikogu juhatusel algatusel või Riigikogu esimehe ettepanekul esimesel võimalusel.

(4) Otsuse-eelnõu lugemise käigus esinevad ettekandega eelnõu esitaja esindaja ja peaminister või tema volitusel mõni teine valitsusliige. Riigikogu liige võib esitada kummalegi ettekandjale ühe suulise küsimuse.

(5) Eelnõu lugemisel avatakse läbirääkimised, mille käigus esinevad sõnavõttudega fraktsioonide esindajad. Muudatusettepanekuid eelnõule ei esitata. Pärast läbirääkimiste lõpetamist pannakse eelnõu lõpphääletusele.“;

6) paragrahvi 118 pealkiri ja lõige 1 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„§ 118. Erakorralise ja sõjaseisukorra, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni väljakuulutamist ja pikendamist käsitleva ja Eesti Vabariigi territooriumil korraldataval sõjalisel operatsioonil osalemiseks välisriigi relvajõududele riigis viibimise loa andmisega seotud Riigikogu otsuse eelnõu menetlemise erisused

(1) Erakorralise ja sõjaseisukorra, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni väljakuulutamist ja pikendamist käsitleva ja Eesti Vabariigi territooriumil korraldataval sõjalisel operatsioonil osalemiseks välisriigi relvajõududele riigis viibimise loa andmisega seotud otsuse eelnõu arutatakse ühel lugemisel.“.

§ 245. Riigikontrolli seaduse muutmine

Riigikontrolli seaduse § 18 lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6) Kui riigikontrolöri volitused on lõppenud ennetähtaegselt, tuleb julgeolekukontroll riigikontrolöri kandidaadi suhtes teostada kolme kuu jooksul arvates käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud dokumentide saamisest. Julgeolekukontrolli teostava asutuse juhi loal võib julgeolekukontrolli teostamise tähtaega pikendada ühe kuu võrra, kui esineb riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse § 33 lõike 4 punktis 1 või 2 nimetatud asjaolu või kui ühe kuu jooksul on võimalik sama lõike punktis 3 või 4 nimetatud asjaolu ilmnemine. Julgeolekukontrolli teostamise tähtaja pikendamisest teavitatakse Vabariigi Presidenti, asjaomaseid valitsuskomisjone ning Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni.“.

§ 246. Riigipiiri seaduse muutmine

Riigipiiri seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 9⁶ lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Politsei- ja Piirivalveamet võib ajutiselt keelata isiku viibimise piiriveekogul, sisemerel või selle jääl isiku elu või tervist ähvardava ohu väljaselgitamiseks, ennetamiseks või tõrjumiseks või piirirežiimi rikkumise ennetamiseks.“;

2) paragrahvi 9⁶ lõikest 7 jäetakse välja tekstiosa „riigikaitseseaduse tähenduses“;

3) paragrahvi 9¹⁰ lõiget 1 täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses:

„Massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorda käsitatakse käesolevas seaduses väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse tähenduses.“;

4) paragrahvi 9¹⁰ täiendatakse lõikega 7 järgmises sõnastuses:

„(7) Käesolevas seaduses sätestatud massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorra kohta sätestatud võib kohaldada ka massilisest sisserändest põhjustatud kriisiolukorra ajal.“;

5) paragrahvi 11 lõige 8 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(8) Politsei- ja Piirivalveametil on kriisiolukorra ajal õigus kontrollida ning keelata Eesti kodaniku lahkumist Eestist, kui tema suhtes kehtib tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel kehtestatud Eestist lahkumise keeld või piirang.“;

6) paragrahvi 14¹ lõikes 5 asendatakse sõna „riigikaitseadust“ sõnadega „tsiviilkriisi ja riigikaitse seadust“.

§ 247. Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse muutmine

Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 7 pealkiri, sissejuhatav lauseosa ja punkt 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„§ 7. Tsiviilkriisi ja riigikaitse riigisaladus

Tsiviilkriisi ja riigikaitse riigisaladus on:

1) tsiviilkriisiks ja riigikaitseks valmistumist, selle juhtimist ja tegevust käsitlev teave, välja arvatud teave, mille avalikuks tulek ei kahjusta Eesti Vabariigi julgeolekut. See teave salastatakse salajasel või madalamal tasemel kuni 50 aastaks;“;

2) paragrahvi 8 punkt 8 tunnistatakse kehtetuks;

3) paragrahvi 9 punktis 3 asendatakse sõna „hädaolukord“ sõnaga „kriisiolukord“ vastavas käändes;

4) paragrahvi 10 punkt 1¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1¹) tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel määratud alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti, välja arvatud käesoleva paragrahvi punktis 1 nimetatud objektide, ja avaliku korra tagamiseks alaliselt või ajutiselt kaitstava olulise tähtsusega objekti valve- ja häiresüsteeme ning kaitsemeetmeid käsitlev teave, välja arvatud teave, mille avalikuks tulek ei kahjusta Eesti Vabariigi julgeolekut. See teave salastatakse piiratud tasemel kuni 20 aastaks;“;

5) paragrahvi 22 lõike 2 punktis 4, § 23 lõike 3 punktis 4 ja § 52 lõike 1 punktis 7 asendatakse sõnad „Vabariigi Valitsuse julgeolekukomisjonile“ sõnadega „asjaomasele ministeeriumile ja Riigikantseleile“;

6) paragrahv 24 tunnistatakse kehtetuks;

7) paragrahvi 30¹ lõige 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(5) Riigikaitse kriisilukorra ajal ning lisaõppekogunemisele kutsumise korral võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud isiku suhtes teostada julgeolekukontrolli tema nõusolekuta.“;

8) paragrahvi 33 lõike 4 punkt 1¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1¹) julgeolekukontrolli teostamiseks ei ole kolme kuu jooksul arvates dokumentide nõuetekohasest esitamisest olnud võimalik juurdepääsuloa taotlejaga vestlust läbi viia eriolukorrast või riigikaitse kriisilukorrast tulenevatel põhjustel;“;

9) paragrahvi 38 lõike 3 punktis 2 asendatakse sõnad „töötlevat üksust, Kaitsepolitsei ametit ja Vabariigi Valitsuse julgeolekukomisjoni“ sõnadega „töötlevat üksust ja Kaitsepolitsei ametit“;

10) seadust täiendatakse §-ga 58¹ järgmises sõnastuses:

„§ 58¹. Üleminekusäte tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse rakendamisel

Enne 2026. aasta 1. jaanuari käesoleva seaduse § 8 punkti 8 ja § 9 punkti 3 alusel salastatud teave jääb riigisaladuseks vastavalt salastamise ajal kehtinud nõuetele.“.

§ 248. Riigi Teataja seaduse muutmine

Riigi Teataja seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 9 lõige 2¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2¹) Vabariigi Valitsuse kriisilukorra ja eriolukorra väljakuulutamise ja lõpetamise otsus, Riigikogu erakorralise ja sõjaseisukorra, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni väljakuulutamise ja lõpetamise otsus, Vabariigi Presidendi sõjaseisukorra ning mobilisatsiooni väljakuulutamise otsus, samuti kriisilukorra lahendamiseks, sealhulgas mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni korraldamiseks antud haldusakt esitatakse avaldamiseks viivitamata.“;

2) paragrahvi 9 lõiked 2² ja 6² tunnistatakse kehtetuks.

§ 249. Riigivaraseaduse muutmine

Riigivaraseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 11 lõiked 3 ja 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Vallasasja, välja arvatud väärtpaberi valitsemise võib üle anda ajutiselt või alaliselt ühelt riigivara valitsejalt teisele täidesaatva riigivõimu asutusele, kui vallasasi on vajalik kriisilukorra lahendamiseks.

(4) Kinnisasjade ja piiratud asjaõiguste valitsemist kriisilukorra ajal ühelt riigivara valitsejalt teisele üle ei anta. Kui kriisilukorra lahendamiseks on vaja kinnisasja või selle osa kasutada teisel täidesaatva riigivõimu asutusel, võib kinnisasja kasutuse ajutiselt üle võtta.“;

2) paragrahvi 12 lõiked 7–8 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(7) Käesoleva seaduse § 11 lõigetes 3 ja 4 nimetatud riigivara valitsemise üleandmine ja ajutisse kasutusse võtmine otsustatakse kriisilukorra ajal riigivara valitseja või volitatud asutuse ja riigivara üleandmist või ajutist kasutust taotleva täidesaatva riigivõimu asutuse omavahelisel kokkuleppel.

(7¹) Käesoleva seaduse § 11 lõigetes 3 ja 4 nimetatud vara valdajal on õigus keelduda vara üleandmisest või ajutisse kasutusse andmisest, kui taotletav vara on vajalik tema ülesannete täitmiseks ja vara kasutusele puudub alternatiiv või vara on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks või mobilisatsiooni või demobilisatsiooni toetamiseks või korraldamiseks.

(7²) Vabariigi Valitsus võib ette näha riigivara valitsemise üleandmisele, ajutisse kasutusse võtmisele, tagastamisele või kulu hüvitamisele käesolevas seaduses sätestatust erinevad tingimused ja korra, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks või mobilisatsiooni või demobilisatsiooni toetamiseks või korraldamiseks.

(8) Käesoleva seaduse § 11 lõigetes 3 ja 4 nimetatud riigivara valitsemise üleandmise ning ajutisse kasutusse võtmise, tagastamise ja kulu hüvitamise tingimused ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.“;

3) paragrahvi 33 lõike 1 punkt 3¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„3¹) vara on vajalik kohaliku omavalitsuse üksusele, avalik-õiguslikule juriidilisele isikule või eraõiguslikule juriidilisele isikule kriisiolukorra ajal tema ülesannete täitmiseks või paljude inimeste elu või tervist vahetult ohustava sündmuse lahendamiseks või muul avalikul eesmärgil;“.

§ 250. Riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmine

Riikliku pensionikindlustuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) seaduse 10. peatükki täiendatakse §-ga 48¹ järgmises sõnastuses:

„§ 48¹. Pensioni maksmise erisused erakorralise ja sõjaseisukorra ajal

Kui erakorralise või sõjaseisukorra ajal ei ole võimalik käesoleva seaduse § 24 lõikes 7 ja § 28 lõikes 2¹ sätestatud kirjalikku nõusolekut esitada, tuleb see esitada kuue kuu jooksul pärast erakorralise või sõjaseisukorra lõppemist. Sotsiaalkindlustusamet arvestab õigustatud isiku pensioni suuruse ümber ja maksab saamata jäänud pensionisumma välja tagasiulatuvalt õigustatud isiku pensionilisale või täiendavale pensioniõiguslikule staažile õiguse tekkimise ajast arvates.“;

2) paragrahvi 60¹ tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kriisiolukorra ajal võib Sotsiaalkindlustusamet valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul pikendada püsiva töövõimetuse ekspertiisi otsuse lõpptähtaega, kui uus hindamine on kriisiolukorra tõttu objektiivsetel põhjustel oluliselt takistatud ja pikendamine on vajalik püsivalt töövõimetule inimesele tema sotsiaalsete tagatiste säilimiseks, kuni kriisiolukorrast tingitud ümberkorralduse vajadus on ära langenud.“.

§ 251. Sadamaseaduse muutmine

Sadamaseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 1 lõike 2 punkt 5 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„5) alaliselt või ajutiselt kaitstavaks olulise tähtsusega objektiks määratud sadamale kohaldatakse käesolevat seadust tsiviilkriisi ja riigikaitse seadusest tulenevate erisustega.“;

2) paragrahvi 3¹ pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 3¹. Elutähtsa teenuse osutaja ja püsiv kriisiülesanne“;

3) paragrahvi 3¹ lõike 1 sissejuhatavas lauseosas asendatakse tekstiosa „hädaolukorra seaduse § 36 lõike 1¹ punktis 8“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 16“;

4) paragrahvi 3¹ täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 6 alusel.“;

5) seaduse 1. peatükki täiendatakse §-ga 3² järgmises sõnastuses:

„§ 3². Sadamaoperaatori püsiv kriisiülesanne

(1) Käesoleva seaduse § 3¹ lõike 2 alusel kinnitatud elutähtsa teenuse osutamiseks kasutatavas sadamas konteiner- ja veeremkaupu lastiva ja lossiva sadamaoperaatori püsiv kriisiülesanne on tagada teenuse osutamine vastavalt käesolevas seaduses sätestatule ja elutähtsat teenust osutava sadama pidajaga sõlmitud lepingule.

(2) Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kriisiülesande täpsustused, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks.“;

6) paragrahvi 33 lõige 4 tunnistatakse kehtetuks;

7) seadust täiendatakse §-ga 36¹ järgmises sõnastuses:

„36¹. Sadama kasutamise piirangud

(1) Vabariigi Valitsus võib piirata sadamas sadamateenuste osutamist, kui seda on vaja põhiseaduslikku korda, riigi julgeolekut või inimeste elu ja tervist ähvardava suurenenud ohu ajal kriisiülesande täitmiseks või selleks valmistumiseks.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel kehtestatud piirangute tõttu tekkinud kahju ja saamata jäänud tulu hüvitab piirangu kehtestaja.“;

8) paragrahvi 42 täiendatakse lõikega 6 järgmises sõnastuses:

„(6) Riiklikku järelevalvet käesoleva seaduse § 3¹ lõikes 3 ja § 3² lõikes 1 sätestatud kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 252. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmine

Sotsiaalhoolekande seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahv 13¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 13¹. Sotsiaalteenuste osutamise erandid eriolukorra, erakorralise ja sõjaseisukorra ajal

(1) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal ja kaks aastat pärast sõjaseisukorra lõppemist võib kohaliku omavalitsuse üksuses olla sotsiaaltöötajana ametis isik, kelle ettevalmistus ei vasta

käesoleva seaduse §-s 16¹ sätestatud nõudele, kuid kes vastab avaliku teenistuse seaduse § 14 lõikes 1 sätestatud nõuetele.

(2) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal ja kaks aastat pärast sõjaseisukorra lõppemist võib väljaspool kodu osutatavat üldhooldusteenust osutada hooldustöötajana isik, kelle ettevalmistus ei vasta käesoleva seaduse § 22 lõikes 4 sätestatud nõudele, kuid kes on täisealine ja teovõimeline ning kui on tagatud, et teda juhendab § 22 lõikes 4 sätestatud nõudele vastav hooldustöötaja.

(3) Eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra ajal peatub käesoleva seaduse § 64 lõikes 5 sätestatud tähtaja kulgemine.

(4) Eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib Sotsiaalkindlustusamet valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul pikendada sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse eest tasu maksmise kohustuse ülevõtmise tähtaega kuni eriolukorrast, erakorralisest või sõjaseisukorrast tingitud ümberkorralduse vajaduse äralangemiseni.“;

2) seaduse 1. peatükki täiendatakse §-dega 13²–13⁴ järgmises sõnastuses:

„§ 13². Erihoolekandeteenuste osutamise erandid eriolukorra, erakorralise ja sõjaseisukorra ajal

(1) Eriolukorra ajal, kui see on vajalik erihoolekandeteenuse osutamise jätkamiseks, võib lisaks käesoleva seaduse § 86 lõikes 1 nimetatud isikutele erihoolekandeteenust vahetult osutada ka füüsiline isik, kes on täisealine ja teovõimeline, kellel on vähemalt põhiharidus ja kui on tagatud, et teda juhendab § 86 lõikes 1 sätestatud nõuetele vastav isik.

(2) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal ja kaks aastat pärast sõjaseisukorra lõppemist, kui see on vajalik erihoolekandeteenuse osutamise jätkamiseks, võib lisaks käesoleva seaduse § 86 lõikes 1 nimetatud isikutele erihoolekandeteenust vahetult osutada ka füüsiline isik, kes on täisealine ja teovõimeline ning kui on tagatud, et teda juhendab § 86 lõikes 1 sätestatud nõuetele vastav isik.

(3) Sõjaseisukorra ajal lõpetab teenuseosutaja käesoleva seaduse § 80 lõike 1 punktis 1 sätestatud juhul majutamisega erihoolekandeteenuse osutamise suunamisotsuse alusel, kui isik ei kasuta teenust kauem kui 14 päeva, välja arvatud statsionaarse tervishoiuteenuse osutamise korral.

(4) Eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra ajal pikenevad käesoleva seaduse § 71 lõigetes 6 ja 7 sätestatud tähtajad 14 päevani.

(5) Eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib Sotsiaalkindlustusamet valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul pikendada erihoolekandeteenuse osutamise suunamisotsuse tähtaega kuni eriolukorrast, erakorralisest või sõjaseisukorrast tingitud ümberkorralduse vajaduse äralangemiseni.

(6) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal teeb erihoolekandeteenuse osutaja kõik endast oleneva, et tagada teenuse toimimine. Erihoolekandeteenuse toimimise tagamiseks peab ööpäevaringse erihooldusteenuse osutaja lähtuvalt täisealise isiku vajadustest ja teenuseosutaja võimalustest tagama isiku turvalisuse ning abistama isikut enese eest hoolitsemisel.

(7) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal peab kogukonnas elamise teenuse ja ööpäevaringse erihooldusteenuse osutaja lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 6 sätestatule ja lähtudes oma võimalustest tagama isikule majutamise ja toitlustamise.

(8) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal peab ööpäevaringse erihooldusteenuse osutaja lisaks käesoleva paragrahvi lõigetes 6 ja 7 sätestatule järgima raviskeemi, mille tervishoiuteenuse osutaja on täisealisele isikule määranud, ja tal peab olema ülevaade ööpäevaringset erihooldusteenust saava täisealise isiku viibimiskohast.

(9) Eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra ajal ei kohaldata käesoleva seaduse § 99 lõikes 3 ja § 102 lõike 1 punktis 4 sätestatud, kui see on vajalik.

(10) Eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra ajal ei kehti käesoleva seaduse § 102 lõikes 3 nimetatud seaduslikult esindajalt nõusoleku saamise kohustus, kuid ööpäevaringse erihooldusteenuse osutaja peab teavitama seaduslikku esindajat esimesel võimalusel ööpäevaringset erihooldusteenust saava täisealise isiku viimisest väljapoole tegevusloal märgitud kohta.

§ 13³. Lapsele turvakoduteenuse, suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiu teenuse ja asendushooldusteenuse osutamise erandid kriisiolukorra ajal

(1) Kriisiolukorra ajal, mis mõjutab oluliselt turvakoduteenuse osutamist, ja kaks aastat pärast sõjaseisukorra lõppemist võib turvakodus viibivale lapsele teenust vahetult osutada isik, kes vastab vähemalt käesoleva seaduse § 36 lõikes 1 sätestatud nõuetele.

(2) Kriisiolukorraks käesoleva seaduse tähenduses on kriisiolukord tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse tähenduses.

(3) Eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra ajal, kui see on suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiu teenuse (edaspidi *hoiuteenus*) osutamiseks vajalik, võib lapsehoiuteenust saada rohkem lapsi, kui on sätestatud käesoleva seaduse § 45³ lõikes 2.

(4) Kriisiolukorra ajal, mis mõjutab oluliselt hoiuteenuse osutamist, ja kaks aastat pärast sõjaseisukorra lõppemist võib lapsehoidjaks olla isik, kes vastab vähemalt käesoleva seaduse § 45⁴ lõike 1 punktis 2 sätestatud nõudele ja kellel on tööks sobivad isikuomadused.

(5) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib asendushooldusteenust osutada pikemalt kui käesoleva seaduse § 45⁵ lõike 3 punktis 2 sätestatud tähtaja jooksul, kui see on kriisiolukorrast tulenevatel asjaoludel põhjendatud ja teenust vajava lapse huvides.

(6) Eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra ajal ja kaks aastat pärast vastava olukorra lõppemist võib asendushooldusteenuse osutamisel perekodus, asenduskodus ja hooldusperes teha laste arvu suhtes ajutisi erandeid käesoleva seaduse § 45⁶ lõikes 2, § 45⁷ lõikes 1 ja § 45⁸ lõikes 1 sätestatud, kui see on kriisiolukorra ajal teenuse osutamiseks vajalik. Laste arvu suurendamise korral ei kohaldata § 45⁶ lõikes 3, § 45⁷ lõikes 1¹ ja § 45⁸ lõikes 1¹ sätestatud.

(7) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal ei kohaldata käesoleva seaduse § 45⁵ lõigetes 4 ja 5 sätestatud.

(8) Kriisiolukorra ajal, mis mõjutab oluliselt asendushooldusteenuse osutamist, ja kaks aastat pärast sõjaseisukorra lõppemist võib asendushooldusteenuse osutamisel last vahetult kasvatada isik, kes on vähemalt täisealine ning vastab käesoleva seaduse § 45¹³ lõike 1 punktides 1, 3–7 ja 11 sätestatud nõuetele.

(9) Kui kriisiolukorra ajal osutatakse asendushooldusteenust last vahetult kasvatava isiku eluruumides, ei kohaldata käesoleva seaduse § 45¹³ lõikes 2 sätestatud nakkushaiguste suhtes tervisekontrolli läbimise kohta tervisetõendi esitamise nõuet.

(10) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal, kui see on asendushooldusteenuse osutamise jätkamiseks vajalik, võib jätta kohaldamata käesoleva seaduse § 45¹⁴ lõikes 1 ning lõike 3 punktides 2 ja 3 sätestatud perevanema minimaalse ja maksimaalse tööaja ja teenuse osutamise aja nõuded.

§ 13⁴. Toimetulekutoetuse määramise ja maksmise erandid kriisiolukorra ajal

(1) Kohaliku omavalitsuse üksuse haldusterritooriumil toimuva ulatusliku evakuatsiooni korral võetakse toimetulekutoetuse määramisel evakuatsioonikohas viibivate isikute eluasemekulusid arvesse selle eluaseme puhul, kus toimetulekutoetuse taotleja alaliselt elab ja mis võib asuda ka teise kohaliku omavalitsuse üksuse haldusterritooriumil.

(2) Kui erakorralise või sõjaseisukorra ajal ei ole võimalik toimetulekutoetust toetuse taotlejale maksta sotsiaalseadustiku üldosa seaduse § 28 lõikes 3 nimetatud arvelduskontole, võib kohaliku omavalitsuse üksus toimetulekutoetuse sularahas maksmise korral määrata toetuse nulli või viiega lõppeva summana, ümardades toetuse suuruse inimese kasuks. Toetuse võib sularahas välja maksta mõistliku aja jooksul.“;

3) seaduse 6. peatükki täiendatakse §-ga 155¹ järgmises sõnastuses:

„§ 155¹. Tegevusloa andmise erandid ja teavitamiskohustus kriisiolukorra ajal

(1) Kriisiolukorra ajal, mis mõjutab oluliselt sotsiaalteenuse osutamist, võib Sotsiaalkindlustusamet lisada tegevusloale kõrvaltingimusena tegevusloa tähtaja. Tähtajalise tegevusloa võib anda kuni kolmeks aastaks.

(2) Kui massilisest sisserändest tingitud hädaolukorras või kriisiolukorra ajal on sotsiaalteenuse osutajal vaja jätkata sotsiaalteenuse osutamist kehtival tegevusloal märgitud tegevuskohast erinevas tegevuskohas või suuremale arvule isikutele, on ta kohustatud sellest Sotsiaalkindlustusametit teavitama.

(3) Sotsiaalteenuse osutamise tegevusloa taotlemisel kriisiolukorra ajal ja 90 kalendripäeva pärast kriisiolukorra lõppemist ei kohaldata käesoleva seaduse § 152 lõikes 4, lõike 5 punktis 2 ja lõikes 7 sätestatud.

(4) Erakorralise ja sõjaseisukorra ajal ja 90 päeva pärast vastava olukorra lõppemist ei kohaldata käesoleva seaduse §-s 151 sätestatud tegevusloa nõuet ning sotsiaalteenuse osutajal tuleb enne §-s 151 nimetatud teenuste osutamise alustamist esitada Sotsiaalkindlustusametile teade teenuse osutamise alustamise kohta.“.

§ 253. Sotsiaalseadustiku üldosa seaduse muutmine

Sotsiaalseadustiku üldosa seaduse 3. peatüki 1. jagu täiendatakse §-ga 30¹ järgmises sõnastuses:
„§ 30¹. Hüvitise andmine kriisiolukorra ajal

(1) Kriisiolukorra ajal on hüvitise andjal õigus laiendada nende isikute ringi, kellele võimaldatakse seaduses sätestatud rahalise hüvitise riigi kulul kojukannet, kui see on kriisiolukorra tõttu vajalik.

(2) Kriisiolukorra tõttu Eestist ajutiselt eemal viibiv isik loetakse Eestis elavaks isikuks käesoleva seaduse § 3 lõike 1 tähenduses.

(3) Kriisiolukorraks käesoleva paragrahvi tähenduses on kriisiolukord tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse tähenduses.

(4) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib hüvitise andja anda sama hüvitise puhul hüvitise andmise või hüvitise andmisest keeldumise haldusakti korraga mitmele hüvitise saamise õigust omavale isikule.“.

§ 254. Tervisekassa seaduse muutmine

Tervisekassa seaduse § 2 täiendatakse lõigetega 5 ja 6 järgmises sõnastuses:

„(5) Tervisekassa püsiv kriisiülesanne tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse tähenduses on tagada käesolevas seaduses sätestatud ülesannete täitmine.

(6) Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud kriisiülesande täpsustused, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks.“.

§ 255. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmine

Tervishoiuteenuste korraldamise seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 1 lõige 2⁴ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2⁴) Kriisiolukorraks valmistumisel ja selle lahendamisel kohaldatakse tervishoiukorraldusele tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse sätteid, arvestades käesoleva seaduse erisusi.“;

2) paragrahvi 4 senine tekst loetakse lõikeks 1 ning paragrahvi täiendatakse lõigetega 2 ja 3 järgmises sõnastuses:

„(2) Valdkonna eest vastutav minister võib kehtestada määrusega:

1) loetelu tervishoiuteenuse osutajatest, kes ei kuulu elutähtsa teenuse osutajate hulka, kuid täidavad püsivaid kriisiülesandeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 10 lõike 2 tähenduses;

2) tervishoiuteenuse osutaja püsiva kriisiülesande täpsema sisu, selle täitmise mahu, püsiva kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise nõuded, arvestades käesoleva seaduse §-des 58¹–58³ sätestatud.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punkti 1 alusel kehtestatud loetelus nimetatud juriidilise isiku või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutseva tervishoiuteenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada tervishoiuteenust käesolevas seaduses, tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ning nende seaduste alusel kehtestatud nõuete kohaselt.“;

3) seaduse 1. peatükki täiendatakse §-ga 4⁵ järgmises sõnastuses:

„§ 4⁵. Tervishoiu toimepidevust ohustav olukord

(1) Tervishoiu toimepidevust ohustav olukord käesoleva seaduse tähenduses on olukord või oht olukorra tekkeks:

1) mis põhjustab tõsiseid häireid käesoleva seaduse § 7 lõikes 5, § 17 lõikes 1¹ ja § 22 lõikes 4¹ nimetatud elutähtsa teenuse toimepidevuses või ohustab vahetult paljude inimeste elu ja tervist ning

2) mille lahendamiseks on vajalik mitme asutuse või isiku tegevuse ühtsus ning koordineeritus ja mille lahendamine ei ole võimalik tavapärasest erinevat juhtimiskorraldust rakendamata või tavapärasest oluliselt rohkem võimeid, isikuid ja vahendeid kasutamata ning

3) mille lahendamiseks ei ole vaja rakendada tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud juhtimiskorraldust ega kriisiolukorra meetmeid, piiranguid ega nõudeid.

(2) Tervishoiu toimepidevust ohustava olukorra üle otsustab Terviseamet, lähtudes ohuhinnangust ja muust asjassepuutuvast teabest.

(3) Terviseamet teavitab tervishoiu toimepidevust ohustavast olukorrast ja selle lõpetamisest valdkonna eest vastutavat ministrit ja teisi asjassepuutuvaid asutusi ja isikuid.

(4) Terviseamet hindab tervishoiu toimepidevust ohustava olukorra põhjustanud asjaolusid järjepidevalt ning otsustab nende äralangemisel selle lõppemise üle.“;

4) paragrahvi 7 lõikes 5 asendatakse tekstiosa „hädaolukorra seaduse § 36 lõike 2 punktis 1“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 19“;

5) paragrahvi 7 täiendatakse lõikega 10 järgmises sõnastuses:

„(10) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud perearstiabi osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust käesolevas seaduses, tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ning nende seaduste alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 6 alusel.“;

6) paragrahvi 17 lõige 1¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1¹) Kiirabibrigaadi pidaja, kellega on sõlmitud käesoleva seaduse §-s 17² sätestatud kiirabi rahastamise leping, on tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 19 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja.“;

7) paragrahvi 17 täiendatakse lõikega 1³ järgmises sõnastuses:

„(1³) Käesoleva paragrahvi lõikes 1¹ nimetatud kiirabibrigaadi pidaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust käesolevas seaduses, tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ning nende seaduste alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 6 alusel.“;

8) paragrahvi 22 lõikes 4¹ asendatakse tekstiosa „hädaolukorra seaduse § 36 lõike 2 punktis 1“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 19“;

9) paragrahvi 22 täiendatakse lõikega 4³ järgmises sõnastuses:

„(4³) Käesoleva paragrahvi lõikes 4¹ nimetatud haiglavõrgu haigla püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust käesolevas seaduses, tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ning nende seaduste alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 6 alusel.“;

10) seadust täiendatakse §-ga 42² järgmises sõnastuses:

„§ 42². Tegevusloa taotlemise ja andmise erisused

(1) Tegevusloale võib lisada kõrvaltingimusena tegevusloa tähtajalisuse kriisiolukorra ajaks (edaspidi *tähtajaline tegevusluba*). Tähtajaline tegevusluba väljastatakse kuni üheks aastaks. Kriisiolukorra ajaks antud tähtajalise tegevusloa puhul ei kehti kindlustuskohustuse nõue tervishoiuteenuse osutaja kohustusliku vastutuskindlustuse seaduse tähenduses.

(2) Erakorralise ja sõjaseisukorra ajal, kui tervishoiuteenust ei ole võimalik kehtivas tegevusloas märgitud tegevuskohas jätkata ning Terviseametil ei ole võimalik anda tähtajalist tegevusluba, ei ole tervishoiuteenuse osutamise jätkamiseks tegevusluba nõutav.

(3) Kui tervishoiuteenuse osutajal on vaja käesoleva paragrahvi lõike 2 tähenduses jätkata tervishoiuteenuse osutamist kehtivas tegevusloas märgitud tegevuskohast erinevas tegevuskohas, on ta sellest kohustatud teavitama Terviseametit ja tegevust võib jätkata Terviseameti nõusolekul.“;

11) paragrahvi 52 lõike 1 punktid 2¹ ja 2² muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2¹) tervishoiu toimepidevust ohustavas olukorras või kriisiolukorra ajal käesoleva paragrahvi lõike 1³ alusel kehtestatud tingimuste ja korra kohaselt Tervisekassa kaudu isikutele ravikindlustuse seaduses sätestatud soodsamatel tingimustel hüvitiste maksmist tervishoiu toimepidevust ohustavast olukorrast või kriisiolukorrast tulenevate toimetulekuraskuste ennetamiseks ja leevendamiseks riigieelarvega ettenähtud summa piires;

2²) tervishoiu toimepidevust ohustavast olukorrast või kriisiolukorrast tulenevalt käesoleva paragrahvi lõike 1³ alusel kehtestatud tingimuste ja korra kohaselt Tervisekassa kaudu tervishoiuteenuse osutajale või kiirabibrigaadi pidajale eritingimustel teenuste eest tasumist tervishoiuteenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse tagamiseks riigieelarvega ettenähtud summa piires;“;

12) paragrahvi 52 lõike 1 punkt 2³ tunnistatakse kehtetuks;

13) paragrahvi 52 lõike 1 punkt 2⁴ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„2⁴) sõjas haavata saanud isikute raviks käesoleva paragrahvi lõike 1³ alusel kehtestatud tingimuste ja korra kohaselt Tervisekassa kaudu tervishoiuteenuse osutajale või kiirabibrigaadi pidajale teenuste eest tasumist riigieelarvega ettenähtud summa piires;“;

14) paragrahvi 52 lõike 1 punkt 7 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„7) valmisoleku tagamist tervishoiuteenuste osutamiseks tervishoiu toimepidevust ohustavas olukorras või kriisiolukorra ajal, tervishoiuteenuse osutaja tegevusvaru moodustamist ja uuendamist, tervishoiuteenuste osutamise korralduse ümberkorraldamise planeerimist ja ümberkorraldamist ning tervishoiuteenuse osutajate kriisialast väljaõpet;“;

15) paragrahvi 52 lõige 1² muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1²) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 2¹ ja 2² sätestatud tervishoiu toimepidevust ohustava olukorraga või kriisiolukorraga seotud hüvitisi ja teenuste eest tasumist võib rakendada kuni vajaduse äralangemiseni, kuid mitte kauem kui 90 kalendripäeva pärast nimetatud olukorra lõppemist.“;

16) paragrahvi 52 täiendatakse lõikega 3⁴ järgmises sõnastuses:

„(3⁴) Tervisekassa püsiva kriisiülesande täitmine tagatakse riigieelarves ravikindlustuseks ja Tervisekassa eelarves ettenähtud vahenditest.“;

17) paragrahv 57⁴ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 57⁴. Tervishoiuteenuse osutaja tegevusvaru

Käesolevas seaduses sätestatud elutähtsa teenuse osutaja on kohustatud tagama enda teenuse toimepidevuse tagamiseks tervishoiuteenuse osutaja tegevusvaru, lähtudes tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 6 alusel kehtestatud elutähtsa teenuse kirjeldusest ja toimepidevuse nõuetest.“;

18) paragrahv 58¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 58¹. Tervishoiukorraldus tervishoiu toimepidevust ohustavas olukorras ja kriisiolukorra ülesannete täitmisel ning selleks valmistumisel

(1) Tervishoiu toimepidevust ohustavast olukorrast ja kriisiolukorrast tulenevate ülesannete täitmiseks ja selleks valmisoleku tagamiseks kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega:

1) tervishoiu rakendatavate meetmete, piirangute ja nõuete (edaspidi koos *kriisimeetmed*) sisu valitsemisala asutustele ning tervishoiuteenuse osutajatele ja

2) Terviseameti juures tegutseva eriarstiabi, kiirabi ja perearstiabi kriisistaabi moodustamise alused ja ülesanded.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 nimetatud kriisimeetmed hõlmavad vastavalt olukorra kriitilisusele olukorraks ettevalmistavaid tegevusi, tervishoiu toimepidevust ohustavas olukorras või kriisiolukorra ajal rakendatavaid tervishoiuteenuste ümberkorraldusi ning tervishoiuteenuste kvaliteedi nõudeid ja kättesaadavuse piiranguid ning tervishoiuteenuse osutaja tegevusvaru kasutusele võtmist.

(3) Terviseamet määrab haldusaktiga konkreetse kriisimeetme koos vajalike tegevuste ja tervishoiuteenuse osutajatega, kellele need kohalduvad. Edasilükkamatus olukorras antakse korraldus kriisimeetme rakendamise kohta suuliselt ning see vormistatakse haldusaktina esimesel võimalusel.

(4) Terviseamet kohaldab ainult sellist kriisimeetmet, mis on proportsionaalne, arvestades sellega taotletavat eesmärki ja kohaldamist nõudvat olukorda. Terviseamet hindab konkreetse kriisimeetme vajalikkust pidevalt ning otsustab tervishoiu toimepidevust ohustava olukorra või kriisiolukorra lõppemisel ka sellega seonduva kriisimeetme lõpetamise.

(5) Terviseamet teavitab kriisimeetme rakendamisest ja selle lõpetamisest valdkonna eest vastutavat ministrit ning teisi asjassepuutuvaid asutusi ja isikuid.

(6) Valdkonna eest vastutav minister võib tervishoiu toimepidevust ohustavast olukorrast ning kriisiolukorrast tulenevate ülesannete täitmiseks kehtestada haldusaktiga tervishoiuteenuse

osutajatele ajutised tervishoiuteenuste kvaliteedi nõuded ja kättesaadavuse piirangud ning tervishoiuteenuste osutamise tavapärasest erinevad ajutised nõuded juhul, kui piirangute ja nõuete kehtestamine ei ole ette nähtud käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel antud määrusega ning nõuete ja piirangute kehtestamine on vältimatult vajalik.

(7) Terviseametil on õigus nimetada meditsiinijuht või -juhid, kes täidavad Terviseameti peadirektori antud ülesandeid ja koordineerivad tervishoiuteenuse osutajate tegevust tervishoiu toimepidevust ohustavas olukorras ning kriisiolukorra ajal või selleks valmistumisel, sealhulgas juhivad käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 2 nimetatud kriisistaapide tegevust.“;

19) seadust täiendatakse §-dega 58²–58⁵ järgmises sõnastuses:

„§ 58². Terviseameti ülesanded tervishoiu toimepidevust ohustavas olukorras ja kriisiolukorra ülesannete täitmisel ning selleks valmistumisel

Terviseamet tervishoiu toimepidevust ohustavas olukorras ja kriisiolukorra ajal ning nendeks valmistumisel:

- 1) kavandab kooskõlas tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud piirangutega tervishoiutöötajate ning apteekide töötajate töökohustuse täitmise korraldust;
- 2) annab kooskõlas tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud piirangutega töökohustuse täitmiseks asjakohaseid korraldusi;
- 3) kaasab vajaduse korral teisi ministeeriume ning asjassepuutuvaid asutusi ja isikuid muudatuste ettevalmistamiseks tervishoiuteenuste toimepidevuse tagamiseks;
- 4) annab tervishoiuteenuse osutajatele haldusakte, lähtudes käesoleva seaduse § 58¹ lõike 1 alusel kehtestatud kriisimeetmetest, § 58¹ lõike 6 alusel kehtestatud ministri haldusaktidest ja muudest õigusaktidest;
- 5) omab ülevaadet nende tervishoiuteenuse osutajate hõivatuses, kes täidavad kriisiülesannet, ja koordineerib tervishoiualase info vahetust;
- 6) otsustab tervishoiuteenuse osutaja tegevusvaru ümberjagamise;
- 7) otsustab riigi tervishoiuvaru kasutamise;
- 8) täidab muid käesolevas seaduses, tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ning selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud ülesandeid.

§ 58³. Püsiva kriisiülesandega tervishoiuteenuse osutaja ülesanded tervishoiu toimepidevust ohustavas olukorras ja kriisiolukorra ajal ning nendeks valmistumisel

Püsiva kriisiülesandega tervishoiuteenuse osutaja, sealhulgas elutähtsa teenuse osutaja tervishoiu toimepidevust ohustavas olukorras ja kriisiolukorra ajal ning nendeks valmistumisel:

- 1) teavitab Terviseametit tervishoiuteenuse osutamise takistustest, abi vajadusest ja patsientide teise tervishoiuteenuse osutaja juurde ümberpaigutamisest suures mahus;
- 2) teavitab Terviseametit lisapersonali ning täiendavate meditsiiniseadmete ja ravimite vajadusest;
- 3) annab Terviseametile tema nõudmisel tervishoiu toimepidevust ohustava olukorra või kriisiolukorra lahendamise juhtimiseks või selleks valmistumiseks vajalikku teavet;
- 4) teavitab õigel ajal oma patsiente tervishoiuteenuste osutamise ümberkorraldusest;
- 5) korraldab personali kriisialase väljaõppe;
- 6) täidab muid käesolevas seaduses, tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud ülesandeid.

§ 58⁴. Haldusmenetluse erisused

(1) Teabe käesoleva seaduse §-s 58¹ sätestatud Terviseameti ja valdkonna eest vastutava ministri haldusaktide kohta võib avaldada massiteabevahendis, kui haldusakti adressaatide arv on suurem kui 50.

(2) Käesoleva seaduse §-s 58¹ sätestatud haldusakt jõustub selle teatavaks tegemisel vahetule adressaadile või selle avaldamisel massiteabevahendis, kui haldusaktis eneses ei sätestata teist tähtaega.

§ 58⁵. Terviseameti ülesanded piiriülese tervishoiualase humanitaarabi andmisel ja vastuvõtmisel

Terviseamet koordineerib riiklikul tasandil piiriülese tervishoiualase humanitaarabi (edaspidi *humanitaarabi*) andmist ja vastuvõtmist järgmiselt:

- 1) hindab humanitaarabi vajadust ja mahtu ning teeb vajaduse korral vastavasisulise ettepaneku valdkonna eest vastutavale ministrile;
- 2) hindab Eestis viibivate patsientide teistesse riikidesse suunamise vajadust ja teeb vajaduse korral vastavasisulise ettepaneku valdkonna eest vastutavale ministrile;
- 3) teeb koostööd rahvusvaheliste koostööpartneritega humanitaarabi väljasaatmisel ja vastuvõtmisel;
- 4) juhib humanitaarabi vastuvõtmist ja väljastamist, sealhulgas abi jagamist Eesti territooriumil;
- 5) osaleb oma haldusala rahvusvaheliste abitaotluste koostamisel koostöös asjaomaste ministeeriumide, asutuste ja isikutega;
- 6) täidab muid ülesandeid kooskõlas Vabariigi Valitsuse otsusega.“;

20) paragrahv 59 tunnistatakse kehtetuks;

21) seadust täiendatakse §-ga 62¹ järgmises sõnastuses:

„§ 62¹. Riiklik järelevalve kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle

„Riiklikku järelevalvet käesoleva seaduse § 4 lõikes 3, § 7 lõikes 10, § 17 lõikes 1³ ja § 22 lõikes 4³ sätestatud kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 256. Tervishoiuteenuse osutaja kohustusliku vastutuskindlustuse seaduse muutmine

Tervishoiuteenuse osutaja kohustusliku vastutuskindlustuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 4 täiendatakse lõikega 5 järgmises sõnastuses:

„(5) Käesolevas paragrahvis nimetatud kindlustuskohustus ei kehti tervishoiuteenuste korraldamise seaduse tähenduses tähtajalise tegevusloa puhul, mis on antud kriisiolukorra ajaks.“;

2) paragrahvi 20 punkt 9 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„9) kahju, mis on tekkinud tervishoiu toimepidevust ohustava olukorra või kriisiolukorra tõttu või seoses terroriakti toimepanemisega;“.

§ 257. Toiduseaduse muutmine

Toiduseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 1 lõikes 4¹ ja § 46¹ lõikes 1 asendatakse tekstiosa „hädaolukorra seaduses“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses“;

2) paragrahvi 46¹ lõikes 2 asendatakse tekstiosa „Hädaolukorras või selle ohu, eriolukorra, erakorralise seisukorra, kõrgendatud kaitsevalmiduse või sõjaseisukorra ajal“ sõnadega „Kriisiolukorra ajal“;

3) paragrahvi 46² lõige 1 tunnistatakse kehtetuks;

4) paragrahvi 46² lõikes 2 asendatakse tekstiosa „hädaolukorra seaduse § 36 lõikes 5“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 20“;

5) seaduse 7¹. peatükki täiendatakse §-dega 46⁶–46⁸ järgmises sõnastuses:

„§ 46⁶. Toidu jaekaubandusega tegeleva ettevõtja püsiv kriisiülesanne

(1) Ettevõtja on püsiva kriisiülesandega isik toidu jaekaubanduse valdkonnas, kui tema turuosa toidu jaekaubanduse valdkonnas, välja arvatud toitlustamine või hulgikaubandus, moodustab tema toidu jaekaubanduse müügitulu suuruse alusel vähemalt ühe protsendi suurimate asjakohase müügituluga või asjakohaste ettevõtete arvuga ettevõtjate valimis olevate ettevõtjate müügitulude summast, ja kelle valdkonna eest vastutav minister on määranud haldusaktiga püsiva kriisiülesandega isikuks.

(2) Ettevõtja vastavus käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud nõudele tehakse kindlaks tema majandusaasta aruande ning riigi toidu ja sööda käitlejate registri andmete alusel.

(3) Püsiva kriisiülesande määramiseks ettevõtja toidu jaekaubanduse valdkonna turuosa kindlakstegemisel toidu jaekaubanduse valdkonna turust võetakse aluseks määramise aastale vahetult eelnenud kahe majandusaasta andmed.

(4) Toidu jaekaubanduse valdkonna püsiva kriisiülesandega isiku tingimustele vastab enim selline ettevõtja, kes lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud tingimuste täitmisele on teisi toidu jaekaubanduse valdkonna püsiva kriisiülesandega isikuid või toiduga varustamise valdkonna ettevõtjaid arvestades sobivaim, et tagada elanikkonna toiduga varustamine võimalikult terviklikult, laiapindselt ja parimal viisil lähtudes tema ettevõtte asukohast, teistest tegevusvaldkondadest, käideldavatest toidugruppidest, tegevuseks vajaliku lepingulise suhte olemasolust ning võimaluse korral ettevõtja huvidest.

(5) Ettevõtja määrab püsiva kriisiülesandega isikuks kindlaksmääratud piirkonna ettevõtte piires, vajaduse korral määratud mahus ja ajaks, valdkonna eest vastutav minister haldusaktiga.

(6) Vajaduse korral võib valdkonna eest vastutav minister määrata käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud haldusaktis ettevõtjale käesoleva seaduse alusel kehtestatud nõuete täitmise tähtaja, mis ei ole pikem kui viis aastat.

(7) Ettevõtja püsiva kriisiülesandega isikuks määramise otsus tehakse ettevõtjale teatavaks viie tööpäeva jooksul otsuse tegemise päevast arvates elektroonilise kättetoimetamisega.

(8) Püsiva kriisiülesandega isiku kriisiülesanne on tagada toidu jaekaubanduse toimimine kriisiolukorra ajal valdkonna eest vastutava ministri haldusaktisga määratud piirkonna ettevõttes, vajaduse korral määratud mahus ja toidugruppide kaupa.

(9) Valdkonna eest vastutav minister võib kehtestada määrusega toidu jaekaubanduse valdkonna ettevõtja püsiva kriisiülesandega isikuks määramise täpsemad tingimused ja korra ning püsiva kriisiülesande täitmise täpsemad nõuded, samuti nõuded ettevõtte ja selles kriisiülesande täitmiseks vajalike vahendite ja varustuse kohta.

§ 46⁷. Toiduvaru koosseis ja kasutusele võtmise tingimused

(1) Riigi tegevusvarusse kuulub toiduvaru. Toiduvaru hulka kuulub toit ning võib kuuluda teravilja ja sellise toote varu, mis on vajalik ettevõtjale tootmissisendina toidu või loomse toidu tootmise eesmärgil peetavate loomade sööda tootmiseks või nende loomade söötmiseks (edaspidi *tooraine varu*).

(2) Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega kehtestada toiduvarus oleva toidu ja tooraine varu kogused, koguste osakaalu või varu täpsema koosseisu ning toiduvaru väljaostmise ja uuendamise alused.

(3) Toiduvaruks vajalikud riigieelarve vahendid taotleb valdkonna eest vastutav minister.

(4) Toiduvaru võetakse kasutusele, kui toidu puudus ohustab elanikkonna või loomse toidu tootmise eesmärgil peetavate loomade elu või on oht sellise olukorra tekkeks.

(5) Toiduvaru võetakse kasutusele tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 95 lõikes 1, 2 või 3 sätestatud korras.

(6) Vabariigi Valitsus kehtestab tooraine varu tootmissisendina kasutusele võtmise otsustamisel seda kasutavale ettevõtjale tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 95 lõike 4 punkti 3 alusel selle kasutamise tingimused.

§ 46⁸. Toidu väljaveo keelamine

Vabariigi Valitsus võib keelata osaliselt või täielikult toidu väljaveo Eestist, kui toitu ei turustata piisavas koguses elanikkonna esmavajaduste rahuldamiseks või on oht sellise olukorra tekkeks.“;

7) paragrahvi 47 täiendatakse lõikega 4¹ järgmises sõnastuses:

„(4¹) Riiklikku järelevalvet toiduga varustamise tagamise nõuete täitmise üle teostab Põllumajandus- ja Toiduamet tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ning käesolevas seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 258. Töölepingu seaduse muutmine

Töölepingu seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 19 punkti 5 täiendatakse pärast sõna „reservteenistuses“ sõnadega „või mobilisatsioonikäsu alusel tegevteenistuses“;

2) paragrahvi § 65 lõiget 2 täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses:

„Vanemapuhkusele jäämisel ei rakendata käesoleva seaduse § 62 lõikes 3 sätestatud etteteatamistähtaega, kui etteteatamist ei saa asjaolusid arvestades mõistlikult eeldada.“;

3) paragrahvi 92 lõike 1 punkti 6 täiendatakse pärast sõna „reservteenistuses“ sõnadega „või mobilisatsioonikäsu alusel tegevteenistuses“.

§ 259. Töövõimetoetuse seaduse muutmine

Töövõimetoetuse seaduse § 8¹ lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Kriisiolukorra ajal võib töötukassa valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul pikendada isiku osalise või puuduva töövõime kestust, kui töövõime hindamine on kriisiolukorra tõttu objektiivsetel põhjustel oluliselt takistatud ja pikendamine on vajalik vähenenud töövõimega inimesele tema sotsiaalsete tagatiste säilimiseks, kuni kriisiolukorrast tingitud ümberkorralduse vajadus on ära langenud.“.

§ 260. Tulumaksuseaduse muutmine

Tulumaksuseaduse § 19 lõike 3 punktis 12 asendatakse tekstiosa „hädaolukorra seaduse § 44 ning riigikaitse seaduse § 55¹“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 154“.

§ 261. Tööstusheite seaduse muutmine

Tööstusheite seaduse § 78 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Loa andja võib kuni kuueks kuuks kirjalikult peatada kohustuse järgida vääveldioksiidi heite piirväärtust suure põletusseadme puhul, mis tavaliselt kasutab vähese väävლისaldusega kütust, kui seadme käitaja ei suuda täita vääveldioksiidi piirväärtuse nõuet vähese väävლისaldusega kütuse tarnete katkemise või katkemise ohu tõttu, kui see on vajalik tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse tähenduses elutähtsa teenuse kättesaadavuse ja toimepidevuse tagamiseks.“.

§ 262. Tööturumeetmete seaduse muutmine

Tööturumeetmete seaduse 2. peatükki täiendatakse §-ga 6¹ järgmises sõnastuses:

„§ 6¹. Tööhõiveprogramm erakorralise või sõjaseisukorra ajal

Erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib Vabariigi Valitsus vähendada tööhõiveprogrammis sätestatud tööturuteenuste osutamise ja tööturutoetuste maksmise ulatust või peatada tööturuteenuste osutamise ja tööturutoetuste maksmise, kui tööturuteenuste osutamine ja tööturutoetuste maksmine on erakorralise või sõjaseisukorra tõttu objektiivsetel põhjustel oluliselt takistatud või kui on vaja kasutada täiendavaid riigi rahalisi vahendeid riigi kaitsmiseks, sealhulgas riigi eelarvelise jätkusuutlikkuse tagamiseks.“.

§ 263. Töötuskindlustuse seaduse muutmine

Töötuskindlustuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 23 pealkirja täiendatakse pärast sõna „eesmärk“ sõnadega „ja püsiv kriisiülesanne“;

2) paragrahvi 23 täiendatakse lõikega 2² järgmises sõnastuses:

„(2²) Eesti Töötukassa püsivateks kriisiülesanneteks on käesoleva paragrahvi lõike 2 punktides 1, 3¹ ja 4 sätestatud ülesannete täitmine, tööturumeetmete seaduse alusel töötutoetuse maksmine ning töötute, töövõime hindamise ja töövõimetoetuse, töötutoetuse ja käesoleva seaduse alusel kindlustatute ja hüvitiste maksmise üle arvestuse pidamine.“.

§ 264. Vabariigi Presidendi töökorra seaduse muutmine

Vabariigi Presidendi töökorra seaduse § 20 lõikes 3 asendatakse sõna „nelja“ sõnaga „viie“.

§ 265. Vabariigi Valitsuse seaduse muutmine

Vabariigi Valitsuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 16 lõige 2¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2¹) Eesti riigi iseseisvust ja sõltumatust, territoriaalset terviklikkust ja põhiseaduslikku korda ähvardava vahetu ohu korral on Vabariigi Valitsus otsustusvõimeline, kui istungist võtab peale peaministri osa vähemalt kaks ministrit.“;

2) paragrahvi 37 lõikes 5 asendatakse tekstiosa „riigikaitse seaduse § 9 lõikes 4“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 39 lõikes 2“;

3) paragrahvi 60 lõikes 1 asendatakse läbivalt sõna „riigikaitse“ sõnadega „sõjalise riigikaitse“;

4) paragrahvi 77 lõiget 1 täiendatakse punktiga 2¹ järgmises sõnastuses:

„2¹) nõustab Vabariigi Valitsust ja peaministrit;“;

5) paragrahvi 77 lõike 1 punkt 13 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„13) juhib riigi julgeolekuolukorra analüüsimist ja hindamist;“;

6) paragrahvi 77 lõiget 1 täiendatakse punktidega 13¹ ja 13² järgmises sõnastuses:

„13¹) koordineerib riigi strateegilist kommunikatsiooni;

13²) kogub ja töötleb ühtlustatud riigiülese olukorrateadlikkuse tagamiseks tsiviilkriise ja riigikaitset puudutavat teavet;“;

7) paragrahvi 77 lõike 1 punkt 14 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„14) töötab välja tsiviilkriisipoliitika ja koordineerib selle elluviimist ning koordineerib laia riigikaitse poliitika elluviimist;“;

8) paragrahvi 77 täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Oma ülesannete täitmiseks teeb Riigikantselei koostööd rahvusvaheliste organisatsioonide ja teiste riikidega.“.

§ 266. Vangistusseaduse muutmine

Vangistusseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 72 täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:

„(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud kohaldatakse ka arestialustele.“;

2) seaduse 2. peatüki 8. jagu täiendatakse §-ga 72² järgmises sõnastuses:
„72². Vangla püsiv kriisiülesanne

(1) Vangla püsiv kriisiülesanne on vangla toimepidevuse ja vangistuse täideviimise tagamine piiratult.

(2) Kriisiolukorras käesoleva paragrahvi tähenduses on kriisiolukord tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse tähenduses.“;

3) seaduse 6. peatüki 1. jagu täiendatakse §-ga 109¹ järgmises sõnastuses:
„§ 109¹. Vangla ülesannete täitmise kaasamine

(1) Vangla võib kaasata vangla julgeolekut ja korda ohustava sündmuse lahendamisse ning kinnipeetavate, arestialuste ja vahistatute saatmiseks politseiametnikke juhul ja nii kaua, kui vangla ei saa ise õigel ajal või piisavalt tulemuslikult neid ülesandeid täita.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel kaasatud politseiametnikul on vanglaametniku volitused.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ülesande täitmise politseiametnike kaasamise tingimused ja korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.“.

§ 267. Veeseaduse muutmine

Veeseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 112 lõikes 5 asendatakse sõna „hädaolukorra“ sõnaga „kriisiolukorra“;

2) paragrahvi 114 lõiked 1 ja 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Maandamiskava rakendamist korraldab Kliimaministeerium koostöös teiste ministeeriumide ja kohaliku omavalitsuse üksustega.

(2) Valmisolek üleujutusteks tagatakse päästeseaduse ning tsiviilkriisi ja riigikaitse seadusega sätestatud korras koostatud plaanide ja maandamiskavade kohaselt.“;

3) paragrahvi 188 lõike 1 punktides 1 ja 8 ning § 194 lõikes 4 asendatakse sõna „hädaolukord“ sõnaga „kriisiolukord“ vastavas käändes.

§ 268. Vedelkütuse seaduse muutmine

Vedelkütuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 2 lõike 1 punkt 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„6) kütuse hoiuteenuse osutamine on isiku poolt tema majandustegevuse raames teisele isikule kuuluva kütuse hoidmine ja ladustamine, välja arvatud kriisiülesannete täitmiseks vajalike vahendite ja varu hoidmine tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse tähenduses;“;

2) paragrahvi 2¹ lõike 8 punkt 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„4) kütuse puhul, mis on tarbimisse lubatud vedelkütusega varustamisest tingitud kriisiolukorra ajal.“;

3) paragrahvi 3 lõikes 7 asendatakse tekstiosa „hädaolukorra seaduse § 36 lõike 1¹ punktis 3“ tekstiosaga „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 21“;

4) paragrahvi 3 täiendatakse lõikega 7¹ järgmises sõnastuses:

„(7¹) Käesoleva paragrahvi lõikes 7 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ning selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmiseks vajalikke toimepidevuse nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 74 lõike 6 alusel.“;

5) paragrahvi 20 täiendatakse lõikega 6 järgmises sõnastuses:

„(6) Riiklikku järelevalvet käesoleva seaduse § 3 lõikes 7¹ sätestatud elutähtsa teenuse nõuete täitmise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 269. Vedelkütusevaru seaduse muutmine

Vedelkütusevaru seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 4 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Varu moodustab ja seda haldab tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 90 lõikes 3 sätestatud äriühing (edaspidi *varu haldaja*).“;

2) paragrahvi 7 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Varustamisraskuste korral võetakse varu kasutusele tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 95 lõikes 1, 2 või 3 sätestatud korras.“;

3) paragrahvi 7¹ lõikes 2 asendatakse sõnad „hädaolukorra seaduse“ sõnadega „tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse“.

§ 270. Veterinaarseaduse muutmine

Veterinaarseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 2 lõikes 3 asendatakse sõnad „hädaolukorra seadust“ sõnadega „tsiviilkriisi ja riigikaitse seadust“;

2) paragrahv 60 tunnistatakse kehtetuks.

§ 271. Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmine

Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 3 täiendatakse lõigetega 1² ja 1³ järgmises sõnastuses:

„(1²) Massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorda käsitatakse käesolevas seaduses väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse tähenduses.“

(1³) Käesolevas seaduses sätestatud massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorra kohta sätestatud võib kohaldada ka massilisest sisserändest põhjustatud kriisiolukorra ajal.“;

2) paragrahvi 14 lõike 4¹ teises lauses asendatakse sõna „hädaolukorras“ sõnadega „massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorras, kriisiolukorra ajal“;

3) paragrahvi 31 lõike 4 esimeses lauses ja lõike 5 esimeses lauses asendatakse tekstiosa „Käesoleva seaduse § 36⁶ lõikes 1 nimetatud“ sõnadega „Massilisest sisserändest põhjustatud“;

4) seaduse 2. peatüki 2¹. jao pealkirjas ja § 36⁶ pealkirjas, lõigetes 3¹ ja 5, lõike 7 esimeses lauses, lõike 9 esimeses lauses, lõike 11 sissejuhatavas lauseosas ja punktis 7 ning lõikes 12 asendatakse sõna „hädaolukord“ sõnadega „massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukord“ vastavas käändes;

5) seaduse 2. peatüki 2¹. jao pealkirja täiendatakse pärast sõna „hädaolukorras“ sõnadega „ja selle järel“;

6) paragrahvi 36⁶ täiendatakse lõikega 11¹ järgmises sõnastuses:

„(11¹) Massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorras ja kuni üks aasta pärast hädaolukorra lõppemist tagab käesoleva paragrahvi lõike 11 punktides 1, 3, 4 ja 6 nimetatud ülesannete täitmise Sotsiaalkindlustusamet ja punktis 2 nimetatud ülesande täitmise Terviseamet.“;

7) seaduse 2. peatüki 2¹. jagu täiendatakse §-ga 36⁷ järgmises sõnastuses:

„§ 36⁷. Rahvusvahelise kaitse taotleja majutamine massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorra järel

Käesoleva seaduse § 36⁶ lõikes 11 sätestatud kohaldatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate majutuskeskuse teenuse osutamisele vajaduse korral ka kuni kaks aastat pärast massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorra lõppemist.“;

8) paragrahvi 52 lõige 4 tunnistatakse kehtetuks;

9) paragrahvi 75 täiendatakse lõikega 1³ järgmises sõnastuses:

„(1³) Massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorras ja kuni üks aasta pärast hädaolukorra lõppemist rahastatakse rahvusvahelise kaitse taotlejale tervisekontrolli tegemist ja vältimatu arstiabi andmist riigieelarvest Tervisekassa kaudu.“.

§ 272. Välismaalaste seaduse muutmine

Välismaalaste seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 43 lõikes 3² asendatakse sõnad „hädaolukorras või eriolukorras“ tekstiosaga „massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorras või kriisiolukorra ajal“;

2) paragrahvi 43 täiendatakse lõikega 3³ järgmises sõnastuses:

„(3³) Massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorda käsitatakse käesolevas seaduses väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse tähenduses.“;

3) paragrahvi 91¹ lõige 1¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1¹) Pärast massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorra või kriisiolukorra lõppu võib pikaajalist viisat Politsei- ja Piirivalveametis taotleda välismaalane, kellele on antud Eestis viibimise seaduslik alus käesoleva seaduse § 43 lõike 3² alusel.“;

4) paragrahvi 106 lõikes 1⁶ asendatakse sõnad „hädaolukorras või eriolukorras“ tekstiosaga „massilisest sissetööstusest põhjustatud hädaolukorras või kriisiolukorra ajal“.

§ 273. Välissuhtlemisseaduse muutmine

Välissuhtlemisseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 6 lõike 2 punkt 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„4) arutab koos riigikaitsekomisjoniga julgeolekupoliitika aluseid enne nende Vabariigi Valitsuses heakskiitmist.“;

2) paragrahvi 9 lõike 1 punkt 3 tunnistatakse kehtetuks;

3) paragrahvi 10 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Riigikantselei töötab koos asjaomaste ministeeriumidega välja julgeolekupoliitika alused.“.

§ 274. Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse muutmine

Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) seadust täiendatakse §-ga 1⁴ järgmises sõnastuses:

„§ 1⁴. Massilisest sissetööstusest põhjustatud hädaolukord

(1) Massilisest sissetööstusest põhjustatud hädaolukord käesoleva seaduse tähenduses on olukord, kus ootamatult saabub Eestisse ja viibib Eestis erakordselt palju välismaalasi ning see tekitab ettenägematult suure koormuse haldusasutustele, kohtutele ja rahvusvahelise kaitse taotlejate majutuskeskusele või kinnipidamiskohtade mahutavusele.

(2) Massilisest sissetööstusest põhjustatud hädaolukorra lahendamist juhivad Politsei- ja Piirivalveamet, kes otsustab, kas olukord on massilisest sissetööstusest põhjustatud hädaolukord. Politsei- ja Piirivalveamet otsustab massilisest sissetööstusest põhjustatud hädaolukorra alguse ja lõpu ning teavitab võimalikult vara massilise sissetööstuse ohust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse §-s 15 sätestatud kriisiplaanis nimetatud osalisi.

(3) Politsei- ja Piirivalveamet juhivad massilisest sissetööstusest põhjustatud hädaolukorra lahendamist tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse alusel koostatud kriisiplaani kohaselt.

(4) Käesolevas seaduses sätestatud massilisest sissetööstusest põhjustatud hädaolukorra kohta sätestatud võib kohaldada ka massilisest sissetööstusest põhjustatud kriisiolukorra ajal.“;

2) paragrahvi 6² lõike 2 esimeses lauses ja lõike 3 esimeses lauses asendatakse tekstiosa „Käesoleva seaduse § 15⁴ lõikes 1 nimetatud“ sõnadega „Massilisest sissetööstusest põhjustatud“;

3) paragrahvi 13 lõikes 4 asendatakse sõnad „hädaolukorras või eriolukorras“ sõnadega „massilisest sissetööstusest põhjustatud hädaolukorras“;

4) paragrahvi 15⁴ pealkirjas, lõigetes 3¹ ja 5, lõike 6 punktis 7, lõike 7 esimeses lauses, lõike 9 esimeses lauses ning lõikes 10 asendatakse sõna „hädaolukord“ sõnadega „massilisest sissetööstusest põhjustatud hädaolukord“ vastavas käändes.

§ 275. Väärteomenetluse seadustiku muutmine

Väärteomenetluse seadustikus tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 3¹ täiendatakse lõikega 4¹ järgmises sõnastuses:
„(4¹) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal ei kohaldata käesoleva paragrahvi lõiget 4.“;
- 2) paragrahvi 44 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:
„(1¹) Erakorralise või sõjaseisukorra ajal võib isikut kinni pidada kuni 96 tundi.“.

§ 276. Õiguskantsleri seaduse muutmine

Õiguskantsleri seaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 1 täiendatakse lõikega 12 järgmises sõnastuses:
„(12) Õiguskantsler teostab järelevalvet kriisiolukorra ja selle lõpetamise otsuse, erakorralise seisukorra, sõjaseisukorra, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni väljakuulutamise ja lõpetamise otsuse ning Eesti Vabariigi territooriumil korraldataval rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalemiseks välisriigi relvajõududele riigis viibimise loa andmise otsuse põhiseadusele ja seadustele vastavuse üle tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud korras.“;
- 2) paragrahvi 6¹ lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(6) Kui õiguskantsleri volitused on lõppenud ennetähtaegselt, tuleb julgeolekukontroll õiguskantsleri kandidaadi suhtes teostada kolme kuu jooksul arvates käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud dokumentide saamisest. Julgeolekukontrolli teostava asutuse juhi loal võib julgeolekukontrolli teostamise tähtaega pikendada ühe kuu võrra, kui esineb riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse § 33 lõike 4 punktis 1 või 2 nimetatud asjaolu või kui ühe kuu jooksul on võimalik sama lõike punktis 3 või 4 nimetatud asjaolu ilmnemine. Julgeolekukontrolli teostamise tähtaja pikendamisest teavitatakse Vabariigi Presidenti, asjaomaseid valitsuskomisjone ning Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni.“.

§ 277. Ühistranspordiseaduse muutmine

Ühistranspordiseaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) seadust täiendatakse §-ga 6¹ järgmises sõnastuses:
„§ 6¹. Vedaja püsiv kriisiülesanne
- (1) Käesoleva seaduse § 6 lõikes 3 nimetatud liinivedu teostava vedaja püsiv kriisiülesanne on tagada liinivedu pädeva asutusega sõlmitud avaliku teenindamise lepinguga või haldusaktiga pandud avaliku teenindamise kohustuse kohaselt.
- (2) Valdkonna eest vastutav minister võib määrusega või liinivedu korraldav pädev asutus avaliku teenindamise lepinguga või haldusaktiga kehtestada käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kriisiülesande täpsustused, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid, kui see on vajalik kriisiolukorra lahendamiseks.“;
- 2) paragrahvi 80 täiendatakse lõikega 9 järgmises sõnastuses:

„(9) Riiklikku järelevalvet käesoleva seaduse § 6¹ lõikes 1 sätestatud kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 278. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse muutmine

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 6 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 73 lõike 3 punktis 22 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja on vee-ettevõtja, kes on määratud vee-ettevõtjaks käesoleva seaduse § 24 lõikes 3 sätestatud korras.“;

2) paragrahvi 6 täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on osutada elutähtsat teenust tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses ja selle alusel kehtestatud nõuete kohaselt. Elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja täpsustab kriisiülesannet, selleks valmistumise ning selle täitmise nõudeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 75 lõike 6 alusel.“;

3) paragrahvi 66 täiendatakse lõikega 11 järgmises sõnastuses:

„(11) Riiklikku järelevalvet käesoleva seaduse § 6 lõikes 3 sätestatud kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise üle tehakse tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras.“.

§ 279. Seaduse jõustumine

(1) Käesolev seadus jõustub 2026. aasta 1. juulil.

(2) Käesoleva seaduse § 72 lõike 2 punkt 7 kehtib kuni 2029. aasta 31. märtsini.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2022/2557, mis käsitleb elutähtsa teenuse osutajate toimepidevust ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2008/114/EÜ (ELT L 333, 27.12.2022, lk 164–198).

Lauri Hussar
Riigikogu esimees

Tallinn, 2025

Algatab Vabariigi Valitsus 2. juunil 2025. a nr 2-6/25-01056

Vabariigi Valitsuse nimel

(allkirjastatud digitaalselt)
Heili Tõnisson
Valitsuse nõunik